

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΜΕ ΘΕΜΑ:
**ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ
ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ: Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: *Κοντομανώλη Ελένη-Μαρία*

Α.Μ: 20215

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: *κ. Σδράλη Δ., Λέκτορας*

ΜΕΛΗ: *κ. Αντωνοπούλου Α., Λέκτορας*

κ. Γκούσια Μ., Διδάκτωρ

ΑΘΗΝΑ 2010

Στη μνήμη της μητέρας μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της πτυχιακής μου μελέτης.

Ειδικότερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Σδράλη Δέσποινα για τη βοήθειά της στην επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας, και για τις χρήσιμες συμβουλές της, καθώς επίσης και όλους τους καθηγητές της σχολής μου.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω, από το οικογενειακό και φιλικό μου περιβάλλον, εκείνους τους ανθρώπους που μου στάθηκαν και με βοήθησαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Ειδικότερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη φίλη μου και συμφοιτήτριά μου Χριστίνα Πάντου, για την αμέριστη συμπαράστασή της στην εκπόνηση αυτής της μελέτης. Επίσης, ευχαριστώ πολύ και όλες εκείνες τις γυναίκες που συμμετείχαν στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω από τα βάθη της ψυχής μου το μικρό μου γιο Νικόλα, που παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισα για να συνδυάσω τη μητρότητα με τις σπουδές, ήταν εκείνος από τον οποίο έπαιρνα δύναμη κρατώντας το μικρό του χεράκι για να μπορέσω να ανταπεξέλθω στις δυσκολίες που μου παρουσιάστηκαν στη ζωή και έτσι να φτάσω στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.6
---------------	-------

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1.1 Η μορφή της οικογένειας εξελικτικά.....	σελ.9
1.2 Ορισμός της οικογένειας.....	σελ.10
1.3 Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός.....	σελ.11
1.4 Οι λειτουργίες της οικογένειας.....	σελ.12
1.5 Σύγχρονες μορφές της οικογένειας.....	σελ.13
1.6 Κύριες τάσεις της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας.....	σελ.15
1.7 Ορισμός του γάμου.....	σελ.18
1.8 Ο κύκλος ζωής της οικογένειας.....	σελ.19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

2.1 Η εργασία των γυναικών στην Ευρώπη από τον 19 ^ο αιώνα.....	σελ.23
2.2 Η εργασία των γυναικών στην Ελλάδα, μετά τη σύσταση του νέου Ελληνικού κράτους.....	σελ.25
2.3 Η εργαζόμενη γυναίκα σήμερα.....	σελ.28
2.4 Οι αντιλήψεις των γυναικών για το ρόλο των φύλων που επηρεάζουν τη μητρότητα και την εργασία.....	σελ.31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΟΙ ΡΟΛΟΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

3.1 Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη οικογένεια.....	σελ.33
3.2 Ο ρόλος του άνδρα στη σύγχρονη οικογένεια.....	σελ.35
3.3 Εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.....	σελ.37
3.4 Μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Ελληνική πραγματικότητα.....	σελ.40
3.5 Εμπειρικές μελέτες.....	σελ.45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

4.1 Λίγα λόγια για τον Πειραιά.....σελ.53	σελ.53
4.2 Ιστορική αναδρομή.....σελ.54	σελ.54
4.2.1 Ο Πειραιάς κατά τα προϊστορικά και αρχαία χρόνια.....σελ.54	σελ.54
4.2.2 Οι δεκαπέντε αιώνες της παρακμής.....σελ.56	σελ.56
4.2.3 Από την παρακμή στην αναδημιουργία του 19ου αιώνα.....σελ.57	σελ.57
4.2.4 Το πρώτο λιμάνι της χώρας. (Τέλη 19ου – Αρχές 20ου αιώνα).....σελ.57	σελ.57
4.2.5 Η εξέλιξη της πόλης στη διάρκεια του 20ου αιώνα.....σελ.58	σελ.58
4.3 Κάτοικοι και απασχόληση.....σελ.60	σελ.60

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

5.1 Επιλογή του δείγματος.....σελ.62	σελ.62
5.2 Δομή και στόχος ερωτηματολογίου.....σελ.62	σελ.62
5.3 Επεξεργασία και μεθοδολογία των στοιχείων.....σελ.63	σελ.63
5.4 Ανάλυση Ελέγχου Ανεξαρτησίας Μεταβλητών.....σελ.63	σελ.63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

6.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική.....σελ.65	σελ.65
6.2 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τον έλεγχο ανεξαρτησίας X^2σελ.108	σελ.108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.126

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.132

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακες συχνοτήτων.....σελ.139	σελ.139
Ερωτηματολόγιο.....σελ.159	σελ.159

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η καθιέρωση του θεσμού της οικογένειας έγινε από τα πρώτα σχεδόν βήματα της ζωής του ανθρώπου στη γη, και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο τόσο στο κοινωνικό σύνολο όσο και στη ζωή των μεμονωμένων ατόμων.

Η οικογένεια, όπου ο κυριότερος προορισμός της είναι η διαίωνιση του είδους, αποτελεί ένα μέγιστο κοινωνικό θεσμό που αξίζει να διατηρείται και να ενισχύεται ποικιλοτρόπως, αφού μέσα από αυτήν ικανοποιούνται βασικές ψυχολογικές ανάγκες του ανθρώπου, καλλιεργούνται και αναπτύσσονται τα ωραιότερα και υψηλότερα σε αξία ανθρώπινα συναισθήματα.

Το μοντέλο της οικογένειας που συνήθως κυριαρχεί στις μέρες μας, είναι αυτό στο οποίο η γυναίκα απασχολείται εκτός από το σπίτι και στην αγορά εργασίας. Η προοδευτική ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας αναπόφευκτα είχε ως αποτέλεσμα μία σειρά αλλαγών στις λειτουργίες της οικογένειας. Η πιο σημαντική, ίσως, απόρροια αυτού του γεγονότος είναι η απαίτηση για τη συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στη φροντίδα των παιδιών, καθώς και η αυξανόμενη ζήτηση για εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής με τη βοήθεια των κοινωνικών υπηρεσιών.

Στη σημερινή σύγχρονη κοινωνία η συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές εργασίες εξαρτάται από το επίπεδο της εκπαίδευσής τους, από το εισόδημά τους, από την επαγγελματική απασχόληση της συζύγου και από τις φιλελεύθερες απόψεις τους. Η δημιουργία της οικογένειας και το μεγάλωμα των παιδιών στα ζευγάρια όπου και οι δυο εργάζονται μπορεί να είναι μια εύκολη διαδικασία, εάν και εφόσον υπάρχει πνεύμα συνεργασίας, κατανόησης και αναγνώρισης της συμβολής τους στην οικογένεια. Αυτός είναι ο λεγόμενος συναισθηματικός συνεταιρισμός, αυτό είναι αγάπη, συμβίωση, οικογένεια.

Η διερεύνηση της συμμετοχής του συζύγου στην οικογένεια, μέσα από τις αντιλήψεις που οι εργαζόμενες γυναίκες έχουν για αυτή, ήταν ο κύριος στόχος της παρούσας εργασίας. Ειδικότερα, οι στόχοι της εργασίας αυτής ήταν η μελέτη του θεσμού της οικογένειας, η μελέτη των ρόλων των συζύγων σήμερα μέσα στην οικογένεια καθώς και η συμβολή του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στη φροντίδα των παιδιών. Επιπλέον, στόχος ήταν η διερεύνηση της ανάληψης των οικογενειακών ευθυνών μεταξύ των συζύγων στη σημερινή οικογένεια.

Για το λόγο αυτό, η έρευνα που διεξήχθη στην πόλη του Πειραιά με τη χρήση ερωτηματολογίων, σκοπό είχε τη συλλογή των στοιχείων εκείνων της εργαζόμενης γυναίκας που

αφορούν στις απόψεις της για την ανάληψη των ευθυνών του συζύγου στην οικογένεια, τόσο στο σύνολο τους όσο και σε αντιδιαστολή με το μορφωτικό τους επίπεδο, την ηλικία τους, την οικονομική τους κατάσταση, τα έτη γάμου και την ύπαρξη παιδιών.

Το πρώτο μέρος της μελέτης πραγματοποιήθηκε βάσει βιβλιογραφικής ανασκόπησης, ενώ το εμπειρικό μέρος της μελέτης αυτής πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίων που μοιράστηκαν σε δείγμα 121 έγγαμων γυναικών κατοίκων Πειραιά.

Η παρούσα μελέτη διαρθρώθηκε σε επτά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο θεσμό της οικογένειας. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην εξέλιξη της μορφής της οικογένειας και στην έννοια της. Επίσης, γίνεται αναφορά στην οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός και στις λειτουργίες της. Στη συνέχεια παρατίθενται οι σύγχρονες μορφές της οικογένειας και οι κύριες τάσεις της ελληνικής οικογένειας που επικρατούν σήμερα. Τέλος, αναφέρεται ο ορισμός του γάμου και ο κύκλος ζωής της οικογένειας.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιγράφει την εργαζόμενη γυναίκα και την εξελικτική της πορεία μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει ιστορική αναδρομή της εργασίας των γυναικών σε Ευρώπη και Ελλάδα και στη συνέχεια αναλύεται η εργαζόμενη γυναίκα όπως είναι σήμερα. Επίσης γίνεται αναφορά για τις αντιλήψεις των γυναικών σχετικά με το ρόλο των φύλων, που επηρεάζουν τη μητρότητα και την εργασία.

Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στους ρόλους των δύο φύλων στη σύγχρονη οικογένεια. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά για το ρόλο της γυναίκας και του άνδρα στη σύγχρονη οικογένεια καθώς και για το πως μπορεί να επέλθει εναρμόνιση στην επαγγελματική και οικογενειακή τους ζωή. Στη συνέχεια, παρατίθενται εμπειρικές μελέτες σχετικά με το υπό εξέταση θέμα.

Το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους αναφέρεται στην πόλη του Πειραιά. Συγκεκριμένα, παρατίθενται στοιχεία που αφορούν τη φυσιογνωμία της πόλης και την ιστορική της πορεία στο πέρασμα των αιώνων. Έπειτα αναφέρονται κάποια στοιχεία που αφορούν τους κατοίκους και τις βασικές τους ασχολίες.

Το 5^ο κεφάλαιο αναφέρεται στη μεθοδολογική προσέγγιση της ερευνητικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει στοιχεία για το δείγμα που συμμετείχε στην έρευνα, τη δομή και το στόχο του ερωτηματολογίου και την επεξεργασία και μεθοδολογία των στοιχείων που προέκυψαν από την έρευνα. Επιπλέον, περιλαμβάνει και την ανάλυση ελέγχου ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

Στο 6^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τα εμπειρικά αποτελέσματα της έρευνας με τη χρήση γραφημάτων και τις συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών που προέκυψαν από τους ελέγχους ανεξαρτησίας.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο εξάγονται ορισμένα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από τα δύο προηγούμενα κεφάλαια και ακολούθως παρατίθενται η βιβλιογραφία και το παράρτημα, το οποίο περιλαμβάνει τους πίνακες συχνοτήτων και το ερωτηματολόγιο της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1.1 Η μορφή της οικογένειας εξελικτικά

Η οικογένεια αποτελείται από μια ομάδα ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με φυσικούς και νομικούς δεσμούς. Η μορφή της οικογένειας κι ως προς την ποσοτική σύστασή της κι ως προς την ποιοτική δεν ήταν πάντα η ίδια, αλλά άλλαζε διαρκώς μέχρι να καταλήξει στη σημερινή της μορφή, τη γνωστή σ' όλους οικογένεια που αποτελείται απ' τους γονείς (πατέρα, μητέρα) και τα παιδιά. Σε κάθε όμως εποχή ο ρόλος της ήταν απόλυτα καθοριστικός και στάθηκε αυτή ο βασικός πυρήνας γύρω απ' τον οποίο εξελίχτηκε η ανθρώπινη κοινωνία (Παπαϊωάννου, 1978).

Τα προϊστορικά χρόνια ο πρωτόγονος άνθρωπος δε γνώριζε την έννοια της οικογένειας, με τη μορφή μιας συγκεκριμένης ομάδας. Μεταφερόταν από τόπο σε τόπο ψάχνοντας την τροφή του και παλεύοντας για την επιβίωσή του, ζούσε ομαδική ζωή, χωρίς να δημιουργεί ιδιαίτερους δεσμούς κι υποχρεώσεις. Το μόνο που τον έδενε με τους άλλους συνανθρώπους του ήταν ο φόβος να ζήσει μόνος του κι η ανάγκη της συλλογικής αντιμετώπισης του κινδύνου. Μετά την ανακάλυψη της φωτιάς ο άνθρωπος άρχισε να μονιμοποιείται, κατά κάποιο τρόπο, σ' ένα μέρος, κατέβηκε στην πεδιάδα κι ασχολήθηκε με την καλλιέργεια της γης και έτσι άρχισαν να διαμορφώνονται οι πρώτες οργανωμένες μορφές κοινωνικής ζωής με τη δημιουργία των φυλών και κατόπιν της οικογένειας.

Η πρώτη αυτή οικογένεια ήταν πολύ πλατιά ομάδα που αποτελούνταν απ' όσους κατάγονταν λίγο - πολύ απ' τον ίδιο γενάρχη. Το γενικό χαρακτηριστικό ήταν ότι τον κύριο λόγο στην οικογένεια τον είχε ο αρχηγός της, το γεροντότερο δηλαδή μέλος της που αυτό μπορούσε να είναι ή γυναίκα ή άνδρας. Στην περίπτωση της γυναίκας έχουμε τη γνωστή μητριαρχία, την οικογένεια εκείνη στην οποία κυριαρχικός είναι ο ρόλος της γυναίκας, ο οποίος κι επεκτείνεται σ' ολόκληρη την κοινωνία. Εδώ η γυναίκα αναλαμβάνει όλες τις υποθέσεις κοινωνικές και πολιτικές κι αποφασίζει για το οποιοδήποτε ζήτημα. Τη μητριαρχία έρχεται να διαδεχτεί η πατριαρχία. Οι ρόλοι αντιστρέφονται. Ο άνδρας, λόγω του καθοριστικού ρόλου του στην εξασφάλιση των υλικών αγαθών, αποκτά σιγά - σιγά περισσότερα δικαιώματα κι εξουσίες απ' τη γυναίκα. Μέχρι σήμερα ισχύει το πατριαρχικό σύστημα σ' όλους τους λαούς μ' ελάχιστες εξαιρέσεις σε μερικές πρωτόγονες φυλές.

Η διαμόρφωση της οικογένειας εξαρτιόταν κι απ' το είδος των σχέσεων που υπήρχαν μεταξύ των δύο φύλων. Τρία βασικά είδη οικογένειας υπήρξαν σ' όλη την ανθρώπινη κοινωνία: Η πολυανδρία, όταν οι γυναίκες είχαν το δικαίωμα του γάμου τους με πολλούς άνδρες (στο Θιβέτ π.χ. μέχρι τώρα επικρατεί αυτό), η πολυγαμία, όταν οι άνδρες μπορούσαν να έχουν πολλές γυναίκες, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά (πράγμα χαρακτηριστικό ιδιαίτερα για τους ανατολικούς λαούς) και τέλος η μονογαμία. Στην τελευταία περίπτωση ένας άνδρας μπορεί να έχει μόνο μια γυναίκα και αντίθετα. Η μονογαμία επικρατεί στην εποχή μας σ' όλους τους λαούς (με λίγες εξαιρέσεις στους μουσουλμάνους και μερικές πρωτόγονες φυλές) κι είναι η ανώτερη μορφή της οικογένειας, πάνω στην οποία στηρίζεται η κοινωνία. Είναι από ποσοτική άποψη μικρότερη, γιατί περιλαμβάνει τους γονείς και τα παιδιά και από ποιοτική άποψη πιο γνήσια, γιατί αποτελείται μόνο από συγγενείς πρώτου βαθμού. Η μονογαμία είναι η τελευταία και ανώτερη μορφή της οικογένειας και στηρίζεται στην εξωγαμία, δηλαδή στη συνένωση ανθρώπων με όχι συγγενικό αίμα. Επίσης, πρέπει για να διατηρείται σωστά, να βασίζεται στην αμοιβαία αγάπη και κατανόηση ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά (<http://www.livopedia.gr>).

1.2 Ορισμός της οικογένειας

Η οικογένεια είναι μια αναγνωρισμένη και παραδοσιακά καθιερωμένη μορφή συμβίωσης των μελών της κοινωνίας. Αποτελεί την αρχική βιολογική και κοινωνική κοινότητα, της οποίας ο βασικός σκοπός είναι η διατήρηση του ανθρώπινου είδους μέσω της αναπαραγωγής των μελών της οικογένειας (Τσαρδάκης, 1993).

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός είναι ένα σταθερό πλέγμα σχέσεων μεταξύ ρόλων, ένα σύνολο τυποποιημένων τρόπων ατομικής και ομαδικής δράσης. Η σταθερότητα και η τυποποίηση αποτελούν καίρια χαρακτηριστικά του θεσμού (Μουσούρου, 1989).

Η οικογένεια αποτελεί μια από τις σημαντικότερες όψεις της ανθρώπινης κοινωνίας και παίζει κεντρικό ρόλο στην κοινωνική οργάνωση των λαών σε όλο τον κόσμο. Η οργάνωση της οικογενειακής ομάδας όμως, ποικίλει ανάλογα με την κοινωνία και την εποχή (Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 1996).

Αν κάνουμε μια μικρή αναδρομή στο παρελθόν θα παρατηρήσουμε πως σε όλες τις εποχές κυρίαρχο ρόλο παίζει η οικογένεια. Από πολύ παλιά έως σήμερα η οικογένεια αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς. Η οικογένεια μπορεί να οριστεί ως μια κοινωνική

ομάδα δύο ή περισσότερων ατόμων, που συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια εξ' αίματος, γάμο ή υιοθεσία και συνήθως ζουν μαζί (Θεοδωροπούλου, 2003).

1.3 Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός δεν αποτελεί μια ανεξάρτητη κοινωνική ομάδα. Οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του κοινωνικού περιβάλλοντος επηρεάζουν άμεσα την οικογένεια, αφού αυτές μπορούν να επηρεάσουν και να διαμορφώσουν τη συμπεριφορά των ατόμων μέσα στην οικογενειακή ομάδα. Με τις αλλαγές που παρατηρούνται στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες των κοινωνιών, επήλθαν πολλές μεταβολές στο θεσμό της οικογένειας. Επομένως, κάθε αλλαγή μπορεί να επηρεάσει αποφασιστικά τη δομή και τη λειτουργία αυτού του σχήματος. Αλλαγές οι οποίες αφορούν τις λειτουργίες της οικογένειας και τον ρόλο των συζύγων. Οι αλλαγές αυτές οφείλονται και στη δημιουργία διάφορων τύπων οικογένειας (Μαράτου- Αλιμπράντη, 1999).

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός είναι ένα σταθερό πλέγμα σχέσεων μεταξύ κοινωνικά προσδιορισμένων ρόλων, ένα σύνολο τυποποιημένων τρόπων ατομικής ή/και ομαδικής δράσης. Ως κοινωνικός θεσμός αποτελεί βασικό κανονιστικό πρότυπο που επιβάλλεται στα μέλη μιας κοινωνίας εξασφαλίζοντας στα μέλη κοινωνική ένταξη και αποδοχή αλλά και παρέχοντάς τους τον προτιμητέο τρόπο επίτευξης κοινωνικά αποδεκτών ή και επιθυμητών, ατομικών όσο και συλλογικών στόχων. Ο θεσμός της οικογένειας εντάσσεται σε μια συγκεκριμένη κοινωνία και προσαρμόζεται σταδιακά στις κοινωνικές αλλαγές.

Ως θεσμός, λοιπόν, η οικογένεια έχει σημαντικούς κοινωνικούς σκοπούς που συνοψίζονται στην εξασφάλιση της συνέχειας μιας κοινωνίας και στη μεταβίβαση από τη μια γενιά στην άλλη του πολιτισμού ως τρόπου ζωής και ύπαρξης των υλικών πραγμάτων και των κοινωνικών θέσεων. Η συνειδητοποίηση της συνέχειας μιας κοινωνίας είναι επομένως σημαντική για την κοινωνική συνοχή στο επίπεδο της κοινωνίας και την κοινωνική ταυτότητα στο επίπεδο του ατόμου. Η οικογένεια συμβάλλει σε αυτό με τις λειτουργίες που επιτελεί και που αποβλέπουν στον έλεγχο του τρόπου ζωής και ύπαρξης των μελών της (μεταβίβαση συστήματος αξιών), των πραγμάτων (κληρονομιά) και των κοινωνικών θέσεων (διαδοχή) (www.socialpsychology.wordpress.com).

1.4 Οι λειτουργίες της οικογένειας

Η οικογένεια ως σύστημα, ικανοποιεί ταυτόχρονα πολλές ανάγκες του ανθρώπου, ενώ η αδυναμία να καλυφθούν οι ανάγκες αυτές, δημιουργεί διάφορα ψυχοσωματικά και κοινωνικά προβλήματα στα μέλη της. Ο πολιτισμός ολόκληρος δημιουργήθηκε και εξακολουθεί να υπάρχει για να καλύψει τις διάφορες ανάγκες των ατόμων και η οικογένεια ως υποσύστημα του πολιτισμού και θεσμός εξυπηρετεί με τις λειτουργίες τις διάφορες ανθρώπινες ανάγκες. Οι λειτουργίες της οικογένειας μπορούν να συνοψισθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

Αναπαραγωγική Λειτουργία. Πρόκειται για την απαραίτητη λειτουργία εξασφάλισης της βιολογικής αναπαραγωγής της κοινωνίας. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι πως το γεγονός των βιολογικά διαφορετικών ρόλων των φύλων στην αναπαραγωγική λειτουργία, είναι καθοριστικό στον κοινωνικό προσδιορισμό των ρόλων τους στις άλλες λειτουργίες. Συγκεκριμένα, όσο περισσότερο παραδοσιακή είναι μία κοινωνία τόσο πιο καθοριστικός είναι ο βιολογικός ρόλος στον προσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων (Τσαούσης, 1983).

Οικονομικές Λειτουργίες. Οι οικονομικές λειτουργίες είναι αυτές που διαφοροποιούνται περισσότερο από όλες τις άλλες ως αποτέλεσμα του κοινωνικοοικονομικού εκσυγχρονισμού. Σε μια παραδοσιακή κοινωνία οι λειτουργίες αυτές συνίστανται σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων όπου η κατανομή της εργασίας εξαρτάται από το φύλο και καθιστούν την οικογένεια συνολικά μια πλήρη οικονομική μονάδα, μια μονάδα δηλαδή παραγωγής και κατανάλωσης. Στις σύγχρονες όμως οικογένειες, η οικογένεια ως ομάδα είναι κατά κύριο λόγο μονάδα κατανάλωσης και όχι μια μονάδα παραγωγής και κατανάλωσης, όπως στις παραδοσιακές κοινωνίες, με συνέπεια την έντονη διαφοροποίηση των ρόλων των φύλων (Stephenson, 1973).

Εκπαιδευτικές Λειτουργίες. Πρόκειται για τις λειτουργίες εκείνες που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της πολιτισμικής παραγωγής της κοινωνίας, για την αναπαραγωγή δηλαδή της ίδιας της κοινωνίας. Στις παραδοσιακές κοινωνίες, οι λειτουργίες της εκπαίδευσης και της κοινωνικοποίησης δε διαχωρίζονται, σε αντίθεση με τις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η εκπαίδευση αποτελεί ευθύνη εξειδικευμένων θεσμών (Μουσούρου, 1989).

Ψυχολογικές Λειτουργίες. Οι λειτουργίες αυτές συνίστανται κυρίως στην ικανοποίηση της ανάγκης των ατόμων να αισθάνονται ασφαλή και να απολαμβάνουν τη στοργή των άλλων. Είναι θετικό από κάθε άποψη να αισθάνεται το κάθε μέλος ότι κάθε πράξη του τελικά αναφέρεται στην οικογένεια του και να ενισχύεται από την αίσθηση ότι ανήκει σε μια οικογένεια στην οποία προσφέρει τις δυνάμεις του και από την οποία μπορεί να αναμένει ηθική και υλική συμπαράσταση. Στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η ταχύτητα των κοινωνικών μετασχηματισμών

δημιουργεί ρευστότητα στις κοινωνικές σχέσεις και ανασφάλεια στα άτομα, οι σχετικές λειτουργίες έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία (Τσαούσης, 1984).

1.5 Σύγχρονες μορφές της οικογένειας

Πριν παρατεθούν στη συνέχεια οι σύγχρονες μορφές της οικογένειας, κρίνεται απαραίτητο να δοθεί ο ορισμός της παραδοσιακής οικογένειας, ούτως ώστε να μπορεί κανείς να αντιληφθεί τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους και να διαπιστώσει τις παραδοσιακές εκείνες αντιλήψεις που εμμένουν ακόμα στη σύγχρονη οικογένεια.

Συγκεκριμένα, στην αγροτική-γεωργική κοινωνία, οι θέσεις και οι ρόλοι στην παραδοσιακή οικογένεια εξαρτώνται από το φύλο και την ηλικία, χαρακτηριστικά δηλαδή που είναι δεδομένα για το άτομο και δεν επηρεάζονται από την προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία, τον χαρακτήρα, τις ικανότητες ή τις επιθυμίες του ατόμου. Η παραδοσιακή λοιπόν οικογενειακή δομή σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1998) έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Οι θέσεις και οι ρόλοι των ατόμων, όπως και οι μεταξύ τους σχέσεις, προσδιορίζονται από ένα χαρακτηριστικό που παραμένει σταθερό κατά τη διάρκεια της ζωής τους (το φύλο) και από ένα άλλο που εξ ορισμού μεταβάλλεται (την ηλικία).
- Οι θέσεις, οι ρόλοι και οι μεταξύ τους σχέσεις, εκφράζουν την αναφερόμενη και στα δύο χαρακτηριστικά ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, ενηλίκων και παιδιών. Η ανισότητα αυτή συνοψίζεται αλλά και αναπαράγεται στις σχέσεις εξουσίας (του άνδρα πάνω στη γυναίκα, του ενήλικα πάνω στο παιδί, του γέροντα πάνω στο νεότερο) και στις σχέσεις εξάρτησης (της γυναίκας από τον άνδρα, του παιδιού από τον ενήλικα, του νεότερου από το γέροντα).
- Οποιαδήποτε καινοτομία, ως προς τις θέσεις, τους ρόλους και τις μεταξύ τους σχέσεις απορρίπτεται και καταδικάζεται. Όσο πιο παραδοσιακή είναι μια κοινωνία τόσο πιο άκαμπτη είναι η οικογενειακή δομή, πιο απόλυτη η αναπαραγωγή των ρόλων μέσω της κοινωνικοποίησης και πιο αποτελεσματική η οικογένεια ως φορέας κοινωνικής σταθερότητας και συντηρητισμού. Στην παραδοσιακή οικογένεια οι σχέσεις των ατόμων χαρακτηρίζονται από ακαμψία και ανισότητα, αλλά χαρακτηρίζονται επίσης από σταθερότητα και ασφάλεια. Η ασφάλεια, οφείλεται στο δεδομένο χαρακτήρα των σχέσεων και απορρέει από την αβεβαιότητα του ατόμου ότι γνωρίζει επακριβώς τη συμπεριφορά που οι άλλοι αναμένουν από αυτό, όπως και ότι μπορεί να προβλέψει με επιτυχία τη συμπεριφορά των άλλων απέναντι του. Μια οικογένεια μπορεί να

χαρακτηριστεί παραδοσιακή, στο μέτρο που υπερσχύουν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά της, δηλαδή ο απόλυτος προσδιορισμός των ρόλων με βάση το φύλο και την ηλικία, η απομόνωση των γυναικών και των παιδιών στον ιδιωτικό χώρο και η απουσία της έννοιας της ισότητας, των ισότιμων ρόλων (Παρασκευόπουλος, 1998).

Στη συνέχεια, παρατίθενται οι συνηθέστερες μορφές της σύγχρονης οικογενειακής οργάνωσης που έχουν κυριαρχήσει με το πέρασμα των χρόνων, και αυτές είναι:

- η πυρηνική ή η οικογένεια των συζύγων. Αυτή αποτελείται από το παντρεμένο ζευγάρι και τα παιδιά τους είτε αυτά είναι γνήσια, είτε είναι υιοθετημένα, είτε ανατραφέντα από αυτούς. Αυτή η μορφή της αποτελεί τη βασική μονάδα της οικογενειακής οργάνωσης σε όλες σχεδόν τις κοινωνίες. Σε ορισμένες κοινότητες η πυρηνική οικογένεια αποτελεί την πρωταρχική μονάδα παραγωγής και οικονομικής κατανάλωσης (Ματζιαφού- Κανελοπούλου, 1979).

- η μονογονεϊκή οικογένεια η οποία προκύπτει από την επιλογή της άρνησης της συζυγικής σχέσης αλλά όχι της γονεϊκής. Η μονογονεϊκή οικογένεια οπότε αποτελείται από τον ένα γονέα και το ή τα παιδιά του και αυτή προκύπτει από το θάνατο του ενός γονέα, από διαζύγιο, χωρισμό ή όταν ένα ανύπαντρο άτομο ανατρέπει μόνο του τα παιδιά του. Το ποσοστό των μονογονεϊκών οικογενειών τείνει συνεχώς να αυξάνεται και αυτό με τη σειρά του οδηγεί στην εξάλειψη των προκαταλήψεων ως προς τις άγαμες μητέρες (Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 1996, Κογκίδου, 1995 Μουσούρου, 1989),

- η εκτεταμένη οικογένεια η οποία είναι μια μεγαλύτερη οικογένεια, ως μονάδα η οποία περιλαμβάνει μία ομάδα συγγενών, τριών ή περισσότερων γενεών, που μοιράζονται τους οικογενειακούς πόρους. Δεν πρόκειται για μία κατ' ανάγκη συγκατοίκηση, αλλά για μία από κοινού ανάληψη οικονομικών ευθυνών. Η μορφή αυτή απαντάται κυρίως σε περιοχές όπου οι δεσμοί είναι σημαντικοί για οικονομικούς λόγους (π.χ. σε πολλές περιοχές του τρίτου κόσμου) και οι συζυγικοί δεσμοί ενίοτε ισχυρότεροι από τους συγγενικούς (Θεοδοροπούλου, 2004, Θαλασσοχώρη, 1998),

- η ενιαία οικογένεια είναι παρόμοια με την εκτεταμένη. Η διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η ενιαία αποτελεί μικρότερη μονάδα και διατηρεί αυστηρότερο έλεγχο στα μέλη της (Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 1996),

- η μεικτή οικογένεια είναι ο τύπος οικογένειας στην οποία ζουν και οι δύο γονείς με τα παιδιά τους, είναι όμως δυνατό να υπάρχουν και τα παιδιά του ενός ή και των δυο συζύγων από προηγούμενο γάμο (Λακάν, 1990).

- οι χωλές οικογένειες οι οποίες είναι συζυγικές οικογένειες που έχουν διασπαστεί σε δύο τμήματα όχι γιατί οι σύζυγοι δεν επιθυμούν να συζούν αλλά εξαιτίας μη οικογενειακών λόγων π.χ. επαγγελματικές υποχρεώσεις, μετανάστευση, κλπ., που αναγκάζουν τους συζύγους να ζουν χωριστά για μεγάλα χρονικά διαστήματα (Θεοδωροπούλου, 2004),
- η οικογένεια με υιοθετημένα μέλη μοιάζει με την πυρηνική, με τη διαφορά ότι τα παιδιά δεν είναι φυσικά, αλλά προέρχονται από υιοθεσία, όμως οι γονείς έχουν τις ίδιες υπευθυνότητες για αυτά σαν να είναι φυσικά τους παιδιά (Κουσίδου, 1989),
- και τέλος η πολυγαμική οικογένεια που παρουσιάζεται κυρίως σε περιοχές που επιτρέπεται η πολυγαμία. Χωρίζεται σε πολυγυνία, όπου ο άνδρας έχει παραπάνω από μία γυναίκες και σε πολυανδρία όπου μια γυναίκα έχει δύο ή περισσότερους συζύγους. Αυτή η μορφή οικογένειας μπορεί να θεωρηθεί ως αλληλεπικαλυπτόμενο σύνολο πυρηνικών οικογενειών καθεμία από τις οποίες έχει τον/την ίδιο-α σύζυγο ως κεφαλή της οικογένειας (Μουσούρου, 2005, Τσαρδάκης, 1993).

1.6 Κύριες τάσεις της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από έντονη ρευστότητα και μια σειρά από απορρυθμίσεις, που εκφράζονται από την ύστερη νεωτερικότητα σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης, αντανakλούν και επηρεάζουν θεσμούς και κοινωνικές καταστάσεις. Η οικογένεια, ένας θεμελιακός θεσμός, που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την κοινωνικοποίηση του ατόμου και διαμορφώνει την παρουσία του στο κοινωνικό γίγνεσθαι, βρίσκεται στο επίκεντρο συζητήσεων, προβληματισμών και πολλών αμφισβητήσεων.

Ο 20ός αιώνας με τις εκπληκτικές εξελίξεις στο χώρο της τεχνολογίας, εξελίξεις που επηρέασαν τη ζωή μας σε καίριους τομείς, όπως είναι η εργασία και οι συνθήκες της καθημερινότητάς μας, χαρακτηρίζεται από τις σημαντικές μεταβολές στη μορφή και το ρόλο που παίζει η οικογένεια σήμερα.

Ως κοινωνικός θεσμός, η οικογένεια συναρτάται με ένα συγκεκριμένο σύστημα κοινωνικών αξιών, το οποίο, ωστόσο, στο πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, που συνεχώς μεταβάλλεται, αλλάζει διαρκώς, ως αποτέλεσμα των μεταβολών που σημειώνονται στις λειτουργίες της οικογένειας (εκπαιδευτικές, οικονομικές, ψυχολογικές και αναπαραγωγής, όπως

και αυτές της μέριμνας και της πρόνοιας) και στους ρόλους των μελών της (σύζυγοι, γονείς, γυναίκα, άνδρας, παιδιά, ηλικιωμένοι).

Ως τρόπος οργάνωσης του ιδιωτικού βίου, η οικογένεια παίζει ρόλο καθοριστικό. Η ποικιλία και εναλλαγή οικογενειακών σχημάτων σήμερα είναι αρκετά διαφοροποιημένες συγκριτικά με το παρελθόν. Η μεταβλητότητα των σχέσεων και του οικογενειακού περιβάλλοντος, όπως προσδιορίζεται από διάφορα στοιχεία, π.χ. χαρακτηριστικά των γονέων, τεκνοποίηση ή μη, σχέσεις που διαμορφώνονται από αντικειμενικά στοιχεία (π.χ. ανεργία), καθορίζει την οικογενειακή πραγματικότητα και ως επί το πλείστον οδηγεί στη διαδικασία του κοινωνικού αποκλεισμού. Στις σχέσεις των συζύγων υπεισέρχονται σήμερα έννοιες όπως η ισότητα, και η τήρηση ή μη της αρχής αυτής, σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, που οδηγεί σε κρίση των σχέσεων, με χαρακτηριστική περίπτωση το διαζύγιο, το οποίο έχει μακροχρόνιες και βαθύτατες επιπτώσεις στα παιδιά και γενικότερα στην κοινωνία. Η σημασία που έχουν και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια διαπιστώνεται και από το ότι η οικογένεια δεν είναι ένας μεγάλος ή μικρός αριθμός παιδιών ή και μελών, ούτε ένας συγκεκριμένος τρόπος σύστασης ή ένα συγκεκριμένο σχήμα. Η οικογένεια συνίσταται πρωτίστως σε σχέσεις και εξαρτάται από την ικανότητα των προσώπων να δημιουργούν και να διατηρούν σχέσεις (Μουσούρου, 2005).

Η κρίση της σύγχρονης οικογένειας, ως αποτέλεσμα ευρύτατων και πολυσήμαντων μεταβλητών και προβλημάτων, δημιούργησε έντονη ανησυχία για το μέλλον και τις προοπτικές της. Η κρίση προσδιορίζεται ως διατάραξη της υπάρχουσας ισορροπίας, που μπορεί να είναι προσωρινή, αλλά πάντως επικίνδυνη, γιατί απειλούνται και πολλές φορές ανατρέπονται τα οικογενειακά σχήματα.

Στις σύγχρονες κοινωνίες, οι μεταβολές που χαρακτηρίζουν την οικογένεια ως τρόπο οργάνωσης του ιδιωτικού βίου δεν είναι απλώς πολλές και εκτεταμένες. Είναι ενδεικτικές της διαμόρφωσης μιας άλλης οικογενειακής πραγματικότητας. Τα στοιχεία που εκφράζουν τις μεταβολές που έχουν επέλθει εμφανίζουν τις ίδιες τάσεις σε όλες σχεδόν τις χώρες. Στην Ελλάδα (Γεώργας, 2004), *οι κυριότερες τάσεις περιλαμβάνουν:*

- Αύξηση των διαζυγίων (σε συχνότητα 100 γάμων τα διαζύγια αυξήθηκαν από 6% το 1970 σε 16% το 1999).
- Αύξηση της συχνότητας μη συμβατικών οικογενειακών σχημάτων, κυρίως των μονογονεϊκών οικογενειών.

- Αύξηση της ηλικίας κατά τον πρώτο γάμο, κυρίως για τις γυναίκες. Με δεδομένη την ελληνική κοινωνικό-πολιτισμική παράδοση η αύξηση αυτή σημαίνει επίσης, αύξηση α) των νοικοκυριών με ενήλικα παιδιά και β) των ζευγαριών με ανήλικα παιδιά και υπερήλικες γονείς.

- Αύξηση των άγαμων, με τάση διστακτικότητας για τη σύναψη γάμου αλλά και τάση συχνότητας συγκατοίκησης χωρίς γάμο.

- Αύξηση της ηλικίας της μητέρας κατά τη γέννηση του πρώτου παιδιού.

- Μείωση της γονιμότητας, η οποία συνοδεύεται από σαφή τάση αύξησης των εκτός γάμων γεννήσεων, ενώ ταυτόχρονα αυξάνουν τόσο οι δυνατότητες υποβοήθησης της γονιμότητας όσο και η πρόσβαση στις δυνατότητες αυτές.

- Αύξηση της μέσης διάρκειας ζωής, η οποία σε συνδυασμό με τη μείωση της γονιμότητας, οδηγεί στην αυξανόμενη γήρανση του ελληνικού πληθυσμού, και ταυτόχρονα και στην κάθετη επέκταση των οικογενειών, οι οποίες πλέον συμπεριλαμβάνουν τέσσερις ή πέντε γενεές μελών.

Οι μεταβολές αυτές, όπως είναι φυσικό επηρεάζουν την οικογένεια, την καθιστούν ρευστή και «αβέβαιη», αφενός γιατί ελαττώνουν τη σημασία και πιθανότητα του συμβατικού σχήματος και αφετέρου γιατί συνεπάγονται τη ρευστότητα της μορφής της ατομικής οικογενειακής ζωής, που διαμορφώνεται με ποικίλες και μεταβαλλόμενες συνθέσεις της οικογενειακής μονάδας. Ταυτόχρονα, οι μεταβολές αυτές εκφράζουν βαθύτατες κοινωνικό-πολιτισμικές αλλαγές, οι οποίες εξηγούν τις σημαντικότερες μεταβολές στη δομή της ελληνικής οικογένειας.

Συνοπτικά, οι κυριότερες από τις μεταβολές αυτές είναι οι εξής (Γεώργας, 2004):

- Μεταβολές της οικογενειακής δομής, που οφείλονται στις ριζοσπαστικές-επαναστατικές αλλαγές του ρόλου των γυναικών. Οι γυναίκες απέκτησαν αλλά και διεκδικούν εξουσία, αποδέχονται όλο και πιο δύσκολα διακρίσεις εις βάρος τους αλλά και απολαμβάνουν όλο και συχνότερα μιας οικονομικής ανεξαρτησίας που τους επιτρέπει ένα πλήθος επιλογών, οι οποίες ήταν παλαιότερα αδιανόητες όπως την επιλογή να παντρευτούν ή να χωρίσουν. Η έκταση ωστόσο και η σημασία των μεταβολών του γυναικείου ρόλου δεν συνοδεύτηκαν από αντίστοιχες μεταβολές του ανδρικού ρόλου. Λόγω αυτής της έλλειψης αναντιστοιχίας δημιουργούνται προβλήματα στην καθημερινότητα των οικογενειών, των ανδρών και των γυναικών, τα οποία επιβαρύνουν κυρίως τις γυναίκες.

- Η μείωση των γεννήσεων, η σημασία που σήμερα αποδίδεται στα δικαιώματα του παιδιού, ο εκδημοκρατισμός των οικογενειακών σχέσεων και η άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου από

τη μια γενιά στην άλλη απέδωσαν στα παιδιά ένα ρόλο κοινωνικά πιο ορατό και σημαντικότερο από ότι παλαιότερα, αν και από οικονομικής πλευράς όλο και πιο ελλειμματικό από την οικογένεια.

Οι λύσεις, τις οποίες δίνουν οι οικογένειες στα καινούρια δομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι αποτέλεσμα συμβιβασμών και αυτοσχεδιασμών. Αυτοσχεδιασμοί, οι οποίοι είναι απαραίτητοι δεδομένου ότι η οικογενειακή εμπειρία των συζύγων-γονέων δε μπορεί να είναι χρήσιμη σε καινοφανείς καταστάσεις, εξηγώντας έτσι τη ποικιλία και μεταβλητότητα των οικογενειακών σχημάτων. Ως τρόπος οργάνωσης του ιδιωτικού βίου η οικογένεια εξατομικεύεται, καθώς τα άτομα έχουν εφεξής οικογενειακές βιογραφίες με κοινά ενδεχομένως στοιχεία αλλά και με ουσιαστικές διαφορές.

Αν σήμερα αναγνωρίζουμε την ύπαρξη της κρίσης της οικογένειας, ωστόσο ταυτόχρονα παραδεχόμαστε ότι παρά την “κοινωνική επανάσταση” που έχει σημειωθεί τον 20ό αιώνα έχει την ικανότητα να προσαρμόζεται και να επιβιώνει ως θεσμός, ως αξία και ως τρόπος οργάνωσης του ιδιωτικού βίου. Αυτή η σταθερότητα στην οικογένεια είναι που εκπλήσσει και εντούτοις δεν μπορεί εύκολα να εξηγηθεί.

1.7 Ορισμός του γάμου

Ιστορικά, κοινωνικά και νομικά θεωρείται η καθιερωμένη μορφή συμβίωσης άνδρα και γυναίκας με σκοπό τη δημιουργία οικογένειας. Ο Λεντάκης (1986:67) ορίζει το γάμο *«ως κοινωνικό μηχανισμό για τη διασφάλιση της συνέχισης της ανθρώπινης ομάδας και των μελών εκείνων που συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια»*. Αποτελεί δηλαδή, έναν από τους μεγαλύτερους κοινωνικούς μηχανισμούς που διασφαλίζουν ένα ασφαλές πεδίο για το μεγάλωμα και την ανατροφή των παιδιών, αλλά και τη φροντίδα των ηλικιωμένων. Είναι ένα σύνθετο κοινωνικό και πολιτιστικό φαινόμενο, στο οποίο η καθαρά βιολογική λειτουργία του ζευγαρώματος παίζει έναν πολύ μικρό ρόλο σε σχέση με τις άλλες κοινωνικές λειτουργίες, όπως η ανατροφή παιδιών, η φροντίδα των ηλικιωμένων, το νοικοκυριό, η προστασία των εξηρημένων κ.λπ. Ο γάμος εμφανίζεται στη ζωή του ανθρώπου μαζί με την καθιέρωση της οικογένειας αποκτώντας σπουδαιότητα στο μέτρο που η οικογένεια γίνεται η βάση της κοινωνικής συγκρότησης. Η σεξουαλική σχέση των δύο φύλων αποτελεί την ουσία και την προϋπόθεση της δημιουργίας οικογένειας στη μορφή δημιουργίας απογόνων, αλλά δεν πρέπει να ταυτίζεται με το γάμο. Η σεξουαλική αναπαραγωγή αν και στοιχείο ζωής, δεν είναι στοιχείο και

κοινωνικής συγκρότησης, όπως ο γάμος. Ωστόσο, δεν πρέπει να συγχέεται ο γάμος με τη φυσική λειτουργία της ζωής, την αναπαραγωγή.

Άνδρες και γυναίκες μπορούν να ζήσουν μαζί ως αντίπαλοι, αλλά η γαμήλια συντροφική σχέση δεν μπορεί να λειτουργήσει αν τόσο ο άνδρας όσο και η γυναίκα δεν προσπαθήσουν να την κάνουν ισότιμη. Ο γάμος με τη συνεχή συμβίωση αλλά και με το αίσθημα επανάπαυσης, δημιουργεί τη δεσμευτική σύμβαση, ότι ο/η σύζυγος είναι δικός μας, μας ανήκει και κανείς άλλος δεν έχει το δικαίωμα να μας τον πάρει, άλλωστε η βέρα στο δάκτυλο δείχνει ότι «η θέση είναι κατειλημμένη», ότι ανήκει σε άλλον. Έτσι η σχέση αντί να είναι δυναμική, υποχωρεί σιγά-σιγά μπροστά στη μονότονη ευθεία που επιβάλλει η κοινωνική δεοντολογία, που επιβάλλει οι σύζυγοι να είναι πάντα μαζί στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή τους. Παράλληλα αρχίζει πολλές φορές, η απογοήτευση, επειδή ο κάθε σύζυγος έβλεπε τον άλλον όπως επιθυμούσε να είναι. Δεν τον έβλεπε όπως είναι και το κυριότερο δεν υπάρχει διάθεση για αποδοχή του άλλου. Τα παραπάνω δημιουργούν συχνά μια κατάσταση έντασης ανάμεσα στους δύο συζύγους (Λεντάκης, 1986).

Αυτό που έχει σημασία κυρίως στην περίπτωση απόφασης για την κατανομή των οικογενειακών καθηκόντων ανάμεσα στους συζύγους είναι να μην εμποδίζεται η επαγγελματική δραστηριότητα και εξέλιξη τους. Εκτός από τη νομική προστασία χρειάζεται αλλαγή αντιλήψεων καθώς είναι τόσο βαθιά ριζωμένες οι αρχές, τα κατάλοιπα της έννοιας του «αρχηγού» που θα χρειαστούν πολλά χρόνια ακόμη για να φτάσουμε στην «ισοτιμία των συζύγων» (Δουλκέρη, 1990).

1.8 Ο κύκλος ζωής της οικογένειας

Η οικογένεια είναι μια ομάδα που δημιουργείται με το γάμο και παύει να υπάρχει όταν ο γάμος αυτός λυθεί με το διαζύγιο ή με το θάνατο ενός από τους συζύγους. Το σύνολο των διαδοχικών φάσεων από τις οποίες περνά η οικογένεια από τη σύσταση έως τη διάλυση της, αναφέρεται ως "κύκλος ζωής της οικογένειας". Η εξέλιξη των σταδίων αυτών εξαρτάται κυρίως από δημογραφικά γεγονότα που σηματοδοτούν τόσο την έναρξη και τη λήξη του κύκλου όσο και τις κυριότερες φάσεις του (Τριπόδης, κ.ά., 2009).

Η ζωή της οικογένειας προχωρεί σε μια γραμμική ευθεία χρονολογικής ανάπτυξης με συνεχείς ανακυκλώσεις του παρελθόντος, που επαναλαμβάνονται ασυνείδητα στο παρόν, και με

συνεχείς επιδράσεις του μέλλοντος, οι οποίες παίρνουν τη μορφή ελπίδας και άγχους για τους στόχους και τους σκοπούς που θέτει ο καθένας για τον εαυτό του και για την οικογένεια του.

Τα κριτήρια για την περιγραφή των διαδοχικών φάσεων της οικογενειακής ζωής είναι (Τριπόδης, κ.ά., 2009):

- Η χρονολογική ηλικία του κάθε μέλους (με τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της).
- Τα σημαντικά φυσιολογικά γεγονότα που συμβαίνουν στην πορεία του κύκλου ζωής κάθε οικογένειας.

Εκτός από τα αναμενόμενα γεγονότα υπάρχουν βέβαια και τα απροσδόκητα ή τραυματικά γεγονότα που αναστατώνουν την ομαλή πορεία του οικογενειακού κύκλου.

Α΄ περίοδος: Εισαγωγή στην οικογενειακή ζωή

- Η επιλογή συντρόφου.

Ο έρωτας είναι το τελικό αποτέλεσμα μιας αλληλεπίδρασης πολλών παραγόντων που καθορίζεται από έντονες ναρκισσιστικές ανάγκες. Το άτομο ψάχνει για ένα σύντροφο που θα ικανοποιήσει διάφορες συνειδητές ανάγκες (σεξουαλική ικανοποίηση, δημιουργία οικογένειας, κοινωνικοοικονομικές ανάγκες, συντροφικότητα) αλλά και ασυνειδητές, οι οποίες έχουν σχέση με το σύστημα αναγκών όπως διαμορφώθηκε, ικανοποιήθηκε ή ματαιώθηκε στις σχέσεις με τους γονείς κατά την πρώτη παιδική του ηλικία.

- Ο γάμος.

Αφού γίνει η επιλογή του συντρόφου δημιουργείται μια αποκλειστική σχέση που θα σφραγιστεί με την κοινωνικό-θρησκευτική τελετή του γάμου. Το ζευγάρι έλυσε ικανοποιητικά μερικές από τις αρχικές ανάγκες που αφορούν στη δυαδική τους σχέση.

Β΄ περίοδος: Η ανάπτυξη της οικογενειακής ζωής

- Γέννηση πρώτου παιδιού

Στη ζωή των περισσότερων ζευγαριών έρχεται το πρώτο παιδί. Η δυάδα γίνεται τριάδα και αυτό αποτελεί την αρχή ανακατατάξεων στη σχέση τους και συχνά φέρνει μαζί με πολλή χαρά και αρκετά σημαντική διαταραχή. Από τον τρόπο που θα λυθεί το πρόβλημα αυτό εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό και η ανάπτυξη του νέου μέλους που αρχίζει κι αυτό την παράλληλη πορεία του μέσα στην οικογένεια. Η πορεία του όμως αλληλοδιαπλέκεται ουσιαστικά και σε μεγάλο βαθμό με τους γονείς. Η συναλλαγή και η αλληλεπίδραση του συστήματος πατέρα - μητέρας δημιουργεί την οικογενειακή ατμόσφαιρα και καθορίζει ουσιαστικά τη λειτουργικότητα ή τη

δυσλειτουργικότητα της οικογένειας. Σημαντικό ρόλο παίζει και η σχέση παιδιού-μητέρας ιδιαίτερα τον πρώτο χρόνο ζωής του παιδιού, με έμφαση στην προσκόλληση (Bowlby, 1988).

- Γέννηση επόμενων παιδιών

Η γέννηση του δεύτερου ή και άλλων παιδιών προκαλεί περαιτέρω ανακατατάξεις στο οικογενειακό σχήμα αλλά δεν έχει συνήθως τη βαρύτητα που έχει ο ερχομός του πρώτου παιδιού για τους γονείς και η γέννηση του δεύτερου παιδιού για τον πρωτότοκο. Τα πρώτα αυτά χρόνια της οικογενειακής ζωής αποτελούν και τα πιο κρίσιμα για την ανάπτυξη των παιδιών. Οι τρόποι και οι μορφές συναισθηματικών συναλλαγών που αναπτύσσονται σε αυτήν την περίοδο καθορίζουν πλέον αποφασιστικά την πορεία της οικογένειας στα επόμενα στάδιά της.

- Η σχολική ηλικία

Η εποχή που αρχίζει να πηγαίνει στο σχολείο το παιδί αποτελεί και το τέλος της οιδιπόδειου φάσης της ανάπτυξής του. Η οικογενειακή ανατροφή συνεχίζεται αλλά μπαίνει τώρα σε δεύτερη μοίρα ενώ αποκτά πρωτεύοντα ρόλο η γενικότερη κοινωνικοποίηση του παιδιού.

Το παιδί πλέον μπορεί να αυτοεξυπηρετηθεί, έχει ξεκαθαρίσει τη σεξουαλική του ταυτότητα και έχει ξεπεράσει με ικανοποιητικό τρόπο τις ασυνείδητες αιμομικτικές ερωτικές επιθυμίες του προς τους γονείς. Οι συναισθηματικές του επενδύσεις επεκτείνονται τώρα σε δεσμούς με πρόσωπα έξω από την οικογένειά του. Οι γονείς βρίσκονται σε μια σχετικά ήρεμη φάση με έντονες δυνάμεις που τις απορροφά η σεξουαλική τους ζωή, η οικογένεια και το επάγγελμα. Η βαθμιαία συναισθηματική απομάκρυνση του παιδιού από τους γονείς δημιουργεί προβλήματα και φέρνει στην επιφάνεια τη δική τους εξάρτηση από τα παιδιά καθώς και το ρόλο των παιδιών στη διατήρηση της συζυγικής αρμονίας. Η εφηβεία γίνεται τότε οικογενειακή κρίση.

Γ' περίοδος: Εξέλιξη της οικογενειακής ζωής

Οι σύζυγοι είναι σε πλήρη ωριμότητα, με λυμένα- κατά κάποιο τρόπο- τα οικονομικά, επαγγελματικά και οικογενειακά προβλήματα. Τα παιδιά τους σπουδάζουν ή εργάζονται και έχουν συνήθως δημιουργήσει οικογένεια. Τα πρώτα εγγόνια μπαίνουν στη ζωή τους. Αρχίζει μια δεύτερη οικογενειακή ζωή, στη διάρκεια της οποίας μοιράζονται τη γέννηση, την ανάπτυξη και τις χαρές που δίνουν τα παιδιά χωρίς όμως την ένταση, το άγχος και την ευθύνη που είχαν όταν μεγάλωναν τα δικά τους παιδιά.

Δίνουν στα εγγόνια ότι δεν μπόρεσαν να δώσουν στα παιδιά τους και αυτό μπορεί να θεραπεύσει μέσα τους πολλά παλαιά τραύματα. Υπάρχει ακόμα ικανοποιητική σεξουαλική σχέση μεταξύ τους και ζουν αρκετά έντονη κοινωνική ζωή. Την περίοδο αυτή, η ζωή τους μπορεί να διαταραχθεί από αρρώστιες, θανάτους, προβλήματα των παιδιών ή, αν οι προηγούμενες φάσεις δεν είχαν ξεπεραστεί ομαλά, να χαρακτηρίζεται από αισθήματα αποτυχίας.

Δ΄ περίοδος: Τελική φάση της οικογενειακής ζωής

- **Συνταξιοδότηση**

Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η βαθμιαία απόσυρση από την ενεργό κοινωνική και επαγγελματική ζωή, που κορυφώνεται με τη συνταξιοδότηση. Οι σύζυγοι δεν έχουν πια ευθύνες, έχουν ελεύθερο χρόνο και μπορούν να αναπτύξουν τις δημιουργικές ασχολίες που αγαπούσαν. Βλέπουν τα εγγόνια τους να μεγαλώνουν, ξαναζούν τη δική τους οικογενειακή ζωή μαζί τους και δημιουργούν μια ισότιμη σχέση με τα παιδιά τους, τώρα που είναι και αυτά ώριμα και πλησιάζουν τη μέση ηλικία. Η περίοδος αυτή συνεχίζεται μέχρι το τέλος της ζωής.

- **Ο θάνατος του ενός συζύγου**

Ο θάνατος του ενός συζύγου είναι ένα συντριπτικό γεγονός για ολόκληρη την οικογένεια, ιδιαίτερα δε για τον/την σύζυγο που απομένει. Ο πόνος για την απώλεια συνδέεται σχεδόν πάντα και με αισθήματα ενοχής, που απορρέουν από όλα τα συνειδητά κι ασυνείδητα στοιχεία επιθετικότητας που βιώθηκαν για τον/την σύζυγο που έφυγε.

Και τα παιδιά όμως αισθάνονται βαριά το θάνατο του ενός γονέα γιατί, εκτός από τον πόνο της απώλειας, συνειδητοποιούν εντονότερα το αναπόφευκτο και του δικού τους θανάτου. Το άγχος του αποχωρισμού που βίωσαν κατά την παιδική ηλικία αναζωπυρώνεται και συντελεί στο να παρατείνεται ο χρόνος του πένθους.

- **Ο θάνατος του άλλου συζύγου**

Ο θάνατος και του δεύτερου γονέα ολοκληρώνει τον κύκλο της οικογενειακής ζωής της πρώτης οικογένειας και συντελεί στην τελική ωρίμανση των παιδιών της. Το ότι είναι μόνα και ανεξάρτητα βοηθά στη στερέωση των δικών τους συζυγικών δεσμών, μια και οι τελευταίες εξαρτήσεις από τους γονείς δεν υφίστανται πλέον. Ο θάνατος και του δεύτερου γονέα συντελεί, επίσης, και στην ουσιαστικότερη ωρίμανσή τους στο ρόλο τους ως γονείς των δικών τους παιδιών, καθώς η οικογενειακή τους ζωή συνεχίζεται (Τριπόδης, κ.ά., 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

2.1 Η εργασία των γυναικών στην Ευρώπη από τον 19ο αιώνα

Στις αρχές του 19ου αιώνα η οικονομία των περισσότερων και κυριότερων ευρωπαϊκών χωρών στηριζόταν σε μια ήπια μορφή εκβιομηχάνισης, η οποία είχε επίκεντρο το σπίτι. Δεν ήταν δηλαδή συνδεδεμένη με την ύπαρξη βιοτεχνικών μονάδων ή εργοστασίων.

Χαρακτηριστικό της γνώρισμα ήταν η ένταξη όλων των μελών της οικογένειας στην εργασία, που συνήθως σχετιζόταν με την υφαντουργία ή τη νηματουργία. Οι δύο αυτοί κλάδοι ήταν και από τους πρώτους που εκβιομηχανίστηκαν. Στο σημείο αυτό η βιομηχανική παραγωγή εντείνεται με συνέπεια την ανάγκη για πολλά και φτηνά εργατικά χέρια. Η λύση βρέθηκε στην εργασία των γυναικών στα εργοστάσια. Αναφέρεται ότι ο αριθμός των απασχολούμενων γυναικών και παιδιών, που συνήθως καταγράφονται σε ενιαία κατηγορία αποτελεί συχνά μέχρι και το 75% του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων στα εργοστάσια (Perr, 1988). Γενικά όμως η δουλειά αποτελούσε μια προσωρινή κατάσταση για αυτές μέχρι να παντρευτούν και να κάνουν οικογένεια.

Εκτός από την υφαντουργία και τη νηματουργία, οι γυναίκες δούλευαν επίσης στη χημική βιομηχανία και σε εργοστάσια παραγωγής υγρών ή εύπλαστων υλών και στη βιομηχανία τροφίμων, όπου ο αριθμός των σύνθετων στη χρήση τους μηχανών ήταν μικρός και όπου η διαδικασία επεξεργασίας του προϊόντος ήταν απλή. Αντίθετα, ο τομέας που περισσότερο από όλους αντιστάθηκε στην είσοδο των γυναικών ήταν αναμφισβήτητα η βιομηχανία του βιβλίου, σύμβολο του πολιτισμού και της αριστοκρατίας του πνεύματος, τα οποία κατείχαν οι άνδρες.

Το πρώτο μισό του επόμενου αιώνα αρχίζει η «δεύτερη βιομηχανική επανάσταση» του πετρελαίου, του αυτοκινήτου, του αεροπλάνου κ.λπ., ενώ παράλληλα κάνει την εμφάνισή του ο τριτογενής τομέας. Η υφαντουργία δεσπόζει ακόμα, και οι γυναίκες αποτελούν τα $\frac{3}{4}$ του δυναμικού της στην παραγωγή υφασμάτων και στη ραφή ενδυμάτων. Γενικότερα, ο γυναικείος ενεργός πληθυσμός κατανεμόταν ως εξής: 35% δούλευαν στο σπίτι, 17% δούλευαν ως υπηρέτριες και 8% ως υπάλληλοι.

Λίγο πριν τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο οι γυναίκες αρχίζουν να εισχωρούν και σε άλλα επαγγέλματα και έτσι έχουμε τις πρώτες δασκάλες, νοσοκόμες, αρχιτέκτονες, δικηγόρους κ.α. Σε μερικούς τομείς η συμμετοχή τους ήταν τόσο μεγάλη ώστε να αρχίσουν να θεωρούνται

«γυναικεία επαγγέλματα». Τέτοια είναι της δακτυλογράφου, υπάλληλου τηλεπικοινωνιών και ταχυδρομείου κ.α. Παρ' όλα αυτά οι μισθοί των γυναικών ήταν πάντα πολύ χαμηλότεροι από τους αντίστοιχους των ανδρών.

Το σκηνικό αλλάζει πολύ κατά την διάρκεια του Α Παγκόσμιου Πολέμου όπου οι γυναίκες αντικατέστησαν τους άνδρες που είχαν επιστρατευθεί. Τα ποσοστά του ενεργού γυναικείου πληθυσμού έφτασαν στα ύψη (42%) και σε αυτά δε συμπεριλαμβάνονται οι αγρότισσες, οι οποίες επίσης αντικατέστησαν, σε μεγάλη κιόλας αναλογία, τους άνδρες. Συγκεκριμένα, εισέρχονται στον τομέα της μεταλλουργίας, της πολεμικής βιομηχανίας και της κατασκευής αυτοκινήτων. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Citroen στην οποία οι γυναίκες αποτελούσαν το 60% του εργατικού δυναμικού! Με την υπομονή, τη σημασία στη λεπτομέρεια και την ευκινησία των δακτύλων καθηλώθηκαν μπροστά από μια μηχανή κάνοντας πάντα την ίδια κίνηση. Υπό αυτήν την έννοια μπορούμε να πούμε ότι οι γυναίκες ήταν οι πρώτοι ανειδίκευτοι εργάτες στην ιστορία της βιομηχανίας (Perf, 1988). Τέλος, η «ψαλίδα» ανάμεσα στους ανδρικούς και τους γυναικείους μισθούς μειώθηκε σημαντικά.

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο, παρά την τάση που υπήρχε να επανέλθει ο ρόλος της γυναίκας στα πρότυπα της αρχής του αιώνα, τις βλέπουμε να προωθούνται εργασιακά, αν όχι σε όλους τους τομείς, πάντως σίγουρα στους πιο καινούριους, όπως τα μεγάλα εργοστάσια μηχανικών κατασκευών, στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και τους υπάλληλους. Οι παραδοσιακοί τομείς της γυναικείας εργασίας, όπως η ραπτική, η εργασία στο σπίτι και σε μικρότερο βαθμό οι έμμισθες οικιακές υπηρεσίες υποχωρούν σημαντικά. Η μοδίστρα και η υπηρέτρια τείνουν να εξαφανιστούν. Αντίθετα, η εργάτρια έχοντας πια οριστικά εγκλιματιστεί στη μεγάλη βιομηχανία, κάνει όλο και περισσότερο αισθητή την παρουσία της εκεί. Τέλος, ο αριθμός των γυναικών υπαλλήλων θα σημειώσει σημαντική άνοδο κατά τη μεσοπολεμική περίοδο. Από το 1906 ως το 1921 το ποσοστό των γυναικών υπαλλήλων στο σύνολο των εργαζομένων γυναικών διπλασιάστηκε (από 7,9% περνάει στο 18,4%) και το 1931 ο αριθμός τους έχει φτάσει το ένα εκατομμύριο (200.000 περισσότερες από το 1921). Θα αυξηθεί επίσης ο αριθμός των γυναικών που δούλευαν στα γραφεία των εργοστασίων (17.000 το 1906, 130.000 το 1931), στις τράπεζες, στα υπουργεία, στις υπηρεσίες των ταχυδρομείων και των τηλεφώνων κ.λπ., καθώς και ως δακτυλογράφοι και γραμματείς (Αυδή –Καλκάνη, 1989).

Τα χρόνια που ακολουθούν, η αύξηση του γυναικείου ενεργού πληθυσμού στην Ευρώπη συνεχίζεται με υψηλό ρυθμό. Η άνοδος του συνολικού ποσοστού γυναικείας δραστηριότητας εκφράζει αυτή την τάση (το 1970 ήταν 27,7%). Ιδίως ο δημόσιος τομέας απορρόφησε μεγάλο αριθμό γυναικών. Όμως παρά την πρόσφατη πρόσβαση τους σε επαγγέλματα που θεωρούνταν

παραδοσιακά ανδρικά, η συγκέντρωση των γυναικών σε συγκεκριμένους μόνο τομείς δραστηριότητας είναι ακόμα σαφής. Στις υπηρεσίες απασχολούνται με την ίδια αναλογία τα δύο φύλα ενώ οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόλις το ¼ των μισθωτών της βιομηχανίας. Εξακολούθησαν να εγκαθίστανται στην αγορά εργασίας αλλά καταλαμβάνουν συνήθως δευτερεύουσες θέσεις απασχόλησης στους τομείς των υπηρεσιών, ενώ η πρόσβασή τους σε ανώτερες θέσεις που προσφέρουν καλύτερες αποδοχές και δυνατότητες προώθησης ήταν και παραμένει χαμηλή.

2.2 Η εργασία των γυναικών στην Ελλάδα, μετά τη σύσταση του νέου Ελληνικού κράτους

Μετά τη σύσταση του νέου Ελληνικού κράτους, η οικονομία διατηρεί τον αγροτικό της χαρακτήρα για αρκετά χρόνια. Ο πληθυσμός της είναι μοιρασμένος στις επαρχιακές περιοχές και δεν υπάρχουν μεγάλα αστικά κέντρα (ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 1889 ο αριθμός των πόλεων που είχαν πληθυσμό 10.000- 20.000 κατοίκους, ήταν μόλις δύο). Η οργάνωση της γεωργικής παραγωγής στηριζόταν κυρίως στη δραστηριότητα των μικρών οικογενειακών μονάδων με τη συμμετοχή όλων των μελών της οικογένειας, στο μικρό κλήρο και στη χαμηλή ή ανύπαρκτη εκμηχάνιση. Η βιομηχανική και η βιοτεχνική δραστηριότητα ήταν ακόμα σε πολύ πρώιμα στάδια. Σε όλη τη χώρα λειτουργούσαν μόνο 22 ατμοκίνητα εργοστάσια το 1867 τα οποία απασχολούσαν ένα πολύ μικρό μέρος του εργατικού δυναμικού. Ένας άλλος τομέας που απασχολούσε μεγάλο αριθμό εργαζομένων ήταν το εμπόριο. Για την ακρίβεια η δραστηριότητα αυτή είχε το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολούμενων σε σχέση με τις υπόλοιπες του τριτογενή τομέα.

Το 1922 η κατάσταση αρχίζει να διαφοροποιείται με το καθορισμό των μόνιμων πλέον γεωγραφικών συνόρων της χώρας (με εξαίρεση τα Δωδεκάνησα). Οι πιο σημαντικές αλλαγές αυτής της περιόδου όσον αφορά στις εξελίξεις στο χώρο της εργασίας, έγιναν στον τομέα της βιομηχανίας, ο οποίος σημείωσε αξιόλογη ανάπτυξη και έχουμε τη δημιουργία αστικών κέντρων στα οποία δραστηριοποιούνταν μικρές μονάδες χαμηλής παραγωγικότητας. Αυτή η αλλαγή δε σημαίνει βέβαια ότι η Ελλάδα έγινε βιομηχανική χώρα. Η οικογενειακή επιχείρηση παραμένει, για μεγάλο διάστημα, ο πυρήνας της βιομηχανίας.

Στη χρονική περίοδο που ακολούθησε τη Μικρασιατική καταστροφή εντατικοποιήθηκαν οι τάσεις που ευνοούσαν τη βιομηχανική ανάπτυξη και διαμόρφωναν μία ιδιόζουσα μορφή

διάρθρωσής της. Αναπτύχθηκε, δηλαδή, ένας μικρός αριθμός μεγάλων, σχεδόν μονοπωλιακών επιχειρήσεων με σύγχρονη παραγωγική διαδικασία μέσα σε μια πληθώρα μικρών οικογενειακών μονάδων με χαμηλή παραγωγικότητα που κινούνταν ακόμη και στα όρια της επιβίωσης.

Ο δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος και ο εμφύλιος που τον ακολούθησε επέφεραν μια μακροχρόνια στασιμότητα στην οικονομική εξέλιξη της χώρας καθώς και καταστροφές στον υλικό πλούτο της. Μετά τον πόλεμο ένας μεγάλος όγκος κεφαλαίων, από το εξωτερικό, διοχετεύτηκε στη ναυτιλία, στον τουρισμό, στις υπηρεσίες και λιγότερο στη βιομηχανία. Ο τριτογενής τομέας, ήδη υπερανεπτυγμένος για το στάδιο ανάπτυξης της χώρας, συνέχισε να διογκώνεται και να γίνεται πόλος έλξης του πληθυσμού στα αστικά κέντρα.

Όσον αφορά τη γυναικεία απασχόληση την περίοδο αυτή μπορούμε να πούμε ότι καθορίστηκε από τον ιδιαίτερο αγροτικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας για μακρότατο χρονικό διάστημα. Σ' αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι η τεχνολογική πρόοδος δεν είχε κάνει ακόμα αισθητή την παρουσία της στην αγροτική παραγωγική διαδικασία που ήταν εντάσεως εργασίας. Το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών στην ύπαιθρο απασχολούνταν στην οικογενειακή εκμετάλλευση. Οι απογραφές του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της εποχής εκείνης τις αγνοούν τελείως γιατί μέχρι το 1907, όταν αρχίζει η κατά φύλο ταξινόμηση, και μετά, ο αριθμός των οικονομικά ενεργών γυναικών παρουσιάζεται πολύ μειωμένος. Αναφέρεται ότι στη γεωργία απασχολούνταν 252.360 άνδρες και μόλις 5.172 γυναίκες. Η εργασία βέβαια αυτή των γυναικών ήταν «βοηθητική» δηλαδή άμισθη (Πετρινιώτη – Κώνστα, 1982).

Από το 1961 ως το 1971 παρατηρείται μια σημαντική αύξηση 11,7% στο γυναικείο οικονομικά ενεργό πληθυσμό των αστικών περιοχών. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες ήταν 9,5%. Γενικά τα χρόνια αυτά βλέπουμε μια αύξηση της συμμετοχής της γυναίκας σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα και στο κλάδο των υπηρεσιών (τράπεζες, ασφάλειες, κ.λπ.)

Εντυπωσιακός είναι ο αριθμός των γυναικών που εργάζονται για δικό τους λογαριασμό: 133.430 το 1971 ή το 14,7% του συνόλου των οικονομικά ενεργών γυναικών. Ένα σημαντικό ποσοστό αυτών των γυναικών (22,6% το 1971) απασχολούνταν στη βιομηχανία – βιοτεχνία, ενώ ένα επίσης σημαντικό ποσοστό (23%) ανήκε στο κλάδο των υπηρεσιών.

Ο μοναδικός κλάδος στον οποίο η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών είναι ελάχιστη, είναι ο κλάδος της βιομηχανίας. Γενικά στην Ελλάδα δεν υπήρξε ποτέ μια βιομηχανική έκρηξη παρόμοια με άλλες χώρες της Ευρώπης, που να απαιτεί μια μεγάλη μάζα διαθέσιμης εργατικής δύναμης. Η εργασία των γυναικών στη βιομηχανία ήταν βοηθητική και αρκετά χαμηλόμισθη.

Μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο η συμμετοχή αυτή αυξάνεται κυρίως στις βιομηχανίες χαρτιού και καπνού.

Το καθεστώς της ανισότητας εξακολουθούσε να διατηρείται μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70. Οι διακρίσεις φύλου ήταν μέχρι τότε γενικά αποδεκτές και θεωρούνταν αυτονόητες. Έντονα ανασταλτικός παράγοντας για την προώθηση της ισότητας σε κάθε επίπεδο της κοινωνικής ζωής ήταν το χρονικό διάστημα 1967-1974.

Η μεγάλη αλλαγή για τις γυναίκες του τόπου μας έρχεται στα 1975, αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας. Είναι η εποχή που, ενώ η κοινωνία εξακολουθεί στην ουσία να είναι συντηρητική και ενώ διατηρείται το κοινωνικοοικονομικό σύστημα που ίσχυε και πριν από την εγκαθίδρυση του δικτατορικού καθεστώτος, η χώρα μας, για λόγους «εναρμόνισης» με τον ευρωπαϊκό χώρο και με την προοπτική της εισόδου της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), προσαρμόζεται αργά με την ισότητα των φύλων.

Τη δεκαετία 1981-1991 τα βασικότερα στοιχεία μεταβολής της απασχόλησης των γυναικών είναι:

- Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.
- Η αύξηση των γυναικών στην απασχόληση.
- Η μεγάλη αύξηση της ανεργίας των γυναικών.
- Η όλο μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στον τριτογενή τομέα και η μείωση της απασχόλησης στη γεωργία.
- Η βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης των οικονομικά ενεργών γυναικών.
- Η αύξηση της απασχόλησης των γυναικών σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες με ρυθμούς ταχύτερους από αυτούς των ανδρών, ιδιαίτερα σε αυτή των επιστημόνων –ελευθέρων επαγγελματιών.

Η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας παρουσιάζεται ποσοτικά βελτιωμένη τη δεκαετία 1981 – 1991. Παρά την ποσοτική αύξηση στο εργατικό δυναμικό και την ποιοτική άνοδο των τυπικών προσόντων των εργαζομένων γυναικών, δεν παρατηρείται μεταβολή στην αναλογία των γυναικών διευθυνόντων και ανωτέρων διοικητικών στελεχών. Επίσης οι αποδοχές των γυναικών είναι σημαντικά χαμηλότερες των ανδρών σε όλους τους κλάδους. Το στοιχείο του κατά φύλο καταμερισμού της αγοράς εργασίας καθώς και των οικογενειακών υποχρεώσεων

φαίνεται ότι παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία ένταξης και εξέλιξης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας θεωρείται ως κύριος παράγοντας διαρθρωτικής αλλαγής των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων. Στη χώρα μας η συνολική απόλυτη αύξηση του εργατικού δυναμικού και της απασχόλησης τη περίοδο 1981 – 1991 αποτελεί αύξηση των γυναικών στους αντίστοιχους δείκτες. Η γυναικεία απασχόληση αυξήθηκε κατά 11,2% ενώ αυτή των ανδρών μειώθηκε κατά 11.500 θέσεις περίπου την περίοδο 1981 – 1991. Την ίδια περίοδο δημιουργήθηκαν 257.000 νέες θέσεις εργασίας γυναικών στη γεωργία. Η απόλυτη μεταβολή στις νέες θέσεις απασχόλησης την περίοδο αυτή είναι 120.000 περίπου και αποτελεί κατά 100% αύξηση της απασχόλησης των γυναικών (Εθνική Έκθεση της Ελλάδος: 1993-1999).

2.3 Η εργαζόμενη γυναίκα σήμερα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΣΥΕ), την 5ετία (1995-2000) η παρουσία των γυναικών στην αγορά εργασίας είχε αυξητική πορεία. Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών είχε ανέλθει από 35,8% το 1995 σε 37,7% το 2000, ενώ το αντίστοιχο των ανδρών κατά την ίδια χρονική περίοδο μειώθηκε από 64,1% σε 62,2%. Οι γυναίκες είχαν αυξήσει τα ποσοστά τους σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες και ιδίως μεταξύ των επιχειρηματιών (από 12,9% σε 18,1%), των αυτοαπασχολούμενων (από 21,4% σε 27,5%) και των μισθωτών (από 37,4% σε 39,7%). Σε σχέση με την τελευταία κατηγορία, η γυναικεία απασχόληση έχει αναβαθμιστεί σημαντικά στο δημόσιο. Το προβλέψιμο εργασιακό περιβάλλον και οι σταθερές εργασιακές σχέσεις ελκύουν όλο και περισσότερες γυναίκες στις δημόσιες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 2000 οι γυναίκες είχαν την πλειοψηφία στις εξής ομάδες επαγγελματιών: υπάλληλοι γραφείου (58%), λιανεμπόριο (52%) και ανειδίκευτοι (52%). Αναφορικά με την τελευταία κατηγορία, είναι αξιοσημείωτο ότι το ποσοστό των ανειδίκευτων γυναικών ανήλθε από 47,5% το 1995 σε 52% το 2000. Το γεγονός ενδεχόμενα υποδηλώνει την πίεση που αντιμετωπίζουν πολλές γυναίκες για να εισέλθουν «άνευ όρων» στην αγορά εργασίας.

Η συμμετοχή των γυναικών είναι περίπου ισότιμη με των ανδρών στις ομάδες των ελεύθερων επαγγελματιών (47%), τεχνολόγων τεχνικών (47%) και αγροτών (42%). Τα επαγγελματικά πρότυπα διαφοροποιούνται σημαντικά στα πλαίσια των δύο πρώτων ομάδων.

Στην πρώτη, οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως στην εκπαίδευση (55%) και κατά δεύτερο λόγο στην ιατρική και βιολογία (13%), ενώ οι άνδρες κυρίως ως μηχανικοί (31%) και αρχιτέκτονες (18%). Στη δεύτερη ομάδα οι γυναίκες απασχολούνται σε κτηματομεσιτικές/χρηματιστηριακές εργασίες (51%) και υπηρεσίες υγείας (31%), ενώ οι άνδρες σε κτηματομεσιτικές/χρηματιστηριακές εργασίες (49%) και εργασίες τεχνικού χαρακτήρα (31%).

Τέλος, οι γυναίκες αποτελούν μειοψηφία στην προνομιούχο κατηγορία των διευθυντικών στελεχών και μελών βουλευόμενων σωμάτων (25%), ενώ υποεκπροσωπούνται στις αμιγείς κατηγορίες τεχνικών επαγγεμάτων (ειδικευμένοι τεχνίτες: 14%, χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων: 9%). Φαίνεται ότι οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη διεισδυτικότητα από τους άνδρες, δεδομένου ότι έχουν αυξήσει το φάσμα των επαγγελματικών τους επιλογών με την είσοδο σε όλα τα παραδοσιακά ανδρικά επαγγέλματα. Αντίθετα, οι άνδρες δεν έχουν αυξήσει την παρουσία τους στα κλασικά γυναικεία επαγγέλματα όπως η κλωστοϋφαντουργία και η εργασία γραφείου.

Παρά την εντεινόμενη παρουσία των Ελληνίδων στην αγορά εργασίας, η ποιότητα της ζωής τους φαίνεται ότι έχει χειροτερεύσει αντί να βελτιωθεί. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών (Yfantopoulos, 2001), αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι οι Ελληνίδες κοπιάζουν υπερβολικά προκειμένου να συμβιβάσουν το φόρτο εργασίας με τις δουλειές του σπιτιού. Καταρχήν λόγω της παραδοσιακής νοοτροπίας που επικρατεί, πολλοί άνδρες συνεισφέρουν ελάχιστα στις δουλειές του νοικοκυριού. Κατά δεύτερο λόγο, το ανελαστικό ωράριο εργασίας, που κατά κανόνα είναι το κλασικό 8ωρο, δημιουργεί πρόβλημα στις εργαζόμενες μητέρες. Οι θέσεις μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα είναι ελάχιστες σε σχέση με τις λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες.

Κατά συνέπεια, οι εργαζόμενες γυναίκες αναλαμβάνουν βαρύ έργο προσπαθώντας να αντεπεξέλθουν ταυτόχρονα στις εργασιακές απαιτήσεις και στις ανάγκες του νοικοκυριού. Αρκετά συχνά μάλιστα εγκαταλείπουν την εργασία για να ασχοληθούν περισσότερο με την οικογένειά τους. Σύμφωνα με παλαιότερη έρευνα (Συμεωνίδου, 1990), οι περισσότερες γυναίκες τερμάτιζαν την καριέρα τους, είτε όταν ερχόταν ο γάμος στη ζωή τους, είτε με τη γέννηση του πρώτου τους παιδιού. Ωστόσο, εκτιμάται ότι αυτή η τάση σήμερα είναι αισθητά μικρότερη, δεδομένου ότι το κόστος ζωής έχει αυξηθεί σημαντικά και τα νοικοκυριά έχουν ανάγκη από περισσότερους του ενός μισθούς για να συντηρηθούν. Ωστόσο οι γυναίκες σήμερα αντιμετωπίζουν και άλλα προβλήματα που έχουν να κάνουν με πτυχές της εργασιακής ζωής, σε σχέση με τους άνδρες (Κετσετζοπούλου & Μπουζάς, 1996):

- Οι γυναίκες καθυστερούν περισσότερο από τους άνδρες στην ανεύρεση της πρώτης εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 2000 οι γυναίκες αποτελούσαν μόνο το 32% της ηλικιακής ομάδας των νέων εργαζομένων (15-19 ετών).

- Οι γυναίκες απολύονται ευκολότερα από ότι οι άνδρες εργαζόμενοι.

- Οι γυναίκες αμείβονται λιγότερο από τους άνδρες, ανεξάρτητα από το επάγγελμα που ασκούν. Το 1999 οι Ελληνίδες έλαβαν μόνο το 76,2% του μισθού των ανδρών (EIRO, 2001).

Η «γυάλινη οροφή» είναι εμφανής στο Ελληνικό σύστημα εργασιακών σχέσεων. Παρόλο που έχουν ψηφιστεί σημαντικές νομικές διατάξεις για την ισότητα των δύο φύλων στην εργασία, ωστόσο πολύ λίγες γυναίκες έχουν κατορθώσει να ανέλθουν σε θέσεις ευθύνης. Η μεγάλη μάζα στρέφεται σε εργασίες χαμηλού κύρους, που συχνά δεν είναι επιθυμητές από τους άνδρες. Στο παρελθόν οι γυναίκες είχαν αποκομίσει οφέλη μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων κάτω από την προστατευτική ομπρέλα των συνδικάτων. Σήμερα με την εμφάνιση των νέων μορφών απασχόλησης και την επικράτηση την Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, οι συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν απολέσει μέρος από την προηγούμενη εμβέλειά τους, καθώς έχουν υποκατασταθεί εν μέρει από ατομικές διαπραγματεύσεις. Η σύγχρονη διαπραγματευτική μονάδα στις επιχειρήσεις στην ουσία είναι ένα δίπολο που περιλαμβάνει τον άνδρα προϊστάμενο και τη γυναίκα υφισταμένη. Αυτή η σχέση εξουσίας συχνά δεν αποβαίνει προς όφελος της γυναικείας πλευράς.

Σύμφωνα με έρευνα (Patiniotis & Stavroulakis, 1997), οι γυναίκες συχνά προτιμώνται από τους άνδρες κατά τις προσλήψεις σε θέσεις χαμηλής ευθύνης, επειδή θεωρούνται από τους εργοδότες υπάκουες και διαλλακτικές. Επομένως, έχουν τα αναγκαία προσόντα στα πλαίσια των απαιτήσεων των νέων «ευέλικτων» μορφών εργασίας. Τέλος, οι γυναίκες συχνά αποδέχονται χαμηλότερους μισθούς από τους άνδρες, ενώ απέχουν από το συνδικαλισμό.

2.4 Οι αντιλήψεις των γυναικών για το ρόλο των φύλων που επηρεάζουν τη μητρότητα και την εργασία

Ένας παράγοντας, που επιδρά στη συμπεριφορά των γυναικών, ως προς τους ρόλους της μητέρας και της εργαζόμενης είναι οι αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων. Οι στάσεις για τους ρόλους των δύο φύλων μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ριζοσπαστικές» ή «παραδοσιακές». Οι αντιλήψεις των γυναικών για τους ρόλους των δύο φύλων, συχνά εμφανίζονται σε εμπειρικές έρευνες, ως βασικός παράγοντας που επηρεάζει τη σχέση μητρότητας-επαγγελματικής απασχόλησης. Η έκταση της αρνητικής επίδρασης της επαγγελματικής απασχόλησης στη μητρότητα καθορίζεται από τις στάσεις της εργαζόμενης γυναίκας για τους ρόλους των δύο φύλων (Συμεωνίδου, 1989). Υποστηρίζεται, π.χ. ότι όσο περισσότερο οι γυναίκες προσανατολίζονται σε παραδοσιακούς ρόλους, τόσο πιθανότερο είναι να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην οικογενειακή ζωή και μικρότερη στην επαγγελματική απασχόληση. Επίσης θεωρούν, ότι ο επαγγελματικός τους ρόλος, είναι το αποτέλεσμα οικονομικής ανάγκης και μόνο. Μπορεί επίσης να θεωρούν την οικονομική τους δραστηριότητα ως μέσο για την εξοικονόμηση χρημάτων. Οι γυναίκες κατά συνέπεια, θεωρούν ότι είναι πρωταρχικά μητέρες και νοικοκυρές. Όταν είναι αναγκαίο, θα διαθέσουν χρόνο από το ρόλο της μητέρας για να συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό. Ωστόσο, επειδή δεν έχουν έντονο ενδιαφέρον για τον μη οικογενειακό τους ρόλο, η γονιμότητα τους δεν μειώνεται ή μειώνεται λιγότερο σε σύγκριση με τις γυναίκες που έχουν έντονο ενδιαφέρον για την εργασία τους (Συμεωνίδου, 1989).

Αντίθετα, οι γυναίκες με ριζοσπαστικές αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων δεν θεωρούν τον επαγγελματικό τους ρόλο ως αποτέλεσμα μόνο οικονομικής ανάγκης, έχουν έντονο ενδιαφέρον για την επαγγελματική τους απασχόληση και θεωρούν το ρόλο της μητέρας ασυμβίβαστο με το ρόλο της εργαζόμενης. Και στην ομάδα αυτή οι εργαζόμενες γυναίκες κατά διαστήματα διακόπτουν την εργασία τους για να αποκτήσουν παιδιά, αλλά το μέγεθος της οικογένειας τους είναι μικρότερο από το μέγεθος της οικογένειας των γυναικών με παραδοσιακές αντιλήψεις (Συμεωνίδου, 1989).

Το κόστος και τα οφέλη που προκύπτουν από τα παιδιά, με δεδομένη τη δέσμευση της φύλαξης τους, καθορίζονται σε ένα βαθμό από τις ευκαιρίες της επαγγελματικής απασχόλησης των γυναικών, από τις διαφορές των μισθών ανδρών-γυναικών, τις στάσεις (των γυναικών και του πληθυσμού γενικότερα) για τους ρόλους των δύο φύλων και το ενδιαφέρον των γυναικών για την εργασία τους. Η γυναικεία απασχόληση, υποστηρίζεται σε εκείνες τις ομάδες πληθυσμού που αναμένεται, ότι είτε δεν θα επηρεάσει είτε θα βελτιώσει τη θέση της οικογένειας.

Διαφορετικά, αν η κοινωνική θέση της οικογένειας απειλείται, ή η εργασία του συζύγου ως κύριου οικονομικού υποστηρικτή του νοικοκυριού επηρεάζεται αρνητικά, τότε μπορεί να προτιμηθεί η επαγγελματική απασχόληση στο σπίτι ή η ευκαιριακή απασχόληση (Συμεωνίδου, 1989).

Ο ρόλος των γυναικών ως προς τη λήψη αποφάσεων μέσα στην οικογένεια είναι άλλος ένας σημαντικός παράγοντας, ο οποίος επηρεάζει τη σχέση επαγγελματικής απασχόλησης και μητρότητας. Συχνά, όταν μια σύζυγος εργάζεται και συμβάλλει στο οικογενειακό εισόδημα, είναι σημαντικότερη η συμμετοχή της στη λήψη αποφάσεων μέσα στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων και των αποφάσεων για την απόκτηση παιδιών. Γι' αυτό όταν η γυναίκα έχει «λόγο» στις οικογενειακές υποθέσεις, ο αριθμός των παιδιών δεν υπερβαίνει τον αριθμό που αυτή επιθυμεί. Μπορεί επομένως να προβλέψει κανείς, ότι η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό σε μια κοινωνία, θα επιδρά στις στάσεις των γυναικών για τους ρόλους τους. Η οικονομική συμβολή τους και το ενδιαφέρον που έχουν οι ίδιες για την εργασία τους θα αποκτούν συνεχώς αυξανόμενη βαρύτητα, ως προς τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό, υπερβαίνοντας τους κοινωνικούς ανασταλτικούς παράγοντες. Επιπλέον, η σταδιακή μεταβολή στις αντιλήψεις σχετικά με τους ρόλους των δύο φύλων (π.χ. αυξανόμενη συμμετοχή των ανδρών στην φύλαξη παιδιών) αλλά και οι αυξανόμενες κοινωνικές παροχές (π.χ. παιδικοί σταθμοί) είναι πιθανόν να οδηγήσουν στη σταδιακή εξάλειψη της αρνητικής συσχέτισης μεταξύ μητρότητας και απασχόλησης των γυναικών (Συμεωνίδου, 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΟΙ ΡΟΛΟΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

3.1 Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη οικογένεια

Η γυναίκα στη σύγχρονη οικογένεια καλείται να αναλάβει ταυτόχρονα πολλαπλούς ρόλους, όπως αυτοί της μητέρας, της νοικοκυράς, της συζύγου, αλλά και της εργαζόμενης. Ο πρώτος όμως και ο πιο σημαντικός για αυτή, είναι αυτός που της χάρισε η φύση προνομιακά. Αυτός είναι ο ρόλος της ως μητέρα (Στυλιανάκης, 1999).

Η μητρότητα έχει το νόημα της αμοιβαίας σχέσης και επαφής με το παιδί, και αποτελεί μέρος της γυναικείας φύσης που την κάνει να αισθάνεται ολοκληρωμένη ως προσωπικότητα. Μια γυναίκα ως σύζυγος μπορεί να μη νιώθει ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ως μητέρα όμως έχει αποκτήσει μια πιο ισχυρή και συμπληρωμένη προσωπικότητα (Τάκαρη, 1978).

Οι μητέρες είναι στοργικές, αγαπούν και φροντίζουν τα παιδιά τους και γι' αυτό μαθαίνουν να είναι υπομονετικές, να αυτοθυσιάζονται και να επαναλαμβάνουν με ευχαρίστηση τις μικρές καθημερινές διαδικασίες.

Η μητέρα επομένως αποτελεί το πλέον σημαντικό πρόσωπο για τη σωστή και υγιή ανάπτυξη του παιδιού της και κανένας άλλος δεν μπορεί να μιμηθεί με επιτυχία αυτό το μοναδικό ρόλο. Και αυτό γιατί η μητέρα είναι η μόνη για την οποία το παιδί της αποτελεί κάτι το μοναδικό και αναντικατάστατο (Κούρος, 1993). Πρέπει όμως να μη φτάνει στο σημείο από την υπερβολική αγάπη και την υπερπροστατευτικότητα της να καταπιέζει και να πνίγει το παιδί της, μη αφήνοντας το να ξεδιπλώσει και να διαμορφώσει την προσωπικότητα του. Άλλωστε ο σωστός ρόλος της μητέρας είναι αυτός που δεν εμφανίζει κυριαρχικές τάσεις έναντι του παιδιού.

Όμως το παιδί δεν αντικατοπτρίζει όλο της το είναι, γιατί αποτελεί μεν σημαντικό μέρος της ζωής της, αλλά όχι και το μοναδικό, αφού εξακολουθεί να είναι σύζυγος, νοικοκυρά και τις περισσότερες φορές και εργαζόμενη.

Η γυναίκα-εργαζόμενη που επιλέγει να αποκτήσει παιδί καλείται να αντιμετωπίσει πολλαπλά διλήμματα και δυσκολίες και να καταφέρει να ανταπεξέλθει παράλληλα στο ρόλο της ως μητέρα και ως νοικοκυρά. Το γεγονός ότι η γυναίκα μετά τον ερχομό του πρώτου παιδιού εξακολουθεί να επωμίζεται το μεγαλύτερο μέρος της οικιακής εργασίας δείχνει ότι το

συμβόλαιο του γάμου μάλλον δεν αποτελεί «συμβόλαιο αλληλοκατανόησης και ανταλλαγής μεταξύ των συζύγων της οικιακής εργασίας και των άλλων ευθυνών». Η «διπλή ημέρα» αποτελεί την ένδειξη ότι η οικιακή σφαίρα εξακολουθεί να ανήκει στην γυναίκα. Παρόλα αυτά, οι γυναίκες που αποκτούν επαγγελματική ζωή αποδεσμεύονται «εν μέρει από μία σχέση παραγωγής, η οποία χαρακτηρίζεται από την εξάρτηση» (Francois de Singly, 1996).

Η ανάλωση μεγάλου μέρους του χρόνου στα οικιακά και στη φροντίδα της οικογένειας σε σχέση με την εργασία, έχει ως αποτέλεσμα οι γυναίκες α) να ταυτίζονται ιδεολογικά με την οικογένεια-σπίτι ανεξάρτητα από το βαθμό συμμετοχής τους στην εξωτερική εργασία, β) να στερούνται την οικονομική αυτοδυναμία και τον ελεύθερο χρόνο για να εκπαιδευτούν επαγγελματικά, γ) να προσλαμβάνονται ως ευκαιριακό προσωπικό και να λαμβάνουν χαμηλά ημερομίσθια και μισθούς, δ) να έχουν πιο περιορισμένη πρόσβαση από τους άνδρες στη πληροφόρηση και στα κέντρα λήψης αποφάσεων και ε) να δέχονται ευκολότερα την άσκηση διάφορων μέτρων ανδρικής εξουσίας στην οικογένεια, τη δουλειά και άλλους τομείς. Οι γυναίκες που ασχολούνται σοβαρά με την εργασία τους θεωρούνται το αντίθετο της θηλυκής γυναίκας. Το να αποκαλείς έναν άνδρα φιλόδοξο είναι κομπλιμέντο ενώ για τη γυναίκα μπορεί να θεωρηθεί ύβρις, εφόσον η φιλοδοξία θεωρείται ανδρικό χαρακτηριστικό. Οι γυναίκες καριέρας συναντούν αποδοκιμασία όχι μόνο από άνδρες αλλά και από άλλες γυναίκες. Ωστόσο, η επαγγελματική καριέρα αποτελεί ένα πραγματικό εφόδιο για τη γυναίκα και της επιτρέπει να βελτιώσει σημαντικά τη θέση της μέσα στο ζευγάρι καθώς συσχετίζεται με την εξουσία μέσα σε αυτό, την εκτέλεση των οικιακών εργασιών, την αντίληψη των ανδρικών και γυναικείων ρόλων, το πραγματικό και επιθυμητό αριθμό παιδιών καθώς και την ικανοποίηση της (Παρασκευόπουλος, 1998).

Ένας άλλος πολύ δύσκολος ρόλος της γυναίκας είναι και αυτός της νοικοκυράς. Συχνά ακούγεται η άποψη ότι το σπίτι είναι το βασίλειο της γυναίκας και έτσι η γυναίκα δεν ισχυρίζεται ότι «δουλεύει» όταν μαγειρεύει, σκουπίζει ή φροντίζει τα παιδιά της, αλλά και όταν κρατά την οικογενειακή επιχείρηση. Ένα τεράστιο μέρος της ανθρώπινης εργασίας, η μη αμειβόμενη, η οικιακή εργασία θεωρείται μη εργασία. *«Ως οικιακή εργασία, ορίζεται η δουλειά που απαιτείται για να γίνει δυνατή η κατανάλωση, συντήρηση και αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού της οικογένειας ή του νοικοκυριού και όχι η εργασία που παράγει εμπορεύσιμα αγαθά στην οικογένεια».*

Η μη εργαζόμενη επαγγελματικά γυναίκα θεωρείται αυτόματα ως νοικοκυρά ενώ ο μη εργαζόμενος άνδρας ως άνεργος. Έχει απαξιωθεί κοινωνικά ο τεράστιος όγκος της εργασίας που γίνεται μέσα στο σπίτι, ενώ οι ίδιες οι γυναίκες φαίνεται να έχουν δεχθεί αυτήν την απαξίωση. Η

διαίρεση της ανθρώπινης εργασίας σε αμειβόμενη ή μη, σε εργασία μέσα ή έξω από το σπίτι, αντικατοπτρίζει μια άλλη διαίρεση, τη διαίρεση της οικογένειας και της αγοράς εργασίας. Τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται βασίζονται στην αποδοχή, ότι καθένας από αυτούς τους χώρους ταυτίζεται με ένα φύλο. Η διείσδυση του ενός στο χώρο του άλλου αποτελεί εξαίρεση, παράβαση του κανόνα και ο διαχωρισμός αυτός δεν θα είχε νόημα αν δεν συνοδευόταν και από την αντίστοιχη κοινωνική αξιολόγηση. Ο καταμερισμός αυτός θεωρείται «φυσικός» όπως άλλωστε «φυσικές» θεωρούνται και οι διαφορετικές σχέσεις που έχουν άνδρες και γυναίκες με καθένα είδος εργασίας (Παρασκευόπουλος, 1998).

Μέσα από την πορεία της ταύτισης, οι γυναίκες εσωτερικεύουν το ρόλο τους ως νοικοκυρές, τονίζοντας ότι εργάζονται πιο σκληρά από τους άνδρες τους και διαμαρτύρονται για το χαμηλό στάτους του νοικοκυριού, καθώς επικρατεί η άποψη ότι το νοικοκυριό και η φροντίδα των παιδιών είναι «ελαφρές» εργασίες. Αν και το νοικοκυριό έχει γίνει ευκολότερο στις μέρες μας, εξακολουθεί να είναι μια σκληρή δουλειά. Η φροντίδα των παιδιών είναι ακόμη πιο εξαντλητική και χρειάζονται ατελείωτα αποθέματα ενέργειας. Οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια κατανέμονται άνισα εις βάρος της γυναίκας και παρόλο που πολλοί είναι αυτοί που την κατηγορούν για την κρίση που παρουσιάζει η σημερινή οικογένεια λόγω της εξόδου της στην αγορά εργασίας, εκείνη βρίσκει πάντα χρόνο για τα παιδιά της αφού θέματα που τα απασχολούν τα συζητούν ως επί το πλείστον με τη μητέρα τους. Επίσης, στις περιπτώσεις εκείνες που οι συνθήκες δεν τις επιτρέπουν την εργασία ενώ εκείνη την επιθυμεί, νιώθει καταπιεσμένη ως άνθρωπος με αποτέλεσμα να μη μπορεί να προσφέρει αυτά που πρέπει στα παιδιά της.

Τέλος, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι και τα δύο φύλα είναι ισάξια αλλά και διαφορετικά, χωρίς αυτό να σημαίνει ενδείξεις υπεροχής του ενός έναντι του άλλου. Το ένα φύλο συμπληρώνει το άλλο και η γυναίκα πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως και ο άνδρας: ως ισότιμο μέλος της οικογένειας και της κοινωνίας με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ως ισάξια και αυτοδύναμη ύπαρξη με τον άνδρα (Παρασκευόπουλος, 1998).

3.2 Ο ρόλος του άνδρα στη σύγχρονη οικογένεια

Στην προβιομηχανική κοινωνία, «ο πάτερ φαμίλιας» ήταν η κεφαλή των αγροτικών οικογενειών, ο πατριάρχης που καθόριζε τη μοίρα όλων των μελών της οικογένειας και αυτό το καθόριζαν άγραφοι νόμοι και κανόνες εξουσίας. Με το πέρασμα στη βιομηχανική κοινωνία, οι άνδρες απομακρύνθηκαν εντελώς από το νοικοκυριό και δεν είχαν πλέον να φροντίσουν για την εσωτερική παραγωγή και την αυτοσυντήρηση της οικογένειας. Αντιθέτως, κέρδιζαν το ψωμί της

οικογένειας ως εργάτες ή υπάλληλοι στη νέα αγορά εργασίας. Ο ρόλος του πατέρα στην οικογένεια περιορίστηκε μόνο σε κάποιες στιγμές της ζωής του παιδιού του, δηλαδή όταν επρόκειτο να του υποδείξει τις πρόπουσες συμπεριφορές, να του δώσει τη σωστή αγωγή ή να πάρει τις μεγάλες αποφάσεις για το μέλλον του. Η ευθύνη της καθημερινής φροντίδας των παιδιών βάραινε αποκλειστικά τη γυναίκα (Κοσμά, 2008).

Η σύγχρονη κοινωνία όμως δε μοιάζει ούτε στην αγροτική ούτε στη βιομηχανική κοινωνία. Οι νέες συνθήκες και οι νέες καταναλωτικές αντιλήψεις θεωρούνται η κινητήρια δύναμη των μεταβολών της οικογενειακής ζωής και συντελούν στην αύξηση του αριθμού των γυναικών με εξωοικιακή απασχόληση. Η εξέλιξη αυτή οδηγεί σταδιακά στον επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων των συζύγων και οι οικογένειες «διπλής απασχόλησης» με αδιαφοροποίητους συζυγικούς ρόλους συνεχώς αυξάνονται, ενώ η συμμετοχή του άνδρα στην οικιακή σφαίρα γίνεται ολοένα και πιο ουσιαστική, χωρίς βέβαια, να προσεγγίζει το ιδανικό της ισότητας (Μαράτου- Αλιμπράντη, 2008). Η πυρηνική οικογένεια (με διαχωρισμένους, διακριτούς τους ρόλους των δύο φύλων) δεν είναι πλέον η τυπική εικόνα των νοικοκυριών, αφού απασχολούνται και οι δυο στην αγορά εργασίας. Σήμερα, άνδρες και γυναίκες πρέπει να επαναδιαπραγματευθούν το μοίρασμα των οικογενειακών υποχρεώσεων και να μην είναι πια το νοικοκυριό και η ανατροφή των παιδιών, αποκλειστικά γυναικεία ευθύνη. Ο ρόλος του άνδρα ως πατέρα και συζύγου πρέπει να επαναπροσδιοριστεί και να γίνει συμμετοχος και όχι «βοηθός» των ευθυνών και της φροντίδας τόσο των παιδιών όσο και του σπιτιού.

Μελέτες έδειξαν ότι ακόμη και όταν οι δύο γονείς εργάζονται και είναι διαθέσιμοι να περάσουν ίσο χρόνο με τα παιδιά τους, η μητέρα ασχολείται περισσότερο με τη φροντίδα τους από ότι ο πατέρας. Και επίσης έδειξαν ότι ενώ σχεδόν όλοι οι άνδρες παίζουν με τα παιδιά τους, λίγοι ασχολούνται με τη φροντίδα του παιδιού σε καθημερινή βάση και ειδικότερα στις πιο «βρώμικες» δουλειές (Παρασκευόπουλος, 1998). Για να αλλάξουν λοιπόν αυτά τα δεδομένα, και να γίνει ο σύζυγος-πατέρας συναρμόδιος στην οικογενειακή ζωή, πρέπει να αλλάξουν οι αντιλήψεις και τα πρότυπα περί γυναικείων και ανδρικών ρόλων.

Η αλλαγή των κοινωνικών δομών καθίσταται εφικτή όταν καταρρέουν οι παραδοσιακοί θεσμοί για τους ρόλους των δυο φύλων. Αυτό διαφαίνεται ήδη σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες, με τους άνδρες να σχετίζονται με όλο και περισσότερους τομείς της ζωής (πατέρες σε άδεια πατρότητας, αγοραστές στο σούπερ μάρκετ), πράγμα που απαιτεί απ' αυτούς λιγότερο το «είμαι άνδρας» και πολύ περισσότερο την ύπαρξή τους ως κοινωνικά όντα καθώς οι κοινωνικές δομές και συνθήκες είναι τέτοιες, (μόνοι πατέρες, χωρισμένοι σύζυγοι, ανεργία, μειωμένο ωράριο εργασίας ανά εβδομάδα, απασχόληση της συζύγου) που απαιτείται (Κοσμά, 2008).

Σήμερα οι άνδρες, φοβούνται ότι μία ασαφής εφαρμογή των ρόλων μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση. Βρίσκονται ξαφνικά αντιμέτωποι με μια ανατροπή των παραδοσιακών αντιλήψεων για τους ρόλους των φύλων και αυτό τους τρομάζει, συνειδητοποιούν όμως ότι δημιουργείται ένα νέο πατρικό-συζυγικό μοντέλο σίγουρα πολύ πιο ουσιαστικό.

Απέναντι λοιπόν στα νέα δεδομένα, οι άνδρες οφείλουν να εξασκήσουν τον πατρικό και συζυγικό ρόλο μ' έναν νεωτεριστικό τρόπο και να μην είναι προσκολλημένοι στο άκαμπτο παραδοσιακό μοντέλο. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναλάβουν το μέρος των ευθυνών που αντιστοιχούν στην οικογένεια και να καταλάβουν ενεργά το δικό τους χώρο μέσα σ' αυτή χωρίς να ζητάνε έκπτωση ή άδεια και χωρίς να φοβούνται μία ενδεχόμενη απώλεια της ανδρικής τους ταυτότητας, που θα οδηγούσε σε κοινωνικό αποκλεισμό (Κοσμά, 2008).

Άλλωστε, όλες οι έρευνες τονίζουν τον πρωταρχικό ρόλο του πατέρα στη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού και πόσο καθοριστική είναι η συμμετοχή του για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του. Τα παιδιά δεν χρειάζονται μόνο υλικά αγαθά για να μεγαλώσουν υγιή αλλά και τον πατέρα όσο και την μητέρα τους. Η οικογένεια αποτελεί την πρώτη μορφή κοινωνίας στην οποία εντάσσεται το άτομο, είναι αυτή που εκπαιδεύει το άτομο να αναπτύξει δεξιότητες τις οποίες θα χρησιμοποιήσει για την κοινωνική του ένταξη. Για τη θετική ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού, την κύρια ευθύνη έχουν οι γονείς. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την ιδιαίτερη σημασία που έχει η μητρική συμβολή στην συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού αλλά και πόσο απαραίτητος είναι και ο ρόλος του πατέρα στη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού (www.sos-sygapa.eu).

3.3 Εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής

Η εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής- ιδιωτικής ζωής, αποτελεί ένα από τα νέα αιτήματα των εργαζόμενων και αποτελεί ουσιαστική διάσταση της ποιότητας της εργασίας και της ποιότητας ζωής. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οργάνωση της εργασίας και η ισορροπία μεταξύ εργασίας και προσωπικής ζωής αποτελεί μία από τις δέκα διαστάσεις της ποιότητας εργασίας και αφορά στην εξασφάλιση ότι οι ρυθμίσεις εργασίας, ιδίως σε σχέση με το ωράριο, και σε συνδυασμό με την παροχή βοηθητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών στήριξης των νοικοκυριών, θα επιτρέπουν μια σωστή ισορροπία μεταξύ ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής.

Τόσο στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και στην Ελλάδα, η ισορροπία των διαφορετικών όψεων και πτυχών ζωής και η προσπάθεια εναρμόνισης σύνθετων και

αντικρουόμενων ρόλων, συχνά γίνεται η αιχμή του δόρατος για την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, αλλά και ουσιαστική προϋπόθεση της παραμονής τους στην απασχόληση. Είναι γνωστό ότι η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας δυσχεραίνεται ή και δεν επιτυγχάνεται, εκτός των άλλων, και λόγω του ότι οι υφιστάμενες τυπικές μορφές εργασίας συχνά είναι ασύμβατες με τους παραδοσιακούς και στερεότυπους ρόλους των γυναικών στην οικογένεια. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι το αίτημα για τη συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής θέτει εκ νέου ένα παλιό ζήτημα που είχε να κάνει με το γεγονός ότι στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας και του καπιταλισμού η φροντίδα του νοικοκυριού, η ανατροφή των παιδιών καθώς και οι εργασίες συντήρησης της οικογένειας δεν θεωρήθηκαν ποτέ εργασία και ως εκ τούτου δεν αποτιμήθηκαν με όρους αγοράς, δεν αμείφθηκαν και δεν καταξιώθηκαν (www.kemop.gr).

Η επιμονή της γυναίκας για ανεξαρτησία και η συμμετοχή στη μισθωτή εργασία ταυτίζεται κοινωνικά με την απόρριψη του ρόλου της ως συζύγου και μητέρας, δημιουργώντας ακόμη περισσότερα προβλήματα στο γυναικείο πληθυσμό. Η δόμηση της διαφορετικής κοινωνικής ταυτότητας, ανάμεσα στα δύο φύλα αποτελεί ιστορικό και διαπολιτισμικό φαινόμενο, το οποίο συντελείται κυρίως μέσα στην οικογένεια και υπαγορεύει διαφορετικά ψυχολογικά χαρακτηριστικά για κάθε φύλο. Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά στη διαμόρφωση της γυναικείας ταυτότητας, είναι η παροχή της «κοινωνικής μητρότητας», η οποία καθορίζει και την πρωταρχική θέση της γυναίκας στην οικογένεια. Η «φυσική» λοιπόν υποχρέωση των γυναικών, να αναλάβουν αποκλειστικά τις ευθύνες του νοικοκυριού και την ανατροφή των παιδιών, καθόρισε τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, το είδος της μισθωτής εργασίας, τις συνθήκες και τα ωράρια εργασίας τους. Η αδύναμη θέση των παντρεμένων κυρίως γυναικών στο χώρο της παραγωγής και η αδυναμία ενσωμάτωσής τους ισότιμα με τους άνδρες, προκύπτει από την ιδεολογία που περιβάλλει τη γυναικεία εξωοικογενειακή απασχόληση, ως βοηθητική και συμπληρωματική της ανδρικής. Οι γυναίκες παραμένουν «δανεισμένες» στην αγορά εργασίας και εφόσον η οικογένεια τις χρειάζεται επιστρέφουν σε αυτήν και στον ρόλο της φροντίδας. Έτσι, οι οικογενειακές ανάγκες παραμένουν προτεραιότητα της εργαζόμενης γυναίκας και την οδηγούν είτε σε υποβαθμισμένες μορφές απασχόλησης, οι οποίες «ταιριάζουν» με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της, είτε στην ολοκληρωτική έξοδο της από τη μισθωτή απασχόληση (Στρατηγάκη, 1989).

Το μοντέλο των οικογενειών διπλής σταδιοδρομίας, όπου και οι δύο σύζυγοι εργάζονται, κατακτά όλο και περισσότερες χώρες, ενώ το ποσοστό των οικονομικά ενεργών παντρεμένων γυναικών αυξήθηκε γρηγορότερα από το συνολικά οικονομικά ενεργό γυναικείο πληθυσμό. Έχει βρεθεί επίσης ότι η εργαζόμενη μητέρα ασκεί μεγαλύτερη εξουσία σε σχέση με την άνεργη

μητέρα ή την άτεκνη σύζυγο. Όμως το κόστος της ταυτόχρονης εξωοικογενειακής απασχόλησης και της υποχρεωτικής απασχόλησης της γυναίκας με τις δουλειές του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών αποτέλεσε την «κοινωνική ποινή» της γυναίκας. Όσο ο επαγγελματικός χρόνος της γυναίκας πλησιάζει το πλήρες ωράριο τόσο μεγαλώνει η «κοινωνική ποινή» της εργαζόμενης (Σινόπουλος, 1986).

Φαίνεται ότι οι εργαζόμενες γυναίκες, σε σχέση με τις άνεργες δέχονται μεγαλύτερη βοήθεια στα οικιακά από τους συζύγους τους, παρόλο που οι ίδιες εξακολουθούν να έχουν την ευθύνη του νοικοκυριού. Γενικά η κατανομή των οικιακών δραστηριοτήτων ακολουθεί πιο σύγχρονα σχήματα σε ζευγάρια, στα οποία οι γυναίκες εργάζονται. Τέλος, η ικανοποίηση της γυναίκας μέσα στο γάμο εξαρτάται από το βαθμό συμμετοχής του συζύγου στο νοικοκυριό, την άσκηση εξουσίας που ασκεί και τη σύμφωνα με το φύλο εξειδίκευση των αποφάσεων (Γεώργας, 2004).

Ένας άλλος τομέας, στον οποίο οι άνδρες φαίνεται, ότι ασκούν σημαντική εξουσία είναι αυτός της απόφασης της γυναίκας για εξωοικογενειακή απασχόληση. Πιστεύεται, ότι οι γυναίκες θα συνεχίσουν να γνωρίζουν περιορισμούς σε σχέση με τη διάθεση της εργασίας τους, όσο διατηρείται ένας δομημένος καταμερισμός της εργασίας, όπου οι άνδρες ασκούν εξουσία μέσα και έξω από το σπίτι. Έτσι, οι γυναίκες μπορούν να εργαστούν όταν υπάρχει οικονομική ανάγκη και πρέπει να συνεισφέρουν στα έξοδα της οικογένειας, ενώ η οικονομική ενίσχυση της οικογένειας αποτελεί και τον μόνο κοινωνικά αποδεκτό λόγο για την αναζήτηση εργασίας έξω από το σπίτι. Οι γυναίκες τελικά, συγκρίνουν το προϊόν της εργασίας που θα μπορούσαν να προσφέρουν στο σπίτι, με το μισθό που θα έπαιρναν εάν εργάζονταν έξω από αυτό και υπολογίζουν αν συμφέρει περισσότερο η μισθωτή εργασία ή όχι. Οι άνδρες αντιτίθενται στην εργασία της συζύγου κυρίως επειδή πιστεύουν ότι η σύζυγος δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί σωστά στις οικογενειακές τις υποχρεώσεις ή επειδή θα έχει κοινωνικές συναλλαγές στην εργασία της που δεν θα μπορεί ο σύζυγος να ελέγχει.

Πάντως, παρόλο που άνδρες και γυναίκες θεωρούν ότι η απόφαση για αμειβόμενη εργασία της γυναίκας αποτελεί θέμα συναίνεσης ανάμεσα στο ζευγάρι, στην πραγματικότητα η έγκριση του συζύγου παραμένει ανοιχτό θέμα και εξαρτάται από τη δική του εκτίμηση για τις οικονομικές ανάγκες της οικογένειας και το είδος της εργασίας που θα αναλάβει η γυναίκα (Γεώργας, 2004).

Οι ερευνητές σήμερα προσπαθούν να αναζητήσουν τους λόγους για τους οποίους οι γυναίκες αποδέχονται το διπλό φόρτο εργασίας μέσα και έξω από το σπίτι και καταλήγουν στο

συμπέρασμα ότι οι γυναίκες διαπραγματεύονται μόνες τους τις εντάσεις που αντιμετωπίζουν τόσο με τον σύζυγο όσο και με τον εργοδότη. Η αμφιταλάντευση που αισθάνονται από τη σύγκρουση των ανταγωνιστικών ρόλων που διαδραματίζουν, είναι φυσιολογική, καθώς βιώνουν αντιφατικές συνθήκες στο χώρο της δουλειάς και της οικογένειας. Υποστηρίζεται έτσι, ότι οι αντιφάσεις δεν λύνονται τελικά με το συνδυασμό της οικογένειας και της εργασίας, αλλά τα αρνητικά και τα θετικά στοιχεία λειτουργούν συμπληρωματικά, κάνοντας τη ζωή των γυναικών πιο ενδιαφέρουσα αλλά και πιο εξαντλητική. Η εργαζόμενη γυναίκα αντλεί ταυτόχρονα ευχαρίστηση και κύρος από την ιδιότητά της, παρά την υποβάθμιση των «γυναικείων» επαγγελμάτων. Το σίγουρο είναι πάντως ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μια διπλή σύγκρουση τόσο ενάντια στις κοινωνικές πατριαρχικές δομές, όσο και στις εσωτερικές τους αναστολές που εμποδίζουν τη χειραφέτησή τους (Γεώργας, 2004).

Γενικά, η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό είναι στενά συνδεδεμένη με τα γεγονότα του κύκλου ζωής των γυναικών και η απόφαση αν θα σταματήσει ή θα συνεχίσει να εργάζεται μια γυναίκα μετά το γάμο φαίνεται ότι είναι πολύ σημαντική για τη μετέπειτα επαγγελματική της δραστηριότητα. Στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όσες γυναίκες διακόπτουν την εργασία τους εξαιτίας του γάμου ή της απόκτησης παιδιών συνήθως δεν επανεντάσσονται ποτέ στο εργατικό δυναμικό. Πιθανές ερμηνείες του παραπάνω φαινομένου αφορούν στην ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας στη χώρα μας, στην έλλειψη κρατικών φορέων φύλαξης παιδιών και στην απουσία προγραμμάτων συνεχιζόμενης κατάρτισης και εξειδίκευσης για άνεργες γυναίκες μακράς διάρκειας (Γεώργας, 2004).

Τέλος, είναι πλέον προφανές ότι η εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής δεν αφορά αποκλειστικά τις γυναίκες αλλά και τα δύο φύλα με απώτερο στόχο την ισότιμη κατανομή ευθυνών, την αναμόρφωση των παραδοσιακών, στερεοτυπικών προτύπων για τους ρόλους των δύο φύλων εντός και εκτός οικογένειας και τη διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών σε ότι αφορά τις προϋποθέσεις ένταξης και παραμονής στην αγορά εργασίας.

3.4 Μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Ελληνική πραγματικότητα

Όπως πολλές μελέτες επισημαίνουν, η ανακατανομή των οικονομικών δεδομένων και η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας δεν συνοδεύτηκε από την ανακατανομή των οικιακών υποχρεώσεων στο πλαίσιο της σύγχρονης οικογένειας. Οι άνδρες, με πολύ αργό ρυθμό συμμετέχουν στις οικιακές και στις άλλες υποχρεώσεις που έχουν σχέση με τη φροντίδα των

παιδιών και την πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών (ΚΕΘΙ 2007, Μαράτου-Αλιμπράντη 2000).

Το πως λοιπόν διαρθρώνεται και διαπλέκεται η οικογενειακή και επαγγελματική ζωή των γυναικών ποικίλλει και παίρνει διάφορες μορφές. Οι μορφές αυτές διαμορφώνονται ανάλογα με τις πηγές που κινητοποιούνται και επεμβαίνουν κάθε φορά, και σε σχέση με τους τρόπους που αυτές συνδυάζονται αλλά και με τις πρακτικές και τους μηχανισμούς παρέμβασης.

Τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί στις διάφορες χώρες προκειμένου να επιφέρουν κάποια εξισορρόπηση ανάμεσα στις επαγγελματικές απαιτήσεις και τις οικογενειακές υποχρεώσεις των γυναικών είναι αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού ανάμεσα σε δυο ανταγωνιστικές σφαίρες και στη διάκριση των πολιτικών για την εργασία και την οικογένεια (Silvera, 2002).

Οι διάφορες βοήθειες για τη διευκόλυνση των γυναικών να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, προέρχονται κυρίως από τρεις πηγές:

- α) από το συγγενικό-φιλικό περιβάλλον (δωρεάν στήριξη, συμπαράσταση και βοήθεια),
- β) από πληρωμένες υπηρεσίες (πρόσωπο με αμοιβή ή άλλες ιδιωτικές υπηρεσίες) και
- γ) από το Κράτος: δημόσιοι θεσμοί και υπηρεσίες, διάφορες κοινωνικές παροχές, γονικές άδειες, μειωμένα, ευέλικτα ωράρια εργασίας, κλπ.

Οι τελευταίες, οι πολιτικές οι λεγόμενες της «συμφιλίωσης» εμπλέκουν την πολιτεία, αλλά επίσης και τις επιχειρήσεις και τις τοπικές κοινωνίες που έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν μέτρα, πολιτικές ή άτυπες πρακτικές οι οποίες στηρίζουν την οικογένεια. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα μέτρα που προωθούν τη συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής διακρίνονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: α) αυτά που διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, β) αυτά που διευκολύνουν το συνδυασμό εργασίας οικογένειας και γ) αυτά που προωθούν την ανακατανομή των γονεϊκών ευθυνών (Μουσούρου, Στρατηγάκη 2004).

Πάντως, τα μέτρα συμφιλίωσης της εργασίας και της οικογενειακής ζωής που έχουν θεσπιστεί, σε πολλές χώρες, όπως και στην Ελλάδα, αφορούν κυρίως τις γυναίκες και τις δικές τους δυσκολίες να συνδυάσουν τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις με τις υποχρεώσεις τους ως εργαζόμενες και ως μητέρες και όχι ευρύτερα την ιδιωτική ζωή.

Όπως έχει επανειλημμένα επισημανθεί, η δημόσια παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στη χώρα μας υστερεί. Η ευθύνη για τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων εξακολουθεί να βαρύνει σε μεγάλο βαθμό την οικογένεια και κυρίως τις γυναίκες (Βενιέρης & Παπαθεοδώρου,

2003). Έτσι, η αύξηση των αναγκών για φύλαξη μικρών παιδιών και ηλικιωμένων βρίσκει διέξοδο στον ιδιωτικό τομέα (βρεφονηπιακοί σταθμοί, οίκοι ευγηρίας) και ιδίως στην ανερχόμενη αγορά προσωπικών υπηρεσιών, χάρη στην εργασία των μεταναστριών που συχνά είναι ανασφάλιστες και εργάζονται χωρίς άδεια (Μαράτου- Αλιπράντη 2007).

Οι πιο σημαντικοί νόμοι κατά την τελευταία δεκαετία αφορούν της ρυθμίσεις για την υποστήριξη των οικογενειών με πολλά παιδιά, τις διευκολύνσεις για τους εργαζόμενους γονείς, όπως:

- οι γονικές άδειες ανατροφής στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα,
- η γονική άδεια ανατροφής (9 μήνες στο δημόσιο τομέα, αντί του μειωμένου ωραρίου για 4 χρόνια),
- η άδεια μητρότητας (με πλήρεις αποδοχές 17 εβδομάδων),
- το ολοήμερο σχολείο,
- η προστασία της μητρότητας και της εγκύου στο χώρο εργασίας,
- οι άδειες απουσίας για φροντίδα άρρωστου παιδιού, για επίσκεψη στο σχολείο (μέχρι 6 ημέρες το έτος) κλπ.

Επίσης, με πρόσφατη ρύθμιση, ενώ για τις οικογένειες με δυο γονείς η γονική άδεια ανατροφής (που χορηγείται χωρίς αμοιβή στον ιδιωτικό τομέα) είναι 3,5 μήνες, ο άγαμος, χήρος ή διαζευγμένος γονέας (μητέρα ή πατέρα) εφόσον έχει την επιμέλεια του τέκνου του, δικαιούται 6 μήνες γονικής άδειας ανατροφής. Μερικοί νόμοι αφορούν επίσης την άτυπη εργασία, την τηλεεργασία, και την κατ' οίκον εργασία.

Άλλες διευκολύνσεις προς τους εργαζόμενους γονείς αφορούν - τις άδειες απουσίας για ασθένεια εξαρτώμενων μελών- μέχρι 6 εργάσιμες ημέρες, δικαιούνται οι εργαζόμενοι/ες γονείς:

- που έχουν στην επιμέλεια τους παιδιά (φυσικά ή υιοθετημένα) κάτω των 16 χρόνων.
- που έχουν στην επιμέλεια τους παιδιά που έχουν ανάγκη από ειδικές φροντίδες, επειδή πάσχουν από βαριά ή χρόνια ασθένεια ή αναπηρία.
- τις άδειες απουσίας για επίσκεψη του σχολείου των παιδιών: Οι εργαζόμενοι γονείς που έχουν την επιμέλεια παιδιών, φυσικών ή υιοθετημένων κάτω των 16 χρόνων, μπορούν επίσης να απουσιάζουν 4 εργάσιμες ημέρες συνολικά (χωρίς την περικοπή της αντίστοιχης αμοιβής), κάποιες ώρες ή ολόκληρη ημέρα από την εργασία τους για να

επισκεφθούν το σχολείο των παιδιών τους για ενημέρωση για τη σχολική τους επίδοση, μέχρι να συμπληρωθούν αυτές.

Επίσης σε περίπτωση γέννησης παιδιού, ο πατέρας δικαιούται δυο ημέρες άδεια με αποδοχές για κάθε παιδί (23.5.2000/ΕΓΣΣΕ).

Ωστόσο, οι πιο πάνω ρυθμίσεις αφορούν περισσότερο τις γυναίκες-μητέρες και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και δεν υπάρχουν ρυθμίσεις που να ανατρέπουν τις κυρίαρχες αντιλήψεις και να συμβάλουν στην πιο ισόρροπη συμμετοχή του άνδρα στην ιδιωτική/οικογενειακή ζωή.

Ωστόσο, όσον αφορά τη φύλαξη των μικρών παιδιών, θα έλεγε κανείς πως στην Ελλάδα γίνεται ολοένα και πιο έντονο το πρόβλημα λόγω του μοντέρνου τρόπου ζωής, της σημαντικής αύξησης των παντρεμένων ή μονών γυναικών που έχουν επαγγελματική δραστηριότητα και της σταθεροποίησης των γεννήσεων (Μαράτου-Αλιπράντη & Τσανίρα, 2008).

Οι επαγγελματικές υποχρεώσεις των οικογενειών αλλά και οι δυσκολίες πολλοί από αυτούς στα ζητήματα φύλαξης των μικρών παιδιών τους, όπως οι μόνοι γονείς αλλά επίσης τα διαφορετικά ωράρια εργασίας όπως: το διακεκομμένο, το κυκλικό-με βάρδιες, το ελαστικό ωράριο δημιουργούν ένα καινούριο πλαίσιο μέσα στο οποίο η ζήτηση σε παιδικούς σταθμούς αντανακλά διάφορες καινούριες ανάγκες και απαιτήσεις. Πρέπει να προστεθούν και οι καινούριες μορφές άτυπης εργασίας με άτυπο ή ευέλικτο ωράριο που δεν καλύπτονται από τους υπάρχοντες θεσμούς.

Όπως γίνεται φανερό, οι μορφές φύλαξης των παιδιών διαφοροποιούνται τα τελευταία χρόνια και είναι εξαρτημένες από πολλούς κοινωνικό-οικονομικούς παράγοντες.

Οι υπάρχουσες συλλογικές/ομαδικές δομές φύλαξης και φροντίδας των παιδιών έχουν ένα ωράριο προσαρμοσμένο στο σύνηθες ωράριο των εργαζόμενων (7 το πρωί με 2-3 το μεσημέρι). Ταυτόχρονα ενώ οι γονείς φαίνονται να προτιμούν να φυλάσσονται τα παιδιά τους από μια οικιακή βοηθό - νταντά που παρέχει κάποια ελαστικότητα όσον αφορά τις απαιτήσεις της εργασίας τους (δυνατότητα διαμόρφωσης ωραρίου ανάλογα με τις ανάγκες του/των γονέα/γονέων), συναισθηματικό δέσιμο και εξατομικευμένη φροντίδα, η ζήτηση φύλαξης των παιδιών σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς αυξάνεται συνεχώς, καθώς οι γονείς φαίνεται να αντιλαμβάνονται τη συλλογική/ομαδική φύλαξη των παιδιών σε παιδικό σταθμό (η οποία πολλές φορές συνοδεύεται/συμπληρώνεται από τη φύλαξη από τους παππούδες ή κάποιου άλλου μέλους της ευρύτερης οικογενείας) ως πιο θετική και πιο ωφέλιμη για το παιδί (Μαράτου-Αλιπράντη & Τσανίρα, 2008).

Η επιλογή ατομικής ή συλλογικής/ ομαδικής φύλαξης των παιδιών (με ή χωρίς τη συμμετοχή των παππούδων ή κάποιου άλλου μέλους της ευρύτερης οικογενείας) εξαρτάται έτσι από την αντίληψη και την τοποθέτηση των γονέων για την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους.

Παράλληλα, τίθεται το θέμα του κόστους και της οικογενειακής οικονομικής επιφάνειας των γονέων που είναι καθοριστική για την επιλογή του τρόπου φύλαξης των παιδιών αλλά και της πολιτικής για την οικογένεια που εφαρμόζεται από την πολιτεία. Η οικογενειακή πολιτική αποτελείται από διάφορες παρεμβάσεις:

- χρηματοδότηση των υπηρεσιών φύλαξης στο τοπικό επίπεδο
- οργάνωση των υπηρεσιών φύλαξης σε τοπικό επίπεδο
- οικογενειακά επιδόματα και παροχές
- διευκολύνσεις ή προσαρμογή ωραρίου εργασίας
- γονικές άδειες ανατροφής

Όμως, ανάλογα με τα εισοδήματα των γονέων και τις παροχές που δικαιούνται, οι πιο εύποροι γονείς ωθούνται έμμεσα στο να επιλέγουν τη φύλαξη των παιδιών στο σπίτι, ενώ οι γονείς με μεσαίο και χαμηλό εισόδημα στρέφονται προς τις ομαδικές δομές (δημόσιους παιδικούς σταθμούς) ή στηρίζονται στην οικογενειακή αλληλεγγύη. Σε μικρότερο βαθμό, εφόσον υπάρχει παιδικός σταθμός στο χώρο εργασίας τους, οι γονείς επιλέγουν τις δομές φύλαξης που προσφέρονται από το χώρο εργασίας.

Επίσης, ανάλογα με το ωράριο εργασίας των γονέων και σε συνάρτηση με το ωράριο λειτουργίας των ομαδικών ή ατομικών δομών φύλαξης επιλέγεται ο τρόπος φύλαξης ενώ η φύλαξη στο σπίτι από τρίτο πρόσωπο με αμοιβή μοιάζει να είναι η πιο ευέλικτη και προσαρμόσιμη μορφή φύλαξης (Μαράτου-Αλιπράντη & Τσανίρα, 2008).

Ο γεωγραφικός παράγοντας παίζει επίσης σημαντικό ρόλο: υπάρχουν λιγότεροι σταθμοί στην περιφέρεια και στις αγροτικές περιοχές, αλλά ακόμη και στην περιοχή της πρωτεύουσας, η κατανομή τους στον χώρο διαφέρει από περιοχή σε περιοχή και έχει σχέση με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Εξάλλου, όπως έχουν δείξει διάφορες μελέτες που διεξήχθησαν σε ευρωπαϊκές χώρες, οι νέες μορφές εργασίας με την ευελιξία του ωραρίου εργασίας, είτε πρόκειται για διακεκομμένο ή για μη τυπικό ωράριο, προκαλούν συχνά σε μερικές περιπτώσεις και τροποποιήσεις και διακανονισμούς μεταξύ των δυο γονέων ώστε να εναλλάσσονται κοντά στα παιδιά τους μέσα

στα συνηθισμένα πλαίσια λειτουργίας των σταθμών. Οι γονείς προσαρμόζουν έτσι υποχρεωτικά την εργασία τους στις ανάγκες των παιδιών, συνήθως σε βάρος της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Η προσαρμογή και επιβάρυνση αφορά, όπως είναι φυσικό περισσότερο τις μητέρες που θεωρούνται εξαιτίας των κοινωνικών αντιλήψεων ότι είναι αυτές υπεύθυνες για τη φροντίδα των παιδιών (Μαράτου-Αλιπράντη & Τσανίρα, 2008).

Συχνά οι χαμηλόμισθοι και οι γονείς με άτυπο ωράριο δεν έχουν άλλη λύση από τις άτυπες μορφές φύλαξης (συνήθως από τους παππούδες) ή από τη διακοπή της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Η υιοθέτηση νέων τρόπων φύλαξης γίνεται πλέον επιτακτική στις περιπτώσεις που οι δυο γονείς εργάζονται με μη τυπικό ωράριο, ή όταν πρόκειται για μονογονεϊκές οικογένειες όπου ο μόνος γονέας έχει άτυπο ωράριο ή/και στερείται από συγγενικό δίκτυο που θα μπορούσε να αναλάβει την φροντίδα του/ των παιδιού/ ών.

Να σημειωθεί επίσης ότι η αναζήτηση τρόπου φύλαξης των παιδιών χαρακτηρίζεται συνήθως από την άμεση και επείγουσα ανάγκη του/ των γονέα /ων να βρεθεί μια λύση, που καμιά φορά είναι και επιτακτική για την επιβίωση και την ισορροπία της οικογένειας.

Συνεπώς, η παρέμβαση της πολιτείας για τη δημιουργία νέων δομών καθώς και βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών με άτυπο ωράριο που θα μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των γονέων, γίνεται επιτακτική.

3.5 Εμπειρικές μελέτες

Τα δεδομένα πρόσφατων ερευνών που εστιάστηκαν στη μελέτη των οικογενειακών ρόλων των φύλων έδειξαν ότι οι νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που δημιούργησε η εκβιομηχάνιση, και οι οποίες ευνόησαν την έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας, δεν επέφεραν ουσιαστικές αλλαγές στους ρόλους των συζύγων, ούτε άλλαξαν ριζικά την κατανομή εξουσίας μεταξύ τους (Kimmel, 2004, Μουσούρου, 2003, Archer & Lloyd, 2002, Levy, et al., 2002, Παπαδιώτη-Αθανασίου, 2000, Κατάκη, 1997, Μαραγκουδάκη, 1997, Demo & Acock, 1993). Τα ερευνητικά δεδομένα έδειξαν ότι οι σημερινές οικογένειες παρουσιάζουν μια ποικιλία ως προς τις διευθετήσεις που αφορούν την κατανομή των καθηκόντων και της εξουσίας ανάμεσα στους συζύγους, αλλά στη βάση τους παραμένουν παραδοσιακές (Kimmel, 2004, Gentry, et al., 2003, Archer & Lloyd, 2002, Levy, et al., 2002, Demo & Acock, 1993). Αν και ο ορισμός της παραδοσιακής οικογένειας δεν είναι σαφής, οι περισσότεροι ερευνητές με τον όρο

αυτό αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο μοντέλο οργάνωσης της οικογενειακής ζωής το οποίο αφορά όχι τη διάσταση της συνοχής της οικογένειας, αλλά τις διευθετήσεις που έχουν σχέση με την καθημερινότητα της, και συγκεκριμένα, τον καθορισμό των ρόλων των συζύγων, την ιεραρχία ή την κατανομή της εξουσίας μεταξύ τους, και τους κανόνες που διέπουν την καθημερινή ζωή της οικογένειας. Στις οικογένειες που χαρακτηρίζονται παραδοσιακές από την έρευνα, οι διευθετήσεις που προαναφέρθηκαν υπαγορεύονται από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για τα φύλα (Levy, et al., 2002).

Από την άλλη, έχει υποστηριχτεί ότι η νέα κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα έχει επιφέρει αλλαγές στους ρόλους των φύλων όχι μόνο στον δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό βίο (Sullivan, 2004, Hochschild, 1990). Η άποψη αυτή στηρίζεται σε δημογραφικά δεδομένα τα οποία επισημαίνουν ότι ήδη από τη δεκαετία του '80 έχουμε αλλαγές στο θεσμό της οικογένειας που δείχνουν ότι το μοντέλο της παρσονικής οικογένειας αποτελεί μια μικρή μειοψηφία (Levy, et al., 2002, Cherlin, 1992) και σε δεδομένα ερευνών τα οποία υποστηρίζουν ότι έχουμε μια τάση απόρριψης των παραδοσιακών στάσεων για τους ρόλους των φύλων (Sullivan, 2004, Scott, et al., 1996) και μια αλλαγή στις αναπαραστάσεις του ανδρισμού και της πατρότητας, που συνοδεύονται από μεγαλύτερη συμμετοχή των ανδρών τόσο στη φροντίδα των παιδιών όσο και στις οικιακές εργασίες (Gupta, 1999, Coltrane, 1996). Ωστόσο, ακόμη και οι ερευνητές που υποστηρίζουν ότι έχουμε αλλαγές στους οικογενειακούς ρόλους των φύλων σε ιδεολογικό και πρακτικό επίπεδο, δέχονται ότι οι αλλαγές αυτές αφορούν κυρίως τη μεσαία και ανώτερη τάξη, ακολουθούν πολύ αργούς ρυθμούς και σαφώς δεν αναιρούν το γεγονός ότι οι γυναίκες είναι επιφορτισμένες με την εκτέλεση των περισσότερων καθηκόντων στο σπίτι, ακόμη και όταν είναι εργαζόμενες και έχουν μικρά παιδιά (Kimmel, 2004, Sullivan, 2004, Archer & Lloyd 2002, Leonard, 1999). Οι αλλαγές που παρατηρούνται σήμερα στη δομή και τη λειτουργία της οικογένειας δεν αποτελούν απόδειξη πλήρους εφαρμογής της ισότητας των φύλων, αλλά μάλλον σηματοδοτούν το πέρασμα σε μια «εκμοντερνισμένη» εκδοχή του παραδοσιακού τρόπου οργάνωσης της οικογενειακής ζωής (Levy, et al., 2002). Εξάλλου, έχει διαπιστωθεί ότι η ανισότητα μεταξύ των φύλων συνεχίζει να υφίσταται ακόμη και σε ζευγάρια που περιγράφουν τη σχέση τους ως ισότιμη. Όπως υποστηρίζουν οι ερευνητές, το να θεωρούν ότι ο γάμος τους στηρίζεται στην ισότητα των φύλων παρά το γεγονός ότι βιώνουν ανισότητα εξυπηρετεί διάφορες σκοπιμότητες- για παράδειγμα, αποκρύπτει τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των συζύγων και προστατεύει το γάμο από πιθανές συγκρούσεις (Rosenbluth, et al., 1998, Komter, 1989).

Σε γενικές γραμμές, το σχήμα που ισχύει φαίνεται να είναι το εξής: τα οικογενειακά καθήκοντα προέχουν για τις γυναίκες και περιορίζουν τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, ενώ τα επαγγελματικά καθήκοντα προέχουν για τους άνδρες και περιορίζουν τη συμμετοχή τους

στην οικογένεια. Οι οικιακές εργασίες αποτελούν ευθύνη των γυναικών, η συμμετοχή των ανδρών σε αυτές θεωρείται προαιρετική και χαρακτηρίζεται «βοήθεια», ενώ ακόμη και όταν οι άνδρες συνταξιοδοτούνται ή μειώνουν τις ώρες εργασίας, δεν φαίνεται να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο σε αυτές (Kimmel, 2004, Levy, et al., 2002, Coltane, 2000, Shelton & John, 1996). Η λήψη αποφάσεων στην οικογένεια, η οποία σχετίζεται με την κατανομή της εξουσίας μεταξύ των συζύγων, εξακολουθεί επίσης να είναι μια φυλετικά προσδιορισμένη διαδικασία: οι άνδρες είναι αυτοί που αποφασίζουν για τα περισσότερα ζητήματα, ενώ οι γυναίκες έχουν εξουσία μόνο σε θέματα που σχετίζονται με το νοικοκυριό (Gentry, et al., 2003).

Η φεμινιστική έρευνα, η οποία ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τον καταμερισμό της εργασίας στην ιδιωτική σφαίρα της οικογένειας (Thompson & Walker, 1995, Acock & Demo, 1994, Hochschild & Machung, 1989) έδειξε ότι οι γυναίκες αφιερώνουν το διπλάσιο χρόνο από αυτόν που αφιερώνουν οι σύντροφοί τους στις δουλειές του σπιτιού και τη φροντίδα των παιδιών. Μπορεί τα τελευταία χρόνια να παρατηρείται μια μικρή αύξηση στη συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές υποχρεώσεις, συχνά όμως δεν διευκρινίζεται αν η συμμετοχή αυτή αφορά μόνο την ανατροφή των παιδιών ή αν συμπεριλαμβάνει και την εκτέλεση καθηκόντων που σχετίζονται με τη φροντίδα του σπιτιού. Οι έρευνες που διαχωρίζουν τα οικιακά καθήκοντα από την ανατροφή των παιδιών δείχνουν ότι οι άνδρες εμπλέκονται στην ανατροφή των παιδιών αλλά όχι στο νοικοκυριό (Sabattini, 2004).

Η έρευνα που εστιάστηκε στη μελέτη της πατρότητας είχε δείξει ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό ανδρών φαίνεται να υιοθετεί το πρότυπο του «συμμετοχικού πατέρα» (Kimmel, 2004, Lips, 2001, Hertz, 1997). Αυτό όμως δε σημαίνει ότι οι σύζυγοι μοιράζονται εξίσου τη φροντίδα των παιδιών. Οι περισσότερες έρευνες υποστηρίζουν ότι με τη γέννηση του πρώτου παιδιού, ο καταμερισμός των καθηκόντων μεταξύ των συζύγων γίνεται πιο παραδοσιακός. Η σύζυγος συνήθως αναλαμβάνει την αποκλειστική ευθύνη της φροντίδας του σπιτιού και της ανατροφής του παιδιού (Steil, 1997, 2000, Crohan, 1996). Πολλές γυναίκες μάλιστα μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού διακόπτουν την εργασία τους ή μειώνουν τις ώρες απασχόλησης και επιστρέφουν στην εργασία τους ή στην πλήρη απασχόληση, όταν τα παιδιά μεγαλώσουν. Η επαγγελματική πορεία δηλαδή της γυναίκας φαίνεται να ακολουθεί τις φάσεις ζωής της οικογένειας, κάτι που δεν ισχύει για τους άνδρες, το αντίθετο μάλιστα: μετά την απόκτηση παιδιών οι ώρες εργασίας των ανδρών συνήθως αυξάνονται (Levy, et al., 2002). Η παρουσία παιδιών φαίνεται λοιπόν να αυξάνει το χάσμα μεταξύ των φύλων τόσο στο σπίτι όσο και στην αγορά εργασίας, καθώς σημαίνει περισσότερες ώρες δουλειάς στο σπίτι για τις γυναίκες, οι οποίες φαίνεται να αναλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της φροντίδας τους, και περισσότερες ώρες εργασίας για τους άνδρες, οι οποίοι αναλαμβάνουν την οικονομική στήριξη της

οικογένειας (Kimmel, 2004). Είναι φανερό ότι ο ρόλος του άνδρα εξακολουθεί να είναι αυτός του «κουβαλητή», ενώ η οικονομική συνεισφορά της γυναίκας στην οικογένεια παραμένει σε αρκετές περιπτώσεις συμπληρωματική. Οι αντιλήψεις που διατυπώνονται από τα ζευγάρια σχετικά με το ζήτημα αυτό συμφωνούν με την πρακτική που ακολουθούν, ότι είναι δηλαδή παραδοσιακές, με εξαίρεση τα ζευγάρια στα οποία η γυναίκα κατέχει υψηλή επαγγελματική θέση (Levy, et al., 2002). Οι ώρες που αφιερώνουν οι πατέρες στα παιδιά τους φαίνεται ότι αυξάνονται, όταν αυτά μεγαλώσουν, δεν εξισώνονται όμως σε καμία περίπτωση με τις ώρες που αφιερώνουν οι μητέρες (Kimmel, 2004). Οι έρευνες επίσης που διαχωρίζουν τις σχετικές με τα παιδιά υποχρεώσεις υποστηρίζουν ότι οι μητέρες αναλαμβάνουν συνήθως τα πρακτικά ζητήματα και τη συναισθηματική στήριξη των παιδιών, ενώ οι πατέρες αναλαμβάνουν το ευχάριστο κομμάτι της ψυχαγωγίας (Coltrane, 2000).

Στις περισσότερες από τις έρευνες που μελέτησαν τις αντιλήψεις των ατόμων για τους ρόλους των φύλων διαπιστώνεται βέβαια μια τάση για απόρριψη των παραδοσιακών απόψεων (Sullivan, 2004), η τάση αυτή όμως περιορίζεται στην αποδοχή του εργασιακού ρόλου της γυναίκας, και συνήθως δεν παίρνει τη μορφή της αποδοχής από τους άνδρες ενός πιο ενεργητικού οικογενειακού ρόλου. Εξάλλου η υιοθέτηση πιο προοδευτικών θέσεων σε σχέση με τους ρόλους των φύλων αφορά κυρίως το γυναικείο πληθυσμό και έχει διαπιστωθεί ότι στην περίπτωση των παντρεμένων ζευγαριών η κατανομή των οικιακών καθηκόντων επηρεάζεται κυρίως από τις απόψεις που ενστερνίζονται οι άνδρες για τους ρόλους των φύλων και όχι από τις αντιλήψεις των γυναικών για το συγκεκριμένο ζήτημα (Gunningham, 2005). Είναι γεγονός επίσης ότι ακόμη και σε οικογένειες με προοδευτικές απόψεις, η πρακτική που ακολουθείται είναι ουσιαστικά παραδοσιακή, αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι οι άνδρες συμμετέχουν περισσότερο στη φροντίδα των παιδιών (Μουσούρου, 2004).

Γενικά, η συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές εργασίες και στη φροντίδα των παιδιών φαίνεται να επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες μεταξύ των οποίων το μορφωτικό επίπεδο, η ιδεολογία για τα φύλα και η εργασιακή κατάσταση της συζύγου διαδραματίζουν το σημαντικότερο ρόλο. Οι ίδιοι παράγοντες φαίνεται να επηρεάζουν και την κατανομή της εξουσίας μεταξύ των συζύγων (Gentry, et al., 2003). Η υιοθέτηση προοδευτικών σχημάτων, όπως έχει δείξει η έρευνα, αφορά μια μικρή μερίδα του πληθυσμού με σαφή χαρακτηριστικά: ζευγάρια με υψηλή μόρφωση και προοδευτικές αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων που κατέχουν ανώτερες επαγγελματικές θέσεις, και η σύζυγος ενδιαφέρεται όσο και ο σύζυγος για την επαγγελματική της σταδιοδρομία (Μουσούρου, 2003). Τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν επίσης ότι η κατανομή των οικιακών υποχρεώσεων μεταξύ των συζύγων συχνά υπαγορεύεται

από την ανάγκη προσαρμογής στις απαιτήσεις της καθημερινότητας και όχι από την ιδεολογία για τα φύλα (Kimmel, 2004).

Οι ερευνητές αποδίδουν την άνιση κατανομή των οικιακών υποχρεώσεων μεταξύ των συζύγων σε διάφορους λόγους. Μεταξύ άλλων έχει υποστηριχτεί ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες αισθάνονται ότι τα καταφέρνουν καλύτερα στα καθήκοντα που θεωρούνται, σύμφωνα με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις, καλύτερα για το φύλο τους. Αυτό συμβαίνει γιατί με την ανάθεση των συγκεκριμένων καθηκόντων από την παιδική τους ηλικία έχουν αναπτύξει τις δεξιότητες που απαιτούνται για την επιτυχή επιτέλεσή τους. Όπως έδειξε σχετική έρευνα η αντίληψη που έχουν οι άνδρες και οι γυναίκες για τις δεξιότητες τους είναι ο σημαντικότερος προβλεπτικός παράγοντας για το αν θα αναλάβουν καθήκοντα που συνδέονται με το φύλο (Lips, 2001). Μια άλλη πιθανή εξήγηση είναι ότι, επειδή οι οικιακές εργασίες και η φροντίδα των παιδιών συνδέονται με τη θηλυκότητα, οι άνδρες που βοηθούν τη σύζυγο τους δέχονται αρνητική κριτική από το ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο (Coltrane, 1989). Υποστηρίχτηκε επίσης ότι οι κοινωνικές νόρμες είναι τέτοιες που ένας άνδρας ενδεχομένως αμφισβητείται ο ανδρισμός του αν ασχοληθεί με δουλειές που θεωρούνται «γυναικείες» ή αν φανεί ότι ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σύζυγου για μοίρασμα των οικιακών υποχρεώσεων. Διαπιστώθηκε μάλιστα ότι στα ζευγάρια που η γυναίκα κυριαρχεί στη λήψη αποφάσεων παρατηρείται η χαμηλότερη ικανοποίηση από το γάμο, κάτι που αποδίδεται από τους ερευνητές στο γεγονός ότι και οι δύο σύζυγοι αισθάνονται να παραβιάζουν τις κοινωνικές νόρμες (Lips, 2001).

Στην Ελλάδα σε σχετικά πρόσφατη έρευνα της Μαράτου- Αλιμπράντη (1999) με ζευγάρια της Αθήνας διαπιστώθηκε ότι σε γενικές γραμμές επικρατεί ο παραδοσιακός καταμερισμός των οικιακών καθηκόντων μεταξύ των συζύγων, ενώ η υιοθέτηση πιο προοδευτικών απόψεων για τους οικογενειακούς ρόλους των φύλων και η εφαρμογή τους επηρεάζεται από τα ατομικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των συζύγων και από την επαγγελματική κατάσταση της σύζυγου.

Συγκεκριμένα, τα ζευγάρια που οι σύζυγοι είναι νεότεροι, μορφωμένοι και ανήκουν στα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, καθώς και τα ζευγάρια διπλής σταδιοδρομίας, είναι πιο πιθανό να εκφράζουν προοδευτικές αντιλήψεις για τους ρόλους και τη θέση των φύλων και να τείνουν προς την υιοθέτηση πιο προοδευτικών προτύπων οικογενειακής ζωής. Στα ζευγάρια αυτά η συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές εργασίες και την ανατροφή των παιδιών είναι μεγαλύτερη. Αντίθετα, η υιοθέτηση παραδοσιακών απόψεων για τους ρόλους και τη θέση των φύλων και η έλλειψη ισοτιμίας στο μοντέλο οικογενειακής ζωής που ακολουθείται, χαρακτηρίζει τα ζευγάρια που οι σύζυγοι είναι μεγαλύτερης ηλικίας, έχουν χαμηλό επίπεδο

μόρφωσης, ανήκουν σε χαμηλά κοινωνικά στρώματα και οι γυναίκες δεν εργάζονται. Εκτός από την επαγγελματική κατάσταση της συζύγου, και η επαγγελματική της θέση φαίνεται ότι παίζει καθοριστικό ρόλο στην υιοθέτηση πιο προοδευτικών απόψεων και σχημάτων (πιο προοδευτικές αντιλήψεις και πιο ισότιμους συζυγικούς ρόλους συναντάμε στα ζευγάρια που η σύζυγος κατέχει ανώτερη θέση στην επαγγελματική ιεραρχία).

Παρατηρήθηκε επίσης ότι οι πατέρες αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στη φροντίδα των παιδιών τους από ότι στην εκτέλεση οικιακών εργασιών, και μάλιστα οι νέοι πατέρες με παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι πιο συμμετοχικοί από τους μεγαλύτερους σε ηλικία, καθώς και από αυτούς που έχουν μεγαλύτερα παιδιά. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι η συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές υποχρεώσεις και τη φροντίδα των παιδιών απαντάται στα ζευγάρια με προοδευτικές απόψεις για τους ρόλους των φύλων και όχι σε αυτά που ενστερνίζονται συντηρητικές απόψεις, εύρημα που υποδηλώνει ότι ο τρόπος οργάνωσης της ζωής που υιοθετείται από την οικογένεια καθορίζεται ιδεολογικά. Φαίνεται, μάλιστα ότι σε σχέση με τον καταμερισμό των οικογενειακών υποχρεώσεων, οι αντιλήψεις του συζύγου και όχι της συζύγου είναι αυτές που ρυθμίζουν την καθημερινή πρακτική του ζευγαριού.

Επίσης, σε πρόσφατη έρευνα που είχε διεξαχθεί στη χώρα μας στο πλαίσιο του προγράμματος IPROSEC (2005), οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες τονίζουν την ανάγκη εργασίας και των δύο συζύγων για την καλύτερη διαβίωση της οικογένειας και επισημαίνουν τις επιπτώσεις που αυτή έχει για τη φροντίδα των παιδιών, αλλά παρακάμπτουν το ζήτημα της μεταβολής των οικογενειακών ρόλων των φύλων αναφερόμενοι συχνά στη συνδρομή των γονέων και των πεθερικών. Όταν καλούνται να συζητήσουν τους οικογενειακούς ρόλους των φύλων, διατυπώνουν απόψεις που αντικατοπτρίζουν τη σύγχυση που οι εξελίξεις έχουν δημιουργήσει, απόψεις που η θέση τους στο παραδοσιακό- σύγχρονο συνεχές δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια και που δε φαίνεται να συνδέονται με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και την απασχόληση. Όσον αφορά στο συνδυασμό εργασίας και οικογένειας διατυπώνεται η άποψη ότι αυτός είναι πιο δύσκολος για τη γυναίκα γιατί αυτή έχει την ευθύνη του σπιτιού και των παιδιών, χωρίς όμως να συνοδεύεται η διαπίστωση αυτή από την πρόταση κάποιας λύσης. Στις περιπτώσεις δε που προτείνεται ως λύση η ανακατανομή των ευθυνών στο σπίτι, κυρίως από τις γυναίκες, οι απόψεις που διατυπώνονται εξακολουθούν να επηρεάζονται από παραδοσιακές αντιλήψεις που θέλουν τον άνδρα βοηθό και όχι συμμετοχο. Πολλές γυναίκες μάλιστα, αν και εργάζονται, επιμένουν να αναπαράγουν το παραδοσιακό πρότυπο κατανομής των οικογενειακών ρόλων μεταξύ των συζύγων, και να θεωρούν τον εαυτό τους «τυχερό», όταν έχουν τη βοήθεια των συντρόφων τους στις εργασίες του σπιτιού. Η υπάρχουσα κατανομή χαρακτηρίζεται από κάποιες

γυναίκες, ανεξάρτητα μάλιστα από την εργασιακή τους κατάσταση, μη ικανοποιητική, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις, ακόμη και εργαζόμενων γυναικών με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο, που δηλώνουν, διστακτικά ή και ανεπιφύλακτα, ικανοποιημένες με αυτήν. Η άνιση κατανομή των οικιακών και οικογενειακών υποχρεώσεων μεταξύ των συζύγων θεωρείται από πολλές συμμετέχουσες απόρροια της ανατροφής των δυο φύλων, και εκτιμάται ότι η κατάσταση θα αλλάξει αν οι μητέρες αναθεωρήσουν τον τρόπο με τον οποίο μεγαλώνουν τα αγόρια τους (Μουσούρου, 2004).

Σύμφωνα, πάντως, με νεότερη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Κέντρο Ερευνών (ΚΕΘΙ) το 2006, με τίτλο «Ο ρόλος των πατέρων στην εξισορρόπηση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής», διαπιστώθηκε ότι στην ελληνική κοινωνία, αρχίζουν να υπάρχουν προοδευτικές εξελίξεις σε ορισμένες στάσεις των ανδρών σχετικά με τη φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών. Εντούτοις, η εξέλιξη αυτή δεν αναιρεί τη διατήρηση αρκετών παραδοσιακών προτύπων σε άλλες εκφάνσεις της καθημερινής οικογενειακής ζωής.

Οι καινοτόμες τάσεις και αντιλήψεις, σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, σχετίζονται περισσότερο με την ενασχόληση των ανδρών με τη φροντίδα και την περιποίηση των παιδιών μικρής ηλικίας (τάισμα, καθαριότητα, βοήθεια στις σχολικές εργασίες και συντροφιά την ώρα του ύπνου). Σχετικά με την ανάληψη ευθυνών στην οικογένεια, η έρευνα καταδεικνύει ότι η ελληνική οικογένεια βρίσκεται σε διαδικασία μετασχηματισμού, αφού η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών την έχουν από κοινού και οι δύο γονείς.

Αναφορικά με την ανάληψη συγκεκριμένων ευθυνών, όπως οι επισκέψεις στο σχολείο του παιδιού και οι επισκέψεις στο γιατρό, διαπιστώθηκε ότι κατά κύριο λόγο η σύζυγος/ σύντροφος (με ποσοστό 57,3%) είναι εκείνη που αναλαμβάνει τα καθήκοντα αυτά.

Σε αντίθεση με αυτή τη στάση, η έρευνα καταδεικνύει ότι η κατανομή των οικιακών εργασιών, παραμένει προσκολλημένη στο παραδοσιακό μοντέλο, σύμφωνα με το οποίο η γυναίκα αναλαμβάνει το κύριο βάρος των οικιακών εργασιών. Οι μόνες οικιακές εργασίες στις οποίες αφιερώνουν χρόνο οι Έλληνες άνδρες (ποσοστό 91,4%) είναι οι λεγόμενες «εξωτερικές» (ψώνια, πληρωμή λογαριασμών), γεγονός που διαπιστωνόταν και σε παλαιότερες έρευνες. Αντίθετα, η συμμετοχή τους στις εντός του σπιτιού οικιακές εργασίες, όπως το μαγείρεμα και το πλύσιμο των πιάτων, είναι αρκετά μικρή (34,8%).

Όσον αφορά στον ελεύθερο χρόνο, διαπιστώθηκε, όπως και σε προηγούμενες έρευνες, ότι οι άνδρες έχουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ελεύθερο χρόνο από τις γυναίκες. Ωστόσο, οι άνδρες εκτιμούν ότι οι γυναίκες σύζυγοι/ σύντροφοι, είναι εκείνες που έχουν περισσότερο ελεύθερο

χρόνο από τους ίδιους, ακόμα και στις περιπτώσεις που η σύζυγος/ σύντροφος εργάζεται. Το γεγονός αυτό ερμηνεύεται, κατά πάσα πιθανότητα, με βάση την παραδοσιακή αντίληψη ότι ο χρόνος που οι γυναίκες βρίσκονται στο σπίτι αποτελεί ελεύθερο χρόνο και όχι χρόνο εργασιών, όπως οι οικιακές εργασίες και η φροντίδα των παιδιών ή άλλων μελών της οικογένειας.

Ωστόσο, ανάλογα είναι και τα αποτελέσματα που παρατηρούνται και σε άλλες χώρες σχετικά με τους ενδοοικογενειακούς ρόλους και τις ευθύνες, αφού όπως προκύπτει από στατιστικά δεδομένα, ο σύζυγος εξακολουθεί να έχει το ρόλο του «κουβαλητή» της οικογένειας, ενώ η γυναίκα εξακολουθεί να αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών.

Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε 14 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ των ετών 1998-2004 και είχαν ως σκοπό την καταμέτρηση του χρόνου που διατίθεται από κάθε άτομο στις διάφορες καθημερινές δραστηριότητες, διαπιστώθηκε ότι οι εργαζόμενοι, άνδρες και γυναίκες, περνούν το χρόνο τους με διαφορετικούς τρόπους. Έτσι, οι εργαζόμενοι άνδρες ηλικίας 25-44 ετών στις 14 χώρες δαπανούν κατά μέσο όρο περίπου 308 λεπτά την ημέρα ή λίγο πιο πάνω από 5 ώρες στη μισθωτή εργασία, σε αντίθεση με τις εργαζόμενες γυναίκες, που ο χρόνος που αφιερώνουν στη μισθωτή εργασία κατά μέσο όρο είναι περίπου 3 ώρες την ημέρα.

Αναφορικά με τις οικιακές εργασίες, όπως διαπιστώθηκε, οι γυναίκες, στις 14 χώρες ξοδεύουν περισσότερο χρόνο από τους άνδρες για τη διεκπεραίωση των εργασιών του νοικοκυριού, όπως το πλύσιμο των πιάτων, το μαγείρεμα και τη φροντίδα των παιδιών. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες ξοδεύουν για τις οικιακές εργασίες κατά μέσο όρο 278 λεπτά την ημέρα, σε αντίθεση με τους άνδρες, που ο χρόνος που αφιερώνουν στις οικιακές εργασίες δεν ξεπερνά τα 116 λεπτά την ημέρα (Eurostat, 2008).

Συνεπώς, αν και η εξωοικιακή απασχόληση των γυναικών συνεπάγεται και σχετική αύξηση της συμμετοχής του άνδρα στην οικιακή οργάνωση, δεν θα πρέπει να υπερτιμηθεί ο ρόλος της γυναικείας απασχόλησης, καθώς όπως τα ερευνητικά δεδομένα επισημαίνουν, δεν αποτελεί επαρκεί ένδειξη για την πλήρη ισότητα (Μαράτου-Αλιμπράντη, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

4.1 Λίγα λόγια για τον Πειραιά

Ο Πειραιάς βρίσκεται νοτιοδυτικά της Αθήνας, 10 περίπου χιλιόμετρα από το κέντρο της, στις βορειοανατολικές ακτές του Σαρωνικού Κόλπου, απέναντι από τη Σαλαμίνα. Περιλαμβάνει την Πειραιϊκή Χερσόνησο, όπου βρίσκονται διάφορα υψώματα και λόφοι, κυριότερος από τους οποίους είναι ο Προφήτης Ηλίας (Καστέλλα).

Ο σύγχρονος Πειραιάς άρχισε να διαμορφώνεται μετά την Ελληνική Επανάσταση. Η μετέπειτα ανάπτυξή του στηρίχθηκε σε διαδοχικά κύματα μεταναστών, οι οποίοι δημιουργούσαν νέους συνοικισμούς, όπου διατηρούσαν τις ιδιαίτερες παραδόσεις τους. Με την πάροδο του χρόνου, διαμορφώθηκαν συνοικίες με δικό τους χρώμα που πήραν την ονομασία του τόπου καταγωγής των κατοίκων τους (π.χ. Υδραίικα, Μανιάτικα, Κρητικά κ.α.). Το μεγάλο κύμα προσφύγων, όμως, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, αποτέλεσε από μια άποψη το κύριο ενοποιητικό στοιχείο ανάμεσα στις διάφορες συνοικίες, καθώς οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε κάθε γειτονιά του Πειραιά (www.cityofpiraeus.gr).

Ο Πειραιάς είναι ιστορική βιομηχανική πόλη και σημαντικός λιμένας της Αττικής αλλά και της νοτιοανατολικής μεσογείου. Αποτελεί έδρα της Νομαρχίας Πειραιώς που απαρτίζεται από το χερσαίο τμήμα των οκτώ πειραιώτικων δήμων, τα νησιά του Σαρωνικού και σήμερα συνιστά την τρίτη μεγαλύτερη σε πληθυσμό πόλη της χώρας. Το πολεοδομικό συγκρότημα της πόλεως που περιβάλλουν το κέντρο, είναι η Νίκαια (πρώην Κοκκινιά), ο Κορυδαλλός, το Κερατσίνι (πρώην Ταμπούρια), το Πέραμα, η Δραπετσώνα, και ο Άγιος Ιωάννης Ρέντης (el.wikipedia.org/wiki/Πειραιάς).

Ο Πειραιάς είναι το κύριο λιμάνι της Ελλάδας και χωρίζεται σε: α) Επιβατικό, β) Εμπορικό και γ) Επισκευαστικό Λιμένα. Το λιμάνι του Πειραιά είναι το μεγαλύτερο στην Ευρώπη και τρίτο στον κόσμο με 19 εκατ. επιβάτες το χρόνο να διέρχονται από αυτό. Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, το λιμάνι έχει εκσυγχρονισθεί και είναι ίσως ένα από τα ομορφότερα λιμάνια της Μεσογείου. Εκατομμύρια τόνοι εμπορευμάτων από όλο τον κόσμο έρχονται στο εμπορικό λιμάνι του Πειραιά. Το λιμάνι συνεχίζεται στο Κερατσίνι, το Ικόνιο και το Πέραμα όπου βρίσκονται τα ναυπηγεία Περάματος καθώς και τα πορθμεία για τη Σαλαμίνα. Μετά το Πέραμα οι λιμενικές εγκαταστάσεις συνεχίζονται με τα ναυπηγεία Σκαρामαγκά, τα διυλιστήρια πετρελαίου στον Ασπρόπυργο και τα ναυπηγεία της Ελευσίνας. Το γεγονός αυτό

καθιστά τις ακτές των λιμενικών εγκαταστάσεων στο σύνολο τους από το λιμάνι του Πειραιά έως την Ελευσίνα πάνω από 40 χιλιόμετρα.

4.2 Ιστορική αναδρομή

4.2.1 Ο Πειραιάς κατά τα προϊστορικά και αρχαία χρόνια

Η ιστορία του Πειραιά έχει πολλές και ποικίλες μεταπτώσεις ανάμεσα στους αιώνες. Με περιόδους ακμής και παρακμής, ανόδου και πτώσης που την κάνουν πολύ ενδιαφέρουσα. Στην ιστορική αυτή πορεία είναι έκδηλα ορισμένα στοιχεία, που τις προσδίδουν τις "διαστάσεις" μιας γοητευτικής διαδρομής μέσα στο χρόνο που μετρά πάνω από τέσσερις χιλιετίες και καταλήγει σε μια μεγαλούπολη που σφύζει από ζωή, αποτελώντας το πρώτο λιμάνι της χώρας μας και ένα μεγάλο ναυτιλιακό και εμποροβιομηχανικό κέντρο (www.hellas.teipir.gr).

Στη διαμόρφωση της ιστορικής πορείας του Πειραιά, υπήρξε καθοριστική η επίδραση του φυσικού χώρου και της γεωγραφικής θέσης του. Στους πρώτους ιστορικούς χρόνους που το λιμάνι του Πειραιά δεν χρησιμοποιήθηκε από τους Αθηναίους, οι κάτοικοι του τόπου ήταν ελάχιστοι. Ο Πειραιάς, πριν αξιοποιηθεί, στις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. και αναδειχθεί σε επίνειο της Αθήνας, ήταν -και έμεινε για αρκετούς αιώνες- ασήμαντος τόπος. Στους προϊστορικούς χρόνους, ο Πειραιάς ήταν νησί, που χωριζόταν από την υπόλοιπη Αττική με θαλάσσια ζώνη, που άρχιζε από την περιοχή του Φαληρικού όρμου - και συγκεκριμένα από το Νέο Φάληρο - περνούσε μέσα από τη σημερινή συνοικία Καμίνια και τμήμα του δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη και κατέληγε στο λιμένα Άλω, μπροστά στο σταθμό των "Ηλεκτρικών Σιδηροδρόμων Αθηνών - Πειραιώς". Αργότερα η ζώνη αυτή καλύφθηκε με προσχώσεις για να μετασχηματιστεί αρχικά σε αβαθή θαλάσσια λωρίδα, στη συνέχεια σε "ελώδη περιοχή" (βάλτο) και τελικά σε "πηλώδη" (λασπότοπο) και να αποτελέσει το γνωστό Αλίπεδο, με το οποίο ο Πειραιάς ενώθηκε με την υπόλοιπη Αττική (www.hellas.teipir.gr).

Στη νησιωτική μορφή του τόπου, στα πανάρχαια χρόνια αποδίδεται και η προέλευση του τοπωνυμίου Πειραιεύς. Οι περισσότεροι το ετυμολογούν από τη λέξη πειραιεύς (=πορθμέας, περαματάρης), από τον ανώνυμο περαματάρη που πιθανότατα μετέφερε με το πλοιόριό του, τους κατοίκους της Αττικής στην απέναντι πειραϊκή παραλία και αντίθετα. Το αρχικά προσηγορικό (πειραιεύς) εξελίχθηκε σε τοπωνυμικό και με την εναλλαγή του ε σε ει διαμορφώθηκε στον τελικό τύπο Πειραιεύς. Στη ζωντανή, άλλωστε γλώσσα του λαού, έχει επιβιώσει ως τις μέρες μας και ο αρχικός τύπος του τοπωνυμίου (Περαίας, Περαιάς). Κατ'

άλλους το τοπωνύμιο ετυμολογείται από τη λέξη πέραν, αφού ο Πειραιάς, είτε όταν ήταν νησί, αποκομμένο από την υπόλοιπη Αττική, είτε μετά από την επανασύνδεσή του, επειδή μεσολαβούσε ο βάλτος του Αλιπέδου, βρισκόταν "πέραν της ακτής" και χαρακτηριζόταν "νησιάζων" (www.hellas.teipir.gr).

Ο Πειραιάς κατοικήθηκε γύρω στα μέσα της 3ης π.Χ. χιλιετίας. Η άποψη αυτή ενισχύεται από κατάλοιπα πρωτοελλαδικών οικισμών που ανακαλύφθηκαν στην Παλαιά Κοκκινιά και το Κερατσίνι και τοποθετούνται χρονικά ανάμεσα στο 2600 και το 1900 π.Χ. Ως πρώτοι κάτοικοι του Πειραιά αναφέρονται οι Πελασγοί και άλλοι γνωστοί προϊστορικοί κάτοικοι του Ελλαδικού χώρου (Κάρες, Λέλεγες, Κρήτες, Θράκες, Φοίνικες) και -κυρίως- οι Μινύες, οι οποίοι ήταν οι περισσότερο προηγμένοι από όλους, με πολλές ικανότητες και τεχνικές γνώσεις, εκπληκτικές για την εποχή τους όπως κατασκευή υπογείων διαβάσεων (σηράγγων), υπονόμων και άλλων τεχνικών έργων.

Παρά το γεγονός ότι ο Πειραιάς είχε κατοικηθεί από τα μέσα της τρίτης χιλιετίας, έμεινε για πολλούς αιώνες ασημάντος τόπος, χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους Αθηναίους. Η ανάδειξη του Πειραιά συμπίπτει χρονικά με την περίοδο της ακμής της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Η επιλογή του Θεμιστοκλή, που στάθηκε ο δημιουργός του αρχαίου Πειραιά, υπήρξε επιτυχής, γιατί με τα φυσικά πλεονεκτήματα που διέθετε ο Πειραιάς με τους τρεις "αυτοφρείς" λιμένες του (Μέγα, Ζέα, Μουνιχία) και με τα έργα που εκτελέστηκαν, αναδείχθηκε σύντομα σε ασφαλέστατο πολεμικό και άρτιο σε συγκρότηση, οργάνωση και εκμετάλλευση εμπορικό λιμάνι. Με θαυμάσια τείχιση που ίχνη της σώζονται έως σήμερα. Με όλες τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση της λιμενικής κίνησης και υποδειγματική οργάνωση, διασφάλιζε τα εχέγγυα για την απρόσκοπτη διεξαγωγή των λιμενικών εργασιών, ενώ με τα αυστηρά μέτρα που ίσχυαν είχε επίσης εξασφαλιστεί η ομαλή διενέργεια των εμπορικών συναλλαγών. Ο Πειραιάς, όπως και σήμερα, ήταν κυρίως εισαγωγικό λιμάνι, με μεγάλη ναυτιλιακή και εμπορευματική κίνηση, ιδιαίτερα από τον Οκτώβριο έως τον Απρίλιο, που οι καιρικές συνθήκες διευκόλυναν τα ταξίδια των ιστιοφόρων. Το μεγαλύτερο μέρος των φορτίων προερχόταν από τα λιμάνια της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας και ιδιαίτερα της Σκυθίας από την οποία εισάγονταν σιτηρά. Το εξαγωγικό εμπόριο ήταν περιορισμένο, με φορτώσεις ορισμένων προϊόντων της Αττικής (όπως λάδι, κρασί, μέλι) και ειδών αγγειοπλαστικής. Οι έμποροι ήταν, κατά κύριο λόγο, ξένοι, που είχαν μόνιμα εγκατασταθεί στον Πειραιά - οι μ ε τ ο ι κ ο ι -, στους οποίους είχαν δοθεί ορισμένα δικαιώματα για την απρόσκοπτη άσκηση του επαγγέλματός τους, υπό την προϋπόθεση της καταβολής ειδικού φόρου, του γνωστού "μετοίκιου" (www.hellas.teipir.gr).

Εκτός από το εμπόριο σημαντικά είχε αναπτυχθεί και η βιομηχανία, με αντιπροσωπευτικούς κλάδους τη ναυπηγική, τη μεταλλουργία, την αγγειοπλαστική και, κατά δεύτερο λόγο, την υφαντουργία. Ακόμα στο λιμάνι του Πειραιά διαμορφωνόταν, την περίοδο αυτή, η χρηματιστηριακή τιμή των διαφόρων εμπορευμάτων, καθοριζόταν το ύψος των ναύλων και γενικά ρυθμιζόνταν όλα τα σχετικά με τις εμποροναυτιλιακές συναλλαγές θέματα, σε "διεθνή" - για την εποχή - πλαίσια, ώστε δικαίως να χαρακτηρίζεται ο Πειραιάς ως "*το Λονδίνο της αρχαιότητας*".

4.2.2 Οι δεκαπέντε αιώνες της παρακμής

Η πορεία του αρχαίου Πειραιά στάθηκε κοινή με την πορεία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Θα την ακολουθήσει στο μεσουράνημα της, στον περίφημο "*χρυσόν αιώνα*". Θα δεχθεί μαζί της το πρώτο πλήγμα, στον Πελοποννησιακό πόλεμο (431-404 π.Χ.). Θα συνέλθει κάπως με την αποκατάσταση της δημοκρατίας (403 π.Χ.) και τελικά θα οδηγηθεί σε οριακή παρακμή, αργά αλλά σταθερά κατά τους Μακεδονικούς χρόνους, για να δεχθεί το θανάσιμο χτύπημα με την εισβολή των Ρωμαίων και την καταστροφή από τον Σύλλα, το 85 π.Χ. Μετά την καταστροφή η πόλη περιορίστηκε "*εις ολίγην κατοικίαν*", κοντά στο λιμάνι. Και στους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες γράφτηκε ο θλιβερός επίλογος της ιστορίας του αρχαίου Πειραιά. Από το 395 π.Χ., με την τελευταία εισβολή των Γότθων, αρχίζει η μεγάλη περίοδος της πειραιϊκής παρακμής, που θα διαρκέσει δεκαπέντε περίπου αιώνες, ως την εθνική μας αποκατάσταση. Στη περίοδο, αυτή η πόλη δεν υπήρξε. Δεν υπάρχουν μαρτυρίες και ιστορικά δεδομένα που να αποδεικνύουν την ύπαρξη "*εστιών*" ζωής κατά τη διάρκεια αυτών των ετών. Το λιμάνι του Πειραιά χρησιμοποιήθηκε, βέβαια, κατά καιρούς, ως ορμητήριο του βυζαντινού στόλου ή των πειρατικών πλοίων, αλλά για κάποια, έστω και περιορισμένη, λιμενική κίνηση, δεν μπορεί να γίνει λόγος. Κι από το 1318 μ.Χ. ο Πειραιάς έχασε και το αρχαίο όνομα του. Έγινε το "Porto Leone", το "Porto Draco" των Φράγκων και από το 1456 το "Ασλάν λιμάνι" των Τούρκων (λιμάνι λέοντος), από το μαρμάρινο άγαλμα Λέοντος, που βρισκόταν περίπου στη θέση όπου χτίστηκε αργότερα το Παλαιό Δημαρχείο (Ρολόι) (www.hellas.teipir.gr).

Σε όλη την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η ερήμωση και η εγκατάλειψη εξακολουθούν να είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πειραιϊκού χώρου. Το λιμάνι χρησιμοποιήθηκε σε αραιά χρονικά διαστήματα και για ελάχιστες εμπορικές συναλλαγές, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αυτής. Η μόνη "*εστία*" ζωής, την περίοδο αυτή, είναι το Μοναστήρι του Αγίου Σπυρίδωνα, που ιδρύθηκε γύρω στα 1590 μ.Χ. με τους ελάχιστους μοναχούς του, και ένας επώνυμος κάτοικος ο Γάλλος έμπορος Καυράκ, που είχε εγκατασταθεί σ' ένα σπίτι, στη

πειραϊκή παραλία, γύρω στα μέσα του δεκάτου ογδόου αιώνα, ενώ την όλη εικόνα της παρακμής του άλλοτε ένδοξου "επινείου" συμπλήρωνε ο Τούρκος τελωνοφύλακας (www.hellas.teipir.gr).

4.2.3 Από την παρακμή στην αναδημιουργία του 19ου αιώνα

Στη νεότερη ιστορική πορεία του Πειραιά δύο χρονολογίες σημαδεύουν καθοριστικά το ξεκίνημα για τη δημιουργία της νέας πόλης: το 1829 και το 1835. Το 1829 φτάνουν στον τόπο αυτό οι πρώτοι νέοι του κάτοικοι - πέντε τον αριθμό - κι ανάμεσά τους ο Γιαννακός Τζελέπης, που το όνομα του δόθηκε στην ομώνυμη ακτή. Και το 1835 ιδρύεται ο Δήμος Πειραιώς, με πρώτο δήμαρχο τον Υδραίο Κυριάκο Σερφιώτη. Εν τω μεταξύ, μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους από το Ναύπλιο στην Αθήνα (1834) και τη διαγραφόμενη πλέον προοπτική για μελλοντική ανάπτυξη του πειραϊκού λιμένα, αρχίζει να εκδηλώνεται εντονότερο το ενδιαφέρον για τον εποικισμό του Πειραιά από τους ανθρώπους που προέρχονταν από όλα τα σημεία του ελληνικού χώρου, με σταθερή αύξηση από χρόνο σε χρόνο του αριθμού τους. Με τις προσπάθειες των πρώτων "εποίκων" και τη σημαντική συμβολή των δημιουργικών δημάρχων: Κυριάκου Α. Σερφιώτη (δήμαρχος από το 1835 - 41), Πέτρου Σ. Ομηρίδη (1841-45, 1848-54), Αντωνίου Θεοχάρη (1845-48), Λουκά Δ. Ράλλη (1855-66), Δημητρίου Α. Μουτζόπουλου (1866-74), Τρύφων Α. Μουτζόπουλου (1874-83, 1895-1903), Αριστείδη Σκυλίτση (1883-87), και Θεόδωρου Γ. Ρετσίνα (1887-95), καθώς και άλλων γεγονότων, ο Πειραιάς εξελίχθηκε και αναδείχθηκε σε πρώτο λιμάνι της χώρας, θέση που επί πενήντα χρόνια διεκδίκησε πεισματικά από τη Σύρο, που μέχρι τότε ήταν το σπουδαιότερο ναυτιλιακό κέντρο της εποχής. Μερικά από τα σημαντικότερα γεγονότα που συντέλεσαν σε αυτή την εξέλιξη ήταν η σιδηροδρομική σύνδεση με την Αθήνα, το 1869 και αργότερα, προς τα τέλη του αιώνα, με τις άλλες πόλεις της Ελλάδας, η βιομηχανική ανάπτυξη του τόπου, περίπου το 1860-1870 και η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου, το 1893, που έκανε πλεονεκτικότερη τη θέση του Πειραιά προς τη Δύση, σε συνδυασμό και με την οριστική στροφή της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας προς τον ατμό, γύρω στις αρχές του αιώνα μας (www.hellas.teipir.gr).

4.2.4 Το πρώτο λιμάνι της χώρας. (Τέλη 19ου – Αρχές 20ου αιώνα)

Στα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα σύμφωνα με το πολεοδομικό σχέδιο των Κλεάνθη – Schaubert – Klenze η αναδημιουργία της πόλης είχε ολοκληρωθεί, με την οικοδόμηση πολλών δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, που ξεχώριζαν για την καλαισθησία τους - και από τα οποία ελάχιστα διασώθηκαν ως τις μέρες μας, με την ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας και με τη σταθερή αύξηση του πληθυσμού της πόλης, που έφτασε το 1896 τους 51.020 κατοίκους. Εκτός από τα πρώτα δημόσια κτίρια, που οικοδομήθηκαν αμέσως μετά την ίδρυση του Δήμου

(Τελωνείο, Λοιμοκαθακτήριο, Κρατικές Αποθήκες στην οδό Ευπλοίας, κτίριο της Σχολής Ευελπίδων, κ.α.), έως τα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα είχαν επίσης χτιστεί όλα τα απαραίτητα σχολικά κτίρια ("Ράλλειο Παρθεναγωγείο", "Ιωνίδειες Σχολές" Γυμνάσιο - στην πλατεία Κοραή - και πολλά δημοτικά σχολεία) το μέγαρο του Χρηματιστηρίου, το γνωστό ως "Ρολόι" (1869-73), το Δημοτικό Θέατρο (1884-95), και πολλοί ιεροί ναοί (Αγίου Σπυρίδωνα, Αγίου Νικολάου, Αγίου Κωνσταντίνου, Ευαγγελιστριάς, Αγίας Τριάδας). Τέλος, με δωρεές των μεγάλων ευεργετών του τόπου, είχαν ιδρυθεί τα κοινωφελή ιδρύματα, που και σήμερα συνεχίζουν τη λειτουργία τους ("Τζάνειο Νοσοκομείο", "Ζάννειο Ορφανοτροφείο Αρρένων", "Γηροκομείο", "Χατζηκυριάκειο Ορφανοτροφείο Θηλέων" κ.α.).

Στο λιμάνι είχαν εκτελεστεί τα πρώτα απαραίτητα λιμενικά έργα που παρείχαν τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της λιμενικής κίνησης της εποχής, που έφτανε περίπου τα 2500 πλοία και τους 1.500.000 τόνους εμπορευμάτων τον χρόνο. Επίσης, την ίδια εποχή ανοίγουν και τα πρώτα εργοστάσια (Βασιλειάδη, Τζων Μακ Δουάλ και Βάρβουρ, Ρετσίνα, Βολανάκη, Δηλαβέρη, Μεταξά, Μπαρμπαρέσου κ.ά.) και οι πρώτοι μεγάλοι εμπορικοί οίκοι. Στον πνευματικό και καλλιτεχνικό τομέα σημειώθηκε αξιόλογη κίνηση. Και καθώς ανέτελλε ο 20ος αιώνας, που έμελλε να σταθεί μια ταραγμένη εποχή που άλλαξε τη ροή της ιστορίας παγκοσμίως, ο Πειραιάς είχε οριστικά κερδίσει τη μάχη της αναδημιουργίας και της ακμής, αφού είχε αναδειχθεί στο πρώτο λιμάνι και στη δεύτερη πόλη της Ελλάδας (www.hellas.teipir.gr).

4.2.5 Η εξέλιξη της πόλης στη διάρκεια του 20ου αιώνα

Στις πρώτες τέσσερις δεκαετίες του εικοστού αιώνα η πόλη συνεχίζει σταθερά την ανοδική της πορεία, σε όλους τους τομείς. Στο εμπόριο, τη βιομηχανία, τη ναυτιλία και γενικά στο χώρο της οικονομικής ζωής, ενώ παράλληλα αξιόλογες είναι οι επιτεύξεις και στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Τούτο οφείλεται βασικά στην ομοιογένεια που διατηρεί, ιδιαίτερα ως το 1922, η πειραιϊκή κοινωνία και στην έντονη προβολή μιας τοπικής συνείδησης, που σε τελευταία ανάλυση, διαμορφώνει και την ιδιαιτερότητα της όλης "*φυσιογνωμίας*" της πόλης. Μια ιδιαιτερότητα που είναι έκδηλη ακόμα και στην αισθητική των δημοσίων και ιδιωτικών κτηρίων της. Με τη σταδιακή επέκταση του ηλεκτροφωτισμού, την ηλεκτροκίνηση του σιδηροδρόμου Αθηνών - Πειραιώς (1904) και των "*τραμ*" (1909), την ασφαλτόστρωση των κεντρικών οδών και πλατειών - την ίδια περίοδο - και την επίλυση του σοβαρότατου για την πόλη προβλήματος της υδροδότησης, μετά την κατασκευή του φράγματος του Μαραθώνα (1931), αντιμετωπίζονται αποφασιστικά άμεσες και πρακτικές ανάγκες των κατοίκων, με αισθητή βελτίωση της ποιότητας ζωής. Συγχρόνως, μετά την ίδρυση της "*Επιτροπείας Λιμένος*" (1911), εκτελούνται τα πρώτα

μεγάλα από την εποχή της εθνικής παλιγγενεσίας έργα στο λιμάνι (1924-31), με τα οποία αρχίζει ουσιαστικά η προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό του. Επίσης, με τη ίδρυση του *Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς* (1930) επιλύεται οριστικά και το θέμα της διοίκησης και οργάνωσής του, πάνω σε στέρεες και κυρίως ορθολογιστικές βάσεις. Στο ενδιάμεσο αυτό διάστημα (1900-1930) η πόλη εξελίσσεται σημαντικά και μετά τα συγκλονιστικά γεγονότα της περιόδου (1912-22), Βαλκανικοί πόλεμοι, Α' Παγκόσμιος, Μικρασιατική καταστροφή) έχει κυριολεκτικά γιγαντωθεί. Ιδιαίτερα, μετά το 1922, ο Πειραιάς γνωρίζει τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή "*έκρηξη*", με διπλασιασμό του πληθυσμού του, που φτάνει το 1928 τους 251.659 κατοίκους (1920: 133.428 κατ.) μετά την άφιξη των προσφύγων από την Μικρά Ασία και την εγκατάστασή τους σε συνοικισμούς γύρω από την παλιά πόλη - τους σημερινούς δήμους Νίκαια, Κερατσίνι, Δραπετσώνα κ.ά. Η εγκατάσταση των προσφύγων παρά τα σοβαρότατα προβλήματα που αρχικά δημιούργησε και τα οποία - τελικά - με υπεράνθρωπες προσπάθειες ξεπεράστηκαν, μπορεί να συντέλεσε σε κάποια αλλοίωση της πληθυσμιακής σύνθεσης του τόπου, αλλά υπήρξε και χρήσιμη αλλά και παραγωγικά αποδοτική. Γιατί ενίσχυσε την οικονομία της χώρας με ένα αξιόλογο έμπυχο δυναμικό που η συμβολή του εκτιμήθηκε ως απόλυτα θετική για τα τοπικά και - ακόμη - για τα ευρύτερα εθνικά πλαίσια (www.hellas.teipir.gr).

Η πολεμική περιπέτεια του έθνους (1940-44) είχε τις ανάλογες επιπτώσεις στην πόλη και το λιμάνι του Πειραιά. Ιδιαίτερα στο λιμάνι ήταν άμεσες και ανασχετικές στην απρόσκοπτη - ως τότε - λειτουργία του. Τα πολεμικά γεγονότα, όπως ο βομβαρδισμός από γερμανικά "*στούκας*" και η έκρηξη του α/π "*Κλαν Φρένζερ*" (6-4-1941), ο μεγάλος βομβαρδισμός του Πειραιά από τους "*Συμμάχους*" (11-1-1944) και η ανατίναξη των λιμενικών εγκαταστάσεων, κατά την αποχώρηση των Γερμανών (12-10-1944), είχαν ως αποτέλεσμα την πλήρη σχεδόν καταστροφή του λιμανιού, με ζημιές που, κατά σχετικές εκτιμήσεις της εποχής, υπολογίστηκαν σε 325.000.000 προπολεμικές δραχμές. Μεγάλες ήταν και οι καταστροφές στην πόλη (κατάρρευση ενός Ιερού Ναού - της Αγίας Τριάδας - 684 δημοσίων και ιδιωτικών κτιρίων, 56 αποθηκών και εργοστασίων, 3000 πλινθόκτιστων και ξύλινων οικημάτων και σημαντικές ζημιές σε 2.070 δημόσια και ιδιωτικά κτίρια και 146 εργοστάσια και αποθήκες, ενώ βαρύτατος ήταν και ο φόρος αίματος που κατέβαλε ο Πειραιάς - οι θυσίες σε ανθρώπινα θύματα (15.000 περίπου νεκροί, από τους οποίους οι 11.000 από πείνα τον φοβερό χειμώνα του 1941-42).

Στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και μετά την αποκατάσταση των ζημιών στο λιμάνι και την πόλη, ο Πειραιάς άρχισε, ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, να ξαναβρίσκει το συνήθη ρυθμό της ζωής του. Με την εκτέλεση σειράς έργων στο λιμάνι, και τις αλλαγές που σημειώθηκαν στο χώρο των θαλασσίων μεταφορών με την εισβολή των *Containers*, δημιουργήθηκαν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναγκαία υποδομή σε εγκαταστάσεις και

μέσα, ώστε να μπορεί ο Πειραιάς να εξυπηρετεί άνετα τη σταθερά αυξανόμενη κίνησή του σε φορτία και εμπορεύματα. Παράλληλα, στα μέσα της δεκαετίας του '50, άρχισε η προσπάθεια για την ανοικοδόμηση της πόλης, για να πάρει όμως διαστάσεις πραγματικής "*κοσμογονίας*", στον τομέα αυτό, από την επόμενη δεκαετία, με την ανέγερση πολυώροφων κτιρίων με επιβλητική κυριαρχία του "*μπετόν*" που, κάτω από την ασφυκτική πίεση των άμεσων αναγκών για στέγαση της εποχής πρόβαλε ίσως ως η μόνη λύση, αλλά που δυστυχώς είχε ως αποτέλεσμα τη ριζική αλλαγή της αισθητικής "*φυσιογνωμίας*" της πόλης. Ελάχιστα είναι πια τα νεοκλασικά κτίρια που διασώθηκαν από τη σκαπάνη της φθοράς και τα οποία ήδη αξιοποιούνται, ώστε ένα μέρος της πολιτισμικής αυτής κληρονομιάς να παραμείνει -τουλάχιστον- αλώβητο. Παρά όμως τις αισθητικές αλλοιώσεις που έχει υποστεί, με ορισμένες αρχιτεκτονικές ακρότητες, ο Πειραιάς, αυτή η σύγχρονη πλέον μεγαλούπολη, διατηρεί ως ένα σημείο την ιδιαιτερότητά του (www.hellas.teipir.gr).

4.3 Κάτοικοι και απασχόληση

Στο χαρακτήρα της πόλης, όπου πολύ μικρή θέση είχε η αγροτική οικονομία, οφείλονται τόσο η ποικιλία ως προς την απασχόληση όσο και οι μεγάλες διαφορές ως προς την οικονομική κατάσταση του πειραιϊκού πληθυσμού. Οι πρώτες πληροφορίες για την απασχόληση των κατοίκων του Πειραιά, που υπολογίζεται πως ήταν τότε 20.000-30.000 κάτοικοι, προέρχονται κυρίως από δικανικούς συγγραφείς του 4^{ου} αι. π.Χ. (Αριστοτέλης) που μαρτυρούν ότι την πιο εύπορη τάξη αποτελούσαν αυτοί που ασχολούνταν με την εμπορική ναυτιλία, έμποροι και ναύκληροι (έμποροι με δικό τους πλοίο) και οι τραπεζίτες. Τους χορηγούς των αγώνων και τους τριήραρχους αποτελούσε ένας μεγάλος αριθμός καπήλων (λιανέμπορων), ψαράδων και άλλων ελεύθερων επαγγελματιών. Επίσης, υπήρχαν οι ναύτες των εμπορικών και κυρίως οι κωπηλάτες των πολεμικών πλοίων, οι τεχνίτες και εργάτες που ασχολούνταν στις πειραιϊκές βιοτεχνίες, κατά κύριο λόγο στα ναυπηγεία και τα εργαστήρια (ασπιδοποιεία, ξιφοποιεία, επιπλοποιεία κλπ.), το δυναμικό των οποίων κυμαινόταν μεταξύ 20 – 50 εργατών, από τους οποίους οι πιο πολλοί ήταν δούλοι. Αλλά και στην οικοδομή, στις εκτεταμένες πειραιϊκές λιθοτομίες και στην επεξεργασία της πορφύρας, χωρίς να ξεχνάμε τον υπόκοσμο των πορνείων που χαρακτήριζαν την εικόνα του λιμανιού (Πανάγος, 1949).

Η απασχόληση του πληθυσμού του Πειραιά, από τα αρχαία χρόνια μέχρι και τις μέρες μας, δεν έχει σημαντικά διαφοροποιηθεί, αφού τομείς όπως η ναυτιλία, το εμπόριο, τα ναυπηγεία, η βιοτεχνία και βιομηχανία καθώς και το εργατικό δυναμικό που πλαισιώνει τους παραπάνω κλάδους, ανέκαθεν υπήρχαν στον Πειραιά.

Σήμερα, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός (ΟΕΠ) του Πειραιά αποτελεί το 40,9% του συνόλου του μόνιμου πληθυσμού που ανέρχεται στους 175.697 κατοίκους (Ε.Σ.Υ.Ε, 2001) ενώ οι απασχολούμενοι είναι το 88,4% του ΟΕΠ. Υπάρχει κυριαρχία στον τριτογενή τομέα παραγωγής σε ποσοστό 75,6% και ακολουθεί ο δευτερογενής με 23,8%, που παρά την προσπάθεια αποβιομηχάνισης των τελευταίων δεκαετιών, είναι ένα σημαντικό ποσοστό. Το μεγαλύτερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι μισθωτοί (76,5% του ΟΕΠ), και το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό το παρουσιάζουν οι εργοδότες, αλλά είναι κατά πολύ χαμηλότερο. Στον Πειραιά δραστηριοποιούνται 17.550 επιχειρήσεις, από αυτές ποσοστό 0,4% αποτελούν τον Α' γενή τομέα παραγωγής, στο Β' γενή το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτό το τομέα είναι 17,3%, ενώ 82,31% είναι επιχειρήσεις του Γ' γενούς τομέα.

Οι κλάδοι με το μεγαλύτερο ποσοστό συγκέντρωσης επιχειρήσεων, σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε για το έτος 2003 είναι: το λιανικό εμπόριο (20,28%), οι άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες (11,6%), το χονδρικό εμπόριο (12,39%), και τέλος οι βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων (8,13%) και τέλος ξενοδοχεία-εστιατόρια (6,06%).

Από τους κλάδους των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Πειραιά, αυτοί που σχετίζονται κατά προσέγγιση με το λιμάνι άμεσα ή έμμεσα, μπορούμε να πούμε ότι είναι: i) Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες-δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων (8,13%), ii) Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (1,36%), iii) Υδάτινες μεταφορές (4,06%), iv) Ξενοδοχεία και εστιατόρια (6,06%), v) Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων, (0,04%), vi) Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες, (0,026%).

Συνολικά στον Πειραιά δραστηριοποιούνται 3.494 επιχειρήσεις με αντικείμενο συναφές με τη λειτουργία του λιμένα. Γεγονός πολύ σημαντικό για την Τοπική Οικονομία, αφού αντιστοιχούν περίπου στο 19,91% του συνόλου και μπορούμε να πούμε ότι βγαίνει ο δεύτερος μεγαλύτερος κλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

5.1 Επιλογή του δείγματος

Γενικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να σκιαγραφηθούν οι αντιλήψεις της εργαζόμενης γυναίκας για τη συμμετοχή του συζύγου στην οικογένεια.

Για το ερευνητικό κομμάτι της πτυχιακής εργασίας, κρίθηκε απαραίτητη η σύνταξη ενός ειδικά διαμορφωμένου ερωτηματολογίου.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της διανομής ανώνυμων ερωτηματολογίων στην περιοχή του Πειραιά. Ο λόγος που επιλέχθηκε η συγκεκριμένη περιοχή ήταν για να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των γυναικών για τη συμμετοχή του συζύγου στην οικογένεια σε μια αστική περιοχή όπου οι ρυθμοί είναι εντονότεροι και η συμμετοχή του συζύγου κρίνεται απαραίτητη.

Αρχικά, ο σχεδιασμός και η προπαρασκευή του ερωτηματολογίου έγινε κατά τη χρονική περίοδο Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου. Εν συνεχεία, διανεμήθηκαν 150 ερωτηματολόγια από τα οποία συγκεντρώθηκαν τα 121. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από εργαζόμενες γυναίκες οι οποίες είτε ήταν παντρεμένες είτε συζούσαν με το σύντροφό τους. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου.

5.2 Δομή και στόχος ερωτηματολογίου

Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα περιελάμβανε 22 ερωτήσεις, κυρίως κλειστού τύπου, εκ των οποίων οι 8 αφορούσαν ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα.

Συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις που περιελάμβανε το ερωτηματολόγιο είχαν ως στόχο να διαπιστωθεί η ποσοτική συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές εργασίες και σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τις ανάγκες των παιδιών, καθώς και η γενικότερη κατανομή του χρόνου των ερωτηθεισών και των συζύγων τους καθημερινά. Επίσης, στόχος ήταν να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ των συζύγων, η αντίληψη της αναγνώρισης της συμβολής της γυναίκας στην οικογένεια από τους συζύγους, η αντίληψη για το ποιός από τους γονείς είναι περισσότερο αρμόδιος σχετικά με την ανατροφή των παιδιών καθώς και οι συνέπειες της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία σε σχέση με την οικογένεια.

5.3 Επεξεργασία και μεθοδολογία των στοιχείων

Μετά την ολοκλήρωση της συλλογής των 121 ερωτηματολογίων, ακολούθησε η κωδικοποίηση των μεταβλητών που διερευνήθηκαν. Το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε τόσο για την καταγραφή των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν όσο και για την κατασκευή των γραφημάτων ήταν το Microsoft Office Excel 2007 και το πρόγραμμα στατιστικής ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση αυτών των δεδομένων (πίνακες περιγραφικής στατιστικής), και το στατιστικό έλεγχο συσχέτισης και ανεξαρτησίας ήταν το SPSS Statistics 18.

Για την ανάλυση των στοιχείων ακολουθήθηκαν δύο στάδια:

- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την επιτόπια έρευνα
- Στατιστικός έλεγχος συσχέτισης και ανεξαρτησίας των δεδομένων

Στο επόμενο κεφάλαιο παρατίθενται τα γραφήματα όπου γίνεται η περιγραφική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από την έρευνα. Η σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι κατανομές είναι η ίδια με αυτή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου (βλ. Ερωτηματολόγιο, Παράρτημα, σελ. 160).

5.4 Ανάλυση Ελέγχου Ανεξαρτησίας Μεταβλητών

5.4.1 Θεωρητικό μοντέλο

Προκειμένου να εξεταστεί αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ δύο μεταβλητών X και Ψ , χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος ανεξαρτησίας X^2 . Η μέθοδος X^2 ή έλεγχος ανεξαρτησίας μεταβλητών, χρησιμοποιείται γενικά για να εκτιμήσουμε αν δύο ή περισσότερες μεταβλητές οι οποίες αποτελούνται από δεδομένα συχνοτήτων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Η διατύπωση κάθε ελέγχου υποθέσεων περιλαμβάνει τη μηδενική (H_0) και την εναλλακτική υπόθεση (H_1) και έχει την ακόλουθη μορφή:

- (H_0): Τα χαρακτηριστικά X και Ψ του δείγματος κατανέμονται ανεξάρτητα στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.
- (H_1): Τα χαρακτηριστικά X και Ψ του δείγματος δεν κατανέμονται ανεξάρτητα στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι εξαρτημένες.

5.4.2 Υπολογιστικό μοντέλο

Ο έλεγχος ανεξαρτησίας X^2 πραγματοποιείται σε επίπεδο σημαντικότητας (ε.σ.) α , το οποίο μπορεί να λάβει μια από τις ακόλουθες τιμές $\alpha=0,05$ ή $\alpha=10$. Στην παρούσα έρευνα κρίθηκε ως το καταλληλότερο επίπεδο σημαντικότητας το $\alpha=0,05$, επίσης η τιμή του στατιστικού όρου X^2

συγκρίνεται με την πιθανότητα παρατήρησης p-value και τα ενδεχόμενα συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα:

- Εάν το **p-value** $> \alpha = 0,05$ τότε γίνεται αποδεκτή η μηδενική υπόθεση H_0 , δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ τους ανεξάρτητες και
- Εάν το **p-value** $\leq \alpha = 0,05$ τότε γίνεται αποδεκτή η εναλλακτική υπόθεση H_1 , δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ τους εξαρτημένες, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% (Σταυρινός, 1998).

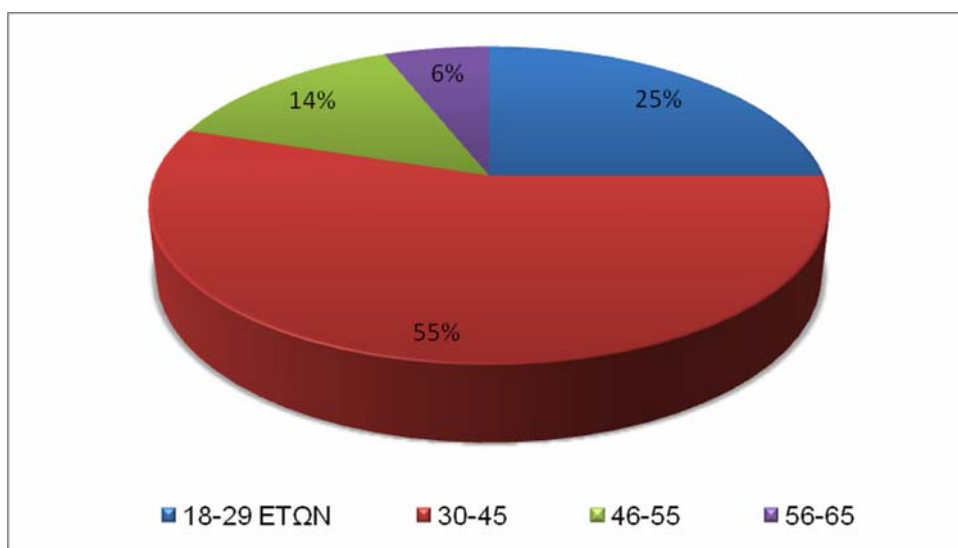
Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύονται οι έλεγχοι ανεξαρτησίας των μεταβλητών και παρατίθενται επίσης και οι πίνακες διπλής εισόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

6.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική

6.1.1 Κατανομή ηλικιών του δείγματος

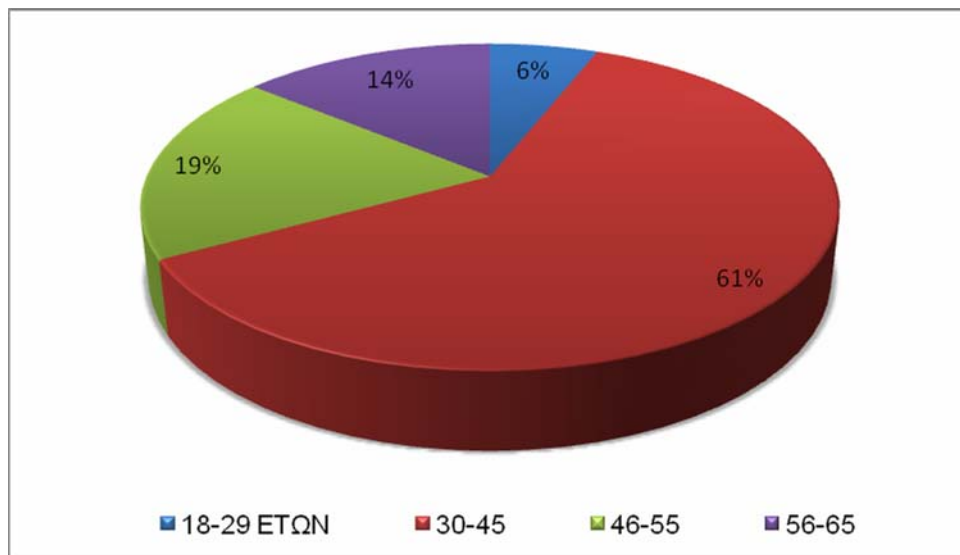
Από τις 121 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, το 25% (30 γυναίκες) είχε ηλικία από 18-29 ετών, το 55% (67 γυναίκες) είχε ηλικία από 30-45 ετών, το 14% (17 γυναίκες) είχε ηλικία από 46-55 ετών και το υπόλοιπο 6% (7 γυναίκες) είχε ηλικία από 56-65 ετών (βλ. γράφημα 6.1).

Γράφημα 6.1.1: Ηλικία του δείγματος

6.1.2 Κατανομή ηλικιών των συζύγων του δείγματος

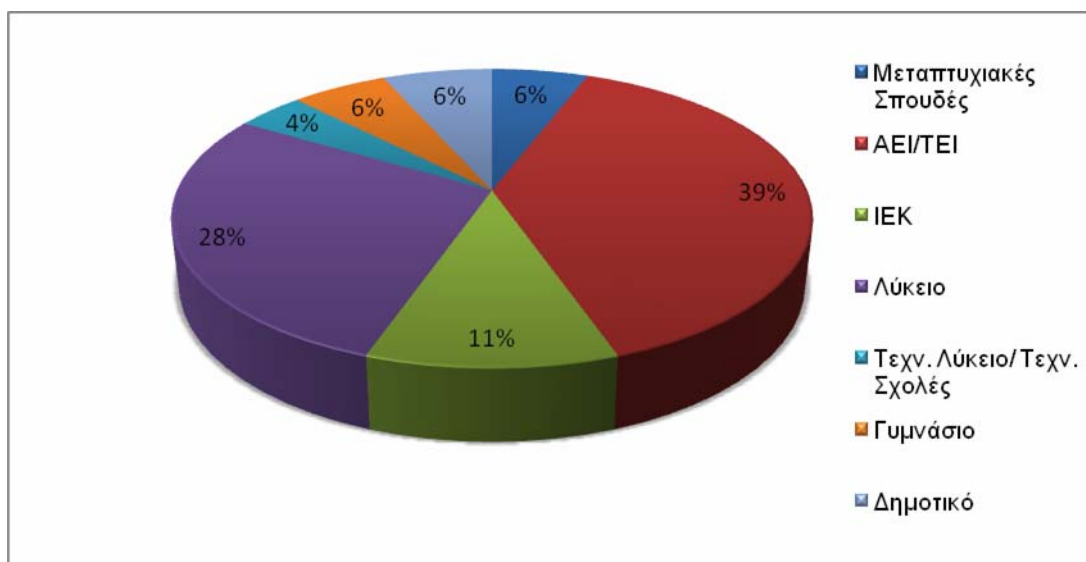
Οι ηλικίες των συζύγων του δείγματος είχαν ως εξής: το 6% των συζύγων (7 γυναίκες) είχε ηλικία από 18-29 ετών, το 61% (74 γυναίκες) είχε ηλικία από 30-45 ετών, το 19% (23 γυναίκες) είχε ηλικία από 46-55 ετών και το 14% (17 γυναίκες) είχε ηλικία από 56-65 ετών (βλ. γράφημα 6.2).

Γράφημα 6.1.2: Ηλικία των συζύγων του δείγματος

6.1.3 Επίπεδο μόρφωσης του δείγματος

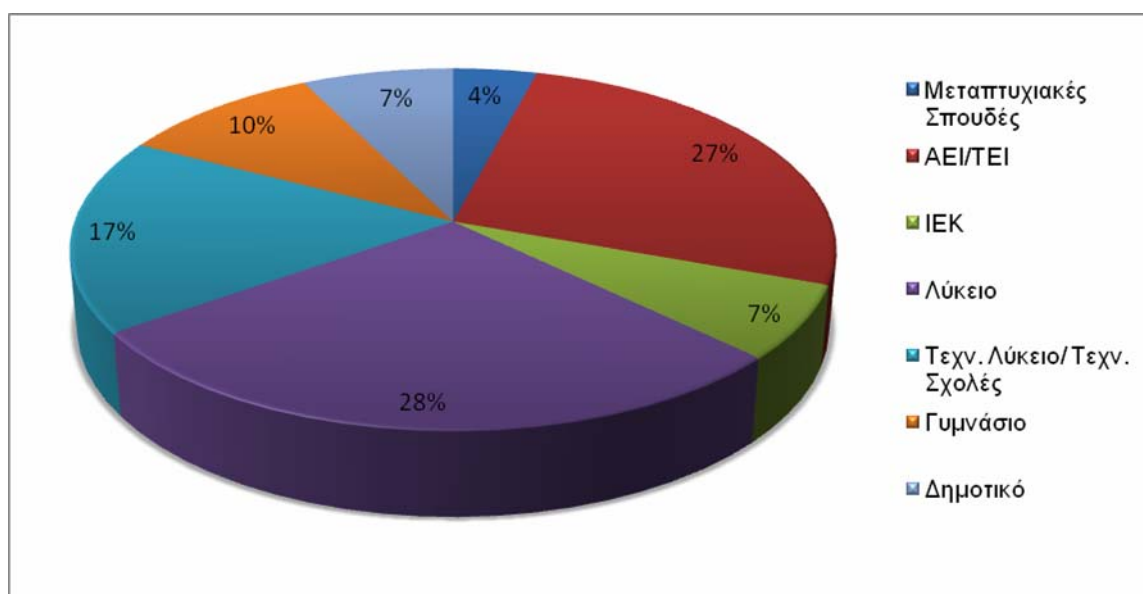
Σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος, το 6% (7 γυναίκες) δήλωσε ότι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, το 39% (47 γυναίκες) απόφοιτοι ανώτατης/ανώτερης σχολής (ΑΕΙ/ΤΕΙ), το 11% (13 γυναίκες) απόφοιτοι ινστιτούτου επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ), το 28% (34 γυναίκες) απόφοιτοι λυκείου, το 4% (5 γυναίκες) απόφοιτοι τεχνικού λυκείου ή τεχνικής σχολής, το 6% (7 γυναίκες) απόφοιτοι γυμνασίου, και το 6% (8 γυναίκες) απόφοιτοι δημοτικού (βλ. γράφημα 6.3).

Γράφημα 6.1.3: Επίπεδο μόρφωσης του δείγματος

6.1.4 Επίπεδο μόρφωσης των συζύγων του δείγματος

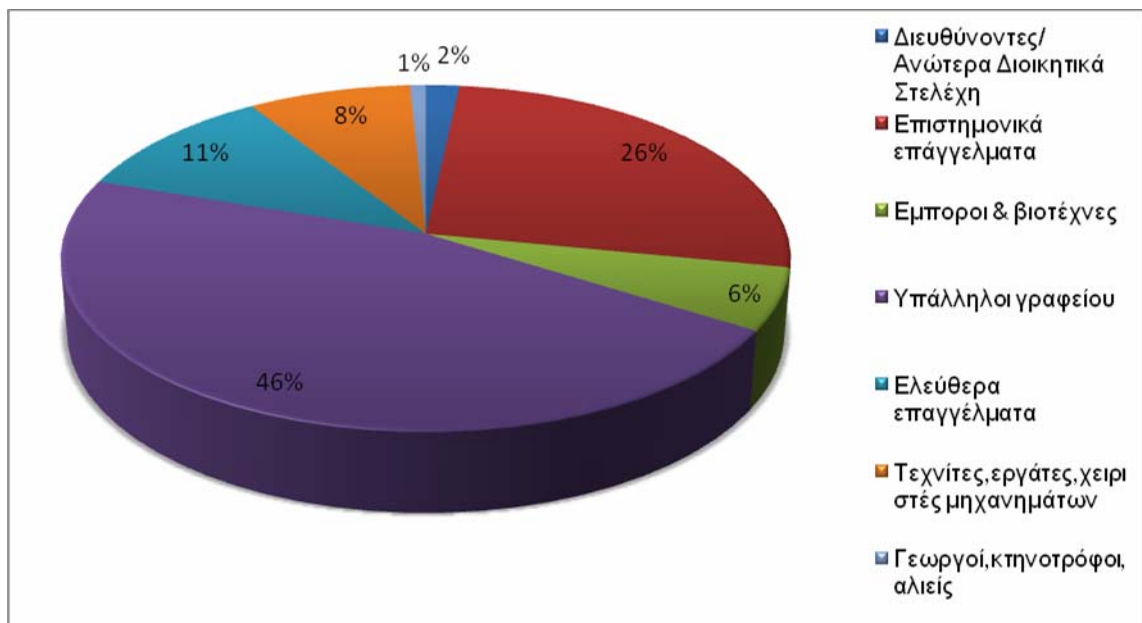
Σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των συζύγων του δείγματος, το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος, το 27% (32 γυναίκες) ότι ο σύζυγός τους είναι απόφοιτος ανώτατης/ ανώτερης σχολής (ΑΕΙ/ΤΕΙ), το 7% (8 γυναίκες) ότι είναι απόφοιτος ινστιτούτου επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ), το 28% (34 γυναίκες) ότι ο σύζυγός τους είναι απόφοιτος λυκείου, το 17% (21 γυναίκες) ότι είναι απόφοιτος τεχνικού λυκείου ή τεχνικής σχολής, το 10% (12 γυναίκες) ότι είναι απόφοιτος γυμνασίου και το 7% (9 γυναίκες) ότι είναι απόφοιτος δημοτικού (βλ. γράφημα 6.1.4).

Γράφημα 6.1.4: Επίπεδο μόρφωσης των συζύγων του δείγματος

6.1.5 Κατηγορία επαγγέλματος του δείγματος

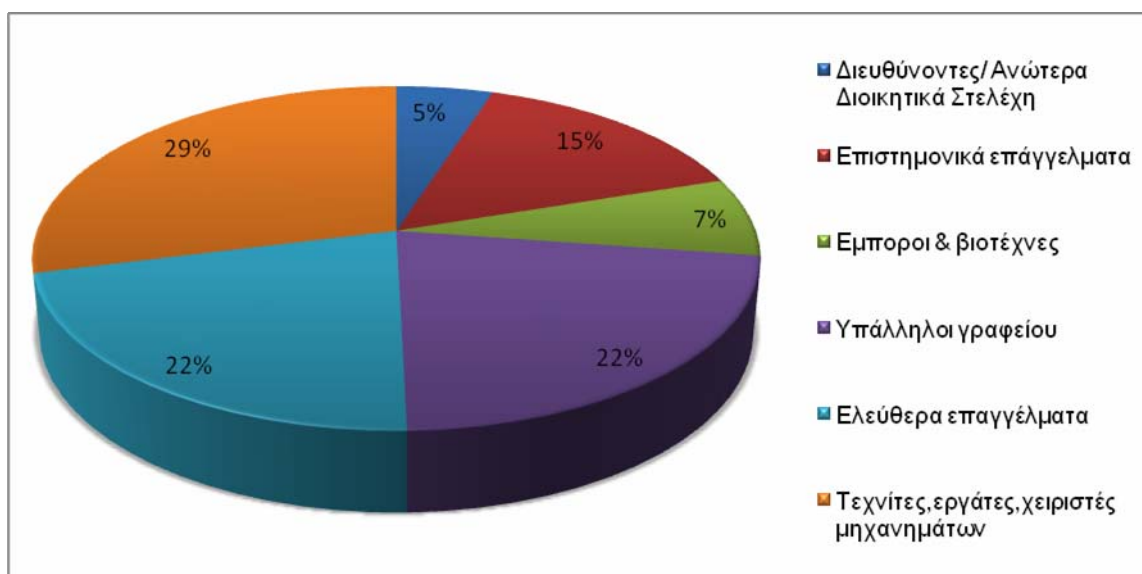
Όσον αφορά την κατηγορία στην οποία ανήκει το επάγγελμα των γυναικών, ποσοστό 2% (2 γυναίκες) δήλωσε ότι ανήκει στην κατηγορία των διευθυνόντων και ανώτερων διοικητικών στελεχών, το 26% (32 γυναίκες) ότι απασχολείται σε κάποιο επιστημονικό επάγγελμα, το 6% (7 γυναίκες) ότι είναι έμπορος ή βιοτέχνης, το 46% (56 γυναίκες) ότι είναι υπάλληλος γραφείου, το 11% (13 γυναίκες) ότι ασκεί κάποιο ελεύθερο επάγγελμα, το 8% (10 γυναίκες) ότι ανήκει στην κατηγορία των τεχνιτών, εργατών, χειριστών μηχανημάτων και το 1% (1 γυναίκα) δήλωσε ότι ανήκει στην κατηγορία των γεωργών, κτηνοτρόφων, αλιέων (βλ. γράφημα 6.1.5).

Γράφημα 6.1.5: Κατηγορία επαγγέλματος του δείγματος

6.1.6 Κατηγορία επαγγέλματος των συζύγων του δείγματος

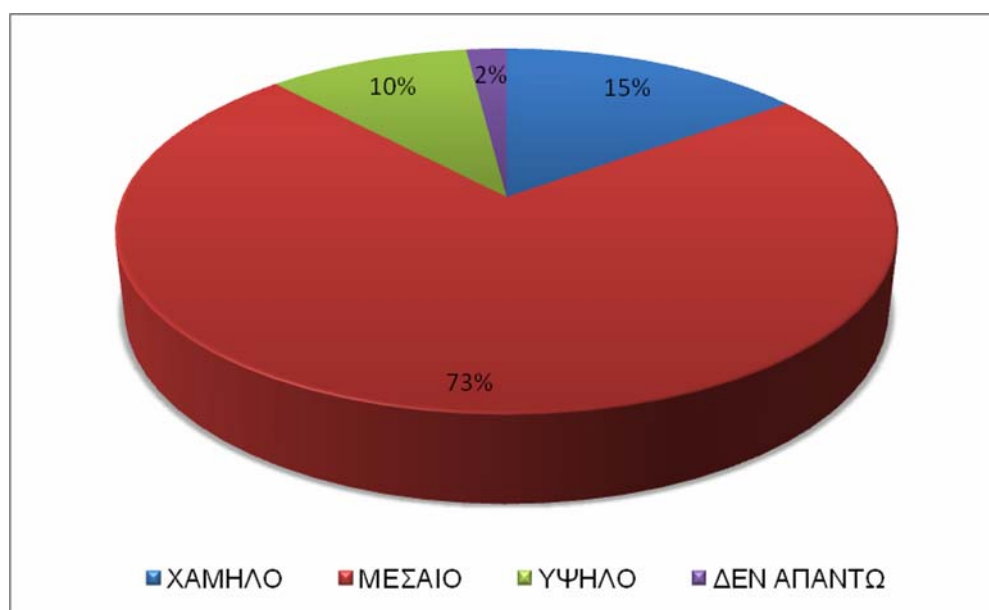
Στην ερώτηση σχετικά με το επάγγελμα των συζύγων του δείγματος, ποσοστό 5% (6 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους ανήκει στα διευθύνοντα/ ανώτερα διοικητικά στελέχη, το 15% (18 γυναίκες) ότι ο σύζυγός τους ασκεί κάποιο επιστημονικό επάγγελμα, το 7% (9 γυναίκες) ότι ο σύζυγός τους είναι έμπορος ή βιοτέχνης, το 22% (27 γυναίκες) ότι είναι υπάλληλος γραφείου, το 22% (26 γυναίκες) ότι ασκεί κάποιο ελεύθερο επάγγελμα και τέλος, το 29% (35 γυναίκες) ότι ο σύζυγός τους ανήκει στην κατηγορία των τεχνιτών, εργατών, χειριστών μηχανημάτων (βλ. γράφημα 6.1.6).

Γράφημα 6.1.6: Κατηγορία επαγγέλματος των συζύγων του δείγματος

6.1.7 Οικονομική κατάσταση του δείγματος

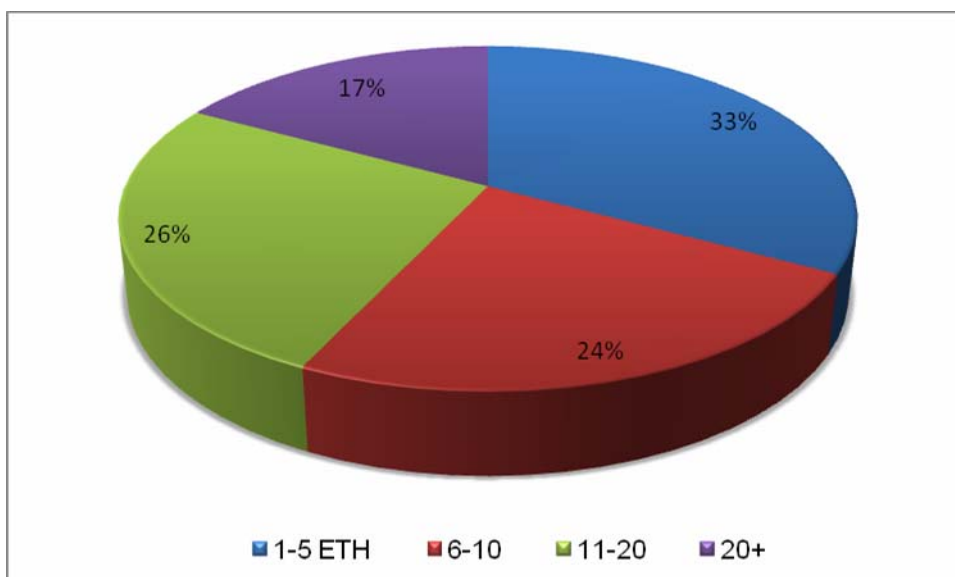
Σχετικά με την οικονομική κατάσταση σε ερώτηση που απευθύνθηκε στις ερωτηθείσες, το 15% (18 γυναίκες) δήλωσε ότι ανήκει σε χαμηλό οικονομικό επίπεδο, το 73% (89 γυναίκες) ότι ανήκει σε μεσαίο οικονομικό επίπεδο και το 10% (12 γυναίκες) ότι ανήκει σε υψηλό οικονομικό επίπεδο, ενώ το 2% (2 γυναίκες) δεν δήλωσε απάντηση (βλ. γράφημα 6.1.7).

Γράφημα 6.1.7: Οικονομικό επίπεδο του δείγματος

6.1.8 Έτη γάμου ή συμβίωσης του δείγματος

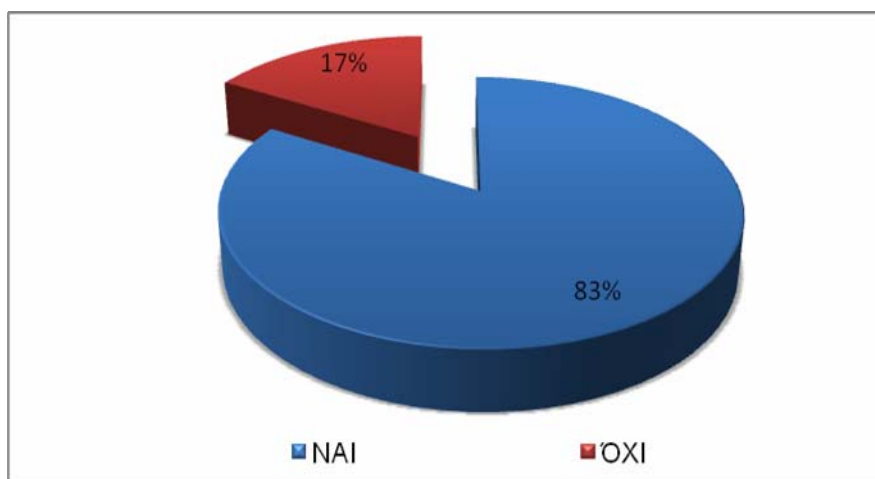
Στην ερώτηση που έγινε στις ερωτηθείσες για το πόσο καιρό είναι παντρεμένες ή συζούν με το σύζυγό/ σύντροφό τους, το 33% (40 γυναίκες) δήλωσε ότι είναι παντρεμένες ή συζούν από 1-5 έτη, το 24% (29 γυναίκες) δήλωσε ότι είναι μαζί 6-10 έτη, το 26% (32 γυναίκες) δήλωσε ότι είναι μαζί 11-20 έτη και το 17% (20 γυναίκες) δήλωσε ότι είναι μαζί πάνω από 20 έτη (βλ. γράφημα 6.1.8).

Γράφημα 6.1.8: Έτη γάμου ή συμβίωσης

6.1.9 Ύπαρξη παιδιών του δείγματος

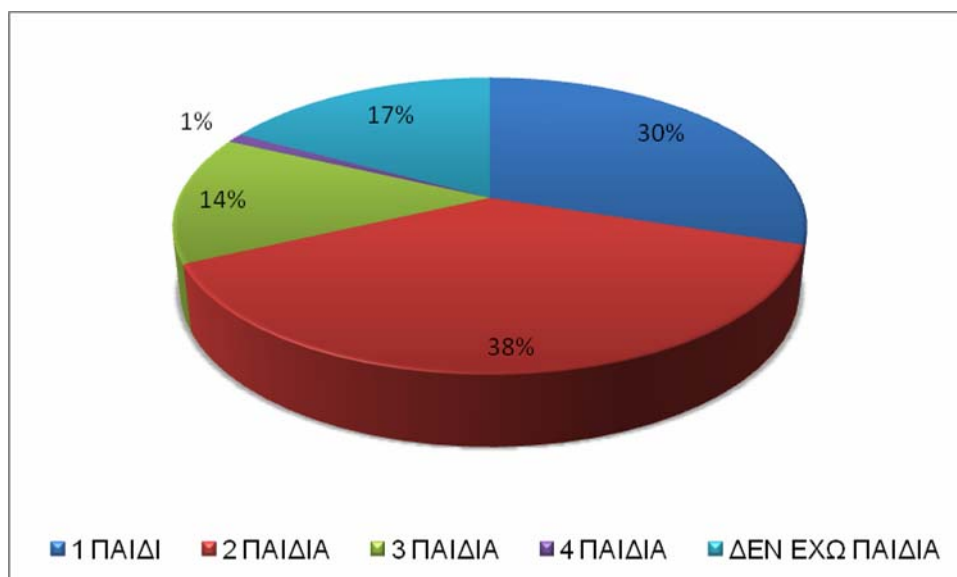
Στην ερώτηση για την ύπαρξη παιδιών, το 83% του δείγματος (101 γυναίκες) δήλωσε ότι έχει παιδιά, ενώ το 17% (20 γυναίκες) δήλωσε πως δεν έχει (βλ. γράφημα 6.1.9).

Γράφημα 6.1.9: Ύπαρξη παιδιών

6.1.10 Αριθμός παιδιών του δείγματος

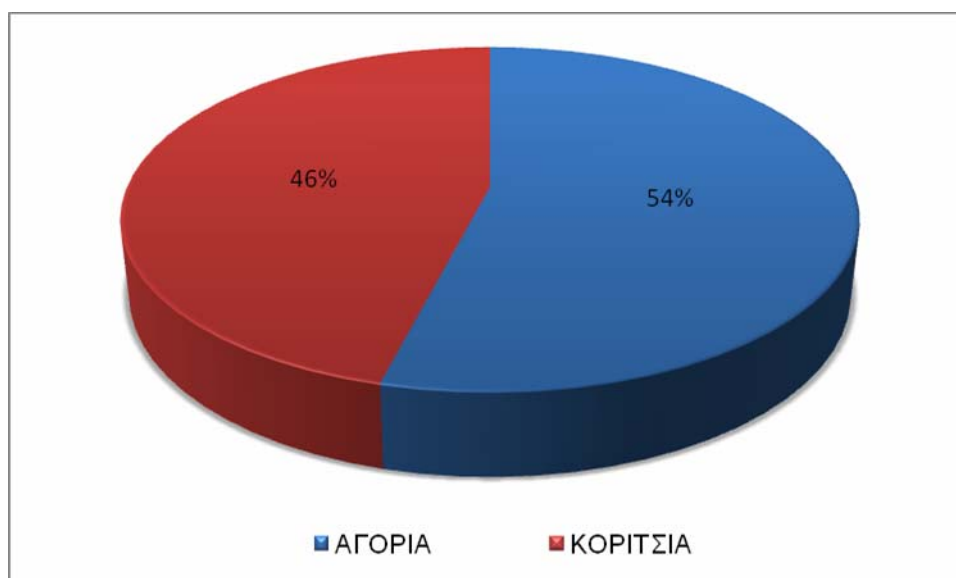
Το 30% (36 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι έχει ένα παιδί, το 39% (47 γυναίκες) ότι έχει 2 παιδιά, το 14% (17 γυναίκες) ότι έχει 3 παιδιά, το 1% (1 γυναίκα) ότι έχει 4 παιδιά, και το 17% (20 γυναίκες) δεν έχει παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.10).

Γράφημα 6.1.10: Αριθμός παιδιών

6.1.11 Φύλο παιδιών του δείγματος

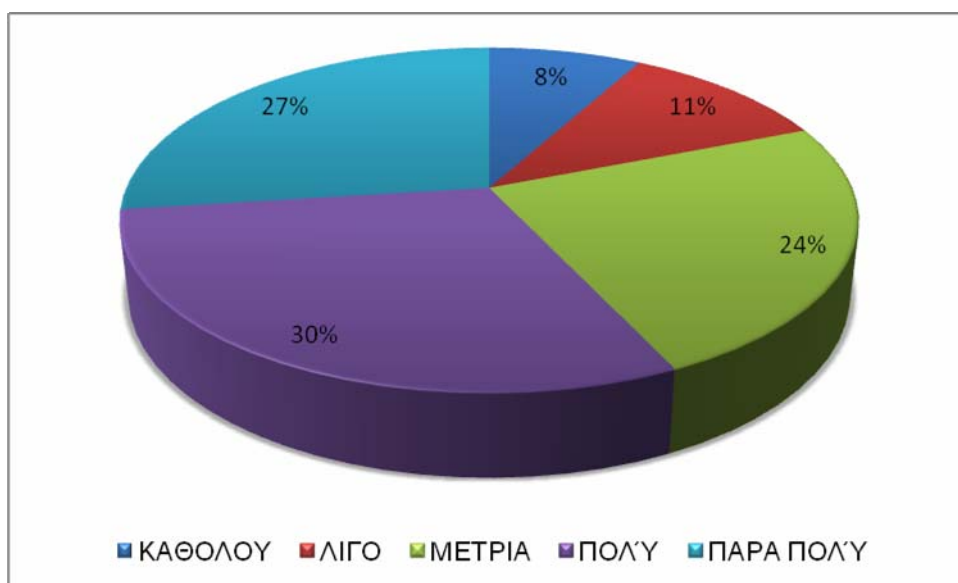
Συνολικά, από τα 185 παιδιά των ερωτηθεισών, το 54% (100 παιδιά) δήλωσε ότι είναι αγόρια και το 46% (85 παιδιά) δήλωσε ότι είναι κορίτσια (βλ. γράφημα 6.1.11).

Γράφημα 6.1.11: Φύλο παιδιών

6.1.12 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή παιδιού στην απόφαση τους να αποκτήσουν ένα παιδί

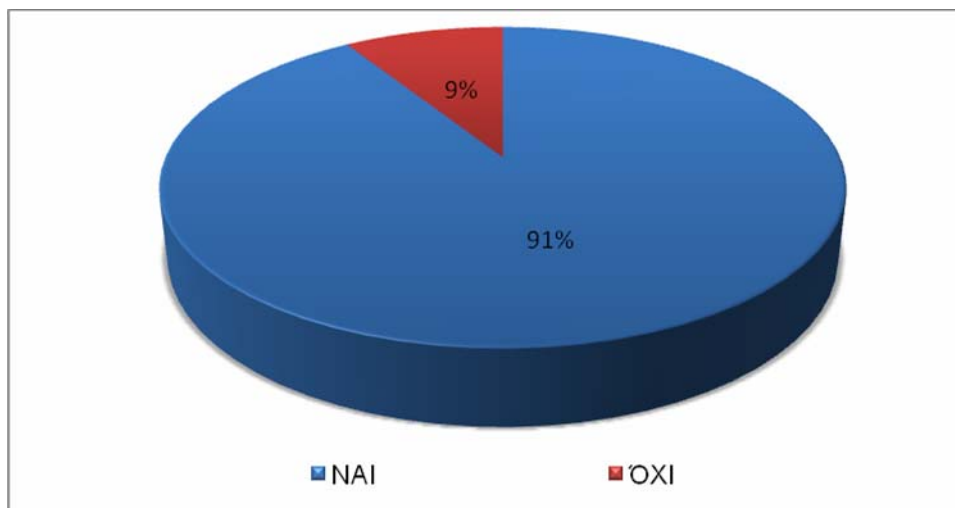
Στην ερώτηση «πόσο θα επηρέαζε την απόφασή σας να αποκτήσετε ένα παιδί η συμμετοχή του συζύγου σας στην ανατροφή του παιδιού και στη φροντίδα του σπιτιού», το 8% (10 γυναίκες) δήλωσε καθόλου, το 11% (13 γυναίκες) δήλωσε λίγο, μέτρια δήλωσε το 24% (29 γυναίκες), ενώ πολύ δήλωσε το 30% (36 γυναίκες) και πάρα πολύ δήλωσε το 27% (33 γυναίκες) (βλ. γράφημα 6.1.12).

Γράφημα 6.1.12: Βαθμός συμφωνίας σχετικά με την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή παιδιού στην απόφαση της συζύγου να αποκτήσει ένα παιδί

6.1.13 Αριθμός του δείγματος που θεωρούν ότι τα αγόρια πρέπει να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού

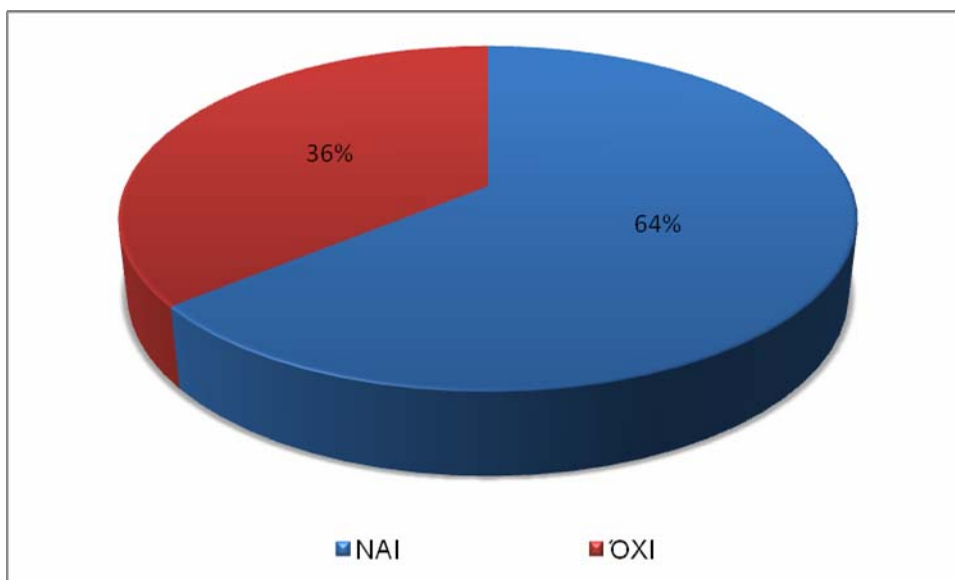
Στην ερώτηση «θεωρείτε ότι τα αγόρια πρέπει να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού», το 91% (110 γυναίκες) δήλωσε ναι, ενώ το 9% (11 γυναίκες) δήλωσε όχι (βλ. γράφημα 6.1.13).

Γράφημα 6.1.13: Αριθμός του δείγματος που θεωρούν ότι πρέπει τα αγόρια να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού

6.1.14 Αριθμός των ερωτηθεισών που θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων

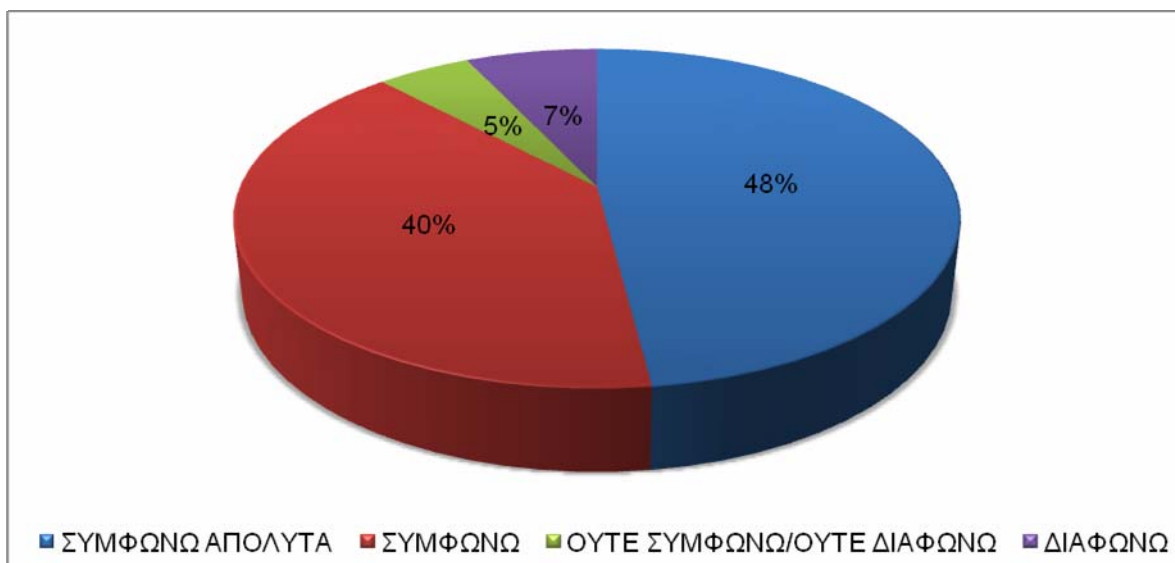
Στην ερώτηση «θεωρείτε ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων», ποσοστό 36% (44 γυναίκες) απάντησε αρνητικά και ποσοστό 64% (77 γυναίκες) απάντησε θετικά (βλ. γράφημα 6.1.14).

Γράφημα 6.1.14: Αριθμός ερωτηθεισών που θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών μεταξύ των συζύγων

6.1.15 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η ανατροφή των παιδιών διαφορετικού φύλου στην οικογένεια δεν πρέπει να διαφέρει

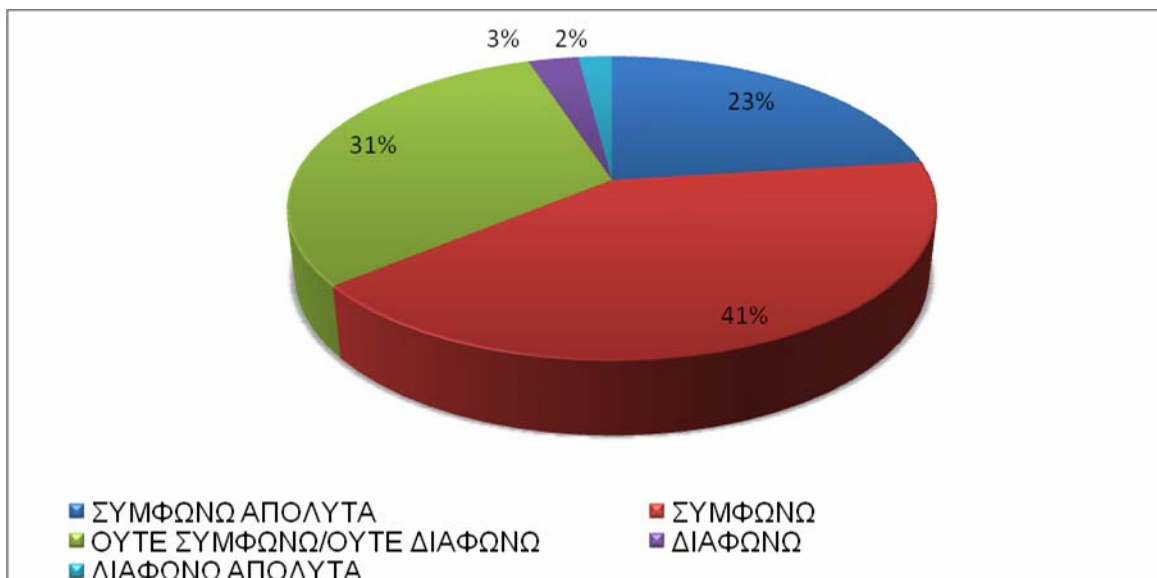
Στην πρόταση ότι η ανατροφή των παιδιών διαφορετικού φύλου δεν πρέπει να διαφέρει, το 48% (58 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το 40% (48 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 5% (6 γυναίκες) ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί και το 7% δήλωσε ότι διαφωνεί (βλ. γράφημα 6.1.15).

Γράφημα 6.1.15: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η ανατροφή των παιδιών διαφορετικού φύλου στην οικογένεια δεν πρέπει να διαφέρει

6.1.16 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες

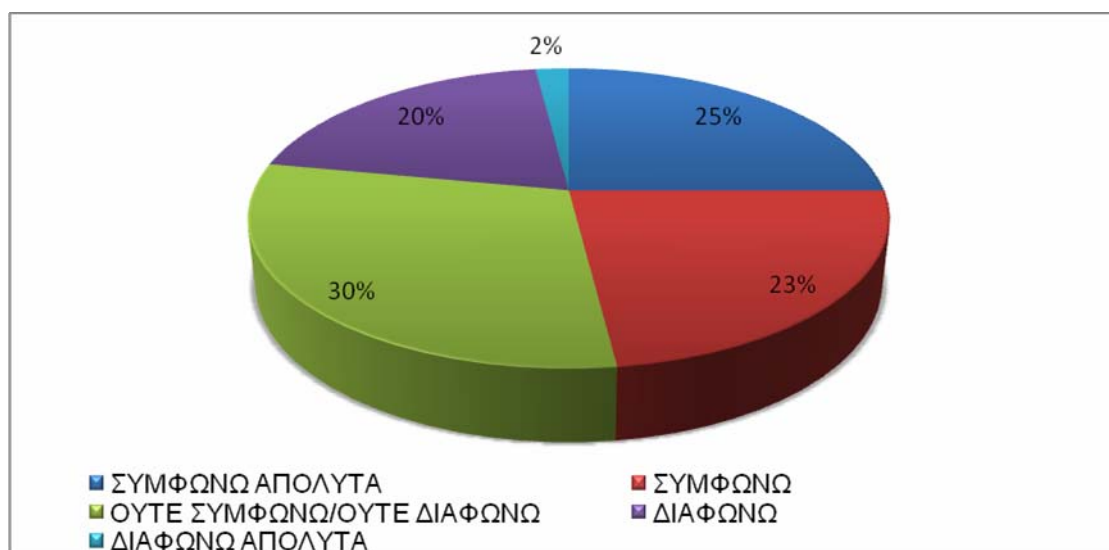
Στην πρόταση ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες, το 23% του δείγματος (28 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το 41% (50 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 31% (38 γυναίκες) δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 3% (3 γυναίκες) ότι διαφωνεί και το 2% (2 γυναίκες) ότι διαφωνεί απόλυτα (βλ. γράφημα 6.1.16).

Γράφημα 6.1.16: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού

6.1.17 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μίας γυναίκας

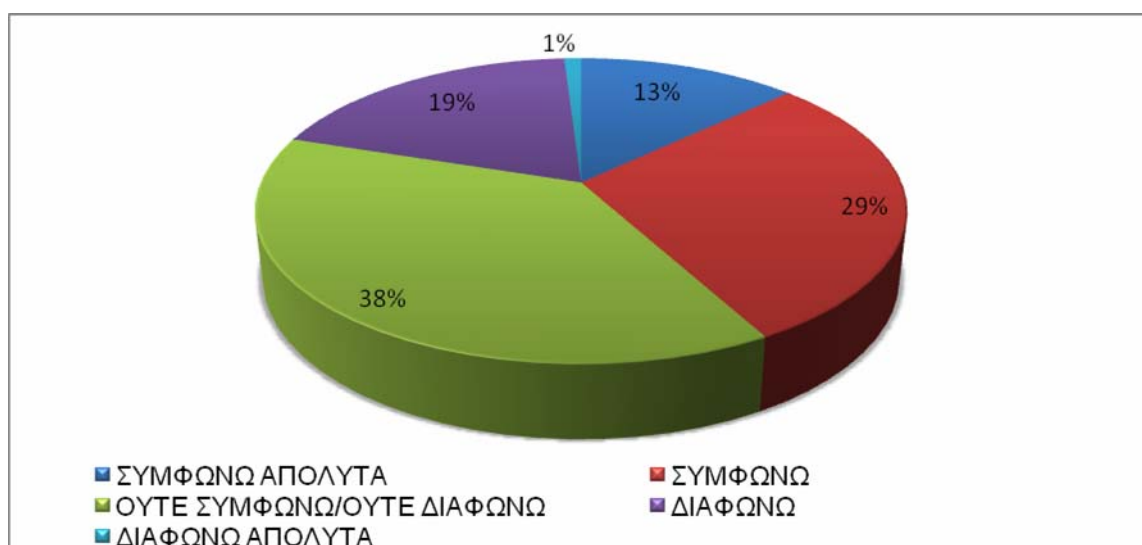
Στην πρόταση ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μίας γυναίκας, το 25% του δείγματος (31 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το 23% (28 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 30% (36 γυναίκες) δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 20% (24 γυναίκες) ότι διαφωνεί και το 2% (2 γυναίκες) ότι διαφωνεί απόλυτα (βλ. γράφημα 6.1.17).

Γράφημα 6.1.17: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μίας γυναίκας

6.1.18 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η καριέρα είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή ενός άνδρα

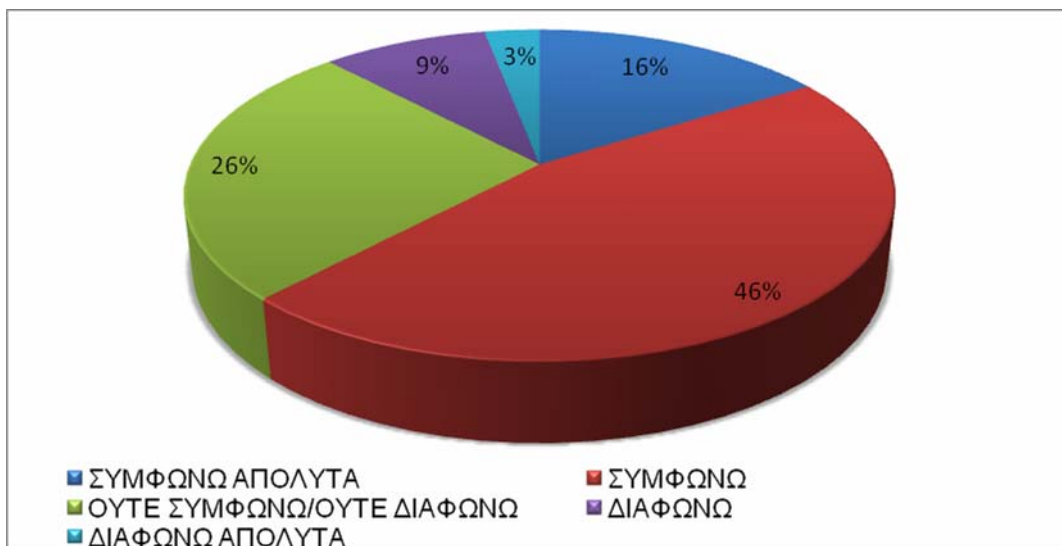
Στην πρόταση ότι η καριέρα είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή ενός άνδρα, το 13% του δείγματος (16 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το 29% (35 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 38% (46 γυναίκες) ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 19% (23 γυναίκες) ότι διαφωνεί και το 1% (1 γυναίκα) ότι διαφωνεί απόλυτα (βλ. γράφημα 6.1.18).

Γράφημα 6.1.18: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η καριέρα είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή ενός άνδρα

6.1.19 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι οι άνδρες ωθούνται πιο γρήγορα από τις γυναίκες στην αγορά εργασίας

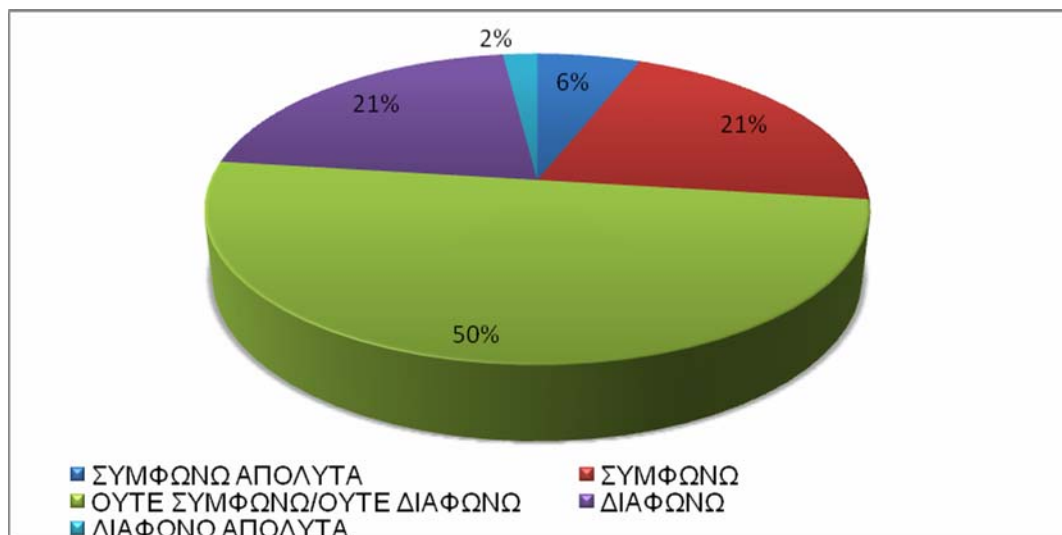
Στην πρόταση ότι οι άνδρες ωθούνται πιο γρήγορα από τις γυναίκες στην αγορά εργασίας, το 16% του δείγματος (20 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα, το 46% (56 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 26% (31 γυναίκες) ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 9% (11 γυναίκες) ότι διαφωνεί και το 3% (3 γυναίκες) ότι διαφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση (βλ. γράφημα 6.1.19).

Γράφημα 6.1.19: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι οι άνδρες ωθούνται πιο γρήγορα από τις γυναίκες στην αγορά εργασίας

6.1.20 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η οικογένεια επηρεάζει τις επαγγελματικές επιλογές των νέων ανάλογα με το φύλο τους

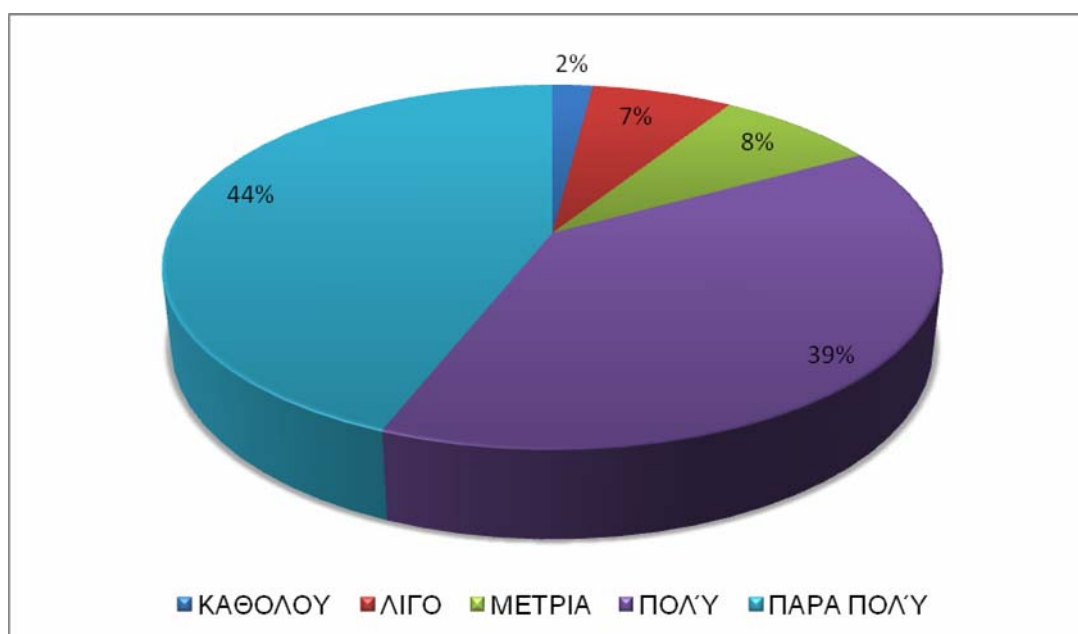
Στην πρόταση ότι η οικογένεια επηρεάζει τις επαγγελματικές επιλογές των νέων ανάλογα με το φύλο τους, το 6% του δείγματος (8 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το 21% (25 γυναίκες) δήλωσε ότι συμφωνεί, το 50% (61 γυναίκες) ότι ούτε συμφωνεί/ ούτε διαφωνεί, το 21% (25 γυναίκες) ότι διαφωνεί και το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα (βλ. γράφημα 6.1.20).

Γράφημα 6.1.20: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την πρόταση ότι η οικογένεια επηρεάζει τις επαγγελματικές επιλογές των νέων ανάλογα με το φύλο τους

6.1.21 Βαθμός συμφωνίας του δείγματος σχετικά με την επίδραση του μοιράσματος των ευθυνών στην οικογένεια στην ανάπτυξη της συντροφικότητας στη σχέση των συζύγων

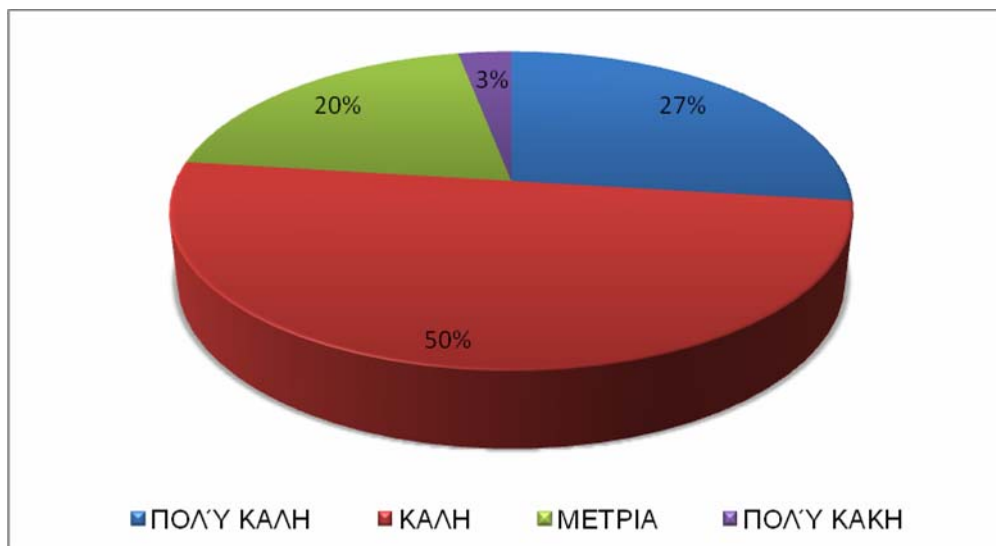
Στην ερώτηση «πιστεύετε ότι το μοίρασμα των ευθυνών στην οικογένεια βοηθάει στην ανάπτυξη της συντροφικότητας στη σχέση των συζύγων», ποσοστό 2% των ερωτηθεισών (2 γυναίκες) δήλωσε καθόλου, ποσοστό 7% (8 γυναίκες) δήλωσε λίγο, ποσοστό 8% (10 γυναίκες) δήλωσε μέτρια, ποσοστό 39% (47 γυναίκες) δήλωσε πολύ, και το 44% των ερωτηθεισών (54 γυναίκες) δήλωσε πάρα πολύ (βλ. γράφημα 6.1.21).

6.1.21: Βαθμός συμφωνίας του δείγματος σχετικά με την επίδραση του μοιράσματος των ευθυνών στην οικογένεια στην ανάπτυξη της συντροφικότητας στη σχέση των συζύγων

6.1.22 Χαρακτηρισμός της σχέσης του δείγματος με το σύζυγό τους

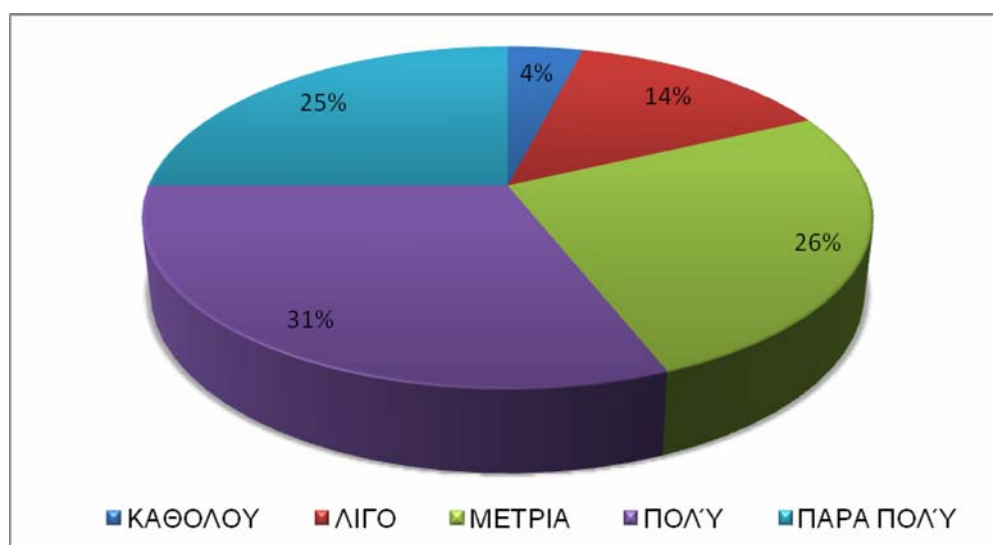
Στην ερώτηση «πως χαρακτηρίζετε τη σχέση που έχετε με το σύζυγό σας», το 27% του δείγματος (33 γυναίκες) τη χαρακτήρισε πολύ καλή, το 50% (61 γυναίκες) τη χαρακτήρισε ως καλή, το 20% (24 γυναίκες) ως μέτρια, και τέλος, ποσοστό 3% (3 γυναίκες) χαρακτήρισε τη σχέση του πολύ κακή (βλ. γράφημα 6.1.22).

6.1.22: Χαρακτηρισμός σχέσης

6.1.23 Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την αναγνώριση της συμβολής τους στην οικογένεια από το σύζυγο

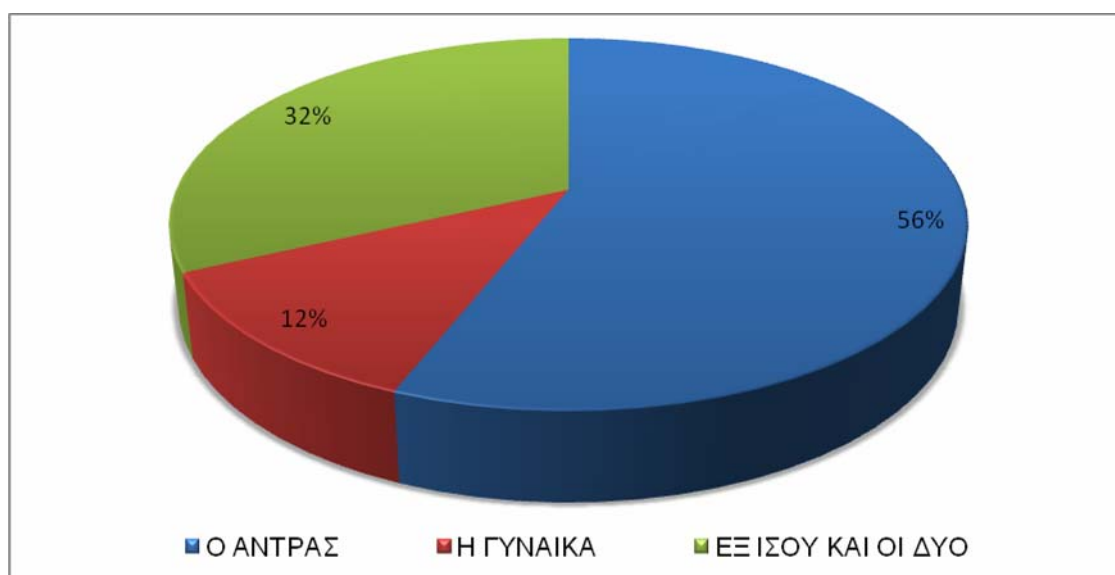
Στην ερώτηση «αναγνωρίζεται από το σύζυγό σας η συμβολή σας στην οικογένειά σας, δεδομένου ότι η γυναίκα σήμερα έχει πολλαπλούς ρόλους (εργαζόμενη, νοικοκυρά, μητέρα, σύζυγος κ.α.)», οι ερωτηθείσες απάντησαν ότι αναγνωρίζεται πάρα πολύ η συμβολή τους σε ποσοστό 25% (30 γυναίκες), πολύ σε ποσοστό 31% (38 γυναίκες), μέτρια σε ποσοστό 26% (31 γυναίκες), ενώ ότι δεν υπάρχει καθόλου αναγνώριση δήλωσε το 4% (5 γυναίκες) των ερωτηθεισών (βλ. γράφημα 6.1.23).

6.1.23: Βαθμός συμφωνίας των ερωτηθεισών σχετικά με την αναγνώριση της συμβολής τους στην οικογένεια από το σύζυγο

6.1.24 Κατανομή του ελεύθερου χρόνου μεταξύ των συζύγων

Στην ερώτηση «ποιός έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο στην οικογένεια σας», το 56% (68 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι έχει ο άνδρας, το 12% (14 γυναίκες) δήλωσε ότι έχει η ίδια και το 32% (39 γυναίκες) δήλωσε ότι έχουν και οι δύο εξ ίσου ελεύθερο χρόνο (βλ. γράφημα 6.1.24).

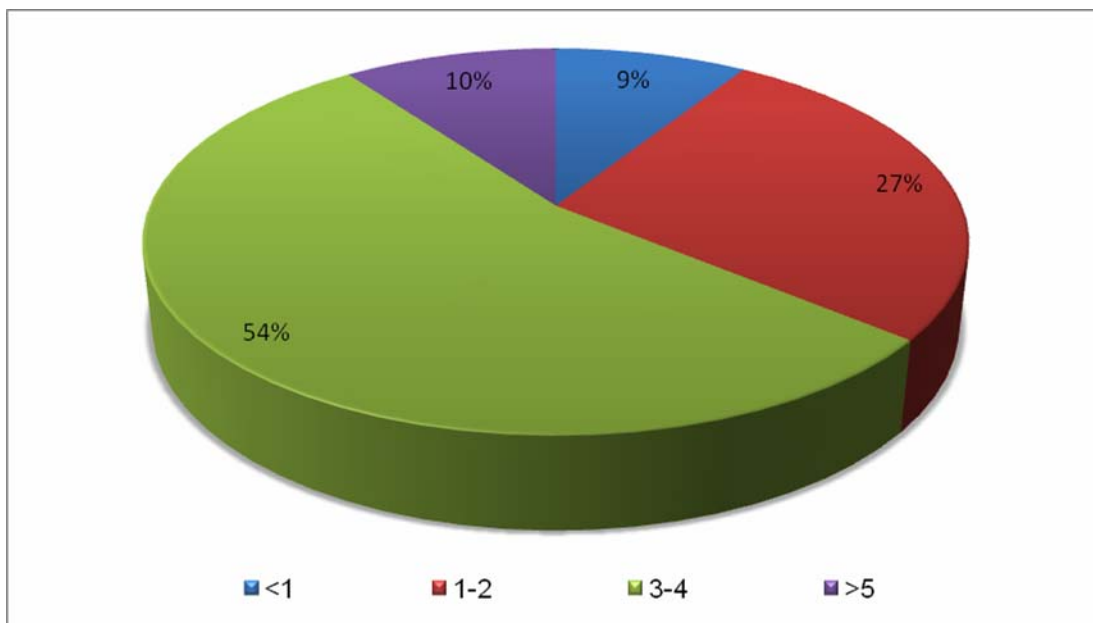

6.1.24: Κατανομή του ελεύθερου χρόνου μεταξύ των συζύγων

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτή την ερώτηση συμφωνούν με έρευνα του ΚΕΘΙ το 2006 που διαπίστωνε ότι οι άνδρες έχουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ελεύθερο χρόνο από ότι οι γυναίκες.

6.1.25 Ώρες καθημερινής απασχόλησης του δείγματος στις οικιακές εργασίες

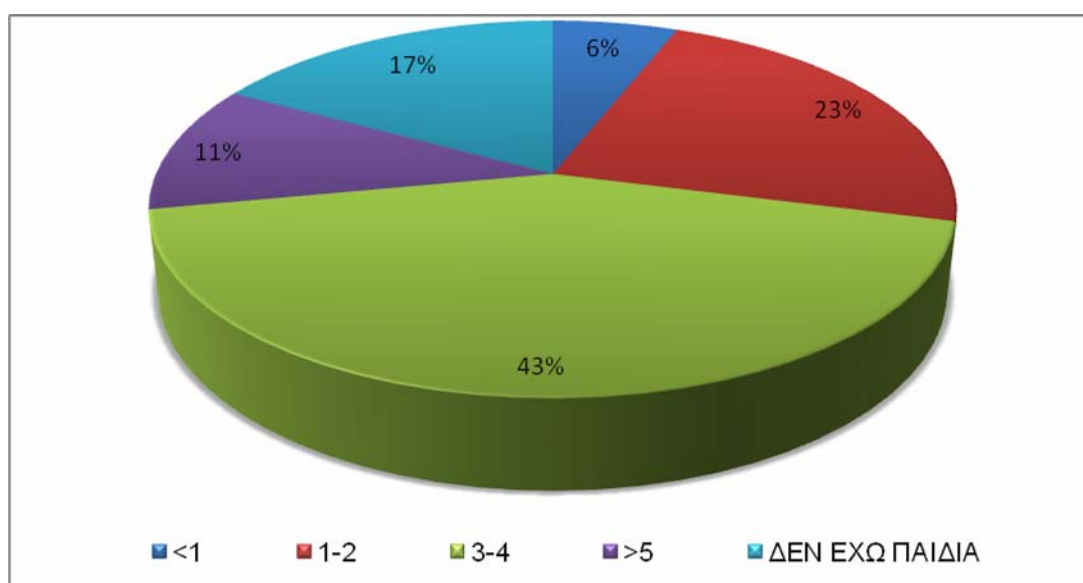
Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνεται καθημερινά για το σπίτι», το 9% (11 γυναίκες) αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα, το 27% (33 γυναίκες) αφιερώνει 1- 2 ώρες, το 54% (65 γυναίκες) 3-4 ώρες και το 10% (12 γυναίκες) πάνω από 5 ώρες (βλ. γράφημα 6.1.25).

6.1.25: Ώρες απασχόλησης του δείγματος στο σπίτι

6.1.26 Ώρες καθημερινής απασχόλησης του δείγματος με τα παιδιά

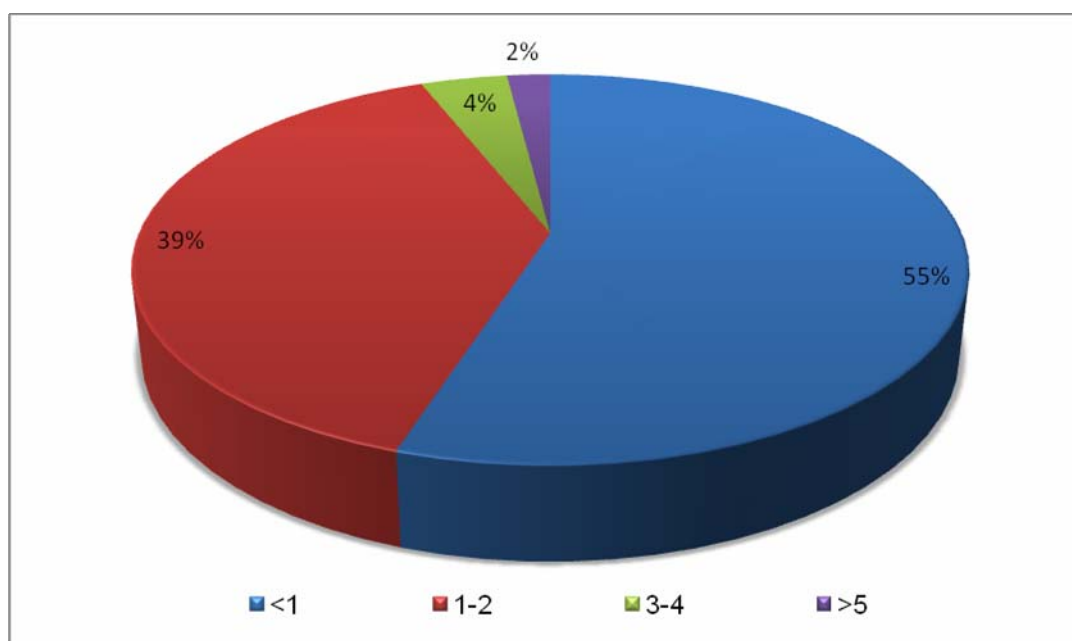
Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνεται καθημερινά για τα παιδιά», το 6% (7 γυναίκες) αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα, το 23% (28 γυναίκες) αφιερώνει 1- 2 ώρες, το 43% (52 γυναίκες) 3-4 ώρες, το 11% (13 γυναίκες) πάνω από 5 ώρες την ημέρα, και το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.26).

6.1.26: Ώρες απασχόλησης του δείγματος με τα παιδιά

6.1.27 Ώρες καθημερινής απασχόλησης του δείγματος για προσωπικές ασχολίες

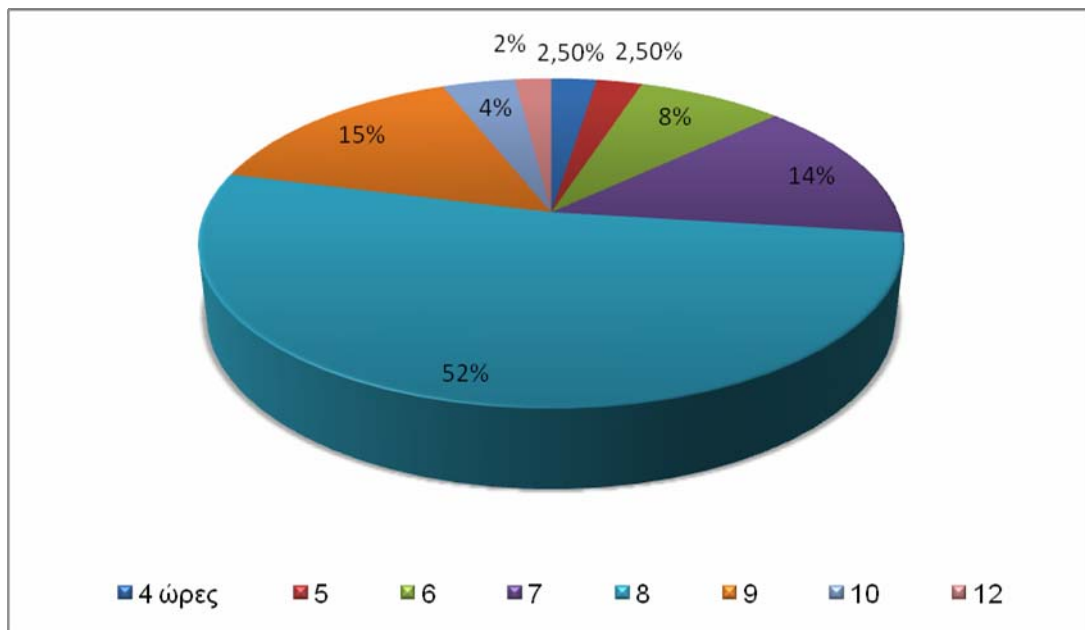
Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνεται καθημερινά για προσωπικές σας ασχολίες», το 55% (67 γυναίκες) αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα, το 39% (47 γυναίκες) αφιερώνει 1- 2 ώρες, το 4% (5 γυναίκες) αφιερώνει 3-4 ώρες, και το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε ότι αφιερώνει πάνω από 5 ώρες την ημέρα (βλ. γράφημα 6.1.27).

6.1.27: Ώρες απασχόλησης του δείγματος για προσωπικές ασχολίες

6.1.28 Ώρες καθημερινής απασχόλησης του δείγματος στην αγορά εργασίας

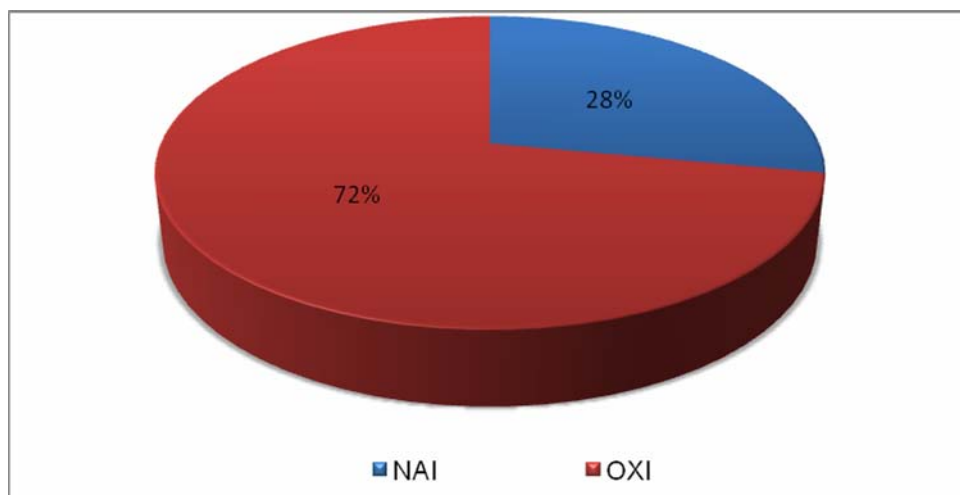
Σε αυτή την ερώτηση ανοικτού τύπου, το 2,5% (3 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι απασχολείται καθημερινά στην αγορά εργασίας 4 ώρες, ένα άλλο 2,5% (3 γυναίκες) εργάζεται 5 ώρες, το 8% (10 γυναίκες) εργάζεται 6 ώρες, το 14% (17 γυναίκες) εργάζεται 7 ώρες, το 52% (63 γυναίκες) εργάζεται 8 ώρες, το 15% (18 γυναίκες) εργάζεται 9 ώρες, το 4% (5 γυναίκες) εργάζεται 10 ώρες και το 2% (2 γυναίκες) εργάζεται 12 ώρες καθημερινά. (βλ. γράφημα 6.1.28).

6.1.28: Ωρες απασχόλησης του δείγματος στην εργασία

6.1.29 Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολείται με τις οικιακές εργασίες

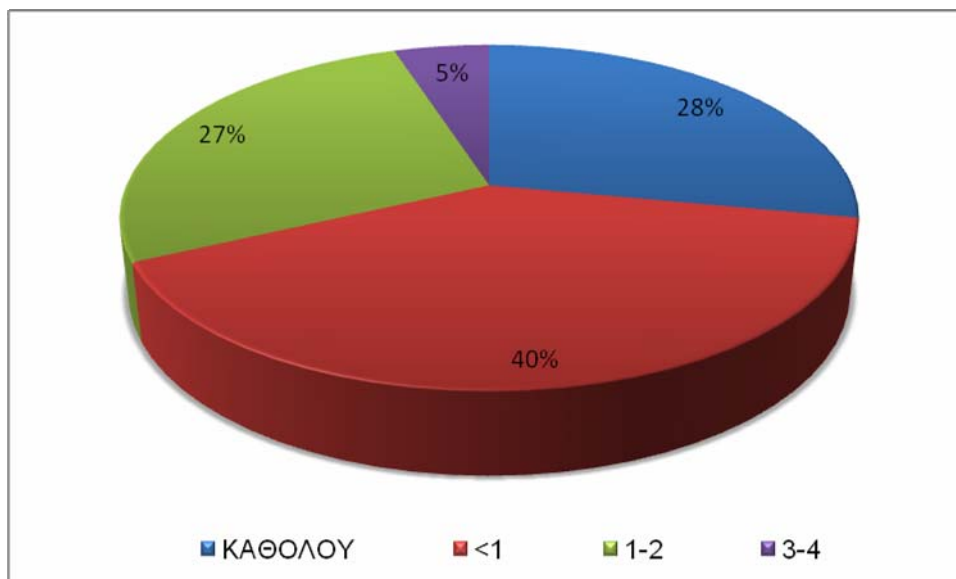
Το 72% (87 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους ασχολείται με τις οικιακές εργασίες, ενώ το 28% (34 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν ασχολείται (βλ. γράφημα 6.1.29).

Γράφημα 6.1.29 Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολείται με τις οικιακές εργασίες

6.1.30 Ώρες καθημερινής απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών στις οικιακές εργασίες

Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνει ο σύζυγος καθημερινά για το σπίτι», το 40% (48 γυναίκες) δήλωσε λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα, το 27% (33 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους αφιερώνει 1- 2 ώρες, το 5% (6 γυναίκες) δήλωσε ότι αφιερώνει 3-4 ώρες και το 28% (34 γυναίκες) δήλωσε ότι δεν ασχολείται καθόλου με οικιακές εργασίες(βλ. γράφημα 6.1.30).

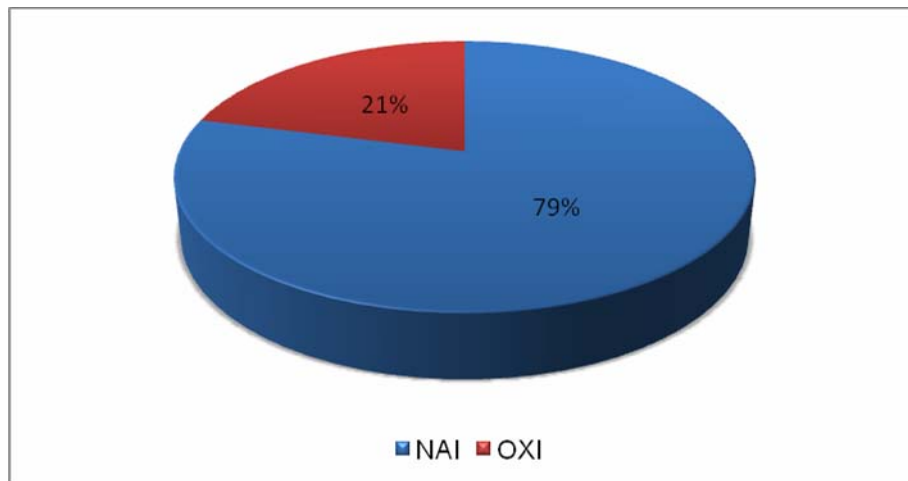

6.1.30: Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών στο σπίτι

Τα δεδομένα που προέκυψαν από τα γραφήματα 6.1.25 και 6.1.30 είναι ίδια με εκείνα των ερευνών των Thompson & Walker, 1995, Acock & Demo, 1994, Hochschild & Machung, 1989, Eurostat, 2008, που διαπίστωναν ότι οι γυναίκες αφιερώνουν το διπλάσιο χρόνο από αυτόν που αφιερώνουν οι σύντροφοί τους στις δουλειές του.

6.1.31 Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολείται με τα παιδιά

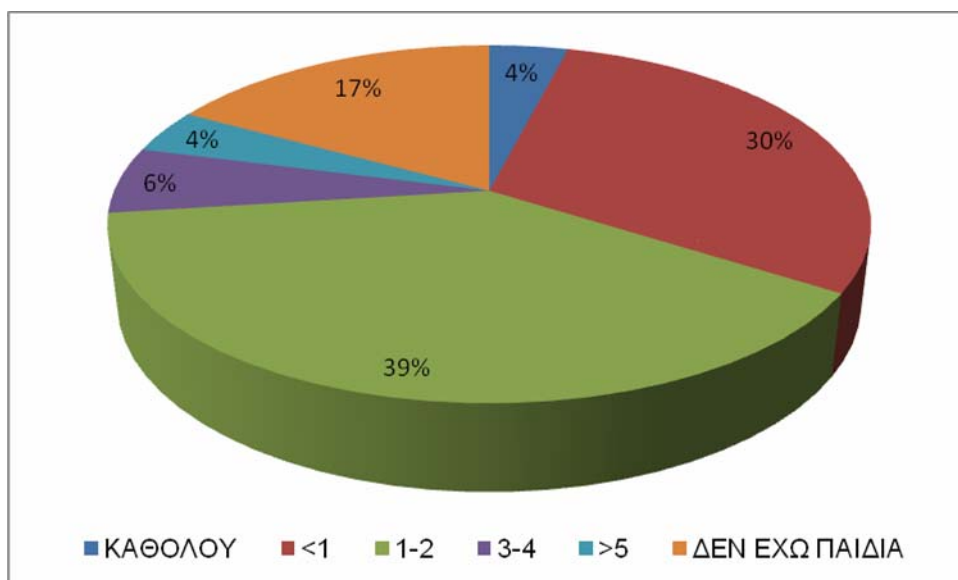
Το 79% (96 γυναίκες) δήλωσε ναι, ενώ το 21% (25 γυναίκες) δήλωσε όχι, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.31).

Γράφημα 6.1.31 Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολείται με τα παιδιά

6.1.32 Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών με τα παιδιά

Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνει ο σύζυγος καθημερινά για τα παιδιά», το 30% (36 γυναίκες) των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα, το 39% (47 γυναίκες) δήλωσε ότι αφιερώνει 1- 2 ώρες, το 6% (8 γυναίκες) 3-4 ώρες, το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους ασχολείται πάνω από 5 ώρες την ημέρα με τα παιδιά, το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε ότι δεν ασχολείται καθόλου και το 17% (20 γυναίκες) είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.32).

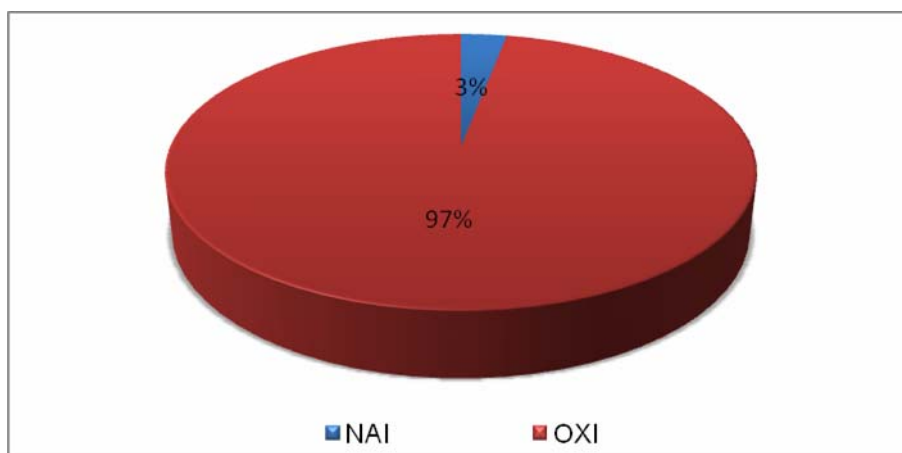

6.1.32 Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών με τα παιδιά

Τα αποτελέσματα των γραφημάτων 6.1.26 και 6.1.32 σχετίζονται και με μια παλαιότερη έρευνα του Kimmel το 2004, που έλεγε ότι οι ώρες που αφιερώνουν οι πατέρες στα παιδιά τους δεν εξισώνονται σε καμία περίπτωση με τις ώρες που αφιερώνουν οι μητέρες σε αυτά.

6.1.33 Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολούνται με προσωπικές ασχολίες

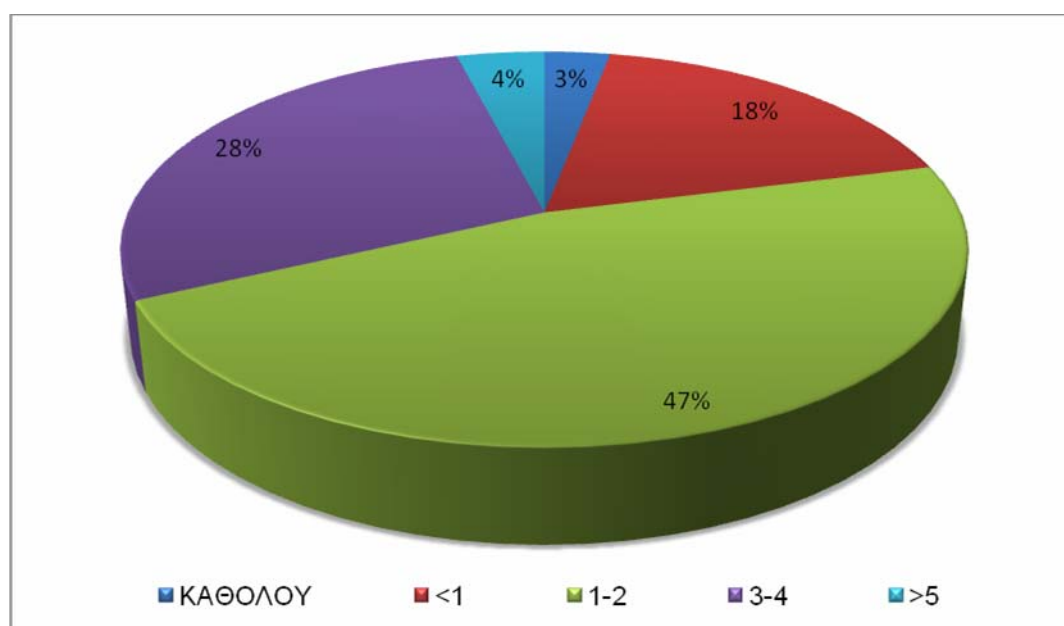
Το 97% (118 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους έχει προσωπικές ασχολίες, ενώ το 3% (3 γυναίκες) δήλωσε ότι δεν έχει (βλ. γράφημα 6.1.33).

Γράφημα 6.1.33: Αριθμός των συζύγων των ερωτηθεισών που ασχολούνται με προσωπικές ασχολίες

6.1.34 Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών για προσωπικές ασχολίες

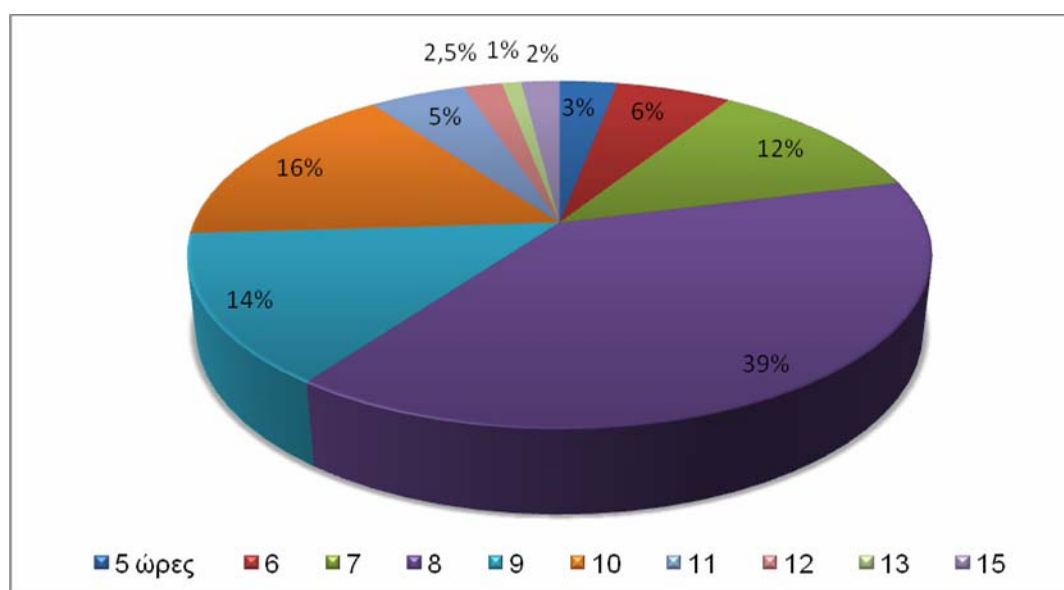
Στην ερώτηση «πόσες ώρες αφιερώνει ο σύζυγος καθημερινά για προσωπικές του ασχολίες», το 18% (22 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα, το 47% (57 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγος αφιερώνει 1- 2 ώρες την ημέρα, το 28% (34 γυναίκες) ότι αφιερώνει 3-4 ώρες, το 4% (5 γυναίκες) ότι αφιερώνει πάνω από 5 ώρες την ημέρα και το 3% (3 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν έχει καθόλου προσωπικές ασχολίες (βλ. γράφημα 6.1.34).

6.1.34: Ώρες απασχόλησης του συζύγων των ερωτηθεισών για προσωπικές ασχολίες

6.1.35 Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών στην αγορά εργασίας

Σε αυτή την ερώτηση ανοιχτού τύπου, το 3% (3 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους απασχολείται καθημερινά στην αγορά εργασίας 5 ώρες, το 6% (7 γυναίκες) δήλωσε ότι απασχολείται 6 ώρες, το 12% (15 γυναίκες) δήλωσε 7 ώρες, το 39% (47 γυναίκες) δήλωσε 8 ώρες, το 14% (17 γυναίκες) δήλωσε 9 ώρες, το 16% (20 γυναίκες) δήλωσε 10 ώρες, το 5% (6 γυναίκες) δήλωσε 11 ώρες, το 2,5% (3 γυναίκες) δήλωσε 12 ώρες, το 1% (1 γυναίκα) δήλωσε 13 ώρες και το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους εργάζεται 15 ώρες καθημερινά (βλ. γράφημα 6.1.35).

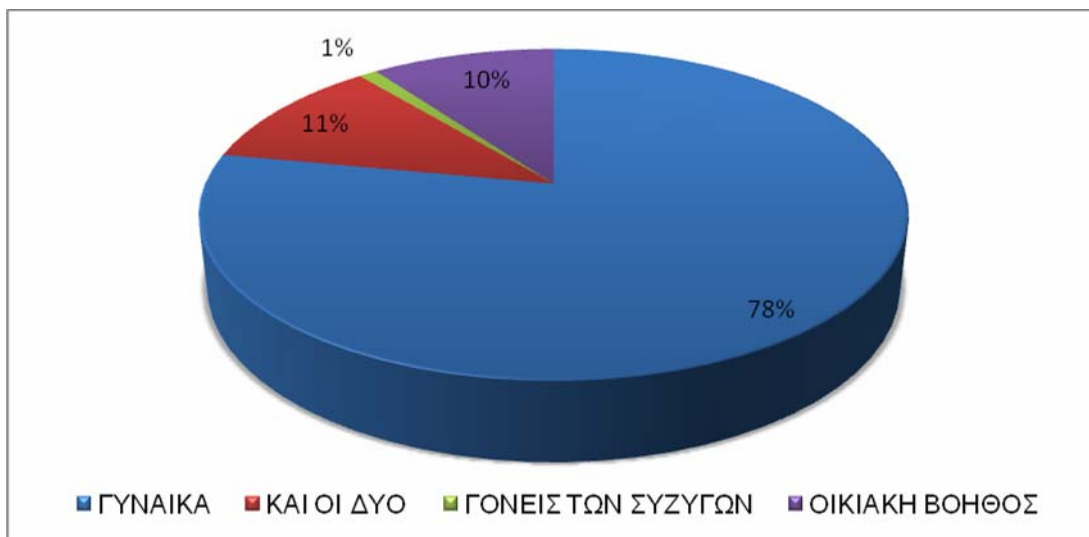

6.1.35: Ώρες απασχόλησης των συζύγων των ερωτηθεισών στην εργασία

6.1.36 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις δουλειές του σπιτιού

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τις δουλειές του σπιτιού στο δικό σας νοικοκυριό», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 78% του δείγματος (95 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τις δουλειές του σπιτιού, το 11% (13 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο σύζυγοι αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις δουλειές του σπιτιού, το 1% (1 γυναίκα) απάντησε πως τις δουλειές του σπιτιού αναλαμβάνουν οι γονείς τους και το 10% (12 γυναίκες) δήλωσε πως τις δουλειές τις κάνει η οικιακή βοηθός (βλ. γράφημα 6.1.36).

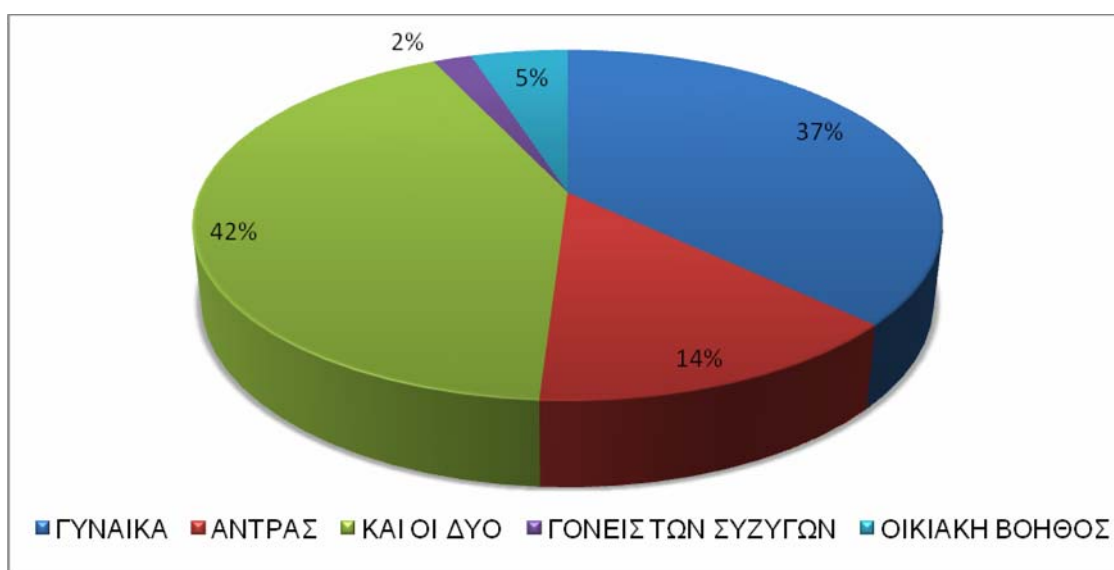

6.1.36: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις δουλειές του σπιτιού

6.1.37 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις αγορές του σπιτιού

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τις αγορές του σπιτιού στο δικό σας νοικοκυριό», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 37% του δείγματος (45 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τις αγορές του σπιτιού, το 14% (17 γυναίκες) δήλωσε πως ο άνδρας τους έχει την ευθύνη για τις αγορές του σπιτιού, το 42% (51 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο αναλαμβάνουν τις αγορές του σπιτιού, το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε πως τις αναλαμβάνουν οι γονείς τους και το 5% (6 γυναίκες) δήλωσε πως τις αναλαμβάνει οικιακή βοηθός (βλ. γράφημα 6.1.37).

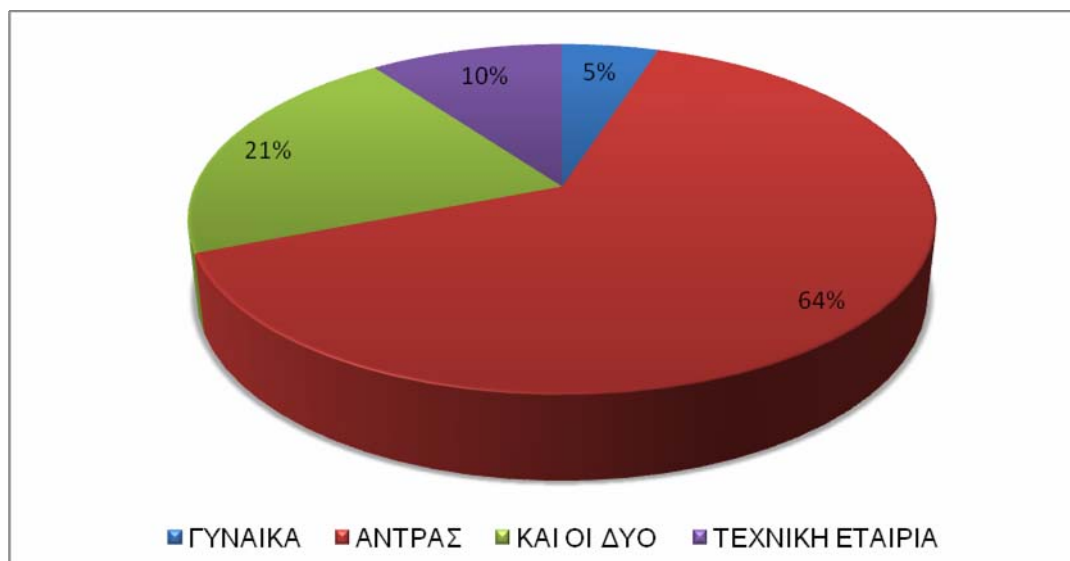

6.1.37: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις αγορές του σπιτιού

6.1.38 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις τεχνικές βλάβες του σπιτιού

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τις τεχνικές βλάβες στο δικό σας νοικοκυριό», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 5% του δείγματος (6 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τις τεχνικές βλάβες του σπιτιού, το 64% (78 γυναίκες) δήλωσε πως ο σύζυγός τους αναλαμβάνει τις βλάβες του σπιτιού, το 21% (25 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο αναλαμβάνουν τις βλάβες και το 10% (12 γυναίκες) δήλωσε πως τις βλάβες αναλαμβάνει τεχνική εταιρία (βλ. γράφημα 6.1.38).

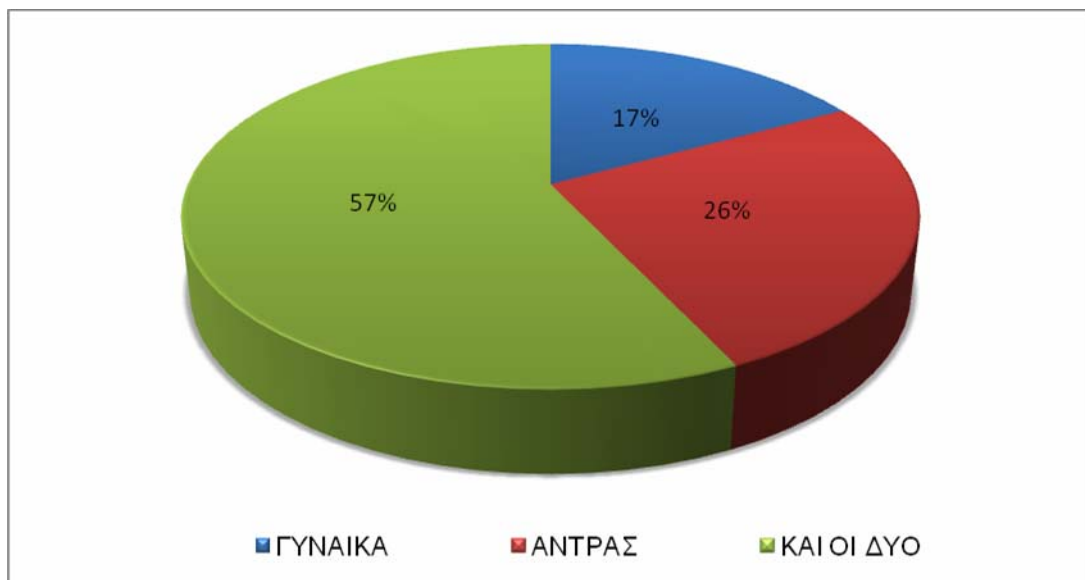

6.1.38: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τις τεχνικές βλάβες

6.1.39 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη διαχείριση των οικονομικών του σπιτιού

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαχείριση των οικονομικών στο δικό σας νοικοκυριό», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 17% του δείγματος (20 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη των οικονομικών του σπιτιού, το 26% (32 γυναίκες) δήλωσε πως ο σύζυγος αναλαμβάνει τη διαχείριση των οικονομικών του σπιτιού, και το 57% (69 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο διαχειρίζονται τα οικονομικά του νοικοκυριού (βλ. γράφημα 6.1.39).

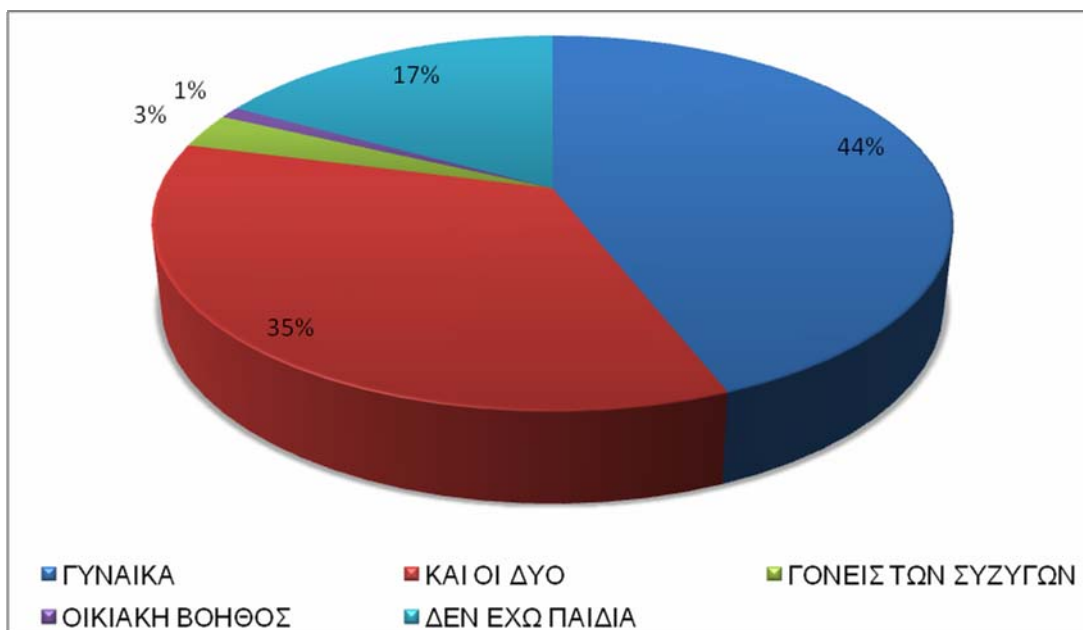

6.1.39: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη διαχείριση των οικονομικών

6.1.40 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη φροντίδα των παιδιών

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τη φροντίδα των παιδιών», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 44% του δείγματος (53 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τη φροντίδα των παιδιών, το 35% (42 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο γονείς αναλαμβάνουν τη φροντίδα των παιδιών, το 3% δήλωσε πως οι δικοί τους γονείς φροντίζουν τα παιδιά και το 1% (1 γυναίκα) απάντησε πως τα παιδιά τα φροντίζει η οικιακή βοηθός, τέλος το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.40).

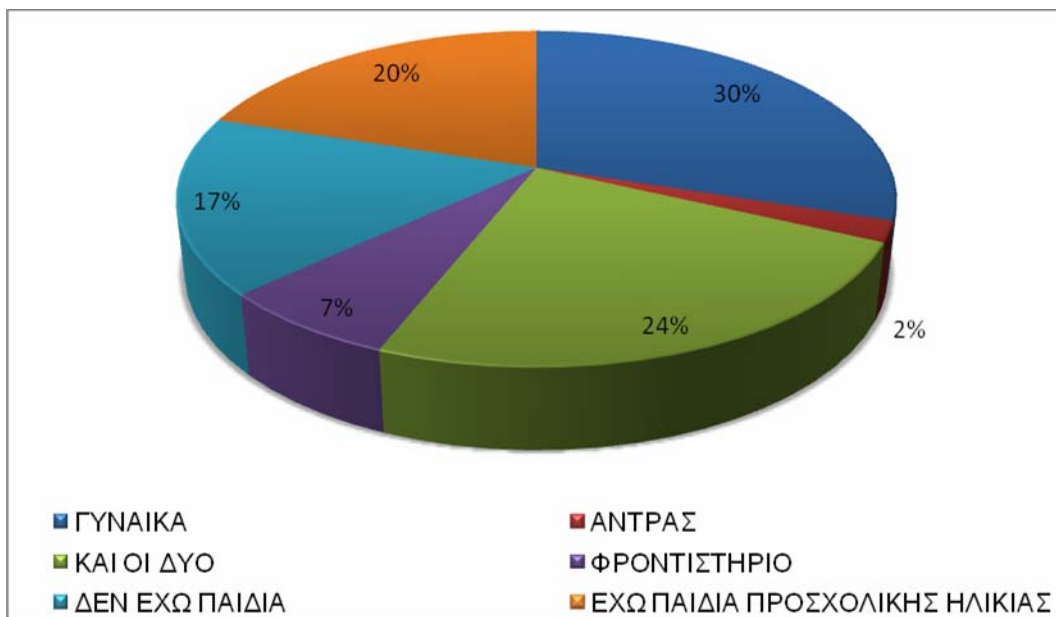

6.1.40: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη φροντίδα των παιδιών

6.1.41 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη μελέτη των παιδιών

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τη μελέτη των παιδιών», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

Το 30% του δείγματος (36 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τη μελέτη των παιδιών, το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε πως ο άνδρας αναλαμβάνει τη μελέτη των παιδιών, το 24% (29 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο γονείς αναλαμβάνουν τη μελέτη των παιδιών, το 7% (8 γυναίκες) δήλωσε πως τη μελέτη των παιδιών αναλαμβάνει καθηγητής/φροντιστήριο, το 20% (26 γυναίκες) αποτέλεσαν εκείνοι που έχουν παιδιά προσχολικής ηλικίας, και το 17% (20 γυναίκες) είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.41).

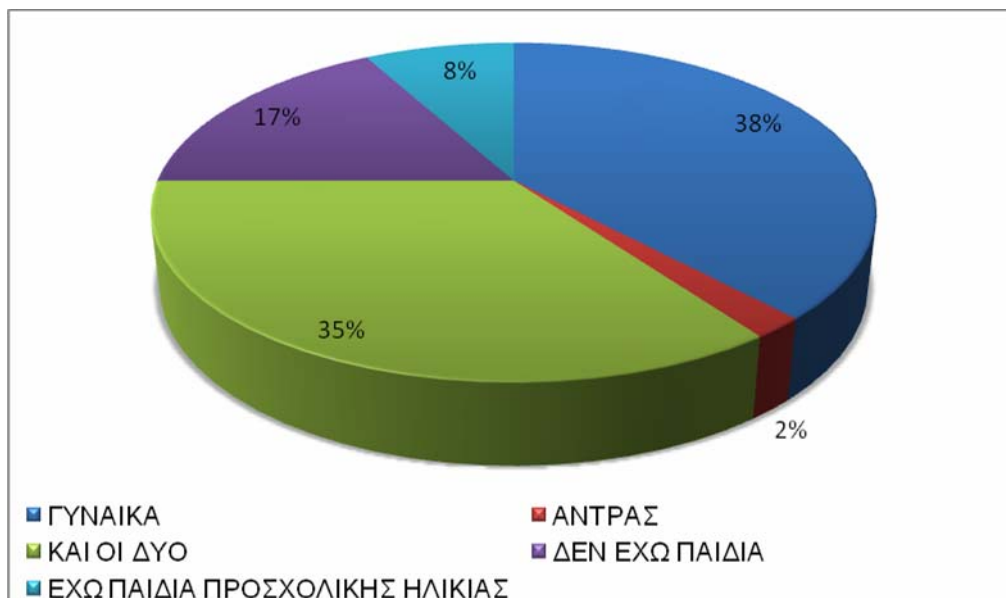

6.1.41: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη μελέτη των παιδιών

6.1.42 Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών

Στην ερώτηση «ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών όπως σχολικές συγκεντρώσεις, αθλητικές δραστηριότητες κ.ά.», οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

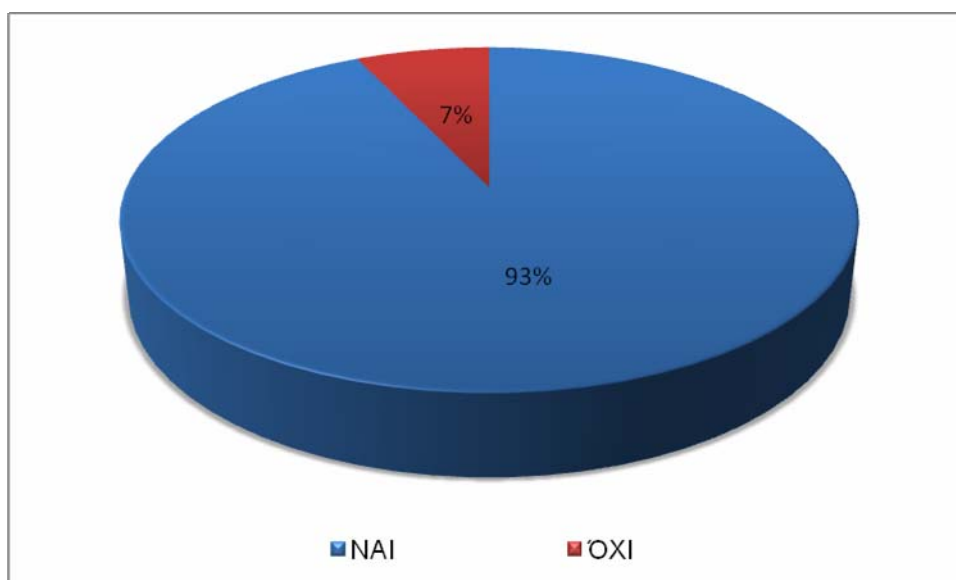
Το 38% του δείγματος (47 γυναίκες) δήλωσε πως η ίδια έχει την κύρια ευθύνη για τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών, το 2% (2 γυναίκες) δήλωσε πως ο άνδρας συμμετέχει στις υποχρεώσεις των παιδιών, το 35% (42 γυναίκες) δήλωσε πως και οι δύο γονείς αναλαμβάνουν τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών, το 17% (20 γυναίκες) αποτέλεσαν εκείνοι που δεν έχουν παιδιά, και το 8 % (10 γυναίκες) αποτέλεσαν εκείνοι που έχουν παιδιά προσχολικής ηλικίας (βλ. γράφημα 6.1.42).

6.1.42: Ανάλυση κύριας ευθύνης για τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών

6.1.43 Αριθμός του δείγματος που αφήνει το σύζυγό τους να ασχοληθεί με τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή των παιδιών

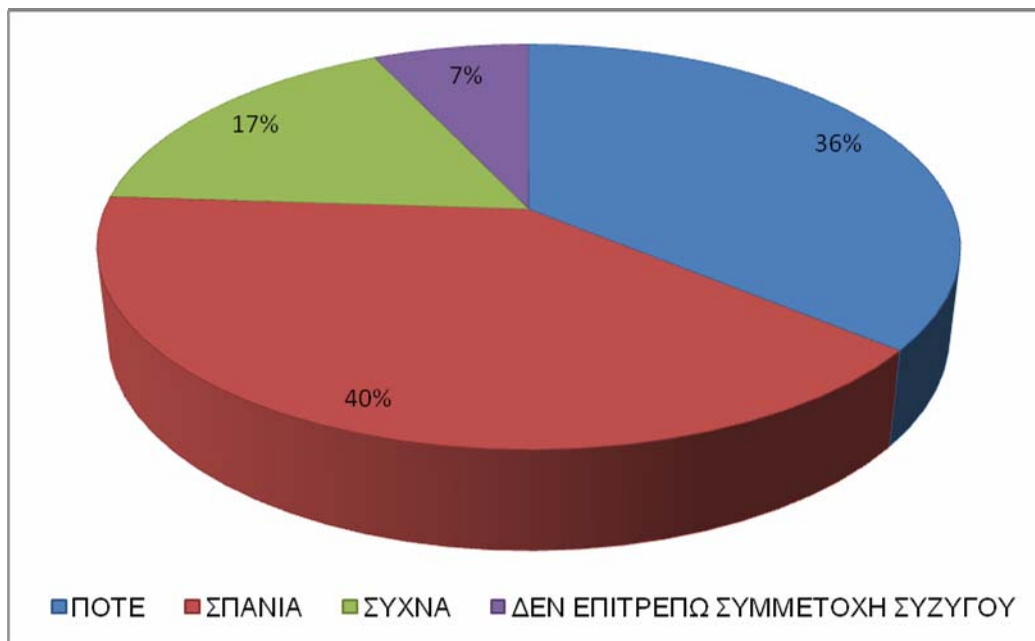
Στην ερώτηση αν αφήνετε το σύζυγό σας να ασχοληθεί με τις δουλειές του σπιτιού ή τα παιδιά, το 93% (112 γυναίκες) δήλωσε ναι, ενώ το 7% (9 γυναίκες) δήλωσε όχι (βλ. γράφημα 6.1.43).

Γράφημα 6.1.43: Αριθμός του δείγματος που αφήνει το σύζυγό τους να ασχοληθεί με τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή των παιδιών

6.1.44 Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση κριτικής της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

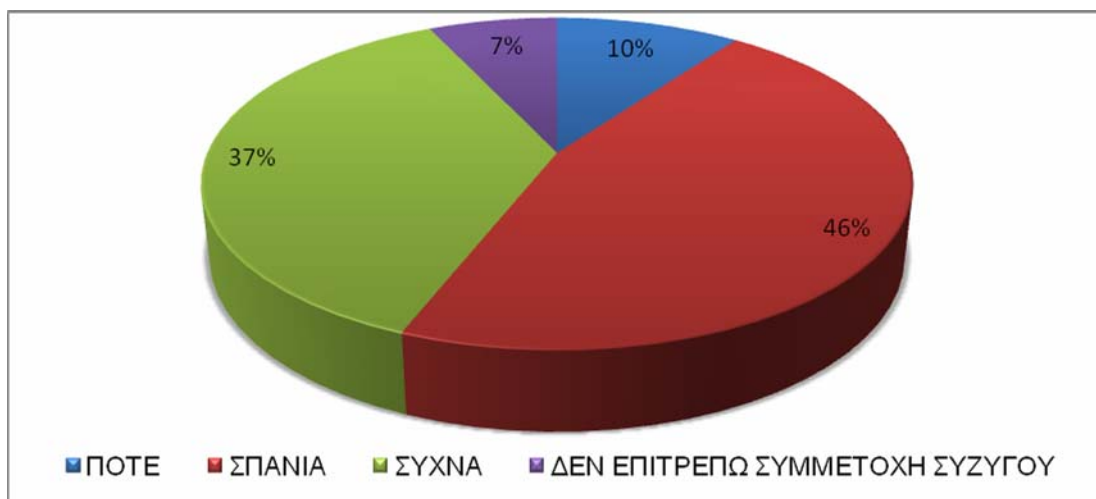
Από τις ερωτηθείσες, το 36% (44 γυναίκες) δήλωσε πως δεν ασκεί ποτέ κριτική για τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ο σύζυγός τους σχετικά με τις δουλειές του σπιτιού και τα παιδιά, το 40% (48 γυναίκες) δήλωσε πως ασκεί σπάνια κριτική, το 17% (20 γυναίκες) ασκεί συχνά κριτική στο σύζυγό τους και το 7% (9 γυναίκες) είναι το ποσοστό που δήλωσε ότι δεν αφήνει το σύζυγό τους να συμμετέχει στο σπίτι και στα παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.44).

Γράφημα 6.1.44: Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση κριτικής της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

6.1.45 Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση επιβράβευσης της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

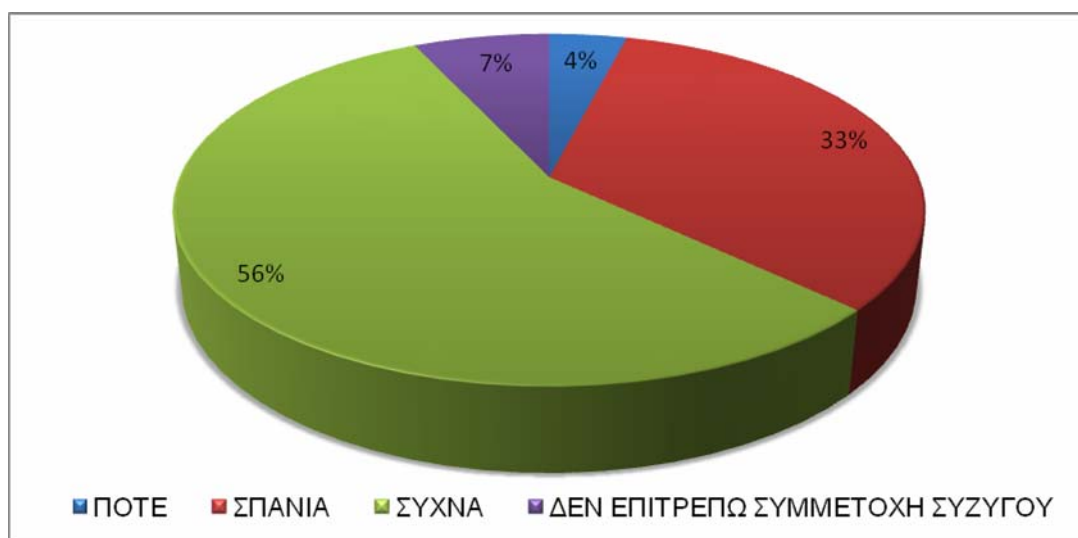
Από τις ερωτηθείσες, το 10% (12 γυναίκες) δήλωσε πως δεν επιβραβεύει ποτέ τον σύζυγό τους για τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει σχετικά με τις δουλειές του σπιτιού και τα παιδιά, το 46% (56 γυναίκες) επιβραβεύει σπάνια το σύζυγό τους, το 37% (44 γυναίκες) δήλωσε πως επιβραβεύει συχνά το σύζυγό τους, και το 7% (9 γυναίκες) είναι το ποσοστό που δήλωσε ότι δεν αφήνει το σύζυγό τους να συμμετέχει στο σπίτι και στα παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.45).

Γράφημα 6.1.45: Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση επιβράβευσης της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

6.1.46 Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση ουδέτερης στάσης της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

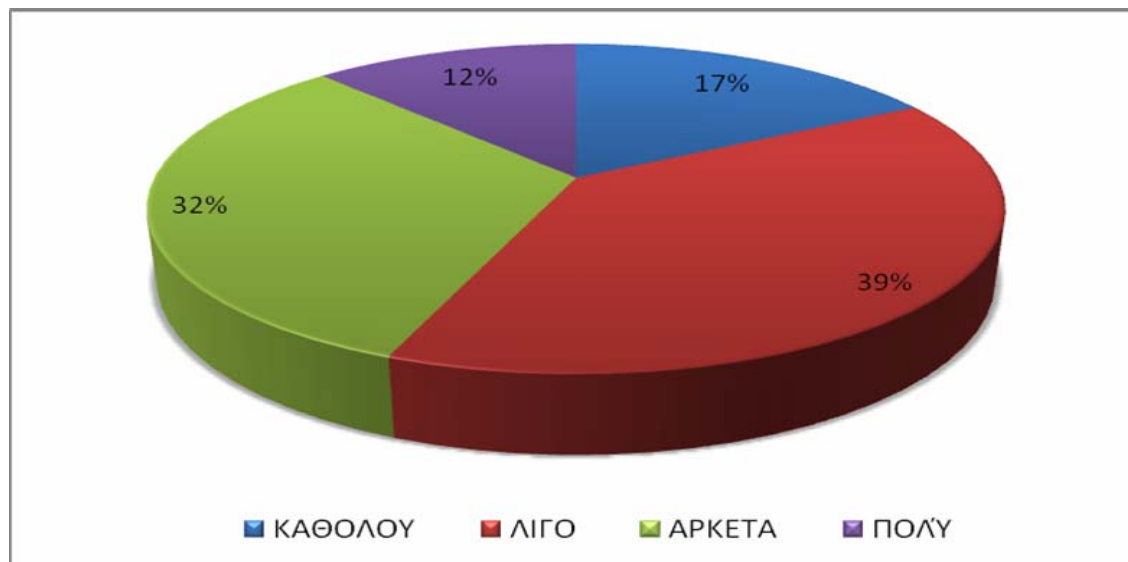
Από τις ερωτηθείσες, το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε πως δεν έχει ποτέ ουδέτερη στάση απέναντι στο σύζυγό τους για τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει σχετικά με τις δουλειές του σπιτιού και τα παιδιά, το 33% (40 γυναίκες) δήλωσε πως σπάνια έχει ουδέτερη στάση για τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ο σύζυγος, 56% (67 γυναίκες) δήλωσε πως συχνά έχει ουδέτερη στάση, και το 7% (9 γυναίκες) είναι το ποσοστό που δήλωσε ότι δεν αφήνει το σύζυγό τους να συμμετέχει στο σπίτι και στα παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.46).

Γράφημα 6.1.46: Βαθμός συμφωνίας στην άσκηση ουδέτερης στάσης της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες και στην ανατροφή των παιδιών

6.1.47 Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αύξηση της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες

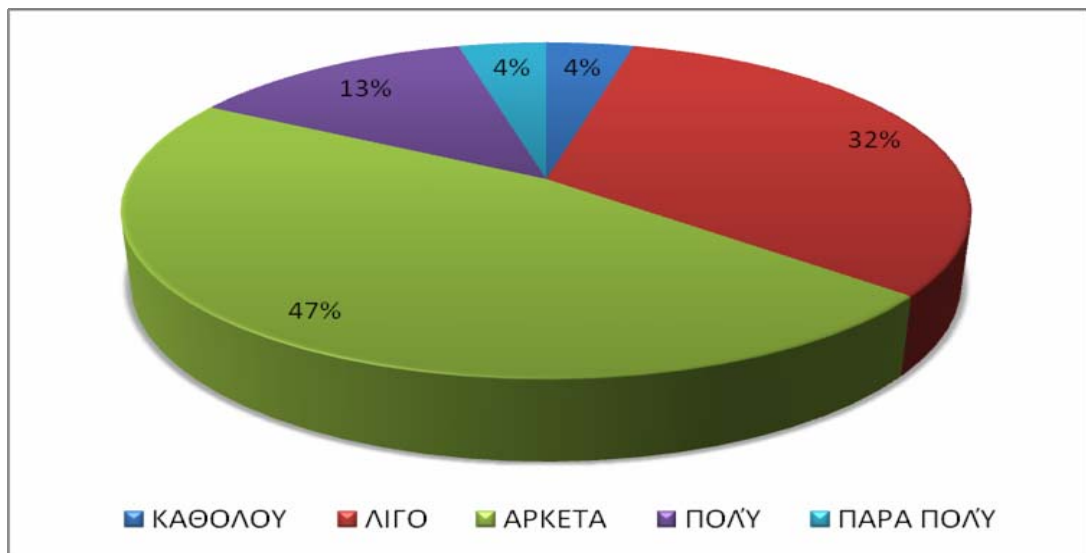
Στην πρόταση ότι αυξήθηκε η συμμετοχή του συζύγου στις οικιακές δουλειές ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το 17% (20 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι καθόλου δεν αυξήθηκε, το 39% (47 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε λίγο, το 32% (39 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε αρκετά και το 12% (15 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε πολύ (βλ. γράφημα 6.1.47).

Γράφημα 6.1.47: Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αύξηση της συμμετοχής του συζύγου στις οικιακές εργασίες

6.1.48 Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών

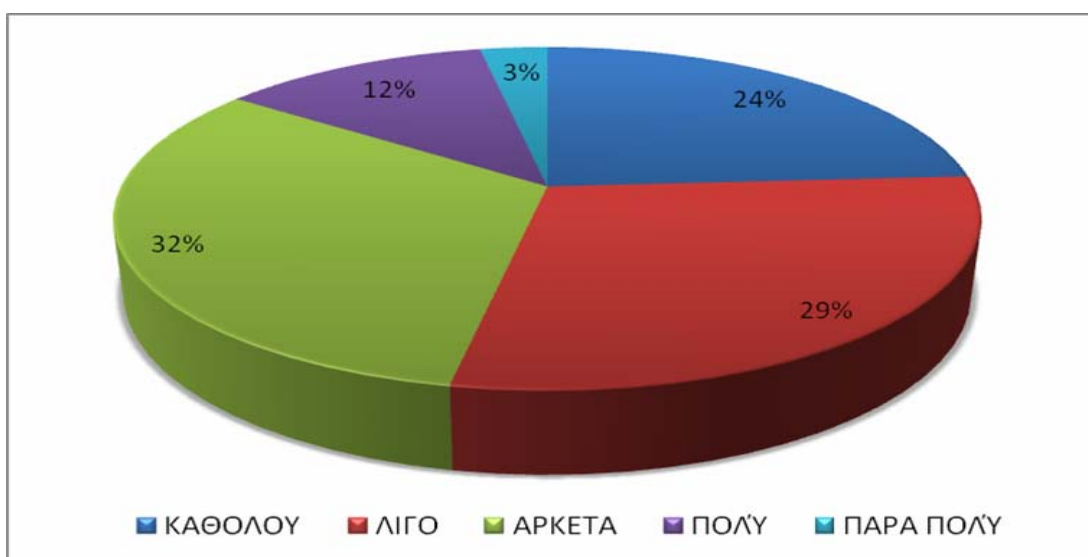
Στην πρόταση ότι ασχολήθηκε ο άνδρας με τη φροντίδα των παιδιών ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το 4% (5 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε πως δεν ασχολήθηκε καθόλου με τη φροντίδα των παιδιών, το 32% (39 γυναίκες) δήλωσε πως ασχολήθηκε λίγο, το 47% (57 γυναίκες) δήλωσε πως ασχολήθηκε αρκετά, το 13% (15 γυναίκες) δήλωσε πως ασχολήθηκε πολύ και το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε πως ασχολήθηκε πάρα πολύ (βλ. γράφημα 6.1.48).

Γράφημα 6.1.48: Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην ενασχόληση του άνδρα στην φροντίδα των παιδιών

6.1.49 Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στη βελτίωση της σχέσης του ζευγαριού

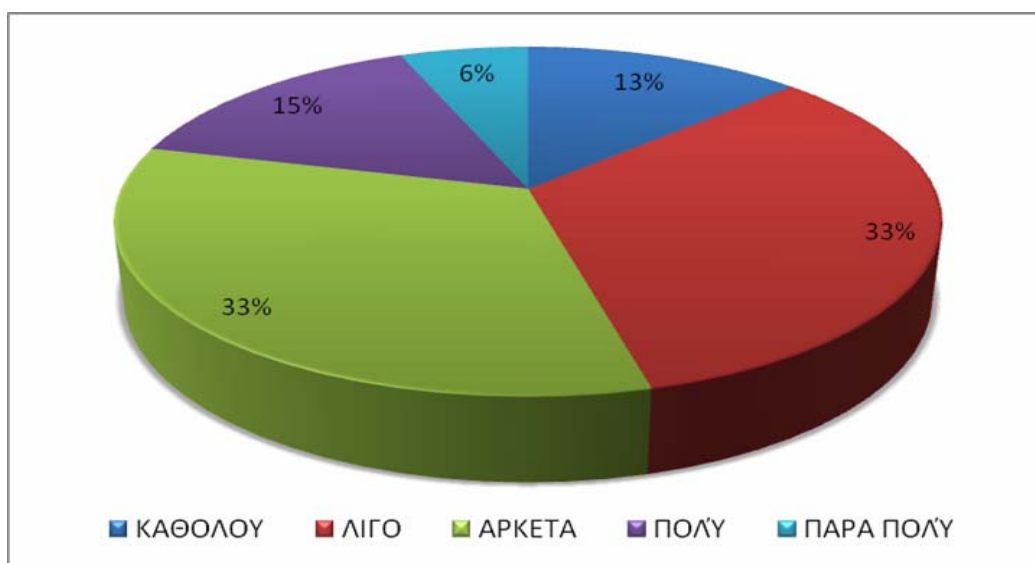
Στην πρόταση ότι βελτιώθηκε η σχέση του ζευγαριού ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το 24% (29 γυναίκες) του δείγματος πιστεύει πως δεν βελτιώθηκε καθόλου η σχέση του ζευγαριού μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία, το 29% (35 γυναίκες) πιστεύει πως βελτιώθηκε λίγο η σχέση του ζευγαριού, το 32% (39 γυναίκες) δήλωσε πως βελτιώθηκε αρκετά, το 12% (14 γυναίκες) θεωρεί πως βελτιώθηκε πολύ, και το 3% (4 γυναίκες) θεωρεί πως βελτιώθηκε πάρα πολύ (βλ. γράφημα 6.1.49).

6.1.49: Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στη βελτίωση της σχέσης του ζευγαριού

6.1.50 Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια

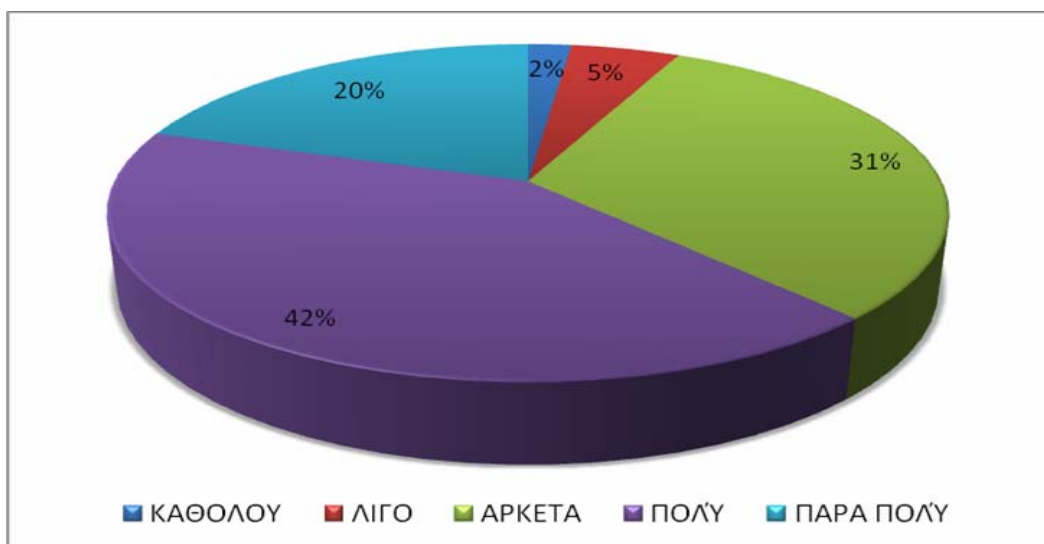
Στην πρόταση ότι άλλαξε ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το 13% (15 γυναίκες) του δείγματος πιστεύει πως δεν άλλαξε καθόλου ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία, το 33% (40 γυναίκες) πιστεύει πως άλλαξε λίγο ο ρόλος του άνδρα, επίσης το 33% (40 γυναίκες) δήλωσε πως άλλαξε αρκετά ο ρόλος του άνδρα, το 15% (18 γυναίκες) δήλωσε πως άλλαξε πολύ, και το 6% (8 γυναίκες) δήλωσε πως άλλαξε πάρα πολύ (βλ. γράφημα 6.1.50).

6.1.50: Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια

6.1.51 Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος

Στην πρόταση ότι αυξήθηκε το οικογενειακό εισόδημα ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το 2% (2 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι καθόλου δεν αυξήθηκε το εισόδημα από τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία, το 5% (6 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε λίγο, το 31% (37 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε αρκετά, το 42% (51 γυναίκες) δήλωσε πως αυξήθηκε πολύ και το 20% (25 γυναίκες) δήλωσε πως το οικογενειακό εισόδημα αυξήθηκε πάρα πολύ (βλ. γράφημα 6.1.51).

6.1.51: Βαθμός επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος

6.1.52 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο διάβασμα των παιδιών

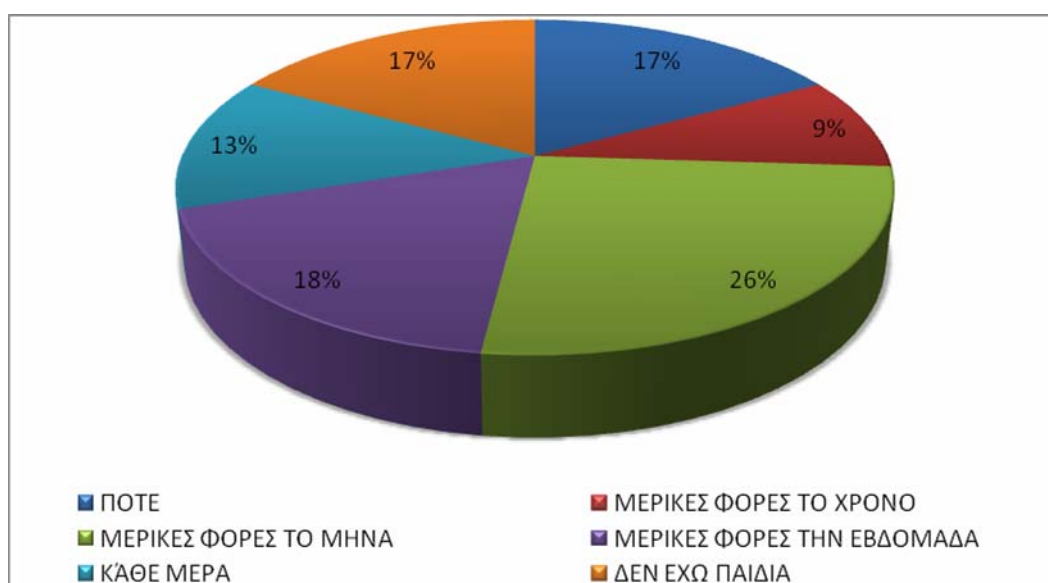
Το 13% (15 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν διάβασε ποτέ τα παιδιά, το 8% (10 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο συνέβαλε ο σύζυγος στο διάβασμα των παιδιών, το 22% (26 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 16% (19 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές την εβδομάδα, το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε κάθε μέρα, το 17% (20 γυναίκες) είναι το ποσοστό εκείνων που δήλωσε πως δεν έχουν παιδιά και το 20% (26 γυναίκες) είναι το ποσοστό εκείνων που δήλωσε πως έχουν παιδιά προσχολικής ηλικίας (βλ. γράφημα 6.1.52).

6.1.52: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στο διάβασμα των παιδιών

6.1.53 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στην προετοιμασία γεύματος των παιδιών

Στο ακόλουθο γράφημα φαίνεται η συχνότητα του συζύγου στην προετοιμασία κάποιου γεύματος του παιδιού όπως π.χ. το βραδινό του γάλα, το 17% (20 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν προετοίμασε ποτέ κάποιο γεύμα για τα παιδιά, το 9% (11 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο ο σύζυγος φτιάχνει κάποιο γεύμα για τα παιδιά, το 26% (32 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 18% (22 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές την εβδομάδα, και το 13% (16 γυναίκες) δήλωσε πως ο σύζυγος τους κάθε μέρα φτιάχνει κάποιο γεύμα των παιδιών. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.53).

Γράφημα 6.1.53: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στην προετοιμασία γεύματος των παιδιών

6.1.54 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο παιχνίδι με τα παιδιά στο σπίτι

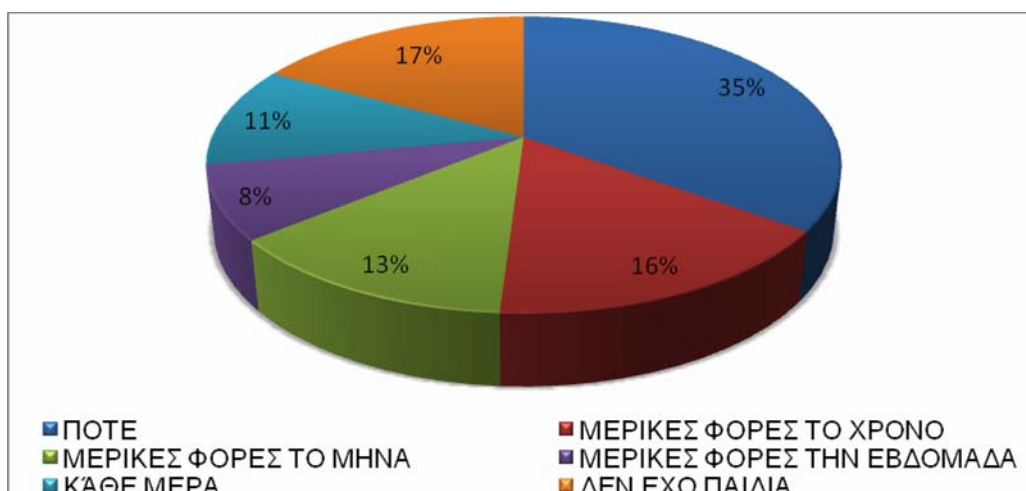
Στο ακόλουθο γράφημα φαίνεται η συχνότητα των συζύγων του δείγματος στο παιχνίδι με τα παιδιά εντός σπιτιού, έτσι λοιπόν το 4% (5 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν παίζει ποτέ με τα παιδιά στο σπίτι, το 9% (11 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το μήνα ο σύζυγος τους παίζει με τα παιδιά, το 45% (54 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές την εβδομάδα, και το 25% (31 γυναίκες) δήλωσε πως ο σύζυγος τους κάθε μέρα παίζει με τα παιδιά. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.54).

Γράφημα 6.1.54: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στο παιχνίδι με τα παιδιά εντός σπιτιού

6.1.55 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στην αλλαγή πάνας των παιδιών

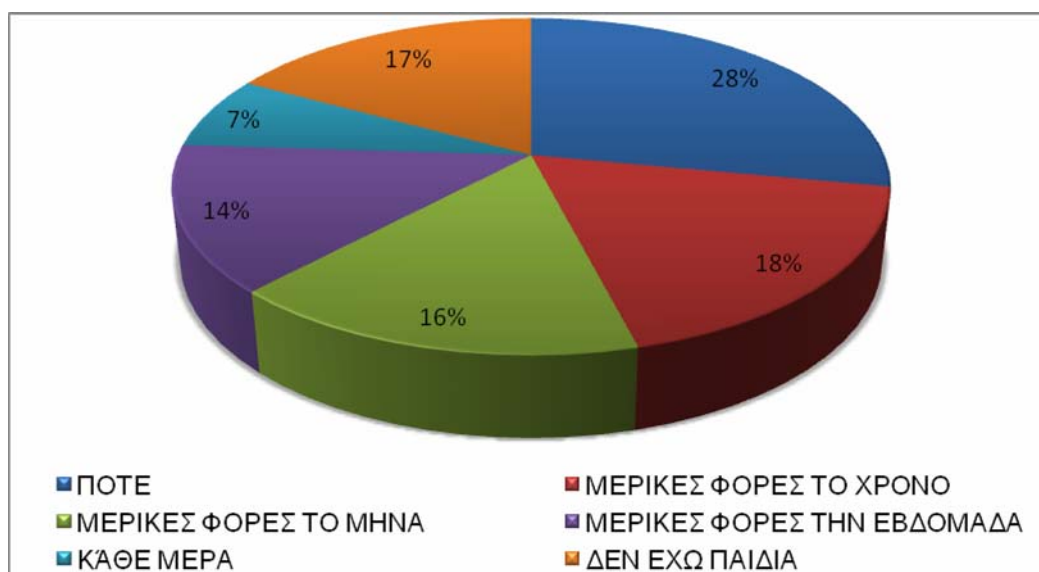
Στο ακόλουθο γράφημα φαίνεται η συχνότητα των συζύγων του δείγματος στην αλλαγή της πάνας των παιδιών, έτσι λοιπόν το 35% (42 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν άλλαξε ποτέ πάνα στα παιδιά, το 16% (19 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο ο σύζυγος αλλάζει πάνα στα παιδιά, το 13% (16 γυναίκες) δήλωσε ότι αυτό συμβαίνει μερικές φορές το μήνα, το 8% (10 γυναίκες) δήλωσε πως αυτό συμβαίνει μερικές φορές την εβδομάδα, και το 11% (14 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγος τους κάθε μέρα αλλάζει την πάνα των παιδιών. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.55).

Γράφημα 6.1.55: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στην αλλαγή πάνας

6.1.56 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο μπάνιο των παιδιών

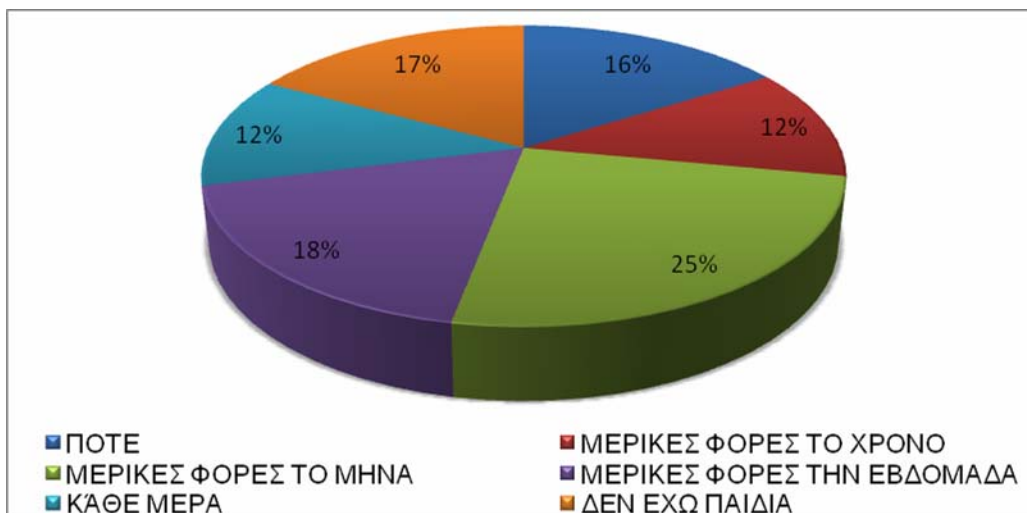
Σχετικά με τη συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο μπάνιο των παιδιών, το 28% (34 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν έκανε ποτέ μπάνιο τα παιδιά, το 18% (22 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο ο σύζυγός τους κάνει μπάνιο τα παιδιά, το 16% (20 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 14% (17 γυναίκες) δήλωσε πως αυτό συμβαίνει μερικές φορές την εβδομάδα, και το 7% (8 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους κάθε μέρα κάνει μπάνιο τα παιδιά. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.56).

6.1.56: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στο μπάνιο των παιδιών στο σπίτι

6.1.57 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο τάϊσμα των παιδιών

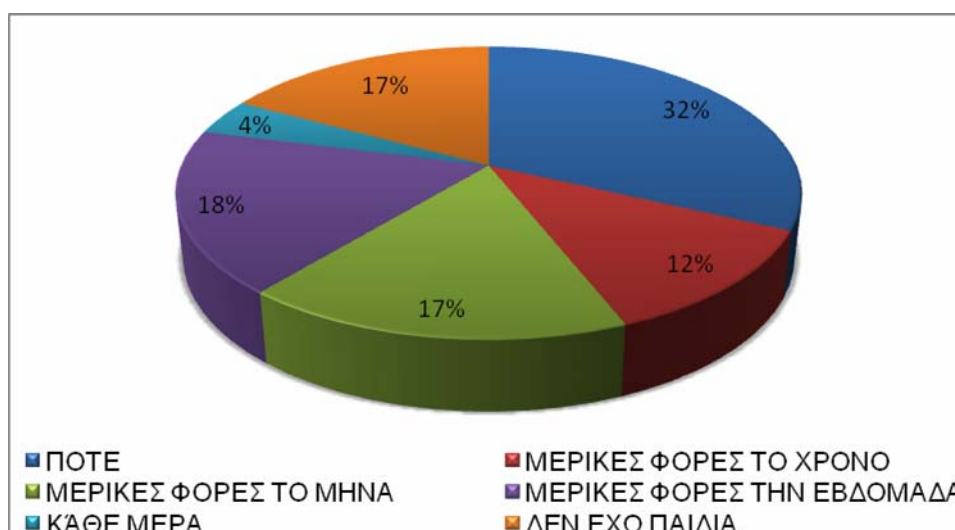
Όσον αφορά τη συχνότητα της συμβολής των συζύγων του δείγματος στο τάϊσμα των παιδιών, το 16% (20 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν συνέβαλε ποτέ στο τάϊσμα των παιδιών, το 12% (15 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο ο σύζυγός τους αναλαμβάνει το τάϊσμα των παιδιών, το 25% (30 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 18% (22 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές την εβδομάδα, και το 12% (14 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγός τους κάθε μέρα ταΐζει τα παιδιά. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.57).

Γράφημα 6.1.57: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στο τάϊσμα των παιδιών

6.1.58 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στο διάβασμα παιδικού διηγήματος στα παιδιά

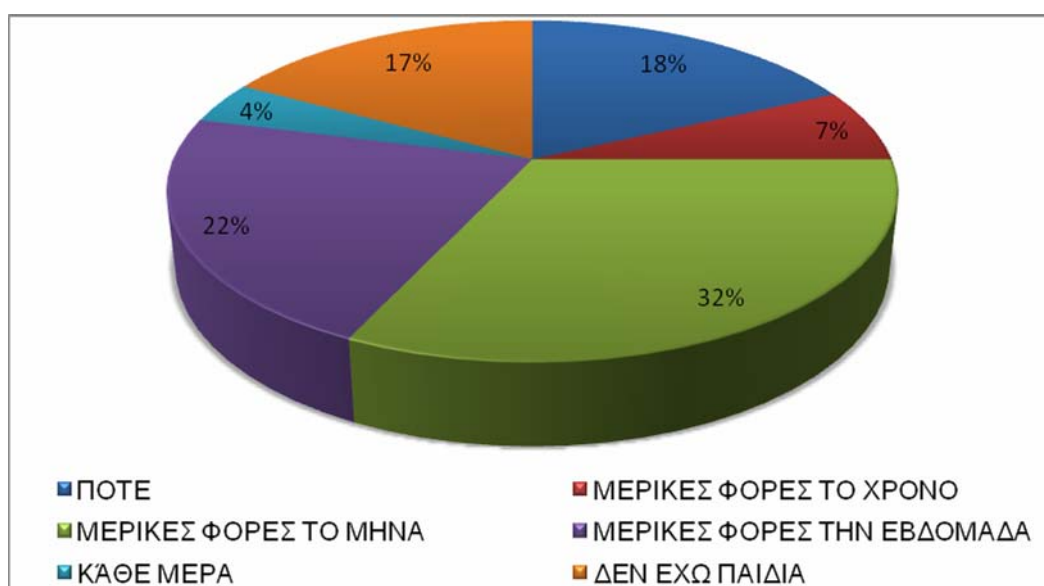
Στο ακόλουθο γράφημα φαίνεται η συχνότητα της συμβολής των συζύγων του δείγματος στο διάβασμα παιδικού διηγήματος. Όπως φαίνεται λοιπόν, το 32% (39 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν διάβασε ποτέ παραμύθι στα παιδιά, το 12% (15 γυναίκες) δήλωσε ότι διαβάζει παραμύθι στα παιδιά μερικές φορές το χρόνο, το 17% (20 γυναίκες) δήλωσε ότι διαβάζει μερικές φορές το μήνα, το 18% (22 γυναίκες) δήλωσε πως διαβάζει μερικές φορές την εβδομάδα, και το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγος τους κάθε μέρα διαβάζει παραμύθι στα παιδιά. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.58).

Γράφημα 6.1.58: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στο διάβασμα παιδικού διηγήματος στα παιδιά

6.1.59 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στην προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο

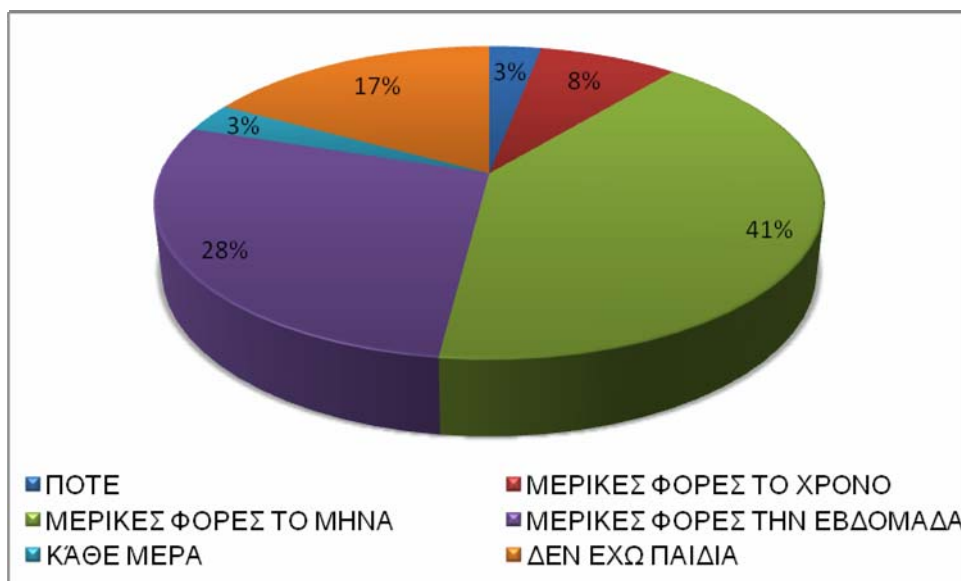
Σχετικά με τη συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στην προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο, το 18% (22 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν προετοίμασε ποτέ τα παιδιά για τον ύπνο, το 7% (8 γυναίκες) δήλωσε ότι αυτό συμβαίνει μερικές φορές το χρόνο, το 32% (39 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 22% (27 γυναίκες) δήλωσε ότι συμβαίνει μερικές φορές την εβδομάδα, και το 4% (5 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγος τους κάθε μέρα προετοιμάζει τα παιδιά για τον ύπνο. Το 17% είναι το ποσοστό αυτών εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.59).

Γράφημα 6.1.59: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στην προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο

6.1.60 Συχνότητα της συμβολής των συζύγων των ερωτηθεισών στη ψυχαγωγία των παιδιών

Στο ακόλουθο γράφημα φαίνεται η συχνότητα της συμβολής των συζύγων του δείγματος στη ψυχαγωγία των παιδιών (πάρκο, παιδική χαρά, παιδότοπο, θέατρο, σινεμά κ.ά.). Έτσι λοιπόν το 3% (4 γυναίκες) του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους δεν πάει ποτέ κάπου τα παιδιά να διασκεδάσουν, το 8% (10 γυναίκες) δήλωσε ότι μερικές φορές το χρόνο ο σύζυγός τους πηγαίνει τα παιδιά κάπου να διασκεδάσουν, το 41% (49 γυναίκες) δήλωσε μερικές φορές το μήνα, το 28% (34 γυναίκες) δήλωσε πως αυτό συμβαίνει μερικές φορές την εβδομάδα, και το 3% (4 γυναίκες) δήλωσε ότι ο σύζυγος τους κάθε μέρα πηγαίνει τα παιδιά κάπου να διασκεδάσουν. Το 17% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν έχουν παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.60).

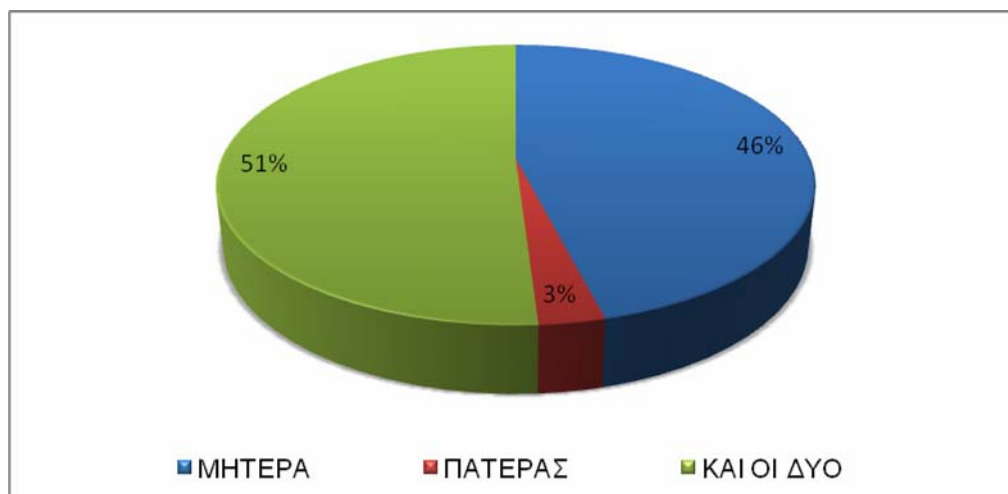

Γράφημα 6.1.60: Συχνότητα των συζύγων των ερωτηθεισών στη ψυχαγωγία των παιδιών

Σύμφωνα με έρευνα του Coltrane το 2000, προέκυψε, όπως συνέβη και εδώ, ότι οι πατέρες αναλαμβάνουν περισσότερο το ευχάριστο κομμάτι της ψυχαγωγίας, ενώ οι μητέρες αναλαμβάνουν συνήθως τα πρακτικά ζητήματα και τη συναισθηματική στήριξη των παιδιών.

6.1.61 Ο κύριος αρμόδιος για τη σωματική υγεία των παιδιών

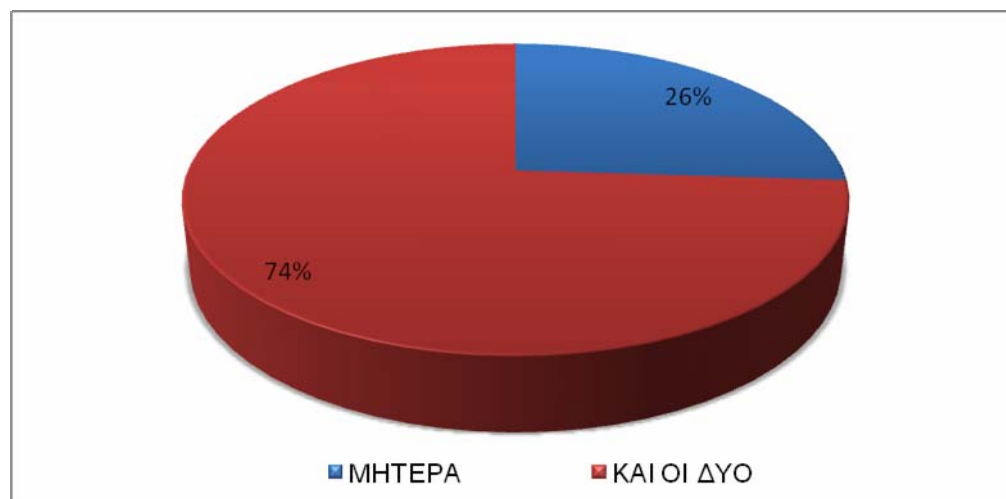
Στην ερώτηση «ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για τη σωματική υγεία των παιδιών», το 46% (56 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί περισσότερο αρμόδια τη μητέρα, το 3% (4 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί τον πατέρα και το 51% (61 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί ότι και οι δύο είναι αρμόδιοι για τη σωματική υγεία των παιδιών (βλ. γράφημα 6.1.61).

Γράφημα 6.1.61: Κύριος αρμόδιος για τη σωματική υγεία των παιδιών

6.1.62 Ο κύριος αρμόδιος για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών

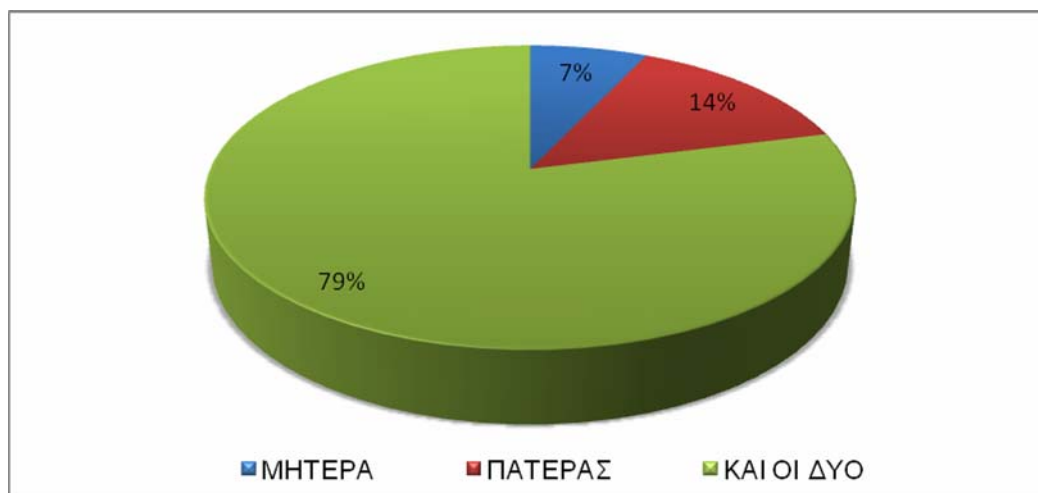
Στην ερώτηση «ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού», το 26% (31 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί περισσότερο αρμόδια τη μητέρα και το 74% (90 γυναίκες) θεωρεί ότι και οι δύο είναι αρμόδιοι για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών (βλ. γράφημα 6.1.62).

Γράφημα 6.1.62: Κύριος αρμόδιος για τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού

6.1.63 Ο κύριος αρμόδιος για τα θέματα πειθαρχίας στα παιδιά

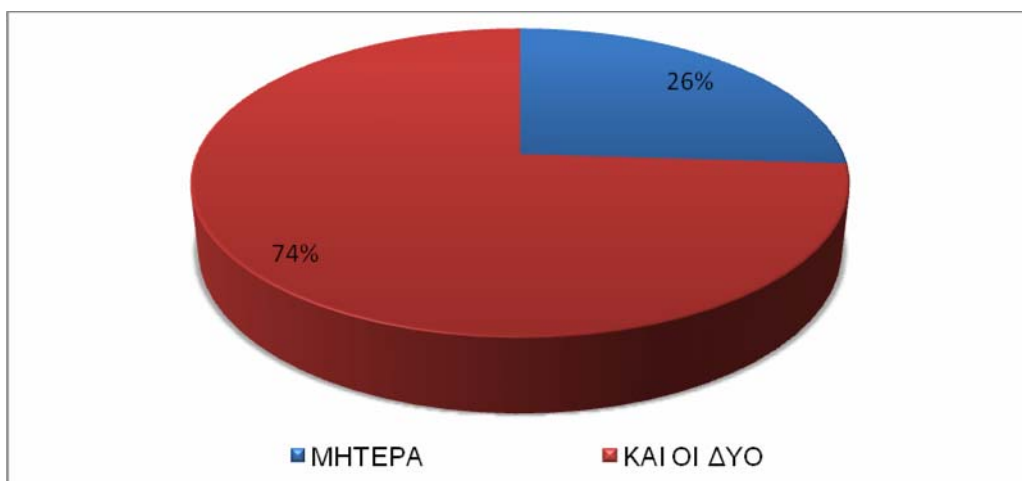
Στην ερώτηση «ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για τα θέματα πειθαρχίας στα παιδιά» το 7% (9 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί περισσότερο αρμόδια τη μητέρα, το 14% (17 γυναίκες) θεωρεί τον πατέρα και το 79% (95 γυναίκες) θεωρεί ότι και οι δύο είναι αρμόδιοι για τα θέματα πειθαρχίας των παιδιών (βλ. γράφημα 6.1.63).

Γράφημα 6.1.63: Κύριος αρμόδιος για τα θέματα πειθαρχία

6.1.64 Ο κύριος αρμόδιος για την επικοινωνία με τα παιδιά

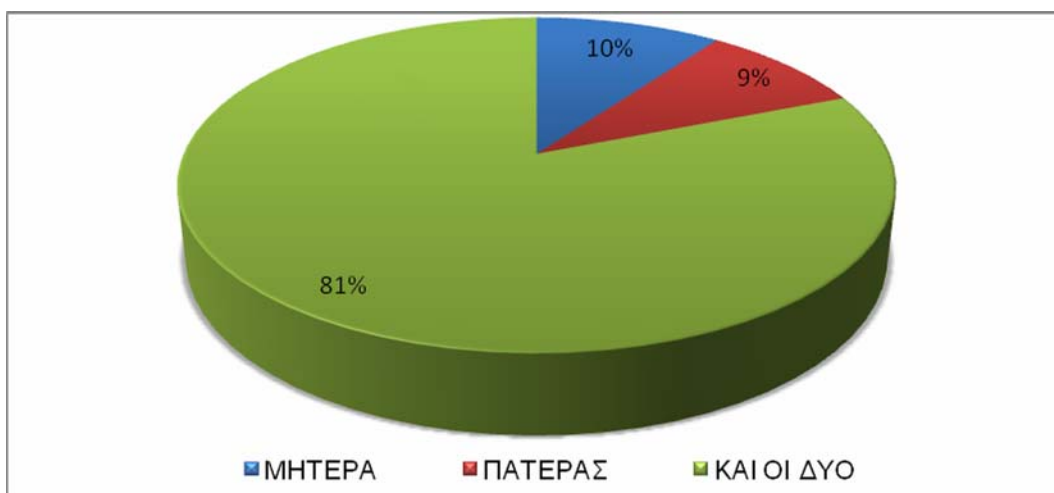
Στη συνέχεια, στην ερώτηση «ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για την επικοινωνία με τα παιδιά», το 26% (32 γυναίκες) θεωρεί περισσότερο αρμόδια τη μητέρα, και το 74% (89 γυναίκες) θεωρεί ότι και οι δύο είναι αρμόδιοι για την επικοινωνία με τα παιδιά (βλ. γράφημα 6.1.64).

Γράφημα 6.1.64: Κύριος αρμόδιος για την επικοινωνία με τα παιδιά

6.1.65 Ο κύριος αρμόδιος για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών

Τέλος, στην ερώτηση «ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών», το 10% (12 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί περισσότερο αρμόδια τη μητέρα, το 9% (11 γυναίκες) θεωρεί τον πατέρα και το 81% (98 γυναίκες) δήλωσε πως θεωρεί ότι και οι δύο είναι αρμόδιοι για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών (βλ. γράφημα 6.1.65).

Γράφημα 6.1.65: Κύριος αρμόδιος για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

6.2 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2

6.2.1 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την ηλικία της γυναίκας

6.2.1.1 Η ηλικία της γυναίκας σε σχέση με την άποψη για δίκαιο καταμερισμό των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας των ερωτηθεισών γυναικών και με το αν θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων. Οι ηλικίες των γυναικών κυμαίνονται μεταξύ 18-45 ετών, 46-55 ετών και 56+ ετών. Η μεταβλητή που αφορά την άποψη «θεωρείτε ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων» επιδέχονταν ως απάντηση «όχι» ή «ναι». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,708 και η τιμή $p\text{-value}=0,035<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.1.1. Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας γυναικών και τον αριθμό που θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός εργασιών μεταξύ των συζύγων.

			Στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	18-45 ετών	Συχνότητα	5	25	30
		Ποσοστό	16,7%	83,3%	100,0%
	46-55 ετών	Συχνότητα	29	38	67
		Ποσοστό	43,3%	56,7%	100,0%
	56+ ετών	Συχνότητα	10	14	24
		Ποσοστό	41,7%	58,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	44	77	121
		Ποσοστό	36,4%	63,6%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση αν θεωρείτε ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων, το 16,7% της ηλικιακής ομάδας 18-45 ετών δήλωσε όχι ενώ το 83,3% δήλωσε ναι. Στην ηλικιακή ομάδα 46-55 ετών το 43,3% δήλωσε όχι ενώ το 56,7% δήλωσε ναι. Τέλος, στην ηλικιακή ομάδα 56 ετών και άνω το 41,7% δήλωσε όχι, ενώ το 58,3% δήλωσε ναι.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι γυναίκες θεωρούν πως οι οικιακές εργασίες στο μέλλον θα κατανέμονται δίκαια ανάμεσα στο

ζευγάρι. Ωστόσο η άποψη αυτή, όπως φαίνεται και στον πίνακα είναι πολύ πιο έντονη στις μικρότερες ηλικίες.

6.2.1.2 Η ηλικία της γυναίκας σε σχέση με το βαθμό συμφωνίας στην πρόταση ότι η οικογένεια είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μιας γυναίκας

Στη συνέχεια, έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία της γυναίκας και στο αν θεωρούν ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μιας γυναίκας. Η επιλογή που αφορά την άποψη ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μιας γυναίκας, μπορούσε να λάβει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «διαφωνώ», «ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ», «συμφωνώ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «συμφωνώ» και «συμφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται ως «συμφωνώ» και τα «διαφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα» ως «διαφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 15,635 και η τιμή $p\text{-value}=0,004<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.1.2. Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας γυναίκας και ότι η οικογένεια είναι ο πιο σημαντικός στόχος της

			Η οικογένεια ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή της γυναίκας			
			Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Σύνολο
ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	18-45 ετών	Συχνότητα	13	9	8	30
		Ποσοστό	43,3%	30,0%	26,7%	100,0%
	46-55 ετών	Συχνότητα	8	23	36	67
		Ποσοστό	11,9%	34,3%	53,7%	100,0%
	56+ ετών	Συχνότητα	5	4	15	24
		Ποσοστό	20,8%	16,7%	62,5%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	26	36	59	121
		Ποσοστό	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση αν θεωρείτε ότι η οικογένεια είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μιας γυναίκας, το 43,3% της ηλικιακής ομάδας 18-45 ετών δήλωσε ότι διαφωνεί, το 30% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ούτε διαφωνεί, και το 26,7% δήλωσε ότι συμφωνεί. Στην ηλικιακή ομάδα 46-55 ετών το 11,9% δήλωσε ότι διαφωνεί, το 34,3% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ούτε διαφωνεί, ενώ το 53,7% δήλωσε ότι συμφωνεί. Τέλος, στην ηλικιακή ομάδα 56 ετών και άνω το 20,8% δήλωσε ότι διαφωνεί, το 16,7% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί/ούτε διαφωνεί, ενώ το 62,5% δήλωσε ότι συμφωνεί.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε ότι οι γυναίκες νεότερης ηλικίας περισσότερο διαφωνούν ότι η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος

στη ζωή μίας γυναίκας και το αντίθετο συμβαίνει με γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας. Το αποτέλεσμα αυτό ήταν αναμενόμενο διότι οι γυναίκες μικρότερης ηλικίας, στις μέρες μας, ασχολούνται και με άλλα ζητήματα όπως σπουδές, καριέρα και γενικότερα ικανοποίηση διαφόρων προσωπικών αναγκών, που έρχονται πρώτα στη σειρά προτεραιότητας της ζωή τους και έπειτα τις απασχολεί η δημιουργία οικογένειας.

6.2.1.3 Η ηλικία της γυναίκας σε σχέση με το βαθμό συμφωνίας στην πρόταση ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες

Ακολουθως, έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία της γυναίκας και στο αν θεωρούν ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες. Η επιλογή που αφορά την άποψη ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες, μπορούσε να λάβει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «διαφωνώ», «ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ», «συμφωνώ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «συμφωνώ» και «συμφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται ως «συμφωνώ» και τα «ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ» «διαφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα» ως «διαφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 9,791 και η τιμή $p\text{-value}=0,007<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.1.3. Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας γυναίκας και ότι φέρει εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τον άνδρα

των ανδρών

			Οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού		
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	Σύνολο
ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	18-45 ετών	Συχνότητα	17	13	30
		Ποσοστό	56,7%	43,3%	100,0%
	46-55 ετών	Συχνότητα	22	45	67
		Ποσοστό	32,8%	67,2%	100,0%
	56+ ετών	Συχνότητα	4	20	24
		Ποσοστό	16,7%	83,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	43	78	121
		Ποσοστό	100,0%	100,0%	100,0%

Ειδικότερα, στην πρόταση αυτή το 56,7% της ηλικιακής ομάδας 18-45 ετών δήλωσε ότι διαφωνεί ενώ το 43,3% δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 32,8% των ηλικιών 46-55 ετών δήλωσε ότι διαφωνεί με αυτή την πρόταση, και το 67,2% δήλωσε ότι συμφωνεί. Τέλος στην ηλικιακή ομάδα 56 ετών και άνω το 16,7% δήλωσε ότι διαφωνεί ενώ το 83,3% δήλωσε ότι συμφωνεί.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, διαπιστώνεται ότι γυναίκες μικρότερης ηλικίας διαφωνούν περισσότερο με την άποψη ότι τα καταφέρνουν καλύτερα στις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες. Η άποψη αυτή αλλάζει στις μεγαλύτερες ηλικίες και θεωρούν ότι οι γυναίκες κάνουν καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες. Αυτή η τάση ήταν αναμενόμενη γιατί οι γυναίκες μικρότερης ηλικίας πιστεύουν ότι στις δουλειές του σπιτιού δεν τίθεται ή δεν πρέπει να τίθεται θέμα φύλου αλλά να προσπαθούν και οι δύο εξ ίσου.

6.2.2 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την ηλικία του άνδρα

6.2.2.1 Η ηλικία του άνδρα σε σχέση με το τάϊσμα των παιδιών

Επιπλέον, έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία του άνδρα και στη συχνότητα που αναλαμβάνει το τάϊσμα των παιδιών. Η επιλογή που αφορά το τάϊσμα των παιδιών, μπορούσε να πάρει ως απάντηση «ποτέ», «μερικές φορές το χρόνο», «μερικές φορές το μήνα», «μερικές φορές την εβδομάδα» ή «κάθε μέρα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «ποτέ» και «μερικές φορές το χρόνο» παρουσιάζονται ως «σχεδόν ποτέ» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «μερικές φορές την εβδομάδα» και «κάθε μέρα» παρουσιάζονται ως «σχεδόν κάθε μέρα». Το αποτέλεσμα των απαντήσεων «μερικές φορές το μήνα» έμεινε ως έχει. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 7,033 και η τιμή $p\text{-value}=0,030<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.2.1. Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας ανδρών και το τάϊσμα των παιδιών

			Το τάϊσμα των παιδιών				
			Σχεδόν ποτέ	Μερικές φορές το μήνα	Σχεδόν κάθε μέρα	Σύνολο	
ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΔΡΩΝ	18-45 ετών	Συχνότητα	16	23	24	63	
		Ποσοστό	25,4%	36,5%	38,1%	100,0%	
	46+ ετών	Συχνότητα	19	7	12	38	
		Ποσοστό	50,0%	18,4%	31,6%	100,0%	
	Σύνολο		Συχνότητα	35	30	36	101
			Ποσοστό	34,7%	29,7%	35,6%	100,0%

Συγκεκριμένα, για τις ηλικίες 18-45 ετών το 25,4% των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε το τάϊσμα των παιδιών, το 36,5% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε μερικές φορές το μήνα, και το 38,1% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε σχεδόν καθημερινά. Στις ηλικίες 46 ετών και άνω το 50% των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε το τάϊσμα των παιδιών, το 18,4% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους

το αναλάμβανε μερικές φορές το μήνα, και το 31,6% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε σχεδόν καθημερινά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε ότι οι γυναίκες που έχουν άνδρες της πρώτης ηλικιακής ομάδας χαίρουν περισσότερης συμμετοχής των συζύγων τους στο τάϊσμα των παιδιών, σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες ηλικίες που φαίνεται ότι μεγαλώνει πολύ το ποσοστό των ερωτηθεισών που δήλωσαν ότι σχεδόν ποτέ δεν αναλαμβάνει ο σύζυγος το τάϊσμα των παιδιών.

6.2.2.2 Η ηλικία του άνδρα σε σχέση με την προετοιμασία γεύματος για τα παιδιά

Στη συνέχεια, έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία του άνδρα και στη συχνότητα που αναλαμβάνει την προετοιμασία γεύματος για τα παιδιά. Η επιλογή που αφορά την προετοιμασία γεύματος για τα παιδιά, επιδέχονταν ως απάντηση «ποτέ», «μερικές φορές το χρόνο», «μερικές φορές το μήνα», «μερικές φορές την εβδομάδα» ή «κάθε μέρα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «ποτέ» και «μερικές φορές το χρόνο» παρουσιάζονται ως «σχεδόν ποτέ» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «μερικές φορές την εβδομάδα» και «κάθε μέρα» παρουσιάζονται ως «σχεδόν κάθε μέρα». Το αποτέλεσμα των απαντήσεων «μερικές φορές το μήνα» έμεινε ως έχει. Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 6,276 και η τιμή p -value=0,043<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.2.2 Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας ανδρών και προετοιμασία γεύματος για τα παιδιά

			Προετοιμασία γεύματος για τα παιδιά			
			Σχεδόν ποτέ	Μερικές φορές το μήνα	Σχεδόν κάθε μέρα	Σύνολο
ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΔΡΩΝ	18-45 ετών	Συχνότητα	14	24	25	63
		Ποσοστό	22,2%	38,1%	39,7%	100,0%
	46+ ετών	Συχνότητα	17	8	13	38
		Ποσοστό	44,7%	21,1%	34,2%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	31	32	38	101
		Ποσοστό	30.7	31,7%	37,6%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση για το βαθμό συμμετοχής των συζύγων των ερωτηθεισών σχετικά με την προετοιμασία κάποιου γεύματος του παιδιού, όπως π.χ. το βραδινό τους γάλα, στις ηλικίες 18-45 ετών το 22,2% των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε να ετοιμάσει γεύμα για τα παιδιά, το 38,1% των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε μερικές φορές το μήνα, και το 39,7% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το

αναλάμβανε σχεδόν καθημερινά. Στις ηλικίες 46 ετών και άνω το 44,7% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε να ετοιμάσει γεύμα για τα παιδιά, το 21,1% των γυναικών δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε μερικές φορές το μήνα, και το 34,2% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους το αναλάμβανε σχεδόν καθημερινά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε ότι οι γυναίκες που οι άνδρες τους ανήκουν στην πρώτη ηλικιακή ομάδα λαμβάνουν περισσότερη συμμετοχή στην προετοιμασία γεύματος των παιδιών, σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες ηλικίες που το ποσοστό είναι μεγαλύτερο των ερωτηθεισών που δήλωσαν ότι σχεδόν ποτέ δεν αναλαμβάνει ο σύζυγος το τάϊσμα των παιδιών.

6.2.2.3 Η ηλικία του άνδρα σε σχέση με την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο

Ακολούθως, έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στην ηλικία του άνδρα και στη συχνότητα που αναλαμβάνει την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο. Η επιλογή που αφορά την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο, μπορούσε να λάβει ως απάντηση «ποτέ», «μερικές φορές το χρόνο», «μερικές φορές το μήνα», «μερικές φορές την εβδομάδα» ή «κάθε μέρα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «ποτέ» και «μερικές φορές το χρόνο» παρουσιάζονται ως «σχεδόν ποτέ» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «μερικές φορές την εβδομάδα» και «κάθε μέρα» παρουσιάζονται ως «σχεδόν κάθε μέρα». Το αποτέλεσμα των απαντήσεων «μερικές φορές το μήνα» έμεινε ως έχει. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,664 και η τιμή p -value=0,036<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.2.3 Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας ανδρών και προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο

			Προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο			
			Σχεδόν ποτέ	Μερικές φορές το μήνα	Σχεδόν κάθε μέρα	Σύνολο
ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΔΡΩΝ	18-45 ΕΤΩΝ	Συχνότητα	13	28	22	63
		Ποσοστό	20,6%	44,4%	34,9%	100,0%
	46+ ΕΤΩΝ	Συχνότητα	17	11	10	38
		Ποσοστό	44,7%	28,9%	26,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	30	39	32	101
		Ποσοστό	29,7%	38,6%	31,7%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση για το βαθμό συμμετοχής των συζύγων των γυναικών σχετικά με την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο, στις ηλικίες 18-45 ετών το 20,6% του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγός τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε να ετοιμάσει τα παιδιά για τον ύπνο, το

44,4% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους τα ετοίμαζε μερικές φορές το μήνα, και το 34,9% δήλωσε ότι ο σύζυγος τους τα ετοίμαζε τα παιδιά για τον ύπνο σχεδόν καθημερινά. Στις ηλικίες 46 ετών και άνω το 44,7% του δείγματος δήλωσε ότι ο σύζυγος τους σχεδόν ποτέ δεν αναλάμβανε να ετοιμάσει τα παιδιά για τον ύπνο, το 28,9% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους τα ετοίμαζε μερικές φορές το μήνα, και το 26,3% δήλωσε ότι ο σύζυγός τους ετοίμαζε τα παιδιά για ύπνο σχεδόν καθημερινά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, βάσει αυτών που δήλωσαν οι ερωτηθείσες, διαπιστώνεται ότι οι άνδρες μικρότερης ηλικίας συμμετείχαν περισσότερο στην προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο, από μερικές φορές το μήνα μέχρι και κάθε μέρα, ενώ στις ηλικίες 46+ ετών είναι περισσότεροι εκείνοι που δεν ανέλαβαν ποτέ να ετοιμάσουν τα παιδιά τους για τον ύπνο.

6.2.3 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο της γυναίκας

6.2.3.1 Το μορφωτικό επίπεδο της γυναίκας σε σχέση με την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου της στην απόφαση απόκτησης παιδιού

Επίσης, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών και την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στην ανατροφή των παιδιών και στη φροντίδα του σπιτιού στην απόφαση για την απόκτηση παιδιού. Η μεταβλητή που αφορά την απόφαση απόκτησης παιδιού μπορούσε να πάρει ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «μέτρια», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», «λίγο», και «μέτρια», παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,441 και η τιμή $p\text{-value}=0,040<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.3.1 Μορφωτικό επίπεδο γυναίκας σε σχέση με την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου της στην απόφαση απόκτησης παιδιού

			Επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στην απόφαση απόκτησης παιδιού		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Υψηλό	Συχνότητα	21	33	54
		Ποσοστό	38,9%	61,1%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	20	32	52
		Ποσοστό	38,5%	61,5%	100,0%
	Χαμηλό	Συχνότητα	11	4	15
		Ποσοστό	73,3%	26,7%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	52	69	121
		Ποσοστό	43,0%	57,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «πόσο θα επηρέαζε την απόφασή σας να αποκτήσετε ένα παιδί ή συμμετοχή του συζύγου σας στην ανατροφή του παιδιού και στη φροντίδα του σπιτιού», οι ερωτηθείσες υψηλού μορφωτικού επιπέδου δήλωσαν σε ποσοστό 38,9% λίγο, ενώ σε ποσοστό 61,1% δήλωσαν πολύ. Οι ερωτηθείσες μεσαίου μορφωτικού επιπέδου δήλωσαν λίγο στην ερώτηση αυτή σε ποσοστό 38,5%, ενώ δήλωσαν πολύ σε ποσοστό 61,5%. Τέλος, οι ερωτηθείσες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου δήλωσαν λίγο σε ποσοστό 73,3%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 26,7%.

Από την παραπάνω συσχέτιση λοιπόν, προκύπτει ότι οι γυναίκες υψηλού και μεσαίου μορφωτικού επιπέδου στην απόφασή τους για την απόκτηση ενός παιδιού θεωρούν πολύ σημαντική τη συμμετοχή του συζύγου στις ευθύνες του σπιτιού και των παιδιών. Σε αντίθεση με τις γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου που φαίνεται ότι η συμμετοχή των συζύγων τους δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην απόφαση απόκτησης παιδιού.

6.2.3.2 Το μορφωτικό επίπεδο της γυναίκα σε σχέση με την άποψη για δίκαιο καταμερισμό των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών και με το αν θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων. Η μεταβλητή που αφορά την άποψη για δίκαιο καταμερισμό μπορούσε να πάρει ως απάντηση «όχι» και «ναι». Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 6,782 και η τιμή p -value=0,034<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.3.2 Συσχέτιση μεταξύ μορφωτικού επιπέδου γυναικών και τον αριθμό που θεωρούν ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός εργασιών μεταξύ των συζύγων

			Στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	Υψηλό	Συχνότητα	13	41	54
		Ποσοστό	24,1%	75,9%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	23	29	52
		Ποσοστό	44,2%	55,8%	100,0%
	Χαμηλό	Συχνότητα	8	7	15
		Ποσοστό	53,3%	46,7%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	44	77	121
		Ποσοστό	36,4%	63,6%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση αν θεωρείτε ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων, το 24,1% του υψηλού μορφωτικού επιπέδου δήλωσε όχι, ενώ το 75,9% δήλωσε ναι. Στις ερωτηθείσες μεσαίου μορφωτικού επιπέδου το 44,2% δήλωσε όχι ενώ το 55,8% δήλωσε ναι. Τέλος, στις ερωτηθείσες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου το 53,3% δήλωσε όχι ενώ το 46,7% δήλωσε ναι.

Από τα παραπάνω λοιπόν προέκυψε ότι η πλειοψηφία των γυναικών υψηλού μορφωτικού επιπέδου πιστεύει στο δίκαιο καταμερισμό των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων. Η ίδια τάση παρατηρείται και στο μεσαίο μορφωτικό επίπεδο, με τα ποσοστά όμως των «ναι» να πλησιάζουν εκείνα των «όχι». Τέλος, οι γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου πιστεύουν ότι είναι ανέφικτος ο δίκαιος καταμερισμός των εργασιών ανάμεσα στους συζύγους.

6.2.4 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο του άνδρα

6.2.4.1 Το μορφωτικό επίπεδο του άνδρα σε σχέση με το βαθμό επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών

Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των συζύγων των ερωτηθεισών και την επίδραση της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών. Η μεταβλητή που αφορά την ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών μπορούσε να λάβει ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», ή «λίγο» παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 12,454 και η τιμή p -value=0,002<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.4.1 Συσχέτιση του μορφωτικού επιπέδου του άνδρα με την ενασχόληση του στην φροντίδα των παιδιών

			Η ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΔΡΑ	Υψηλό	Συχνότητα	5	32	37
		Ποσοστό	13,5%	86,5%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	28	35	63
		Ποσοστό	44,4%	55,6%	100,0%
	Χαμηλό	Συχνότητα	11	10	21
		Ποσοστό	52,4%	47,6%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	44	77	121
		Ποσοστό	36,4%	63,6%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση «ασχολήθηκε ο άνδρας με τη φροντίδα των παιδιών ως συνέπεια της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία», οι ερωτηθείσες που ο σύζυγος τους ανήκει σε υψηλό μορφωτικό επίπεδο δήλωσαν λίγο σε ποσοστό 13,5%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 86,5%. Οι ερωτηθείσες που ο σύζυγος τους ανήκει σε μεσαίο μορφωτικό επίπεδο, σε ποσοστό 44,4% δήλωσαν λίγο, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 55,6%. Τέλος, εκείνες που ο σύζυγος τους ανήκει σε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο σε ποσοστό 52,4% δήλωσαν λίγο, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 47,6%.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι γυναίκες με συζύγους υψηλού μορφωτικού επιπέδου θεωρούν κατά κόρων ότι μετά την απασχόληση της γυναίκας στην εργασία ασχολήθηκε ο άνδρας με τη φροντίδα των παιδιών. Περίπου η ίδια τάση φαίνεται και στις ερωτηθείσες που ο σύζυγος τους ανήκει σε μεσαίο μορφωτικό επίπεδο, ενώ τα πράγματα γίνονται αντίθετα στην κατηγορία των γυναικών που ο σύζυγος τους ανήκει σε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

6.2.4.2 Το μορφωτικό επίπεδο του άνδρα σε σχέση με το βαθμό επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αύξηση της συμμετοχής του άνδρα στις οικιακές δουλειές

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των συζύγων των ερωτηθεισών και στην πρόταση για αύξηση της συμμετοχής του άνδρα στις οικιακές δουλειές μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία. Η μεταβλητή που αφορά την ενασχόληση του άνδρα στη φροντίδα των παιδιών μπορούσε να πάρει ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», ή «λίγο» παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 8,855 και η τιμή p -value=0,012<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.4.2 Συσχέτιση του μορφωτικού επιπέδου του άνδρα και της συμμετοχής του στις οικιακές δουλειές

			Η αύξηση της συμμετοχής του άνδρα στις οικιακές δουλειές		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΔΡΑ	Υψηλό	Συχνότητα	15	22	37
		Ποσοστό	40,5%	59,5%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	35	28	63
		Ποσοστό	55,6%	44,4%	100,0%
	Χαμηλό	Συχνότητα	17	4	21
		Ποσοστό	81,0%	19,0%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	67	54	121
		Ποσοστό	55,4%	44,6%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «αυξήθηκε η συμμετοχή του άνδρα στις οικιακές δουλειές μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία», οι ερωτηθείσες που ο σύζυγός τους ανήκει σε υψηλό μορφωτικό επίπεδο δήλωσαν ότι αυξήθηκε λίγο σε ποσοστό 40,5%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 59,5%. Οι ερωτηθείσες που ο σύζυγός τους ανήκει σε μεσαίο μορφωτικό επίπεδο δήλωσαν ότι αυξήθηκε λίγο σε ποσοστό 55,6%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 44,4%. Τέλος, εκείνες που ο σύζυγός τους ανήκει σε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο σε ποσοστό 81,0% δήλωσαν ότι αυξήθηκε λίγο, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 19,0%.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα προέκυψε ότι η πλειοψηφία των γυναικών με συζύγους υψηλού μορφωτικού επιπέδου θεωρούν ότι μετά την απασχόληση της γυναίκας στην εργασία αυξήθηκε η συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές δουλειές, ενώ εκείνες που ο σύζυγός τους ανήκουν σε μεσαίο και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο πιστεύουν το αντίθετο, με μεγαλύτερη αντίθεση όμως στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

Γενικότερα, σύμφωνα και με παλαιότερη έρευνα της Μαράτου- Αλιμπράντη το 1999 διαπιστώνεται ότι τα ζευγάρια που οι σύζυγοι είναι μορφωμένοι και ανήκουν στα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, καθώς και τα ζευγάρια διπλής σταδιοδρομίας, είναι πιο πιθανό να εκφράζουν προοδευτικές αντιλήψεις για τους ρόλους και τη θέση των φύλων και να τείνουν προς την υιοθέτηση πιο προοδευτικών προτύπων οικογενειακής ζωής.

6.2.5 Έλεγχοι ανεξαρτησίας X^2 σε σχέση με το οικονομικό επίπεδο

6.2.5.1 Το οικονομικό επίπεδο των ερωτηθεισών σε σχέση με την επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στην απόφαση απόκτησης παιδιού

Ακολούθως, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του οικονομικού επιπέδου των γυναικών και της επίδρασης της συμμετοχής του συζύγου στην ανατροφή των παιδιών και στη φροντίδα του σπιτιού στην απόφαση για την απόκτηση παιδιού. Η μεταβλητή που αφορά την απόφαση απόκτησης παιδιού μπορούσε να πάρει ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «μέτρια», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», «λίγο», και «μέτρια», παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 7,231 και η τιμή $p\text{-value}=0,027<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.5.1 Συσχέτιση οικονομικού επιπέδου και της επίδρασης της συμμετοχής του συζύγου στην απόφαση απόκτησης παιδιού

			Η επίδραση της συμμετοχής του συζύγου στην απόφαση απόκτησης παιδιού		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Χαμηλό	Συχνότητα	14	6	20
		Ποσοστό	70,0%	30,0%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	33	56	89
		Ποσοστό	37,1%	62,9%	100,0%
	Υψηλό	Συχνότητα	5	7	12
		Ποσοστό	41,7%	58,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	52	69	121
		Ποσοστό	43,0%	57,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «πόσο θα επηρέαζε την απόφαση σας να αποκτήσετε ένα παιδί η συμμετοχή του συζύγου σας στην ανατροφή του παιδιού και στη φροντίδα του σπιτιού», οι ερωτηθείσες χαμηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσαν λίγο σε ποσοστό 70%, ενώ σε ποσοστό 30% δήλωσαν πολύ. Οι ερωτηθείσες μεσαίου οικονομικού επιπέδου στη παραπάνω ερώτηση δήλωσαν λίγο σε ποσοστό 37,1%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 62,9%. Τέλος, οι ερωτηθείσες υψηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσαν λίγο σε ποσοστό 41,7%, ενώ πολύ δήλωσαν σε ποσοστό 58,3%.

Από την παραπάνω συσχέτιση λοιπόν, διαπιστώνεται ότι οι γυναίκες υψηλού και μεσαίου οικονομικού επιπέδου στην απόφαση τους για την απόκτηση ενός παιδιού θεωρούν πολύ σημαντική τη συμμετοχή του συζύγου στις ευθύνες του σπιτιού και των παιδιών. Σε αντίθεση με τις γυναίκες χαμηλού οικονομικού επιπέδου που φαίνεται ότι η συμμετοχή των συζύγων τους δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην απόφαση της απόκτησης παιδιού.

6.2.5.2 Το οικονομικό επίπεδο των ερωτηθεισών σε σχέση με το χρόνο για προσωπικές τους ασχολίες

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του οικονομικού επιπέδου των γυναικών και του χρόνου τους για προσωπικές ασχολίες. Η μεταβλητή που αφορά το χρόνο για προσωπικές ασχολίες μπορούσε να πάρει ως απάντηση «λιγότερο από 1», «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «λιγότερο από 1 ώρα» παρουσιάζονται ως έχει και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5» παρουσιάζονται ως «περισσότερο από 1 ώρα». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 9,184 και η τιμή $p\text{-value}=0,010 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.5.2 Συσχέτιση μεταξύ οικονομικού επιπέδου και χρόνου για προσωπικές ασχολίες

			Χρόνος για προσωπικές ασχολίες		
			Λιγότερο από 1 ώρα	Περισσότερο από 1 ώρα	Σύνολο
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Χαμηλό	Συχνότητα	11	4	15
		Ποσοστό	73,3%	26,7%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	49	38	87
		Ποσοστό	56,3%	43,7%	100,0%
	Υψηλό	Συχνότητα	2	10	12
		Ποσοστό	16,7%	83,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	62	52	114
		Ποσοστό	54,4%	45,6%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «πόσο χρόνο αφιερώνετε για τις προσωπικές σας ασχολίες», οι γυναίκες χαμηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσαν λιγότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 73,3%, ενώ σε ποσοστό 26,7% δήλωσαν περισσότερο από 1 ώρα. Οι ερωτηθείσες μεσαίου οικονομικού επιπέδου δήλωσαν λιγότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 56,3%, ενώ περισσότερο δήλωσαν σε ποσοστό 43,7%. Τέλος, οι ερωτηθείσες υψηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσαν λιγότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 16,7%, ενώ περισσότερο δήλωσαν σε ποσοστό 83,3%.

Τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα φανερώνουν πως όσο ανεβαίνει το οικονομικό επίπεδο ανεβαίνει και η ικανοποίηση περισσότερου χρόνου για προσωπικές ασχολίες.

6.2.5.3 Το οικονομικό επίπεδο των ερωτηθεισών σε σχέση με την επίδραση της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια

Επίσης, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του οικονομικού επιπέδου των γυναικών και της επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια. Η μεταβλητή που αφορά την αλλαγή του ρόλου του άνδρα μπορούσε να λάβει ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», «λίγο» παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 11,107 και η τιμή $p\text{-value}=0,004<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.5.3 Συσχέτιση μεταξύ οικονομικού επιπέδου και επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια

			Αλλαγή του ρόλου του άνδρα στην οικογένεια		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Χαμηλό	Συχνότητα	15	5	20
		Ποσοστό	75,0%	25,0%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	38	49	87
		Ποσοστό	43,7%	56,3%	100,0%
	Υψηλό	Συχνότητα	2	10	12
		Ποσοστό	16,7%	83,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	55	64	119
		Ποσοστό	46,2%	53,8%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «άλλαξε ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια ως συνέπεια της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία», το 75% των ερωτηθεισών χαμηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσε πως άλλαξε λίγο ο ρόλος του άνδρα, ενώ το 25% δήλωσε πολύ. Το 43,7% των ερωτηθεισών μεσαίου οικονομικού επιπέδου δήλωσε πως άλλαξε λίγο, ενώ πολύ δήλωσε το 56,3%. Τέλος, το 16,7% των γυναικών δήλωσε πως άλλαξε λίγο, ενώ το 83,3% δήλωσε πολύ.

Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι η πλειοψηφία των γυναικών μεσαίου οικονομικού επιπέδου και η συντριπτική πλειοψηφία του υψηλού, θεωρεί ότι ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια έχει αλλάξει.

6.2.5.4 Το οικονομικό επίπεδο των ερωτηθεισών σε σχέση με την επίδραση της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στη βελτίωση της σχέσης του ζευγαριού

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του οικονομικού επιπέδου των γυναικών και της επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στη βελτίωση της σχέσης των συζύγων. Η μεταβλητή που αφορά τη βελτίωση της σχέσης των συζύγων αποδέχονταν ως απάντηση «καθόλου», «λίγο», «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «καθόλου», «λίγο» παρουσιάζονται ως «λίγο» και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «αρκετά», «πολύ» ή «πάρα πολύ» παρουσιάζονται ως «πολύ». Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 12,210 και η τιμή $p\text{-value}=0,002<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.5.4 Συσχέτιση μεταξύ οικονομικού επιπέδου και επίδρασης της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία στην βελτίωση της σχέσης του ζευγαριού

			Βελτίωση της σχέσης των συζύγων		
			Λίγο	Πολύ	Σύνολο
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Χαμηλό	Συχνότητα	16	4	20
		Ποσοστό	80,0%	20,0%	100,0%
	Μεσαίο	Συχνότητα	46	41	87
		Ποσοστό	52,9%	47,1%	100,0%
	Υψηλό	Συχνότητα	2	10	12
		Ποσοστό	16,7%	83,3%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	64	55	119
		Ποσοστό	53,8%	46,2%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση «βελτιώθηκε η σχέση του ζευγαριού ως συνέπεια της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία», το 80,0% των γυναικών χαμηλού οικονομικού επιπέδου δήλωσε ότι βελτιώθηκε λίγο η σχέση των συζύγων, ενώ το 20% δήλωσε πολύ. Το 52,9% των γυναικών μεσαίου οικονομικού επιπέδου δήλωσε ότι βελτιώθηκε λίγο, ενώ το 47,1% δήλωσε ότι βελτιώθηκε πολύ. Τέλος, το 16,7% δήλωσε ότι βελτιώθηκε λίγο, ενώ το 83,3% δήλωσε ότι βελτιώθηκε πολύ.

Από τα αποτελέσματα διαπιστώνεται ότι πολύ περισσότερο οι ερωτηθείσες χαμηλού οικονομικού επιπέδου και λιγότερο εκείνες του μεσαίου θεωρούν ότι λίγο έχει βελτιωθεί η σχέση του ζευγαριού, μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία και το αντίθετο συμβαίνει στις γυναίκες που ανήκουν σε υψηλό οικονομικό επίπεδο κατά συντριπτική πλειοψηφία.

6.2.6 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με τα έτη γάμου

6.2.6.1 Τα έτη γάμου των ερωτηθεισών σε σχέση με το χρόνο για προσωπικές ασχολίες

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των ετών γάμου και του χρόνου για προσωπικές ασχολίες. Η μεταβλητή που αφορά το χρόνο για προσωπικές ασχολίες επιδέχονταν ως απάντηση «λιγότερο από 1», «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «λιγότερο από 1 ώρα» παρουσιάζονται ως έχει και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5» παρουσιάζονται ως «περισσότερο από 1 ώρα». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,941 και η τιμή $p\text{-value}=0,031<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.6.1 Συσχέτιση μεταξύ των ετών γάμου και του χρόνου για προσωπικές ασχολίες

			Χρόνος για προσωπικές ασχολίες		
			Λιγότερο από 1 ώρα	Περισσότερο από 1 ώρα	Σύνολο
ΕΤΗ ΓΑΜΟΥ	1-10 έτη	Συχνότητα	28	36	64
		Ποσοστό	43,8%	56,3%	100,0%
	11-20	Συχνότητα	24	10	34
		Ποσοστό	70,6%	29,4%	100,0%
	21+	Συχνότητα	10	6	16
		Ποσοστό	62,5%	37,5%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	62	52	114
		Ποσοστό	54,4%	45,6%	100,0%

Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «πόσο χρόνο αφιερώνεται για προσωπικές σας ασχολίες», οι γυναίκες που ήταν παντρεμένες από 1-10 έτη δήλωσαν ότι διέθεταν λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα για προσωπικές ασχολίες σε ποσοστό 43,8%, ενώ σε ποσοστό 56,3% δήλωσαν ότι διέθεταν περισσότερο από 1 ώρα. Οι ερωτηθείσες που ήταν παντρεμένες από 11-20 έτη δήλωσαν ότι διέθεταν λιγότερο από 1 ώρα για προσωπικές ασχολίες σε ποσοστό 70,6%, ενώ περισσότερο από 1 ώρα δήλωσαν ότι διέθεταν σε ποσοστό 29,4%. Τέλος, οι ερωτηθείσες που ήταν πάνω 20 έτη παντρεμένες διέθεταν λιγότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 62,5%, ενώ περισσότερο από 1 ώρα διέθεταν σε ποσοστό 37,5%.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι όσο τα χρόνια του έγγαμου βίου αυξάνονται τόσο οι ευθύνες για τα παιδιά και γενικότερα για την οικογένεια αυξάνουν και αυτές με αποτέλεσμα να περιορίζεται ο προσωπικός χρόνος για τις κατ' επιλογήν ασχολίες των γυναικών.

6.2.6.2 Τα έτη γάμου των ερωτηθεισών σε σχέση με το χρόνο των ανδρών τους για προσωπικές ασχολίες

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των ετών γάμου και του χρόνου για προσωπικές ασχολίες των ανδρών. Η μεταβλητή που αφορά το χρόνο για τις προσωπικές ασχολίες των ανδρών μπορούσε να πάρει ως απάντηση «λιγότερο από 1», «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «λιγότερο από 1» παρουσιάζονται ως έχει και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5» παρουσιάζονται ως «περισσότερο από 1 ώρα». Η τιμή που έλαβε το X^2 ήταν 24,136 και η τιμή $p\text{-value}=0,000<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.6.2 Συσχέτιση μεταξύ των ετών γάμου και του χρόνου των ανδρών για προσωπικές ασχολίες

			Χρόνος ανδρών για προσωπικές ασχολίες		
			Λιγότερο από 1 ώρα	Περισσότερο από 1 ώρα	Σύνολο
ΕΤΗ ΓΑΜΟΥ	1-10 έτη	Συχνότητα	7	60	67
		Ποσοστό	10,4%	89,6%	100,0%
	11-20	Συχνότητα	15	17	32
		Ποσοστό	46,9%	53,1%	100,0%
	21+	Συχνότητα	0	19	19
		Ποσοστό	0%	100,0%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	22	96	118
		Ποσοστό	66,9%	33,1%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση «πόσο χρόνο αφιερώνει ο σύζυγος σας για προσωπικές του ασχολίες», οι γυναίκες που ήταν παντρεμένες από 1-10 έτη δήλωσαν ότι ο σύζυγός τους αφιερώνει λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα σε ποσοστό 10,4%, ενώ σε ποσοστό 89,6% δήλωσαν ότι διαθέτει περισσότερο από 1 ώρα. Οι ερωτηθείσες που ήταν παντρεμένες από 11-20 έτη δήλωσαν ότι ο σύζυγος τους διαθέτει λιγότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 46,9%, ενώ ότι διαθέτει περισσότερο δήλωσαν οι γυναίκες σε ποσοστό 53,1%. Τέλος, οι ερωτηθείσες που ήταν πάνω 20 έτη παντρεμένες δήλωσαν ότι οι άνδρες τους διέθεταν περισσότερο από 1 ώρα σε ποσοστό 100,0%.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα σύμφωνα με αυτά που δήλωσαν οι ερωτηθείσες, προκύπτει ότι οι άνδρες ανεξαρτήτως ετών γάμου, απολαμβάνουν περισσότερο χρόνο για προσωπικές τους ασχολίες από ότι οι γυναίκες.

6.2.7 Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

6.2.7.1 Η ύπαρξη παιδιών των ερωτηθεισών σε σχέση με το χρόνο για προσωπικές ασχολίες

Ακολουθως, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ της ύπαρξης παιδιών και του χρόνου του δείγματος για προσωπικές ασχολίες. Η μεταβλητή που αφορά το χρόνο για προσωπικές ασχολίες μπορούσε να λάβει ως απάντηση «λιγότερο από 1», «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «λιγότερο από 1 ώρα» παρουσιάζονται ως έχει και τα αποτελέσματα των απαντήσεων «1-2», «3-4», ή «πάνω από 5» παρουσιάζονται ως «περισσότερο από 1 ώρα». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 5,814 και η τιμή $p\text{-value}=0,016<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6.2.7.1 Συσχέτιση μεταξύ της ύπαρξης παιδιών και του χρόνου για προσωπικές ασχολίες των ερωτηθεισών

			Χρόνος για προσωπικές ασχολίες		
			Λιγότερο από 1 ώρα	Περισσότερο από 1 ώρα	Σύνολο
ΥΠΑΡΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ	ΟΧΙ	Συχνότητα	6	14	20
		Ποσοστό	30,0%	70,0%	100,0%
	ΝΑΙ	Συχνότητα	56	38	94
		Ποσοστό	59,6%	40,4%	100,0%
Σύνολο		Συχνότητα	62	52	114
		Ποσοστό	54,4%	45,6%	100,0%

Ειδικότερα, στην ερώτηση «πόσο χρόνο αφιερώνεται για προσωπικές σας ασχολίες», οι γυναίκες που δεν είχαν παιδιά δήλωσαν ότι αφιέρωναν λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα για προσωπικές ασχολίες σε ποσοστό 30%, ενώ σε ποσοστό 70% δήλωσαν ότι αφιέρωναν περισσότερο από 1 ώρα την ημέρα. Οι ερωτηθείσες που είχαν παιδιά διέθεταν λιγότερο από 1 ώρα την ημέρα για προσωπικές ασχολίες σε ποσοστό 59,6%, ενώ περισσότερο διέθεταν σε ποσοστό 40,4%.

Από τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι οι γυναίκες από τη στιγμή που αποκτούν παιδιά χάνουν σε μεγάλο μέρος τη δυνατότητα προσωπικών ασχολιών, απόρροια του μειωμένου τους ελεύθερου χρόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα είχε ως σκοπό τη διερεύνηση των αντιλήψεων των ερωτώμενων γυναικών για τη συμμετοχή του συζύγου στην οικογένεια, την κατανομή του χρόνου και των δύο συζύγων μέσα σε αυτή, καθώς και τις αρμοδιότητες που ο καθένας αναλαμβάνει. Επίσης, σκοπό είχε να διερευνηθούν οι απόψεις των γυναικών σχετικά με την ύπαρξη ή μη πιο παραδοσιακών αντιλήψεων. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας, όσον αφορά τις κατοίκους της πόλης του Πειραιά, παρατίθενται στη συνέχεια.

Σχετικά με την ηλικιακή δομή, η πλειοψηφία των γυναικών και των συζύγων τους ήταν ηλικίας από 30- 45 ετών. Το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος ήταν υψηλό (6% μεταπτυχιακές σπουδές, 39% ΑΕΙ/ΤΕΙ) κατά λίγο λιγότερο από το μισό ποσοστό, ενώ των συζύγων τους ήταν μεσαίο (ΙΕΚ, λύκειο, τεχν. σχολές και λύκεια) πάνω από το μισό ποσοστό. Η πλειοψηφία των γυναικών εργάζονταν ως υπάλληλοι γραφείου και δεύτερη ερχόταν στις απαντήσεις η κατηγορία των επιστημονικών επαγγελμάτων. Επίσης, οι σύζυγοι του δείγματος στην πλειοψηφία τους εργάζονταν ως τεχνίτες, εργάτες και χειριστές μηχανημάτων, ενώ σε πολύ κοντινά ποσοστά ερχόταν η κατηγορία των υπαλλήλων γραφείου και εκείνη των ελεύθερων επαγγελμάτων. Σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση στη μεγαλύτερη πλειοψηφία δήλωσαν μεσαίου οικονομικού επιπέδου και σχετικά με τα χρόνια γάμου η πλειοψηφία ήταν από 1-5 χρόνια παντρεμένες. Όσον αφορά την ύπαρξη παιδιών η πλειοψηφία των γυναικών (83%) δήλωσε πως έχει και όσον αφορά τον αριθμό οι περισσότερες δήλωσαν ότι έχουν δύο παιδιά (38%) και λίγο λιγότερες δήλωσαν ότι έχουν ένα παιδί (30%), πράγμα που σημαίνει και είναι γενικότερα γνωστό ότι οι γυναίκες σήμερα επιλέγουν να κάνουν λιγότερα παιδιά.

Στη συνέχεια, η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε πως θα επηρεαζόταν η απόφαση τους στην απόκτηση ενός παιδιού από τη συμμετοχή του συζύγου τους στις οικιακές δουλειές και στη φροντίδα των παιδιών. Επίσης, από τις συσχετίσεις προέκυψε πως την άποψη αυτή συμμερίζονται πολύ περισσότερο οι γυναίκες υψηλού και μεσαίου μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου, σε αντίθεση με τις γυναίκες χαμηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου.

Επίσης, οι γυναίκες, ανεξαρτήτως ηλικίας, θεωρούν πως στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων. Όσον αφορά όμως την άποψη αυτή σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος, προέκυψε ότι οι γυναίκες υψηλού και μεσαίου μορφωτικού επιπέδου συμφωνούν με την άποψη για δίκαιο καταμερισμό, σε αντίθεση με τις γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Επιπλέον, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε πως θεωρεί ότι η ανατροφή παιδιών διαφορετικού φύλου στην οικογένεια δεν πρέπει να διαφέρει και ότι τα αγόρια πρέπει να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού.

Εν τούτοις, παρά τις παραπάνω εκσυγχρονισμένες αντιλήψεις των γυναικών η συντριπτική πλειοψηφία αυτών πιστεύει ότι οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες, ίσως γιατί είναι εκείνες που κατά κόρων ασχολούνται με τη φροντίδα του σπιτιού και άρα θεωρούνται ικανότερες, και ότι ο σημαντικότερος στόχος στη ζωή μίας γυναίκας είναι η οικογένεια, ίσως γιατί οι στερεότυπες αντιλήψεις και τα πεπραγμένα περί των αρμοδιοτήτων και ρόλων των φύλων δεν έχουν εκλείψει ακόμα. Επιπλέον, βάσει της ηλικιακής δομής των γυναικών προέκυψε ότι οι ηλικίες άνω των 45 ετών συμφωνούν με τις παραπάνω προτάσεις, ενώ γυναίκες με ηλικία από 18-45 ετών διαφωνούν. Ακόμα, τις παραπάνω αντιλήψεις έρχεται να συμπληρώσει και η πλειοψηφία των γυναικών που δήλωσε ότι θεωρεί πως οι άνδρες ωθούνται πιο γρήγορα στην αγορά εργασίας και πως ο σημαντικότερος στόχος στη ζωή ενός άνδρα είναι η καριέρα.

Επιπλέον, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών συμφώνησε ότι το μοίρασμα των ευθυνών στην οικογένεια βοηθάει στην ανάπτυξη της συντροφικότητας στη σχέση των συζύγων. Εν τούτοις, σχετικά με την αναγνώριση της συμβολής τους στην οικογένεια, δεδομένου ότι η γυναίκα σήμερα έχει πολλαπλούς ρόλους, αν και η πλειοψηφία δήλωσε ότι αναγνωρίζεται από πολύ έως πάρα πολύ (56%), σημαντικό ήταν και το ποσοστό που δήλωσε ότι η συμβολή τους αναγνωρίζεται από καθόλου έως μέτρια (44%), παρόλο που η πλειοψηφία είχε χαρακτηρίσει σε ερώτηση που είχε προηγηθεί τη συζυγική τους σχέση καλή-πολύ καλή.

Ακολούθως, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών δήλωσε ότι στην οικογένεια τους ο άνδρας είναι εκείνος που έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο, μετά έρχεται το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν πως και οι δύο έχουν τον ίδιο ελεύθερο χρόνο, και τέλος πολύ μικρό ποσοστό αποτελούν οι απαντήσεις εκείνων που δήλωσαν ότι η γυναίκα έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Ωστόσο αυτό είναι κάτι που εύκολα διαφαίνεται αν κοιτάξει κανείς το χρόνο που δήλωσαν οι γυναίκες ότι ασχολούνται με το σπίτι και με τα παιδιά. Έτσι, η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε ότι ασχολείται με το σπίτι 3-4 ώρες καθημερινά, τις ίδιες ώρες πάλι δήλωσε πως ασχολείται και με τα παιδιά, ενώ ο χρόνος τους για προσωπικές ασχολίες είναι λιγότερος από μια ώρα καθημερινά και ο χρόνος που απασχολούνται στην αγορά εργασίας είναι οκτώ ώρες.

Στον αντίποδα όσων ειπώθηκαν για την κατανομή του χρόνου της γυναίκας στη διάρκεια μιας ημέρας, είναι τα στοιχεία που δήλωσαν οι ερωτηθείσες για τους συζύγους τους. Έτσι, η πλειοψηφία των ανδρών ασχολείται με το σπίτι λιγότερο από μια ώρα και αμέσως επόμενο έρχεται το ποσοστό εκείνων που δεν ασχολούνται καθόλου με τις οικιακές δουλειές. Τα

πράγματα φαίνεται να είναι λίγο καλύτερα με το χρόνο που ασχολούνται οι άνδρες με τα παιδιά τους και έτσι η πλειοψηφία δήλωσε ότι οι άνδρες ασχολούνται 1-2 ώρες καθημερινά (39%) με τα παιδιά, αλλά μεγάλο είναι και το ποσοστό αυτών που δήλωσαν πως ο σύζυγος τους ασχολείται λιγότερο από μια ώρα (30%). Δεν φαίνεται να συμβαίνει όμως το ίδιο και με το χρόνο που διαθέτουν οι άνδρες για προσωπικές ασχολίες, βάσει αυτών που δήλωσαν οι ερωτηθείσες. Έτσι λοιπόν, η πλειοψηφία δήλωσε ότι οι άνδρες ασχολούνται για τις προσωπικές τους ασχολίες 1-2 ώρες την ημέρα, και ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό δήλωσε ότι ασχολούνται 3-4 ώρες καθημερινά, ενώ ο χρόνος που διαθέτουν στην αγορά εργασίας στη πλειοψηφία είναι ο ίδιος με αυτόν των γυναικών.

Επιπλέον, σε σχέση με το χρόνο που διαθέτει ο καθένας για προσωπικές ασχολίες και συσχετίζοντας το με το οικονομικό επίπεδο, τα έτη γάμου και την ύπαρξη παιδιών, προέκυψαν τα παρακάτω. Με βάση λοιπόν το οικονομικό επίπεδο, γυναίκες χαμηλής και μεσαίας οικονομικής κατάστασης δήλωσαν πως έχουν λίγο χρόνο για προσωπικές ασχολίες σε αντίθεση με εκείνες που διαθέτουν υψηλή οικονομική κατάσταση. Σε σχέση με τα χρόνια γάμου οι γυναίκες που δήλωσαν ότι είναι παντρεμένες μέχρι δέκα χρόνια είναι εκείνες που έχουν περισσότερο χρόνο για προσωπικές ασχολίες, σε σχέση με εκείνες που είναι περισσότερα χρόνια. Ενώ εντύπωση προκαλεί η συσχέτιση που προέκυψε από τις απαντήσεις των γυναικών ότι ο άνδρας σε όλη τη διάρκεια του έγγαμου βίου έχει πολύ χρόνο για προσωπικές ασχολίες. Τέλος, αυτονόητο είναι το αποτέλεσμα που προέκυψε από τη συσχέτιση χρόνου προσωπικών ασχολιών και ύπαρξη παιδιών, ότι γυναίκες που δεν έχουν παιδιά έχουν περισσότερο χρόνο στη διάθεση τους για προσωπικές ασχολίες, από εκείνες που έχουν.

Επιπλέον, βάσει αυτών που δήλωσαν οι ερωτηθείσες, η γυναίκα στην οικογένεια τους είναι αυτή που έχει την κύρια ευθύνη για τις δουλειές του σπιτιού, ενώ δεν υπήρξε απάντηση που να αφορά τον άνδρα, και το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν ότι και οι δύο αναλαμβάνουν τις δουλειές του σπιτιού είναι πολύ μικρό (μόλις 11%). Επιπλέον, η γυναίκα πρωταγωνιστεί και στη φροντίδα των παιδιών και στη μελέτη των παιδιών και στη συμμετοχή στις σχολικές και άλλες δραστηριότητες των παιδιών, με το αμέσως όμως επόμενο μεγάλο ποσοστό να είναι αυτών που δήλωσαν πως αναλαμβάνουν και οι δυο μαζί τις ευθύνες αυτές.

Ωστόσο, η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε πως την ανάληψη της ευθύνης των αγορών του σπιτιού την έχουν και οι δύο μαζί, ενώ το αμέσως επόμενο μεγάλο ποσοστό στις απαντήσεις που δόθηκαν το καταλαμβάνει ο άνδρας. Ομοίως με τα προηγούμενα ισχύει και για τη διαχείριση των οικονομικών στην οικογένεια. Συντριπτικό όμως και συνάμα αναμενόμενο το ποσοστό εκείνων που δήλωσε ότι ο άνδρας στην οικογένεια τους έχει την κύρια ευθύνη στις τεχνικές βλάβες του σπιτιού.

Σχετικά με τις απόψεις των γυναικών για τις συνέπειες της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, στην πρόταση αν πιστεύετε ότι αυξήθηκε η συμμετοχή του άνδρα στις οικιακές δουλειές η πλειοψηφία των γυναικών απάντησε λίγο και γενικότερα οι απαντήσεις από καθόλου έως μέτρια αποτέλεσαν το 82% του δείγματος. Ενώ, από τις συσχετίσεις προέκυψε ότι μόνο γυναίκες με συζύγους υψηλού μορφωτικού επιπέδου πιστεύουν ότι αυξήθηκε πολύ η συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές εργασίες. Στην πρόταση ασχολήθηκε ο άνδρας με τη φροντίδα των παιδιών, πάντα ως απόρροια της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών δήλωσε μέτρια, ενώ η αμέσως επόμενη απάντηση ήταν λίγο. Ενώ, όπως προέκυψε από τις συσχετίσεις, οι γυναίκες με συζύγους υψηλού και μεσαίου μορφωτικού επιπέδου θεωρούν ότι ο άνδρας ασχολήθηκε πολύ με τη φροντίδα των παιδιών. Στην πρόταση βελτιώθηκε η σχέση του ζευγαριού μετά τη συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία, η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε μέτρια, ενώ ακολούθησαν πολύ κοντά οι απαντήσεις λίγο και καθόλου. Όπως όμως προέκυψε από τις συσχετίσεις, μόνο γυναίκες που ανήκουν σε υψηλό οικονομικό επίπεδο θεωρούν πως βελτιώθηκε πολύ η σχέση του ζευγαριού. Στη συνέχεια, στην πρόταση άλλαξε ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε ισόποσα κατανεμημένα μέτρια και λίγο. Τέλος, αντίποδας όλων των παραπάνω είναι η άποψη για αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος ως συνέπεια της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία, όπου η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε ότι θεωρεί πως αυξήθηκε πολύ το οικογενειακό εισόδημα.

Εν τούτοις, οι ερωτηθείσες δήλωσαν πως αφήνουν το σύζυγο τους να ασχοληθεί με τις δουλειές του σπιτιού και τη φροντίδα των παιδιών σε ποσοστό 93%, ενώ η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε πως δεν ασκεί κριτική (36%) ή ασκεί σπάνια (40%), αντίθετα επιβραβεύει το σύζυγο συχνά κατά 37% και σπάνια κατά 46%. Επιπρόσθετα, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος επιλέγει συχνά να έχει ουδέτερη στάση.

Επιπλέον, σε σχέση με τη συμβολή του συζύγου σε διάφορες δραστηριότητες που σχετίζονται με τις ανάγκες των παιδιών και τη συχνότητα με την οποία τις αναλαμβάνει στην οικογένεια, οι ερωτηθείσες δήλωσαν τα εξής:

Σχετικά, με το διάβασμα των παιδιών και την προετοιμασία γεύματος, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθεισών, το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε ότι ο σύζυγος αναλαμβάνει το διάβασμα των παιδιών και την προετοιμασία κάποιου γεύματος του παιδιού μερικές φορές το μήνα και με μικρή ποσοστιαία διαφορά δίνονται εν συνεχεία οι απαντήσεις μερικές φορές την εβδομάδα και ποτέ. Σχετικά τώρα με την ανάγκη των μικρών παιδιών για αλλαγή πάνας, το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε πως ποτέ ο σύζυγος τους δεν ανέλαβε τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα, ενώ το ποσοστό που αμέσως μετά ακολουθεί είναι στην κατηγορία των

απαντήσεων μερικές φορές το χρόνο. Η ίδια ακριβώς κατάσταση με την προηγούμενη ισχύει και με τις απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με το μπάνιο των παιδιών και με το διάβασμα παιδικού διηγήματος στα παιδιά, ενώ η μόνη διαφοροποίηση από τα προαναφερθέντα στο διάβασμα του παιδικού διηγήματος είναι το γεγονός ότι το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό είναι εκείνο της κατηγορίας των απαντήσεων μερικές φορές την εβδομάδα. Όσον αφορά τη συχνότητα που αναλαμβάνει ο σύζυγος το τάϊσμα των παιδιών και την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο, το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε μερικές φορές το μήνα και αμέσως μετά ακολούθησε η απάντηση μερικές φορές την εβδομάδα. Επίσης, σχετικά με τη συχνότητα που ο σύζυγος αναλαμβάνει να πάει τα παιδιά κάπου να διασκεδάσουν, οι ερωτηθείσες δήλωσαν κατά γενική πλειοψηφία μερικές φορές το μήνα και έπεται η απάντηση μερικές φορές την εβδομάδα. Τέλος, ο σύζυγος φαίνεται πως αναλαμβάνει πιο ευχάριστες αρμοδιότητες σε σχέση με τα παιδιά, και αυτό γιατί οι ερωτηθείσες δήλωσαν πως ο σύζυγος ασχολείται με το παιχνίδι των παιδιών στο σπίτι μερικές φορές την εβδομάδα κατά 45% και κάθε μέρα κατά 25%. Σχετικά τώρα με την ηλικιακή δομή των ανδρών και τις συσχετίσεις που έγιναν σε σχέση με τις αρμοδιότητες των παιδιών τάϊσμα και προετοιμασία γεύματος, βρέθηκε πως η ηλικιακή ομάδα 18-45 ετών αναλάμβανε σχεδόν καθημερινά αυτές τις αρμοδιότητες, ενώ εκείνοι που είχαν ηλικία από 46 ετών και άνω δεν αναλάμβαναν σχεδόν ποτέ. Επιπλέον, σχετικά με την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο βγήκε το συμπέρασμα ότι άνδρες ηλικίας από 18-45 αναλάμβαναν μερικές φορές το μήνα να ετοιμάσουν τα παιδιά για τον ύπνο, ενώ οι άνδρες ηλικίας 46 ετών και άνω δεν αναλάμβαναν σχεδόν ποτέ.

Εν κατακλείδι, οι ερωτηθείσες δήλωσαν στην πλειοψηφία τους πως θεωρούν κύριο αρμόδιο σχετικά με τη σωματική υγεία των παιδιών, τη διαπαιδαγώγηση τους, τα θέματα πειθαρχίας, την επικοινωνία με τα παιδιά, καθώς και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αμφότερους και τους δύο γονείς.

Γενικότερα, θα μπορούσε κανείς να διαπιστώσει ότι εμμένουν ακόμα, σε μεγάλο μέρος οι παραδοσιακές αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων στην οικογένεια, που θέλουν τη γυναίκα να αναλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της φροντίδας των παιδιών και να επωμίζεται σχεδόν ολοκληρωτικά το βάρος των οικιακών εργασιών. Μάλιστα από την έρευνα προέκυψε ότι πολλοί ήταν εκείνοι οι άνδρες που ασχολούνται λίγο με τη φροντίδα των παιδιών και ακόμα περισσότεροι ήταν αυτοί που ασχολούνται ελάχιστα ή και καθόλου με τις δουλειές του σπιτιού. Ίσως όμως σε αυτό συντελεί και η θέση της γυναίκας όσον αφορά τις αντιλήψεις της σε σχέση με την ισότητα των δύο φύλων και τους ρόλους αυτών στην οικογένεια. Αν και ήταν ελάχιστος ο αριθμός του δείγματος που δήλωσε ότι δεν αφήνει τον άνδρα να αναμειχθεί με το σπίτι και τα παιδιά, εν τούτοις ήταν υπολογίσιμος ο αριθμός των γυναικών που συνολικά διαφάνηκε από την

έρευνα ότι έχουν πιο συντηρητικές απόψεις. Θα πρέπει δηλαδή, και από τις δυο πλευρές να υπάρχει το κατάλληλο υπόβαθρο για να μπορεί να ισχύει ο δίκαιος καταμερισμός των οικιακών εργασιών και ευθυνών.

Διαφοροποίηση των προαναφερθέντων, συναντάται μόνο σε ανθρώπους με πιο απελευθερωμένες αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων και τη μεταξύ τους ισότητα. Πιο συγκεκριμένα, βάσει της έρευνας, άνθρωποι με καλύτερο μορφωτικό επίπεδο, με καλή οικονομική κατάσταση και άνθρωποι νεώτερης ηλικίας, είναι εκείνοι που έχουν υιοθετήσει μια πιο ισότιμη οικογενειακή ζωή μεταξύ αυτών και των συζύγων τους.

Εν κατακλείδι, όταν θα γίνει θεσμός στη κοινωνία μας ότι οι άνδρες πρέπει όχι να είναι «βοηθοί» αλλά συμμετοχοί στις οικογενειακές ευθύνες, τότε θα έχουν υποχωρήσει οι στερεότυπες αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων στην οικογένεια και θα μπορεί κανείς να μιλήσει για ισότιμη κατανομή των ευθυνών στην οικογένεια ανεξαρτήτως οικονομικού μορφωτικού, κοινωνικού επιπέδου και ηλικιακής δομής των μελών της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

❖ Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Αυδή –Καλκάνη Ι. (1989), *Φεμινισμός και εργασία στην Ελλάδα σήμερα*, εκδ. Νέοι Καιροί, Αθήνα.
2. Βενιέρης Δ., Παπαθεοδώρου, Χρ. (2003). *Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα*, εκδ. *Ελληνικά Γράμματα*, Αθήνα.
3. Γενική Γραμματεία Ισότητας, (2000): *Εθνική Έκθεση της Ελλάδας Περίοδος 1994-2000*, Δεκέμβριος 2000, Αθήνα.
4. Γεώργας, Δ. (1995), *Κοινωνική Ψυχολογία*, Αθήνα.
5. Γεώργας, Δ., Κογκίδου Δ., & Τεπέρογλου Α. (2004), *Ζητήματα οικογενειακές πολιτικής: Θεωρητικές αναφορές και εμπειρικές αναζητήσεις*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
6. Δουλκέρη, Τ. (1990), *Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ισότητα των δύο φύλων*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα.
7. Εγκυκλοπαίδεια, (1996), *Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα*, τόμος τεσσαρακοστός έκτος, εκδ. Πάπυρος Αθήνα.
8. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, (2001), *Απογραφή πληθυσμού*.
9. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, (1991), *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*.
10. Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης (ΕΠΑ), (2000): *Διαρθρωτική Εικόνα και Εξελίξεις στην Αγορά Εργασία*, εκδ. ΕΠΑ, Αθήνα.
11. Θαλασσοχώρη, Χ. (1998), *Η συμμετοχή της γυναίκας στη λειτουργία της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας*, Πτυχιακή εργασία, Τμήματος Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.
12. Θεοδωροπούλου, Ε. (2003), *Κοινωνιολογία της οικογένειας*, Αθήνα.
13. IPROSEC (2005), *Improving Policy Responses and Outcomes to Socio- Economic Challenges*, Χρηματοδότηση του ερευνητικού προγράμματος iprosec: ευρωπαϊκή επιτροπή (5ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα - fp5).
14. Κατάκη Χ. (1997), *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

15. ΚΕΘΙ, (2006), *Ο ρόλος των πατέρων στην εξισορρόπηση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα.
16. Κετσετζοπούλου, Μ., Μπουζάς, Ν. (1997), *Η λειτουργία της Ελληνικής αγοράς εργασίας, Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα*, εκδ. ΕΚΚΕ, Αθήνα.
17. Κογκίδου, Δ. (1995), *Μονογονεϊκές οικογένειες, πραγματικότητα-προοπτικές κοινωνική πολιτική*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα.
18. Κορωναίου, Α. (2007), *Ο ρόλος των πατέρων στην εξισορρόπηση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής*, Παπαγιαννοπούλου Μ., Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητα (ΚΕΘΙ), Αθήνα.
19. Κοσμά Ε. (2008), *Υπεύθυνη και διευρυμένη πατρότητα*, Κέντρο Στήριξης Οικογένειας Ιωαννίνων.
20. Κούρος, Ι. (1993), *Ψυχολογικά θέματα παιδιών και εφήβων*, εκδ. Ελληνικά γράμματα Αθήνα.
21. Κουσίδου Κ. (1989) *Ανάδοχη οικογένεια*, Παιδική και ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια, Λεξικό ελληνικών γραμμάτων, Αθήνα.
22. Λακάν, Ζ. (1990), *Τα οικογενειακά συμπλέγματα στη διαμόρφωση του ατόμου*. Σύγχρονη ψυχαναλυτική βιβλιοθήκη, Μετάφραση: Βεργέτης Δ., εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
23. Λεντάκης, Α. (1986), *Γυναίκα και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Είναι η γυναίκα κατώτερη από τον άνδρα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
24. Μαντζιαφού-Κανελλοπούλου, Μ. (1979) *Οικογένεια. Ιστορική και κοινωνική μελέτη*, Αθήνα.
25. Μαραγκουδάκη, Ε. (1997), *Οι γυναίκες διδάσκουν και οι άνδρες διοικούν. Φύλο & σχολική πράξη*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη.
26. Μαράτου- Αλιμπράντη, Λ. (1999), *Η Οικογένεια στην Αθήνα. Οικογενειακά Πρότυπα και Συζυγικές Πρακτικές*, ΕΚΚΕ, Αθήνα.
27. Μαράτου-Αλιμπράντη, Λ. (2008), *Παλαιά και νέα Επαγγέλματα μια προσέγγιση από την πλευρά του φύλου*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), Αθήνα.
28. Μαράτου-Αλιμπράντη, Λ. (2000), *Η οικογένεια στην Αθήνα*, εκδ. ΕΚΚΕ, Αθήνα.
29. Μαράτου-Αλιμπράντη, Λ. (2007), *Η Γυναικεία Μετανάστευση στην Ελλάδα, Αποτελέσματα Πανελλήνιας Έρευνας*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι). (Στην Ερευνητική Ομάδα συμμετείχαν οι: Λ. Μαράτου- Αλιμπράντη (Επιστ. Υπεύθυνη), Ε. Βόνδα, Α. Ιορδανίδου, Α. Καπετανόπουλος, Ι. Προφύρη και Ν. Τσιβίκης). Κονιόρδος, Σ., Μαράτου-Αλιμπράντη, Λ. και Παναγιωτοπούλου Ρ. (2006), Αθήνα.

30. Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., & Τσανίρα Ε. (2008), *Συμφιλίωση της εργασίας και της οικογένειας. Μελέτη για τη διάγνωση των αναγκών των γονέων στην Περιοχή της Αθήνας*, Αριστεία II, ΙΑΑΚ- ΕΚΚΕ, Αθήνα.
31. Μουσούρου, Λ. Μ. (1984), *Η ελληνική οικογένεια*, Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, Αθήνα.
32. Μουσούρου, Λ. Μ. (1985), *Οικογένεια και παιδί στην Αθήνα. Αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας*, εκδ. Εστία, Αθήνα.
33. Μουσούρου, Λ. Μ. (1989) , *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
34. Μουσούρου, Λ. Μ. (1993), *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
35. Μουσούρου, Λ. Μ. (2003). *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
36. Μουσούρου, Λ. Μ. (2005), *Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική*, Βιβλιοθήκη κοινωνικής επιστήμης και κοινωνικής πολιτικής, Αθήνα.
37. Μουσούρου, Λ. Μ., (2004), *Εργασία και οικογενειακή ζωή, Ζητήματα οικογενειακής πολιτικής, Θεωρητικές Αναφορές και εμπειρικές διερευνήσεις*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
38. Πανάγος Χ. (1949), *Ο Πειραιεύς: Οικονομική και Ιστορική έρευνα από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το τέλος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας*, Αθήνα.
39. Παπαδιώτη- Αθανασίου, Β. (2000), *Οικογένεια και όρια. Συστημική προσέγγιση*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
40. Παπαϊωάννου, Γ. Δ.(1978), *Εγκυκλοπαίδεια Νέος θησαυρός γνώσεων*, τόμος όγδοος, εκδ. Δωρικός, Αθήνα.
41. Παρασκευόπουλος Ι., Μπεζεβέγκης Η., & Γιαννίτσας Ν. (1998), *Διαφυλικές Σχέσεις*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
42. Perr, M. (1988), *Η εργασία των γυναικών στην Ευρώπη , 19ος –20ος αιώνας* , εκδ. Νέοι Καιροί, Αθήνα.
43. Πετρινιώτη – Κώνστα Ξ. (1982), *Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα*, Αθήνα.
44. Σινόπουλος, Π. Α. (1986), *Επαγγελματικός χρόνος της γυναίκας και η κοινωνική ποιότητά της, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 61, σελ. 212-230.
45. Σταυρινός Β. (1998), *Στατιστική για τις Επιστήμες Υγείας, Τόμος Α.*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
46. Στρατηγάκη, Μ. & Βάιου Ν. (1989), *Η εργασία των γυναικών ανάμεσα σε δύο κόσμους, Σύγχρονα Θέματα*, 40, σελ. 16-24.

47. Στυλιανάκης, Α. (1999), *Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη οικογένεια*, Βαφοπούλειο πνευματικό κέντρο, Θεσσαλονίκη.
48. Συμεωνίδου, Χ., (1990), *Μητρότητα και Γυναικεία Απασχόληση στην Ελλάδα*, εκδ. ΕΚΚΕ. Αθήνα.
49. Τάκαρη, Ν. (1978), *Η κοινωνική και επαγγελματική θέση της σημερινής γυναίκας*, Αθήνα, Αυτοέκδοση.
50. Τριπόδης, Ν., Καζάνη, Ι., & Λάμπα, Κ. (2009), *Ο κύκλος ζωής της οικογένειας*, www.tripodis.gr/Eggrafa/1ARCHIKI/OKiklosZois.doc, Αθήνα.
51. Τσαούσης, Δ. Γ. (1983), *Η κοινωνία του ανθρώπου*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
52. Τσαούσης, Δ. Γ. (1984) *Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
53. Τσαρδάκης, Δ. (1993), *Η γέννηση του κοινωνικού ανθρώπου*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.
54. François de Singly, (1996), *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα.

❖ Ξένη Βιβλιογραφία

55. Acock, A.C. & Demo D. H. (1994), *Family diversity and well being*. Thousand Oaks, CA: Sage.
56. Archer, J.& Lloyd, B. (2002), *Sex and Gender*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
57. Bowlby, J. (1988), *A Secure Base: Clinical applications of Attachment Theory*, London: Routledge.
58. Cherlin, A. J. (1992), *Marriage, Divorce, Remarriage*, Cambridge: Harvard University Press.
59. Coltrane, S. (1989), Household Labor and the Routine Production of Gender. *Social Problems*, 36, pp. 473-490.
60. Coltrane, S. (1996), *Family man: Fatherhood, housework, and gender equity*. New York: Oxford University Press, 58, pp. 933-944.
61. Coltrane, S. (2000), Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work, *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), pp. 1208-1223.

62. Crohan, S. E. (1996), Marital quality and conflict across the transition to parenthood in African American and White couples, *Journal of Marriage and the Family*.
63. Demo, D. H. & Acock, A. C. (1993), Family diversity and the division of labor: How much have things really changed? *Family Relations*, 42, pp. 323-331.
64. EIRO, (2001), "Gender Perspectives – Annual Update 2000
65. Eurostat, (2008), *The life of women and men in Europe-A statistical portrait*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
66. Gentry, J. W., Commuri, S., & Jun, S. (2003), Review of Literature on Gender in the Family, *Academy of Marketing Science Review*, I. On Line: www.amsreview.org/articles/gentry01-2003.pdf.
67. Gupta, S. (1999), The effects of transitions in marital status on men's performance of housework, *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), pp. 700-711.
68. Hertz, R. (1997), A typology of approaches to child care: The centerpiece of organizing family life for dual-earner couples. *Journal of Family Issues*, 18, pp. 355-385.
69. Hochschild, A. (1990). *The second shift*. New York: Avon Books.
70. Hochschild, A. & Machung, A. (1989). *The second shift: Working parents and the revolution at home*. New York: Viking Press.
71. Kimmel, M. S. (2004), *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press.
72. Komter, A. (1989). Hidden Power in Marriage. *Gender & Society*, 3, pp. 187-216.
73. Leonard, M. (1999), Gender and the transition from school to work in Belfast, *Women's Studies International Forum*, 22(6), pp. 619-630.
74. Levy, R., Widmer, E., & Kellerhals, J. (2002), Modern family or modernized family traditionalism?: Master status and the gender order in Switzerland, *Electronic Journal of Sociology*, www.sociology.org/content/vo1006.004/lwk.html-2/11/2005.
75. Lips, H. M. (2001), *Sex and gender, An Introduction*, Mountain View, California: Mayfield Publishing Company.
76. Patiniotis, N., & Stavroulakis, D., (1997), *Women in Technical Careers : Equal Opportunities in Greece*, Working Paper, Laboratory of Sociology and Education, University of Patras (unpublished manuscript).
77. Rosenbluth, S.C., Steil, J., & Whitcomb, J. H. (1998), Marital equality: What does it mean? *Journal of Family Issues*, 31, pp. 59-69.
78. Sabattini, L. & Leaper C. (2004). The relation between mother's and father's parenting styles and their division of labor in the home: young adults retrospective reports. *Sex Roles*, 50, pp. 217-225.

79. Scott, J., Alwin, D.F., & Brown, M. (1996), Changing sex-role attitudes, *Sociology*, 30, pp.427-435.
80. Shelton, B. A. & John, D. (1996), The division of household labor, *Annual Review of Sociology*, 22, pp. 299-322.
81. Silvera, R. (2002), *Articuler vie familiale et vie professionnelle en Europe*. Paris : La Documentation Française.
82. Steil, J. M. (1997), *Marital equality: Its relationship to the well being of husbands and wives*. Thousand Oaks, CA: Sage.
83. Steil, J. M. (2000). Contemporary marriage: Still an unequal partnership. *Close relationships: A sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
84. Stephenson, M. (1973), *Women in Canada*, εκδ. New Press, Toronto.
85. Sullivan, O. (2004). Changing gender practices within the household. A Theoretical Perspective, *Gender & Society*, 18, pp. 207-222.
86. Thompson, L. & Walker, A.J. (1995), The Place of Feminism in Family Studies, *Journal of Marriage and the*, 57, pp. 847-860.
87. Yfantopoulos, J., (2001), *European Quality of Life: Greece*, Working Paper, University of Athens, Dept of Social Policy and Health Economics (unpublished manuscript).

❖ Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://socialpsychology.wordpress.com/category/>. 6 Νοε 2007

<http://www.livepedia.gr/index.php> 17:24, 11 Δεκ 2007

[http:// www.sos-sygapa.eu/.../gen15.htm](http://www.sos-sygapa.eu/.../gen15.htm)

[http:// www.kemop.gr/files/Ergastirio_G.doc](http://www.kemop.gr/files/Ergastirio_G.doc)

[http:// hellas.teipir.gr/.../Istoria_Peiraia/Historypage.htm](http://hellas.teipir.gr/.../Istoria_Peiraia/Historypage.htm)

<http://www.cityofpiraeus.gr/index.php>

[http:// el.wikipedia.org/wiki/Πειραιάς](http://el.wikipedia.org/wiki/Πειραιάς)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ
18-29	30	25	24,8
30-45	67	55	80,2
46-55	17	14	94,2
56-65	7	6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ
18-29	7	6	5,8
30-45	74	61	66,9
46-55	23	19,0	86,0
56-65	17	14,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	7	6	5,8
ΑΕΙ/ ΤΕΙ	47	39	44,6
ΙΕΚ	13	11	55,4
ΛΥΚΕΙΟ	34	28	83,5
ΤΕΧΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ /ΤΕΧΝΙΚΕΣ	5	4	87,6
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	7	6	93,4
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	8	6	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	5	4	4,1
ΑΕΙ/ ΤΕΙ	32	27	30,6
ΙΕΚ	8	7	37,2
ΛΥΚΕΙΟ	34	28	65,3
ΤΕΧΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ/ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ	21	17	82,6
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	12	10	92,6
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	9	7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΕΥΘ.ΑΝΩΤ.ΔΙΟΙΚ.ΣΤΕΛΕΧΗ	2	2	1,7
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛ.	32	26	28,1
ΕΜΠΟΡΟΙ & ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ	7	6	33,9
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	56	46	80,2
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	13	11	90,9
ΤΕΧΝΙΤΕΣ-ΕΡΓΑΤΕΣ-ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	10	8	99,2
ΓΕΩΡΓΟΙ-ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ-ΑΛΙΕΙΣ	1	1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΕΥΘ.ΑΝΩΤ.ΔΙΟΙΚ.ΣΤΕΛΕΧΗ	6	5	5,0
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛ.	18	15	19,8
ΕΜΠΟΡΟΙ & ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ	9	7	27,3
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	27	22	49,6
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	26	22	71,1
ΤΕΧΝΙΤΕΣ-ΕΡΓΑΤΕΣ-ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	35	29	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΧΑΜΗΛΟ	18	15	14,9
ΜΕΣΑΙΟ	89	73	88,4
ΥΨΗΛΟ	12	10	98,3
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	2	2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΕΤΗ ΓΑΜΟΥ Ή ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
1-5	40	33	33,1
6-10	29	24	57,0
11-20	32	26	83,5
21+	20	17	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΥΠΑΡΕΧ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	20	17	16,5
ΝΑΙ	101	83	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
1,00	36	30	35,6
2,00	47	38	82,2
3,00	17	14	99,0
4,00	1	1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΦΥΛΟ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΓΟΡΙΑ	100	54	45,5
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	85	46	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	185	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	10	8	8,3
ΛΙΓΟ	13	11	19,0
ΜΕΤΡΙΑ	29	24	43,0
ΠΟΛΥ	36	30	72,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	33	27	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	11	9	9,1
ΝΑΙ	110	91	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΠΟΥ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΘΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	44	36	36,4
ΝΑΙ	77	64	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΦΕΡΕΙ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ	9	7	7,4
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	6	5	12,4
ΣΥΜΦΩΝΩ	48	40	52,1
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	58	48	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΦΕΡΟΥΝ ΕΙΣ ΠΕΡΑΣ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2	2	1,7
ΔΙΑΦΩΝΩ	3	3	4,1
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	38	31	35,5
ΣΥΜΦΩΝΩ	50	41	76,9
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	28	23	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2	2	1,7
ΔΙΑΦΩΝΩ	24	20	21,5
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	36	30	51,2
ΣΥΜΦΩΝΩ	28	23	74,4
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	31	25	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 18. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ Η ΚΑΡΙΕΡΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΑΝΔΡΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	1	1	,8
ΔΙΑΦΩΝΩ	23	19	19,8
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	46	38	57,9
ΣΥΜΦΩΝΩ	35	29	86,8
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	16	13	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 19. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΩΘΟΥΝΤΑΙ ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	3	3	2,5
ΔΙΑΦΩΝΩ	11	9	11,6
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	31	26	37,2
ΣΥΜΦΩΝΩ	56	46	83,5
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	20	16	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 20. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΤΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ ΤΟΥΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2	2	1,7
ΔΙΑΦΩΝΩ	25	21	22,3
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	61	50	72,7
ΣΥΜΦΩΝΩ	25	21	93,4
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	8	6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 21. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΜΟΙΡΑΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	2	2	1,7
ΛΙΓΟ	8	7	8,3
ΜΕΤΡΙΑ	10	8	16,5
ΠΟΛΥ	47	39	55,4
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	54	4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 22. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΣΗΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΛΥ ΚΑΚΗ	3	3	2,5
ΜΕΤΡΙΑ	24	20	22,3
ΚΑΛΗ	61	50	72,7
ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ	33	27	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 23. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΖΥΓΟ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	5	4	4,1
ΛΙΓΟ	17	14	18,2
ΜΕΤΡΙΑ	31	26	43,8
ΠΟΛΥ	38	31	75,2
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	30	25	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 24. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
Ο ΑΝΤΡΑΣ	68	56	56
Η ΓΥΝΑΙΚΑ	14	12	68
ΕΞ ΙΣΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	39	32	99
			100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 25. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
<1	11	9	9
1-2	33	27	36
3-4	65	54	90
>5	12	10	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 26. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
<1	7	6	7,0
1-2	28	23	35,0
3-4	52	43	87,0
>5	13	11	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	83	
ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙΑ	21	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 27. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
<1	67	55	54,4
1-2	47	39	93,9
3-4	5	4	98,2
>5	2	2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 28. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
4 ώρες	3	2,5	2,5
5	3	2,5	5,0
6	10	8	13,2
7	17	14	27,3
8	63	52	79,3
9	18	15	94,2
10	5	4	98,3
12	2	2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ.29 ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	34	28	28,1
ΝΑΙ	87	72	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 30. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
< 1	48	40	55,2
1-2	33	27	93,1
3-4	6	5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	87	72	
ΚΑΘΟΛΟΥ	34	28	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 31. ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	25	21	20,7
ΝΑΙ	96	79	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 32. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
<1	36	30	37,5
1-2	47	39	86,5
3-4	8	6	94,8
>5	5	4	100,0
ΚΑΘΟΛΟΥ	4	4	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 33. ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	3	2,5	2,5
ΝΑΙ	118	97,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 34. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
<1	22	18	18,6
1-2	57	47	66,9
3-4	34	28	95,8
>5	5	4	100,0
ΚΑΘΟΛΟΥ	3	3	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 35. ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
5 ώρες	3	3	2,5
6	7	6	8,3
7	15	12	20,7
8	47	39	59,5
9	17	14	73,6
10	20	16	90,1
11	6	5	95,0
12	3	2,5	97,5
13	1	1	98,3
15	2	2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	10,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 36. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	95	78	78,5
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	13	11	89,3
ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ	1	1	90,1
ΟΙΚΙΑΚΗ ΒΟΗΘΟΣ	12	10	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 37. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	45	37	37,2
ΑΝΤΡΑΣ	17	14	51,2
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	51	42	93,4
ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ	2	2	95,0
ΟΙΚΙΑΚΗ ΒΟΗΘΟΣ	6	5,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 38. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΒΛΑΒΕΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	6	5	5,0
ΑΝΤΡΑΣ	78	64	69,4
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	25	21	90,1
ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	12	10	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 39. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	20	17	16,5
ΑΝΤΡΑΣ	32	26	43,0
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	69	57	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 40. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	53	44	53,0
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	42	35	95,0
ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ	4	3	99,0
ΟΙΚΙΑΚΗ ΒΟΗΘΟΣ	1	1	100,0
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	21	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 41. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	36	30	48,0
ΑΝΤΡΑΣ	2	2	50,7
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	29	24	89,3
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ	8	7	100,0
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	20	17	
ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	26	20	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 42. ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΓΥΝΑΙΚΑ	47	38	51,1
ΑΝΤΡΑΣ	2	2	53,3
ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	42	35	100,0
ΔΕΝ ΕΧΩ	20	17	
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	10	8	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 43. ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΠΟΥ ΑΦΗΝΟΥΝ ΤΟ ΣΥΖΥΓΟ ΤΟΥΣ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΧΙ	9	7	7,4
ΝΑΙ	112	93	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 44. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	44	36	39,3
ΣΠΑΝΙΑ	48	40	82,1
ΣΥΧΝΑ	20	17	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	112	93	
ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ ΟΧΙ	9	7	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 45 . ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	12	10	10,7
ΣΠΑΝΙΑ	56	46	60,7
ΣΥΧΝΑ	44	37	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	112	93	
ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ ΟΧΙ	9	7	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 46. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΟΥΔΕΤΕΡΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	5	4	4,5
ΣΠΑΝΙΑ	40	33	40,2
ΣΥΧΝΑ	67	56	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	112	93	
ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ ΟΧΙ	9	7	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 47. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	20	17	16,5
ΛΙΓΟ	47	39	55,4
ΜΕΤΡΙΑ	39	32	87,6
ΠΟΛΥ	15	12	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 48. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ ΣΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	5	4	4,1
ΛΙΓΟ	39	32	36,4
ΜΕΤΡΙΑ	57	47	83,5
ΠΟΛΥ	15	13	95,9
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	5	4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 49. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΖΕΥΓΑΡΙΟΥ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	29	24	24,4
ΛΙΓΟ	35	29	53,8
ΜΕΤΡΙΑ	39	32	85,7
ΠΟΛΥ	14	12	97,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4	3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 50. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	15	13	12,6
ΛΙΓΟ	40	33	46,2
ΜΕΤΡΙΑ	40	33	79,8
ΠΟΛΥ	18	15	95,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	8	6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 51. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΚΑΘΟΛΟΥ	2	2	1,7
ΛΙΓΟ	6	5	6,7
ΜΕΤΡΙΑ	37	31	37,8
ΠΟΛΥ	51	42,1	80,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	25	20,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 52. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	15	13	23,2
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	10	8	36,6
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	26	22	69,5
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	19	16	93,9
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	5	4	100,0
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	26	20	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 53. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΠΟΙΟΥ ΓΕΥΜΑΤΟΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	20	17	19,8
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	11	9	30,7
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	32	26	62,4
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	22	18	84,2
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	16	13	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 54. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	5	4,1	5,0
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	11	9,1	15,8
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	54	44,6	69,3
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	31	25,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83,5	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	16,5	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 55. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΠΑΝΑΣ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	42	35	41,6
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	19	16	60,4
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	16	13	76,2
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	10	8	86,1
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	14	11	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΣΥΝΟΛΟ		100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 56. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΟ ΜΠΑΝΙΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	34	28,1	33,7
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	22	18,2	55,4
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	20	16,5	75,2
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	17	14,0	92,1
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	8	6,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83,5	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	16,5	
ΣΥΝΟΛΟ		100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 57. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΟ ΤΑΪΣΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	20	16	19,8
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	15	12	34,7
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	30	25	64,4
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	22	18	86,1
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	14	12	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	17	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 58. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	39	32,2	38,6
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	15	12,4	53,5
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	20	16,5	73,3
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	22	18,2	95,0
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	5	4,1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83,5	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	16,5	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 59. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΝΟ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	22	18,2	21,8
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	8	6,6	29,7
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	39	32,2	68,3
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	27	22,3	95,0
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	5	4,1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83,5	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	16,5	
ΣΥΝΟΛΟ		100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 60. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΟΤΕ	4	3,3	4,0
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	10	8,3	13,9
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	49	40,5	62,4
ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	34	28,1	96,0
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	4	3,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	101	83,5	
ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΑΙΔΙΑ	20	16,5	
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 61. ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΗΤΕΡΑ	56	46,3	46,3
ΠΑΤΕΡΑ	4	3,3	49,6
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ	61	50,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 62. ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΗΤΕΡΑ	31	25,6	25,6
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ	90	74,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 63. ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΗΤΕΡΑ	9	7	7,4
ΠΑΤΕΡΑ	17	14	21,5
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ	95	79	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 64. ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΗΤΕΡΑ	32	26	26,4
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ	89	74	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 65. ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΙΣΗ			
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΜΗΤΕΡΑ	12	10	9,9
ΠΑΤΕΡΑ	11	9	19,0
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΥΟ	98	81	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	121	100,0	

Αρ. Ερωτ/γίου:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1. Ποιά είναι η ηλικία σας και ποιά του συζύγου/ συντρόφου σας;

	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΑΝΔΡΑΣ
18-29		
30-45		
46-55		
56-65		
65+		

2. Ποιός είναι ο ανώτερος τίτλος των σπουδών σας και ποιός του συζύγου/ συντρόφου σας;

	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΑΝΔΡΑΣ
Μεταπτυχιακές Σπουδές		
ΑΕΙ/ΤΕΙ		
ΙΕΚ		
Λύκειο		
Τεχνικό Λύκειο/Τεχνικές Σχολές		
Γυμνάσιο		
Δημοτικό		

3. Σε ποιά κατηγορία επαγγελματιών ανήκετε εσείς και ο σύζυγός/ σύντροφός σας;

	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΑΝΔΡΑΣ
Διευθύνοντες και ανώτερα διοικητικά στελέχη		
Ασκούντες επιστημονικά επαγγέλματα		
Έμποροι και βιοτέχνες		
Υπάλληλοι γραφείου		
Ασκούντες ελεύθερα επαγγέλματα		
Τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μηχανημάτων		
Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, αλιείς		

Άλλο.....

4. Σχετικά με την οικονομική σας κατάσταση, θεωρείτε ότι είστε σε χαμηλό, μεσαίο ή υψηλό οικονομικό επίπεδο;

Χαμηλό	
Μεσαίο	
Υψηλό	

5. Πόσο καιρό είστε παντρεμένοι ή συζείτε με το σύζυγό/ σύντροφό σας;

.....

6. Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	

7. Αν ναι, πόσα παιδιά έχετε;

.....

8. Σε ποιο φύλο ανήκουν τα παιδιά σας;

Φύλο	Αριθμός						
Αγόρι	1	2	3	4	5	6	7
Κορίτσι	1	2	3	4	5	6	7

9. Πόσο θα επηρέαζε την απόφασή σας να αποκτήσετε ένα παιδί η συμμετοχή του συζύγου σας στην ανατροφή του παιδιού και στη φροντίδα του σπιτιού;

ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

10. Θεωρείτε ότι τα αγόρια πρέπει να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	

11. Σε μια πρόσφατη έρευνα βρέθηκε ότι οι Έλληνες άνδρες συμμετέχουν ελάχιστα στη φροντίδα του σπιτιού. Θεωρείτε ότι στο μέλλον θα γίνεται δίκαιος καταμερισμός των εργασιών στο σπίτι μεταξύ των συζύγων;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	

12. Σημειώστε στον πίνακα την άποψή σας για τις παρακάτω προτάσεις:

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Η ανατροφή παιδιών διαφορετικού φύλου στην οικογένεια δεν πρέπει να διαφέρει.					
Οι γυναίκες φέρουν εις πέρας καλύτερα τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες.					
Η δημιουργία οικογένειας είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή μίας γυναίκας.					
Η καριέρα είναι ο πιο σημαντικός στόχος στη ζωή ενός άνδρα.					
Οι άνδρες ωθούνται πιο γρήγορα από τις γυναίκες στην αγορά εργασίας.					
Η οικογένεια επηρεάζει τις επαγγελματικές επιλογές των νέων ανάλογα με το φύλο τους.					

13. Πιστεύετε ότι το μοίρασμα των ευθυνών στην οικογένεια βοηθάει στην ανάπτυξη της συντροφικότητας στη σχέση των συζύγων;

ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

14. Πώς χαρακτηρίζετε τη σχέση που έχετε με το σύζυγό/ σύντροφό σας;

ΠΟΛΥ ΚΑΚΗ	ΚΑΚΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΗ	ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ

15. Αναγνωρίζεται από το σύζυγό/ σύντροφό σας η συμβολή σας στην οικογένειά σας, δεδομένου ότι η γυναίκα σήμερα έχει πολλαπλούς ρόλους (εργαζόμενη, νοικοκυρά, μητέρα, σύζυγος κ.ά.);

ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ

16. Ποιός έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο στην οικογένειά σας:

Ο άνδρας	
Η γυναίκα	
Εξ ίσου και οι δυο	

17. Πόσες ώρες αφιερώνετε εσείς και ο σύζυγος/ σύντροφός σας καθημερινά για:

	ΓΥΝΑΙΚΑ				ΑΝΔΡΑΣ			
	Ώρες				Ώρες			
	< 1	1-2	3-4	>5	<1	1-2	3-4	>5
Το σπίτι								
Τα παιδιά								
Προσωπικές ασχολίες								
Απασχόληση στην αγορά εργασίας (σημειώστε)	Ώρες:				Ώρες:			

18. Στο δικό σας νοικοκυριό, ποιος κυρίως αναλαμβάνει την ευθύνη για:

	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΑΝΔΡΑΣ	ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ	ΑΛΛΟΣ (καθορίστε...)
1.Τις δουλειές του σπιτιού				
2. Τα ψώνια (οικιακά & προσωπικά)				
3.Τις τεχνικές βλάβες του σπιτιού				
4.Τη διαχείριση των οικονομικών				
4.Τη φροντίδα των παιδιών				
5.Τη μελέτη των παιδιών				
6.Τη συμμετοχή στις υποχρεώσεις των παιδιών (σχολ. συγκεντρώσεις, αθλητ. δραστηριότητες ,κ.ά)				

19. Σημειώστε i) αν αφήνετε το σύζυγό/ σύντροφό σας να ασχοληθεί με τις δουλειές του σπιτιού ή με τα παιδιά:

i)

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	

και ii) εάν ναι, ασκείτε:

	ΣΥΧΝΑ	ΣΠΑΝΙΑ	ΠΟΤΕ
Κριτική			
Επιβράβευση			
Ουδέτερη στάση			

20. Ποιές πιστεύετε ότι είναι οι συνέπειες της συμμετοχής της γυναίκας στην εργασία:

	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
Αυξήθηκε η συμμετοχή του άνδρα στις οικιακές δουλειές					
Ασχολήθηκε ο άνδρας με τη φροντίδα των παιδιών					
Βελτιώθηκε η σχέση του ζευγαριού					
Άλλαξε ο ρόλος του άνδρα στην οικογένεια					
Αυξήθηκε το οικογενειακό εισόδημα					

21. Πόσο συμβάλλει ή συνέβαλε στην οικογένειά σας ο σύζυγος στις παρακάτω δραστηριότητες που σχετίζονται με τις ανάγκες των παιδιών:

	ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	ΠΟΤΕ
Το διάβασμα των παιδιών					
Την προετοιμασία κάποιου γεύματος του παιδιού, όπως π.χ. το βραδινό γάλα					
Το παιχνίδι με τα παιδιά εντός σπιτιού					
Την αλλαγή πάνας					
Το μπάνιο των παιδιών στο σπίτι					
Το τάισμα των παιδιών					
Το διάβασμα παιδικού διηγήματος/παραμυθιού					
Την προετοιμασία των παιδιών για τον ύπνο					
Τη ψυχαγωγία των παιδιών(πάρκο, παιδ. χαρά, παιδότοπο, θέατρο, σινεμά κ.ά.)					

22. Ποιόν θεωρείτε περισσότερο αρμόδιο για:

	Η ΜΗΤΕΡΑ	Ο ΠΑΤΕΡΑΣ	ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ
Τη σωματική υγεία των παιδιών			
Τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού			
Τα θέματα πειθαρχίας			
Την επικοινωνία με τα παιδιά			
Τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση			

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία σας